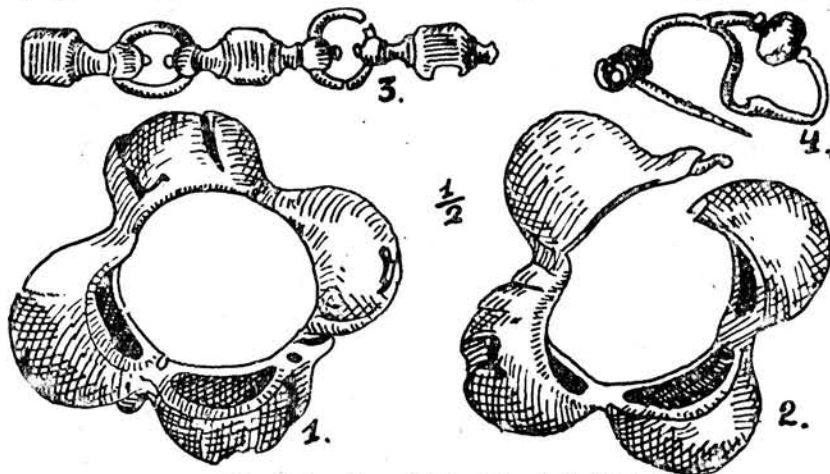

F

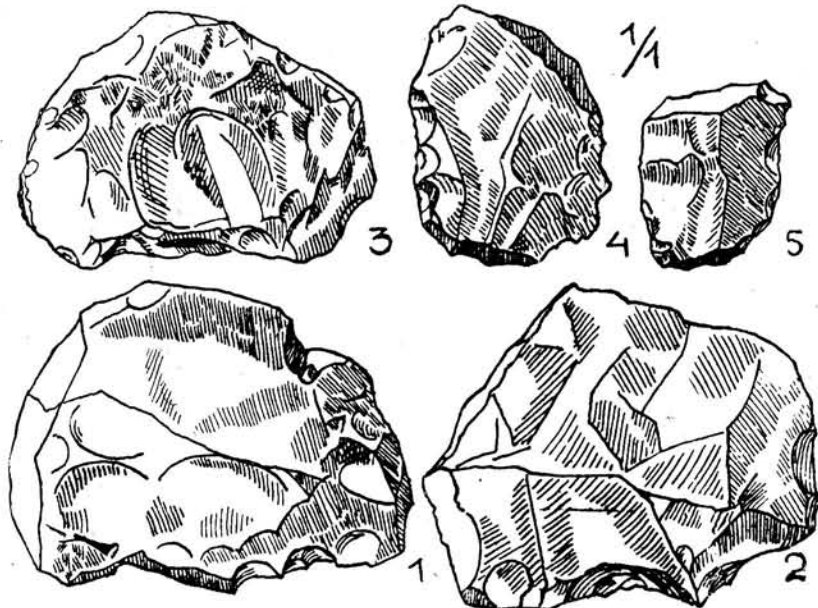
1. **Facsád** (Facet, Fäget, Krsz.). — Márton 87. és 91. l. kelta aranykarperec felét említi, ami mint arany-balta került volt kereskedelmi forgalomba.

2. **Facet, l. Facsád** (Krsz.).

3. **Faragó** (Fărăgău, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 57. l. 150. sz.

101. kép. Kelta sír melléklelei Érmihályfalváról.

102. kép. Fegyveri moustéri vakarók.

4. **Farkaslaka** (Lupeni, U.). — Felette a *Sárkánylik* nevű sziklaodú. Ennél nagyobb a *Nagy Ferenc lika*, melyet készítőjéről neveztek el, aki ezt lakásnak csákányolta magának. Székelység 1937. 158. l.

5. **Farkasmező** (Lupoiaia, Szi.). — A *Szikszay* gyűjt.-ben volt egy kettős ellentett élű rézcsákány. Hossza 21 cm. AÉ. ú. f. XVII. 356.—357. l. — Mon. I. 30. l.

A *Cetate* (= vár) határrész szemrevételezendő.

6. **Farkaspatak, l. Zsilfarkaspatak** (Hu.).

7. **Farnas** (Sfâraș, Ko.). — 1898-ban került felszínre egy br. gyűjtékes lelet, melyből *Szentiványi Gyula* ajándéka képen a következő holmik jutottak a MNM.-ba: 1 korongos csákány, 1 hasonló csákány korongja, 1 lándzsa-csúcs, 1 szárnyas balta, 4 tokos füles balta (köztük 3 félholdas kávájú), 2 markolatnyújtványos sarló, 10 sarlótöredék (az egyik makkos), 11 egyéb bronztárgy és 39 drb. bronzrög. AÉ.

ú. f. XXI. 186. l., a lelet rajza AÉ. ú. f. XXVIII. 379. l. — *Nestor* 525. k. sz. jegyzet (csákány).

Határában *Nád* és *Ördöghalma* nevek. *Jankó* I. 16. l.

8. **Farnos, l. Berettyófarnos** (Bi.).

9. **Fegyver** (Federi, Hu.). — A *Coastea vacii* (= tehénoldal) mészkőszikláiban 3 fülke kristályos mészkőből pattintott moustéri emlékekkel (102. kép) és szénnyomokkal. Az alsó (I.) legnagyobb fülke felső rétegében aeneol. baráz-dás tüzdelésű és lencsés díszű cserpepek, a leg-

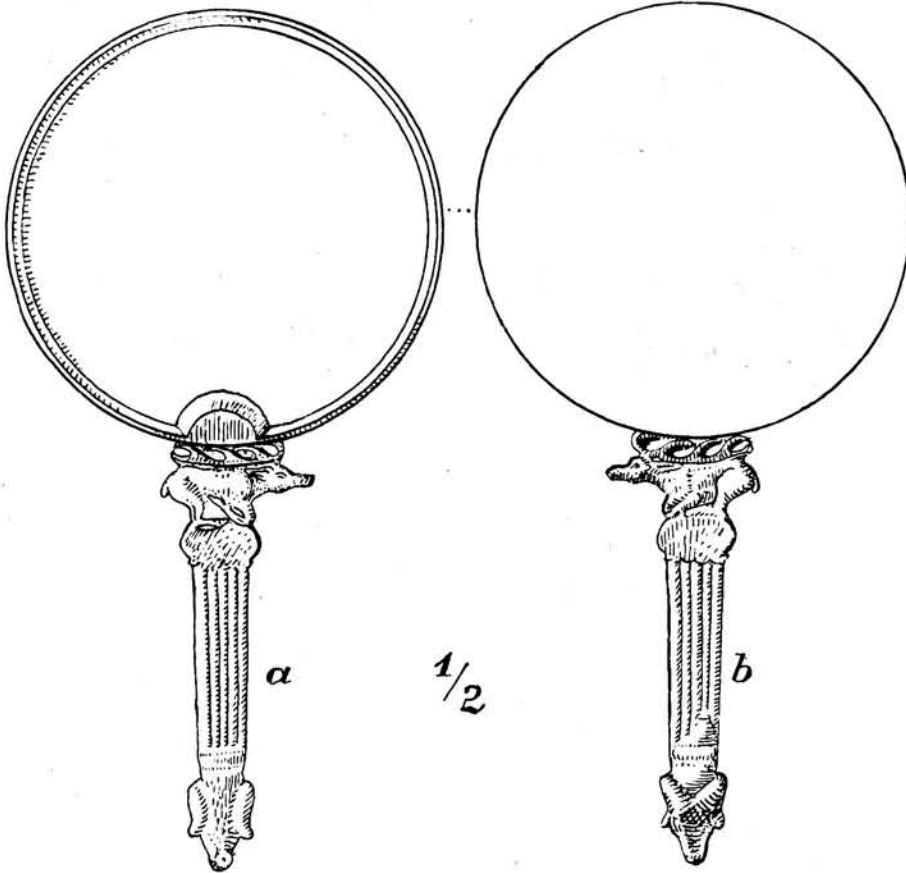
felső (III.) fülkében római cserepek is. A II. és III. fülkében a szén és kőemlékek 20 cm vastag vörös barlangi agyagba voltak ágyalva s nem estek át bolygatáson. U. o. agyagba voltak ágyalva az I. fülke moustiéri emlékei is, de az aeneol. kultúra hordozói, kiknek emlékei fent egy 30 cm vastag barna agyagrétegben feküdtek, megbolygatták a diluviális réteg felső felét. — E fülke felszínén szláv cserepek is heverték. — *Schroller* 76. l. 78. sz.

Vele szemben van a *Piatra Muntenilor*

133. l. — *Bull. de la Soc. Préhist. Franç.* 1934. 374. l. — *Kadić* 15. 121. 129. 145. l. — *Nestor* 15.—16. l.

10. Fehéregyháza (Ferihas, Weisskirch, Nk.). — A *Schmiedegraben*-ben 6 br. sarlót és 1 tokos br. baltát letek. Egy sarló és a balta a segesvári ev. gimnáziumban. *Gooss* 62. l. — *Hampel* II. 33. l. — *Marțian* I. 173. sz., II. 261. sz.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból *Pârvan* 507. l. és 342. ábra 1. sz. alatt kelta vas jatagánt közöl.

103. kép. A fejérdi szkíta bronztükör.

(= a munteanok sziklája), melyben a *Gaura cocoșului* (= kakas lika) nevű barlang felső rétegében római dolium töredékeit, lennebb a bolygatatlan diluviális rétegben *Ursus spelaeus* társaságában kristályos mészkőből pattintott, valószínűleg moustiéri ipar.

A közelében van egy korridor, melyben római, aeneol. és moustiéri emlékeket tártam fel. — Feltette aeneol. telep emlékei (cserepek, zúzókő, kvarcszilánkok).

Breuil: *St. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj*, II. 216. l. — *Roska* I. 319. l. és 206.—209. kép. — *AO*. VIII. 350. l. — *B.—H.* XIV.—XV. 22. és 84. l. — *Dacia* I. 299.—303. l. és 1.—9. ábra, II. 406. l., V.—VI. k. 43. 50. 70. 71. 80. l. — *Childe* II. 11. l. — *Roska M.* *Paleol. Ardealului. Anuarul Inst. Geol.* XIV. 1931. 117. és 125. l. — *Siebenb. Vierteljahrschr.* 1932.

11. Fehérvölgy (Albac, Ta.). — Barlangjai: *Coderinca lui Putui* (Akolbarlang), *Racovitza* 477.—478. l.

Huda laptelului de piatră (Akolos cseppkőbarlang), u. o. 511. l.

12. Fejérd (Feiurd, Ko.). — *Gooss* 20. l., hivatkozva *Sacken* u. *Kenner*: *Katal* 317. l. 1742. sz.-ra, több br. baltát említ a wieni Antikenkabinetben. *Čéglás G.* az *AÉ. ú. f.* XXIV. 208. és 210. l. három tokos br. baltát és egy cikcacos díszű, 4 kapcsoló horoggal bíró, 8.6 cm hosszú kardhüvelypántot sorol fel. — *Marțian* I. 174. sz., II. 252. sz. is csak br. baltákat említ. — A lelet 1853-ban került felszínre.

Ugyancsak 1853-ban jutott a wieni Antikenkabinetbe s onnét később a *Kunsthist. Hofmuseumba* egy szkíta br. tükör (103. kép). Korongját keret szegélyezi, a nyél tövén körszel-

vény alakú domborodás van, ennek folytatása tömören öntött, guggoló szarvas, melynek feje, füle, agancsai gondosabban vannak kidolgozva, mint a pókafalvinál, de a síma oldalú talpazat, amin az állat nyugszik, nem mutatja azt a négy-szögű idomot és fekkentes tagozást; — a nyél hosszában 4 hornyolat s ennek megfelelőleg 5 domborodás van, a végén *Hampel* tévesen kosfejet mond, mert ez egy tömören öntött vadkanfej, melyet harántosan pánt kapcsol a nyélhez. — *Sacken—Kenner* i. m. Br. 291. l. 845. ábra, 317. l. 15a.-15b. alatt. — *AÉ. ú. f. XIII.* 394. l. rajza $\frac{1}{2}$ nagyságban, 2 nézetben u. o. 397. l. 15a. és 15b. alatt. — *AÉ. ú. f. XXVIII.* 53. l. 1. sz. jegyzet, XXXIII. 322. l. és képe u. o. 4. ábra alatt. — *ZfE.* XXVIII. 15. és 22. l. és képe I. t. 13. sz. alatt. — *Hampel Trouv.* 71. l. és *Skyth. Denkm.* 24. l. és 30a. és 30b. ábra alatt. — *Dolg.—Trav.* IV. 240. és 241. l., V. 13. l. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 500. l., 1. sz. — *Childe* II. 397. l. 2. sz. jegyzet. — *ESA.* XI. 169. l. és 15. kép.

A wieni *Naturhist. Mus.*-ban félholdas kávájú bronz tokos füles balta.

13. Fejéregyháza (Mm.). — *Mihályi János* máramarosszigeti gyűjt.-ben volt innét egy bronztekercs. *AÉ. r. f. X.* 294. l.

14. Feketehalom (Codlea, Zeiden, Br.). — *A Zeidner Berg*-en barlang. *Bielz* I. 29. l. 22. sz.

Ugyancsak a *Zeidner Berg*-en kőszekrény-sírt tártak fel zsugorított temetkezéssel, s egy háromlábú br. edényt lelték, mely a brassói BSM.-ban van. *Neigebaur* 282. l. — *ASL. N. F. III.* 353. l., XIII. 1876. 502. l. és az edény rajza u. o. XI. t. 6. sz., XIV. 1877. 146. l. — *Marțian* I. 175. sz., II. 188. sz. — *Schroller* 77. l. 126. sz. a rézkori telepek közt említi.

U. o. egyenes fokú szakócaszerű kő és egy ívelt fokú mandulaalakú kőfejsze.

Nagy Sándor aranystaterét is lelték itten. *OMIK.* XX. (VII.) 24. l.

15. Feketelak (Lac, Szd.). — Magánkézben állítólag kővéső volt innét. *Orosz* I. 35. sz. — Az EMER.-ban I. 6646.—51. sz. aeneol. cserepek és I. 6652. sz. kunyhótapasztöredék *Kece János* telkéről, 6756. sz. 16.7 cm hosszú, karcsú, kettős ellentett élű rézcsákány, melynek ovális nyéllyuka alatt sekély beütés van (104. kép), továbbá egy 6755. sz. félholdas kávájú, br. tokos füles balta (105. kép.). *Útm.* 15. l. — A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben félholdas kávájú, tokos füles bronz balta, amit a *Hegymegett* határrészben lelték.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 44. l. 45. sz. Határában 1329-ben *Búzöstó*, *Szarvastó*, 1643-ban *Čó* név. *Mon.* III. 442. l.

16. Feketetót, I. Körösfeketetó (Bi.).

17. Feldoboly (Doboli-de-Sus, Hsz.). — Határában *Bartók tó*, *Kétsás köze* nevek. *Emlékönyv* 59.—60. l.

18. Fele, I. Mezőfele (Mt.).

19. Felegregy (Agris, Szi.). — Határában barlang. *Mon.* I. 34. l.

Az EMER.-ban a *Piatra* (= kő) határrészéből IV. 727.—45. sz. cserepek.

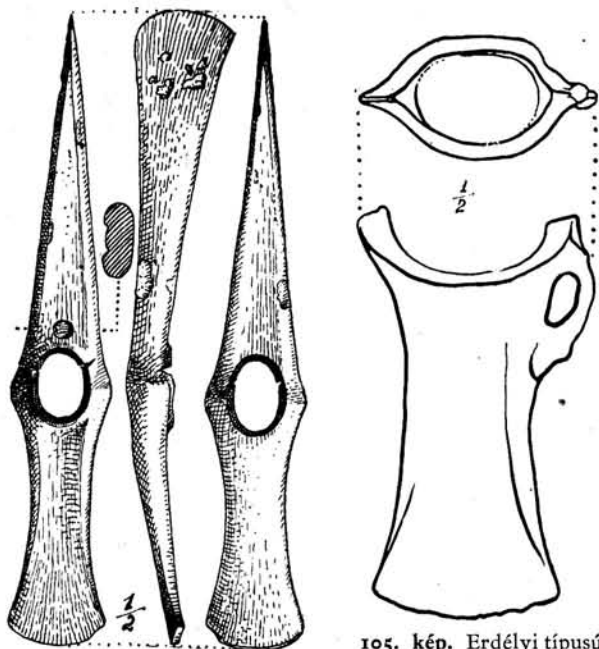
Határában *Gruite* néven halmok, a *Meszes* tövében tó. *Mon.* III. 341. l.

20. Felek (Feleac, Ko.). — Az irodalom innét br. gyűrűt említ. *Neigebaur* 231. l. — *ASL. N. F. III.* 350. l. — *Marțian* I. 177. sz., II. 257. sz.

Tulogdy János gyűjt.-ben a *Rókadomb*-ról (*Coastea cea mare*) mély patinájú, ovális vaka-róeszköz. Anyaga kova.

21. Felek (Avrig, Freck, Sze.). — Határában földvár. *Marțian* II. 34. sz.

22. Felenyed (Feleiud, Af.). — A NBKM.-ban a *Buduj árka*-ból *Bos priscus* koponyatöredéke a szarvakkal. *OTÉ.* IV. 1879. 152. l.

104. kép. Kettős ellentett élű rézcsákány Feketelakról.

105. kép. Erdélyi típusú tokos füles bronzbalta Feketelakról.

23. Felfalu, I. Marosfelfalu (Mt.).

24. Felgyógy (Geoagiul-de-Sus, Hu.). — *Hene Fr. X.*: Beiträge zur dakischen Gesch. Hermannstadt, 1836. 82. l. szerint kb. 40 drb. arany Biatic-érem került itt felszínre, a homorú oldalon a felkelő nap képével. *AÉ. ú. f. XXVI.* 50. l. — *Tocilescu*: Dacia înainte de Romani. București, 1880. I. t. 42. sz. — *Gooss* 24. l. — *Marțian* I. 178. sz., II. 282. sz. — *Pârvan* 614. l. 14. sz. jegyzet. — *Nestor* 703. sz. jegyzet.

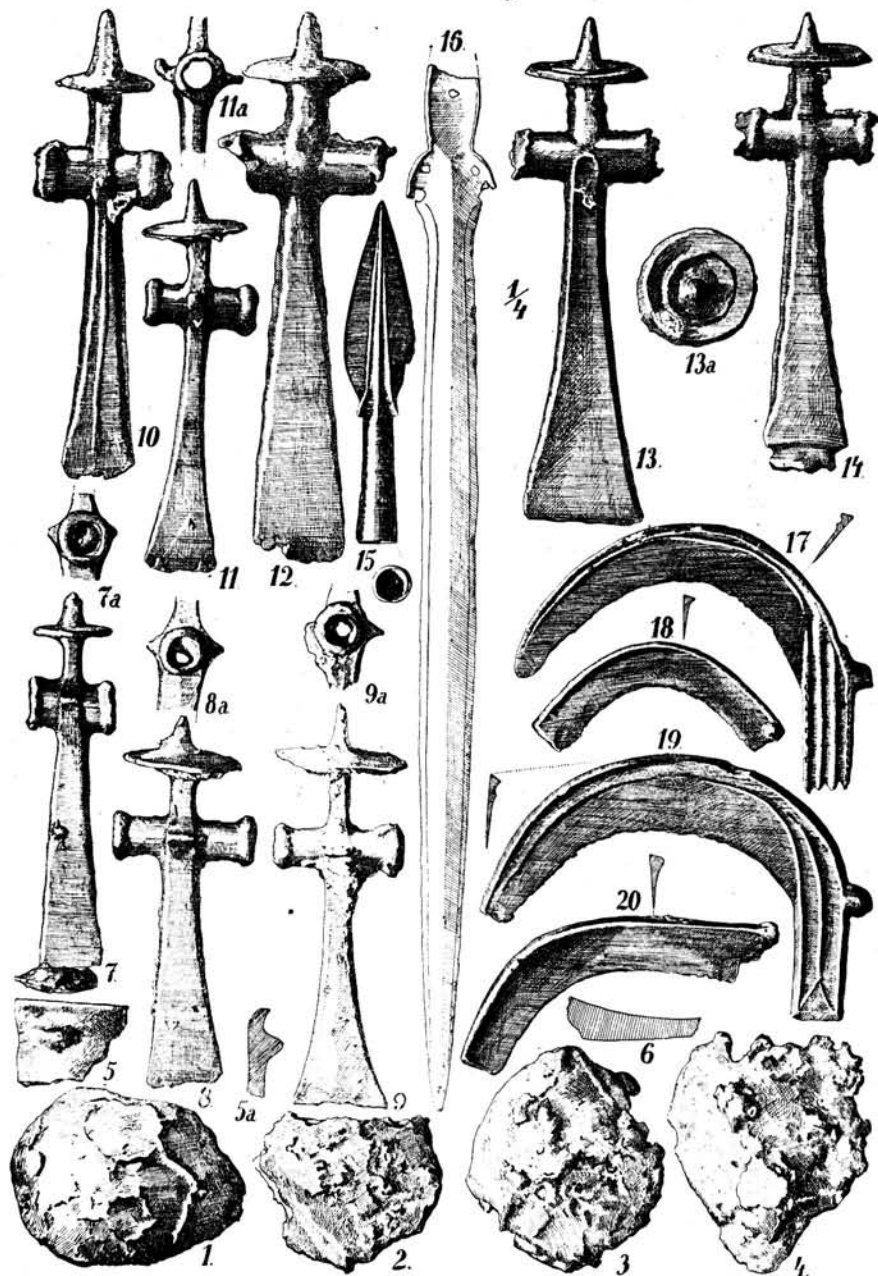
25. Felkenyér (Vinerea, Hu.). — A községtől K.-re a Kudsiri patak jobb partján emelkedő hegy déli lejtőjén ősk. telep, durva, vastagfalú, fekete, vagy sárgáspiros cserepekkel, kvarc- és jaspisszilánkokkal. *AÉ. ú. f. XXIV.* 358. l. — *Marțian* I. 179. sz., II. 741. sz.

(Az EMER.-ban I. 4240.—48. sz. cserepek a rézkorból, I. 4249.—53. sz. opálosodott homokkő- és jászpisszilánkok, gyártási hulladékok, köztük az I. 4253. sz. retusált fokú, rövid kés.

26. Fellak, I. Szászfellak (Szd.).

27. Felménes (Minişul-de-Sus, Ar.). — A MNM.-ban egy br. gyűjtélkes leletből 101

a másikkban egy 4 homokkőlapból összeállított s egy ötödikkkel lefedett $2\frac{1}{2}$ láb hosszú és 1 láb széles kőszekrényt letek, melyben csak hamu volt. *Gooss* 20. l. — *ASL. N. F. XIV.* 1877. 157. l. — *OTÉ. XII.* (2. r. IX.) 186. l. 171. sz. — *Marţian* I. 180. sz., II. 259. sz. — *Roska* II. 348. l.

106. kép. Nyers bronzrögök (1.—4.), csékánytöredékek (5.—6.), csákányok (7.—14.), lándzsa (15.), kard (16.) és sarlók (17.—20.) a felőri bronzleletből.

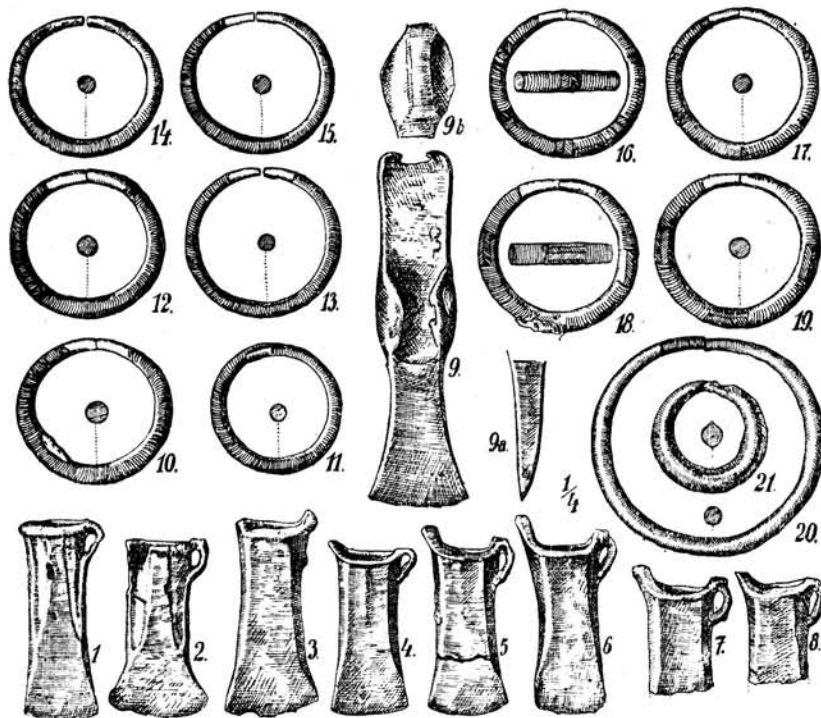
pityke, 2 díszkorongtöredék, 1 gomb, 8 spirálistöredék, 15 különböző töredék. MNM. 1886. évi besz. n. 75. sz.

28. Felmér (Felmér, Felmern, Nk.). — 1867-ben szélmalom építéskor két halmot hordtak le. Az egyikben égett csontokat és hamut,

29. Felőr (Uriul-de-Sus, Szd.). — Az EMER.-ban 1672.—89. sz. kova-, kvarc- és szarukőszilánkok, vakarók, 21. sz. kővésőtöredék, 110.—112. sz. bronzkarika, bronzgyöngyök és apró makkos díszítésű lemeztöredékek (valószínűleg övrészletek), 113. sz. durva agyag gyermekjáték,

114. sz. emberi szárcsontdarab, 115. sz. vasfibula töredék, 167. sz. erdélyi típusú, félholdas kávájú tokos füles bronzbalta. EME. Évk. V. 139. l. — EM. II. 136. l., III. 145. 181. l. — *Hampel* II. 32. l. és X. t. 13. sz. — *Pulszky*: Mo. A. I. XXXV. t. 12. sz. — Mon. I. 97. és 115. l. — Az ASL. N. F. XIII. 1876. 474. l. tévesen 2 bronzcsákányt említ. — OTÉ. 1878. 136. l. — Útm. II. és 16. l. a 110.—114. lelt. számúakat valószínűleg égetetlen temetkezésből származóknak mondja. — *Orosz* I. 36. sz.

U. ott I. 4257. sz. chalcedonszilánk, I. 4258. sz. jáspisretusáló, I. 4254.—56. sz. bronzkori jellegű cserepek és 2011.—22. sz. villanovaurnatöredékek.

107. kép. Tokos füles balták (1.—8.), szárnyas balta (9.), és karperecek (10.—21.) a felőri bronzleletből.

A *Hagymás* völgyben ősk. telep. *Marțian* I. 181. sz., II. 717. sz.

Ugyancsak az EMER.-ban II. 5957.—6044. sz. alatt a *Kövecses* dűlőben agyagedénybe rejtve lelt bronz gyűjtélkes leletből: 4 bronzrög, 8 korongos csákány, 1 lándzsacsúcs, 1 rövid kard, 2 makkos és 2 markolatnyújtványos sarló, 8 tokos füles bronzbalta, köztük 2 erdélyi típusú, 1 szárnyas balta, 11 karperec és 1 karika, valamint az agyagedénynek 49 töredéke (106. és 107. kép). *Roska M.* Depozitul de bronz dela Uriul-de-Sus. Anuarul Com. Mon. Ist. Sect. pt. Trans. 1930.—31. — EME. Évk. 1911. 46. l. — *Nestor* 525. k. sz. jegyzet. — *Nils Åberg* V. 39. l. 63. ábra 1.—2. sz., 64. ábra 2. sz.

Határában 1622-ben *Nagynád*, 1643-ban *Nád*, 1754-ben *Torma Dániel gátja*, *Nagy nádastó*, *Biró nádja*, 1810-ben *Nagynád*, *Csikostó*,

Kendertószéri, *Biró nád*, *Büdöstó* nevek. Mon. V. 355. l.

30. Felpetes (Peștișul-Mic, Hu.). — Az EMER.-ban a *Torma Zs.*-gyűjt.-ben Bos sp. zápfoga és fossilis kagylóékszer. EME. Évk. V. 126. l. — *Gooss* 43. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 492. l. — AÉ. r. f. IV. 44. l.

A *Siliman* hegytetőn ősk. telep. *Marțian* I. 185. sz., II. 503. sz.

31. Felsőárpás (Arpașul-de-Sus, Fo.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben kőfejsze, kőkalapács, 1 pereszlen, 1 zöld üveggyöngy, melyet 5 kék és 1 fehér kidomborodó pásztaszem ékít, a *Calea fânului* (= a széna útja) határrészből. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XX. 166.—168. l.

A *Pluvaie* és *Nagyárpáspataka* összefolyásánál emelkedik a *Celăteu* (= váracska) mely egy 40 láb hosszú és 10—12 láb széles harántárokkaival van megerősítve. Felületén cserepek és tűzpadmaradványok. U. o.

32. Felsőbajom (Boianul-de-Sus, Baaszen, Kk.). — *Neigebaur* 291.—292. l. szerint itt br. edényeket és kb. 100 drb. br. nyílhegyet lelt. — *Gooss* 13. l. — *Jahrb.* 1856. 20. l. — *Hampel* *Trouv.* 72. l., II. 35. l. — *Marțian* I. 182. sz. — Az ASL. N. F. III. 349. l. szerint a nyílhegyek háromélűek, az edények említve u. o. 354. l. — V. ö. még ASL. N. F. XIII. 1876. 470. l. (az edények és nyílhegyek említve). — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 197. l. 243. sz. és utána *Marțian*, II. 49. sz. tévesen helyezi a lelőhelyet Bálnára. L. o. — *Mannus* 1932. 542. 546. l. — PZ. 1935. 47. l. 33. sz. jegyz. — ESA. XI. 170. l.

33. **Felsőbalázsfalva** (Blaşfalău-de-Sus, Bn.). — Határában só. *Hodor* 788. l.

34. **Felsőbenecsek, I. Németbenecsek** (Te.).

35. **Felsőberekszó** (Bârsăul-de-Sus, Szi.). — Határában *Cetățea* (= váracska) név. Mon. III. 123. l.

36. **Felsőbogáta, I. Oláhbogáta** (Szd.).

37. **Felsőboj** (Boiul-de-Sus, Hu.). — A *Dobrița* határ részéből augitporfirfejszét említ az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 58. l. 3. sz. és utána *Marțian* I. 183. sz., II. 83. sz.

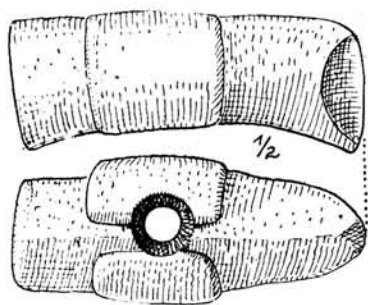
A dévai múzeumban neolithikus szalagdíszes kerámika, mint a tordosi; — u. ott 4294. sz. enyhén ívelt hátú, trapezoid, aeneol. kőbalta, 4916. sz. enyhén csontakúpos aeneol. agyagkarika (hálósúly, vagy szövőszéknehezék). AÉ. ú. f. V. 300. l.

Felsőboj és Bradacel közt a hegyélen kőfejsze és ősk. telep. Hunyad vm. tört. I. 9. l. V. ö. még *Bielz* II. 44a. sz.

38. **Felsőboldád** (Sâna-de-Sus, Sza.). — A *Péchy Jenő* gyűjt.-ben volt 4 br. rög, 2 sarló-töredék, 1 kard töredékei, mint egy valószínűleg nagyobb gyűjtékes lelet megmentett része. *Hampel Trouv.* 44. l., II. 35. l.

39. **Felsőbudak, I. Kisbudak** (Bn.).

40. **Felsőcsernáton** (Cernatul-de-Sus, Hsz.). — A SzNM.-ban 5464. sz. rézkori kőfokos (108. kép) az *Ikapataká*-ból (másodlagos hely!). SzNM. Ért. II. 13. l. — *Marțian* I. 184. sz., II. 146. sz.

108. kép. Kőfokos Felsőcsernátonból.

A MNM.-ban az *Ikavára*-ból egy 14 hüvelyk h., ívelt élű bazaltcsákány. Élészélessége 5 hüvelyk. MNM. 1869. évi besz. n. 135. sz.

A SzNM.-ban 24 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány (1. kép 4. sz.). SzNM. Ért. I. 46. l., II. 13. l. — AÉ. ú. f. VIII. 117. és 119. l. 3. ábra. *Roska* Szf. 25. kép 4. sz. — Hossza 23 cm, élei 3.7 és 4.1 cm szélesek, nyéllyuka 3.2 és 3.7 cm átm. — V. ö. még AÉ. ú. f. XXXIII. 306. l. Leleghelye a *Csonkavár* s az irodalom egyszerűen Csernátonról valónak említi. — *Kiss* I. k. 17. l. és 3. kép 4. sz.

U. o. 6615. sz. tokos füles bronzbalta az *Ikavára*-ból.

Könyöki-Nagy 224. l. szerint a *Csonkavár* eredete a bronzkorig nyúlik. V. ö. még *Orbán* III. 97.—100. l. *Ikavár* néven és EME. X. ván-

dorgy. Emlékkönyve 94. l. — *Óvár, Várbérc* u. o.

Határában 1602-ben *Pókahalma*, 1714-ben *Óvár* (erdő!), 1718-ban *Tóskert* nevek. Emlékkönyv 60. l.

41. **Felsőcsertés** (Certejul-de-Sus, Hu.). — A dévai múzeumban a tordosiakkal egyező neol. cserepek; — 4236. sz. kőfejszetöredék, 4300. sz. téglalapos neol. baltatöredék, valamennyi az ottani neol. telepről. AÉ. ú. f. V. 300. l.

Schroller 76. l. 74. sz. a rézkori telepek közt említi.

42. **Felsőcsobánka** (Ciubăncuța, Szd.). — A *Fața* határ részben ujjnyi vastag cserepeket lelnek. Mon. II. 458. l. — *Orosz* II. 22. sz. — Az EMER.-ban D. 530. sz. *Bos taurus* zápfoga, D. 529. sz. neol. hengeres edényke (gyermekjáték), D. 492.—503. sz. korabronzkori cserepek, D. 528. sz. kettős csontakúp alakú agyaggyöngy, D. 530. sz. *Bos taurus* zápfoga, D. 535. sz. obszidiánszilánk, D. 536. sz. ősk. kvarcütők. AÉ. XLVII. (1934) 152. l. (L. **Csobánka** alatt is).

43. **Felsőgregy, I. Felegregy** (Szi.).

44. **Felsőgáld, I. Havasgáld** (Af.).

45. **Felsőgyékényes** (Ghicișul-de-Sus, Szd.). — Határában 1769-ben *Calea cetăților* (= a várak útja) név. Mon. III. 574. l.

46. **Felsőkarácsonyfalva, I. Oláhkarácsonyfalva** (Felsőkiskarácsonyfalva, Kk.).

47. **Felsőkaznaes** (Cozniciul-de-Sus, Szi.). — Határában *Szállás, Legelődomb, Tăul dumbrăvii* (= a ligetben levő tó) nevek. Mon. III. 604. l.

48. **Felsőkálinalva** (Călinești, Mm.). — 1863-ban, vagy 1865-ben felszínre került bronz gyűjtékes leletből a következő tárgyak juttotak a *Mihályi János* máramarosszigeti gyűjteményébe: 9 karperec, 1 liliumleveledalakú, csészés markolatú, 55.2 cm h. bronzkard, 1 bronzrúd, 2 kés. A leletben állítólag volt még 3 karperec. AÉ. r. f. I. 268. l. X. 294. l. — *Hampel Trouv.* 73. l., II. 39.—40. l. a hosszúmezői két bronzövet is itt említi.

1929-ben csak a kardot s egy kézfejtű bronztekercset láttam a gyűjteményben.

49. **Felsőkékesnyárló** (Stâna, Szi.). — Határában barlang. Mon. I. 34. l.

50. **Felsőkoesoba** (Cociuba, Bi.). — Határában *Peșterea dela Ponor* nevű barlang. *Racovitza* 595.—596. l.

51. **Felsőkomána** (Comana-de-Sus, Fo.). — Az Astra nagyszabású múzeumban 1801. sz. trapezoid kőbalta, kaptafaalakú kővéső, 1186. sz. egyenes fokú, nyéllyuk táján kihalasadó kőfejsze, 2142. sz. kőfejszetöredék.

Határában barlang. *Bielz* 30. l. 24. sz., III. ad 24. sz. — *Jahrb. d. sieb. Karpatenver.* VI. 173.—174. l., VII. 50.—53. l. — *S.—H.* 334. sz.

52. **Felsőkörtvélyes** (Kiskörtvélyes, Curtuiuşul-Mic, Szd.). — Határában 1864-ben *Intre grueși* (= a halmok között) név. Mon. IV. 492. l.

53. Felsőlupkó (Felsőlyupkova, Gornyi-Lyupkova, Gornea-Lupcova, Krsz.). — 1882-ben kőfésítés közben sziklahasadékban, edénybe rejtett br. gyűjtélkes lelet került felszínre (sarlók, tokos füles balták, liliomlevél alakú, görbített kardpenge, melynek markolatát letörték, hogy az edénybe beleférjen, vastag karperecek). A lelet valószínűleg Wienbe jutott. *Milleker* I. 76. l., II. 43. l. — Ebből a leletből *Böhm Károly* 1905-ben egy öt hajlatú, hengeres karvédő tekercset szerzett, melynek végei négy hajlatú sodronykorongba futnak. *Milleker* III. 92.—93. l., Délm. ősk. rég. 34. l., Délm. ősk. 45. l. — *Hampel* II. 48. l.

54. Felsőlyupkova, I. Felsőlupkó (Krsz.).

55. Felsőmarosújvár, I. Felsőújvár (Af.).

56. Felsőmarosvárada, I. Várada (Af.).

57. Felsőorbó (Gârbova-de-Sus, Af.). — A NBKM.-ban ferdén vágott szájú, felálló fülű csupor és barázdás tüzelésű cserepek, 3332. sz. aeneol. körömdíszes csupor. *Wosinsky* 28. l. — *Schroller* 74. l. 26. sz.

U. ott bronzsitula oldala. Fenekét és oldalát nyitólók fogták össze, pereme alatt egy nagyobb és 3 kisebb dudor van, mint egy kereken menő dudorsor maradványa, melyet belülről ütöttek ki. Mon. II. 1. 90.—91. l. és XIII. t. 127. sz. — *Mannus* 1932. 542. 545. l.

58. Felsőorbó (Gârbou, Szd.). — Határában 1864-ben *Mobilele după lacul* (= a tó megetti halmok), 1898-ban *După lac* (= a tó megett) nevek. Mon. V. 297. l. — *Erdély* 1933. 8. l.

59. Felsőpodsága (Poșaga-de-Sus, Ta.). — A község patakja mellett agyagfazékba rejtett br. gyűjtélkes leltre bukkantak, melyből a következő tárgyak jutottak a dévai múzeumba: 7 ép és törött karperec, 1 tokos balta élrésze, 4 markolatnyútványos sarlótöredék, 5 fűrészlemez-töredék, 1 deformált br. sodrony, melyen hengerded tekercs van, 3 piskóta alakú csüngő lemez, 1 villás csüngődísz, 1 sodronykorongos ékszer-töredék és 1 br. gomb. *Hampel* II. 119. l. hibásan Pótság alatt említi. (A képe u. o. CXLV.—CXLXI. t.). — *AÉ. ú. f. VI. 145.—151. l.* — *Marțian* I. 17. sz., II. 527. sz. Alsópodsága alatt említi. — *Gooss* 46. l. Poszág alatt sorolja fel. — *Roska* Szf. 50. kép. — *Pârvan* 410. 440. 450. 687. l. — *Nestor* 505b. 513. sz. jegyz.

1843-ban 2 nagy dudoros ezüstfibula (109. kép 1. sz.), 1 ezüstláncocska és egy kis ékszer jutott Wienbe, ahol tévesen Torda szerepel mint lelőhely. *Arneht* IX. 97. l. — *AÉ. ú. f. VI. 389. l.* Podságát említi lelőhelyként. V. ö. *Seidl*: *Chronik* I. 27. l. — *ASL. N. F. XIII. 1876. 483. 501. l.* és VII. t. 6. sz. (Poszág alatt, helyesen mint késő-keltát tárgyalja). — *Pârvan* 551. 559. 705. 707. 785. 787. l. Poszág alatt.

A *Belia*-n (= Béla vára) barlang. *Bielz* I. 55. és 63. l. — *Kövári*: Erdély földje ritkaságai 123. l.

60. Felsőoroszfalu (Rusul-de-Sus.). — Az EMER.-ban I. 4292.—304. sz. aeneolithikus és rézkori jellegű durva és finom mívű cserepek.

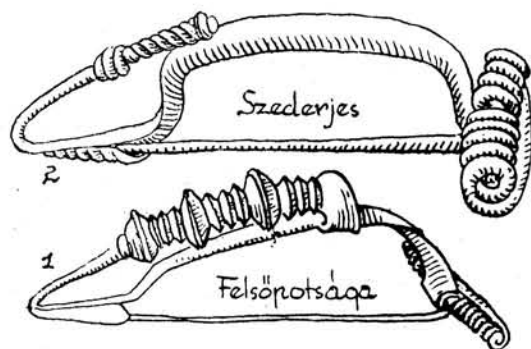
A szásztrégeni ev. gimn.-ban mai formájú br. fejsze. *Gooss* 49. l.

Határában 1864-ben *Mocirla* (= mocsár), *Ţăuri* (= tavak) és *Coastea tăului* (= a tó oldala) nevek. Mon. V. 322. l.

61. Felsőpestes, I. Felpestes (Hu.).

62. Felsőpián, I. Oláhián (Hu.).

63. Felsőpusztaegres (Agrieș, Szd.). — Határában *Baltele* (= a tócsák) név. Mon. III. 408. l.

109. kép. 1. Ezüstfibula Felsőpodságáról, 2. középkelta bronzfibula Szederjesről.

64. Felsőrákos (Racoșul-de-Sus, U.). — A SzNM.-ban 68./886. sz. ívelt fokú, mandulaalakú kőfejsze, melynek nyéllyuka az egyik oldalon szűkebb. SzNM. Ért. I. 42.—43. l. — OTÉ. XIII. (2. r. X.) 70. l. 20. sz. tévesen kalapácsnak írja.

A község déli végénél egy lankás oldalt *Várhegy*-nek hívnak, fennebb egy szántót *Bakvár*-nak neveznek. *Orbán* I. 210. l. — *Kövári* I. 179. l. *Felsőrákos* és *Vargyas* határa találkozásánál *Huszt várát* említi a Rikában.

Az itteni mézsköszirtekben kova is fordul elő. Székelység 1935. 3. l.

65. Felsőrápolt (Kisrápolt, Rapoltul-de-Sus, Hu.). — Az aranyi hegy keleti lejtőjéről az EMEÁ.-ban kovasavtól átítatott zöldkőtrachytból való baltatöredék van. EM. IV. 133. l.

A dévai múzeumban 5253. sz. br. tokos füles balta.

Erdejében két barlang is van. Az egyik a *Gaura ursului* (= medveodú) OTÉ. XXII. 1897. 29. l.

66. Felsősebes, I. Oltfelsősebes (Sze.).

67. Felsősófalva (Șomfalău-de-Sus, Ocna-de-Sus, U.). — Az irodalom arany-sodrony említ. M. C. C. 1858. 264. l. — *Gooss* 54. l. — *ASL. N. F. XIV. 1877. 65. l.* — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 194. l. 222. sz. — *Hampel* II. 134. l. (Sófalva alatt). — *AÉ. ú. f. XII. 408.—409. l.* — *Marțian* I. 188. sz., II. 670. sz.

A *Kodáros-patak* által körülfolyt szikladombon a monda szerint *Kodáros vára* állott. —

Fennebb a *Rókalyuk* nevű helyen téglát, cserépdarabokat és érmekeket fordít ki az eke. *Orbán* I. 133. l. — Székelység 1937. 158. l.

68. Felsőzálláspatak (Sălasul-de-Sus, Hu.). — Az irodalom szívalakú trachytejszét ismer. *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 72. l. 65. sz. — *Mon.* 17. l. — *Marțian* I. 189. sz., II. 574. sz.

A dévai múzeumban kelta ezüst-éremlelet, mit *Istók György* kertjében leltek. *Arta și Arheologia* 9.—10. sz. Iași, 1935. 91. l.

69. Felsőzászújfalú (Uifalău, Uifalăul-Săseșc, Neudorf, Bn.). — A *Nasskaul* határrészben halmok, s itt sok bronzholmit is leltek. *Marțian* I. 640. — *Marțian* II. 711. sz. már csak egy halmot említ.

70. Felsőszelistye (Sălistea, Mm.). — *Mihályi János* máramarosszigeti gyűjt.-ben volt egy tokos füles bronzbalta. *AÉ.* r. f. I. 20. l.

71. Felsőszentmihályfalva (Sănmihaiul-de-Sus, Ta.). — Az *EMER.*-ban I. 733.—76. sz. alatt 3 drb. állati csont, 26 drb. bronzkori cserép, 1 orsógomb, 1 obszidiánszilánk, u. ott I. 825. sz. kovaszilánk. *AÉ.* XLVII. (1934) 152. 157. 209. l.

U. ott II. 564.—65a. alatt a *Patakfejáró* nevű dűlőből bronzkori edénytöredék és agyaggyöngyök, II. 601. sz. bronzgyűrű, II. 602. sz. bronzlemeztöredék és II. 604. sz. csont.

Határában *Kincsesverem*, *Vénszőlő tója*, *Négy domb*, *Kovács Pali tója*, *Tövisék tója*, *Sólymosi tója* nevek. *Jankó* II. 11. l.

72. Felsőszék (Săg, Szi.). — Határában *Valea peștilor* (= a halak patakja), *Pesteră* (= barlang) nevek. *Mon.* IV. 497.—498. l., I. 34. l.

73. Felsőszivágv (Sasuajul-de-Sus, Szi.). — A *Sărătură* nevű sós vizű mocsár esetleg tófeneket takar. *Mon.* IV. 614. l.

74. Felsőszlatina, I. Aknaszlatina (Mm.).

75. Felsőszolesva (Sălciva-de-Sus, Ta.). — Határában *Peșterea dela Coacăza* nevű barlang. *Racovița* 593. l.

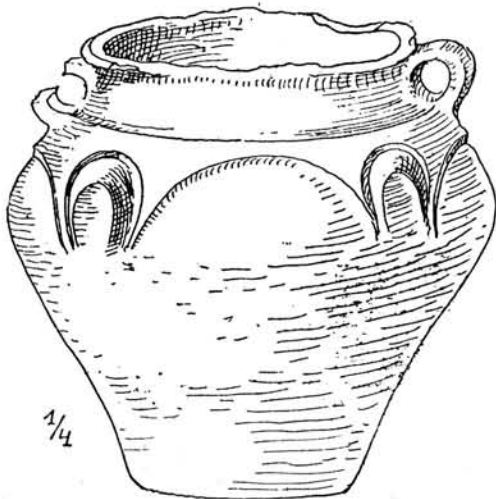
Az itteni aranymosás nyomai az őskorig is visszanyúlhatnak. *Jahrb.* 1856. 7. l. — *Marțian* I. 191. sz., II. 577. sz.

76. Felsőszopor (Soporul-de-Sus, Szi.). — A *Balta neagră* (= fekete tócsa) esetleg régi tófeneket takar. *Mon.* IV. 629. l.

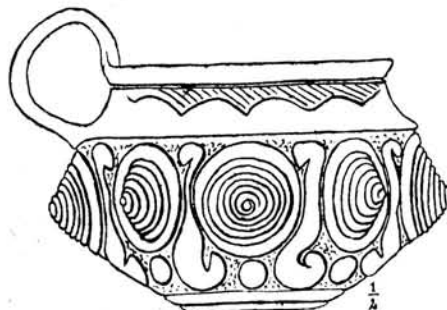
77. Felsőszovát (Suat, Ko.). — Egykori két halastaváról *Sztripszky* 41. l. 23.—24. sz. — *EM.* 1911. 308.—309. l. — *L. Szovát* alatt is.

78. Felsőszőcs (Suciul-de-Sus, Szd.). — A *Podini pe coasta-n* égetett temetkezésű rézkori temetőt tárt fel *gr. Teleki Domokos*. Az egyes sírok 2—3 m-re voltak egymástól, a felszíntől kb. 1 arasznyira jelentkeztek. Alakjuk teknős. Mindenikben volt 1—1 urna, ebben égett emberi csontok, melyeket egy a szájával lefelé fordított csésze fedett le. Az urnák száját 1—1 tál fedte. Egy pár esetben homokkőlapok fogták körül az urnát. Az egyik mellett ékalakú, lapos

rézvész is feküdt (110.—113. kép). — Az 1913 őszén megejtett hitelesítő ásatások rendjén 12 sírfészket, illetőleg patakkaviczból négyzetesre kirakott máglyát sikerült megállapítanom. *MKÉ.* VIII. 1914. 143.—144. l. — Az *AÉ.* ú. f. XX. 208. és 213. l. ad két felsőszőcsi csészét, de a lelőhelyet tévesen Gernyeszegre helyezi. Ez a té-

110. kép. Agyagurna Felsőszőcsről.

111. kép. Agyagésze Felsőszőcsről.

112. kép. Agyagésze Felsőszőcsről.

védés átment a szakirodalomba, így pl. *Wosinsky* XI.—XII. t. — *Mannus* IV. 179. l. 7. ábra. — *Childe* II. 380. l. 215. ábra. — *Pârvan* 314. 371. 378. 420. 427. 689. 768. l. és 277. 278. ábra. — *Hoernes-Menghin* 414. l. jegyzet. — *Debreceni Közlemények* 1940. 1. sz. 6.—7. l.

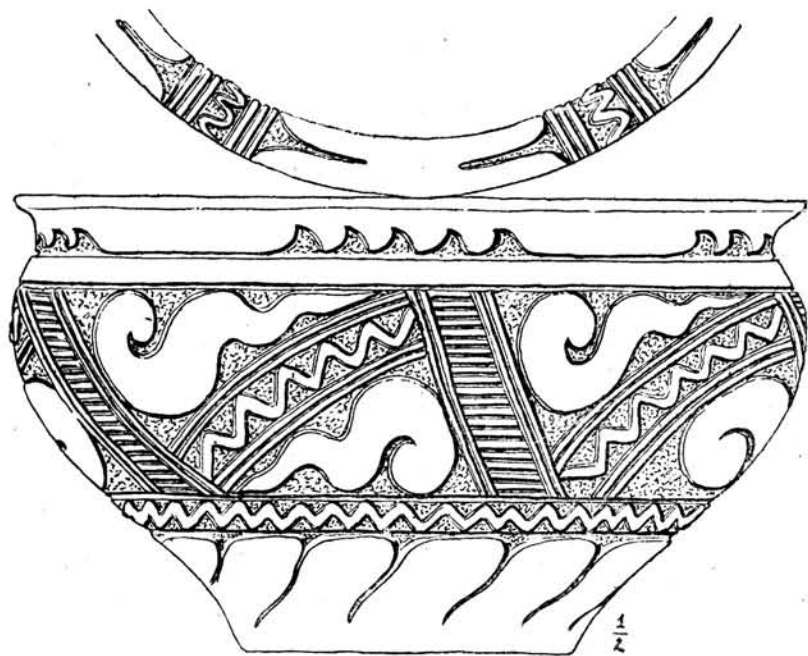
Szendrei János ásattott itten, s állítólag csak cserepeket mentett meg a MNM. részére. MNM. 1887. évi besz. n. 127. sz. 26 cserepet és 3 kövült csontdarabot említ. AÉ. ú. f. VII. 378. l., VIII. 175.—176. l., X. 377. l. — *Hampel* II. 41. l. — Az a csésze, amit *Hampel* LXXIII. t. 2. sz. s utána *Pulszky*: Mo. A. I. LXVI. t. 2. sz. alatt közöl, minden valószínűség szerint felsőszőcsi. — Éppen így innét származhatik az EMER. 8194. és 8142. sz. tálja és csészéje is, amit *Wosinsky* X. t. 2. és 3. sz. alatt közöl. Oda utalja a forma, a díszítés és az agyag tónusa is (említve az AÉ. ú. f. XXIV. 214. l.). — V. ö. Mon. I. 116. l. és VI. 501. l. A VII. k. 171. l. az edényekből ad egy csoportképet. — MKÉ. VIII. 143.—144. l. — *Orosz* II. 37. sz.

Határában 1788-ban *Groapa țiglii* (= a téglaverme) név. Mon. VII. 23. l.

81. Felsőújfalu *Pârvan* 325. l. tévesen szerepel így **Marosfalfalu** (Mt.) helyett.

82. Felsőújjár (Uioara-de-Sus, Af.). — Az EMER.-ban III. 1788.—6358. sz. bronz gyűjtéléses lelet (114.—117. kép.). A lelőhely közelében koravaskori temető. EME. Évk. 1909. 36. l. — *Dolg.-Trav.* IV. 238. 241. l. — *Pârvan* 352. l. — *Mannus* 1932. 545. l. — *Nestor* 123. l. 581. sz. jegyzet. — *Nils Åberg* V. 44. l. 67. kép. 5.—9. sz.

A leletből a göteborgi múzeum is szerzett anyagot. *Franz L.*: Ein frühhallstattischer Depotfund aus Siebenbürgen. WPZ. 1922. 67. l. — *Nestor* 126. l.

113. kép. Agyagtál Felsőszőcsről.

A *Tabără* határrészben halmok urnákkal. AÉ. ú. f. III. 175. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 123. l.

A *Traian* határrészben menhireket említ *Marțian* I. 193. sz., II. 644. sz.

Temesváry J. gyűjt.-ben korongos bronzcsákány volt innét. Mon. I. 116. l. — AÉ. ú. f. XVII. 106. l. és képe u. o. 105. l. 58. sz. alatt. — *Nestor* 525 k. sz. jegyzet.

79. Felsőtorja, l. Feltoarja (Hsz.).

80. Felsőtők (Teocul-de-Sus, Szd.). — *Orosz E.* említ a volt dési múzeumból egy br. tokos füles baltát, ami azonban hiányzik a gyűjteményből. A dési főgimn. gyűjteményében van két br. balta, nincs kizárva, hogy az egyik a szóban forgó. AÉ. ú. f. XXVI. 369. l. *Magyar Ferenc* kertjében lelték. — *Orosz I.* 38. sz. még egy br. tokos baltát említ, amit *Örnstein* őrnagy egy szamosújvári iparos birtokában látott.

83. Felsővárcs (Oarța-de-Sus, Szi.). — *Bobățiel Sándor* mérnök gyűjt.-ben korongos br. csákány a *Peste deal* (= hegymege) határrészéből (118. kép.).

84. Felsővárosvíz (Orăștioara-de-Sus, Hu.). — A *Cetatea inaltă*-nál (= magas vár) cyclopikus falak, amik valószínűleg dák eredetűek. *Jahrb. f. Altertumskunde*. Wien, III. 1909. 121. l. — *Marțian* I. 194. sz., II. 483. sz.

Alsó-, vagy Felsővárosvízről u. olyan fonott ezüst-láncdarabot látott *Téglás G.*, mint a csórai, nagyváradi stb. — 1884-ben a környékéről hasonló lánc tagokat, ezüstkarpercet szerzett az EMER. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 75. l. 71. sz. L. Alsóvárosvíz alatt is.

85. Felsővenice (Veneția-de-Sus, Fo.). — Határában *Colțu peșterii* (= a barlang sarka) nevű barlang. *Bielz* I. 30. l.

86. Felsővidra (Vidra-de-Sus, Ta.). — Barlangjai:

Peșterea din valea Lerței, Racovitza 511. l. *Gârda de Jos*, u. o. 512. l.

Egykori aranymosás nyomai, ezek az őskorig is visszanyúlhatnak. *Jahrb.* 1856. 19. l. — *Gooss* 126. l. — *Marțian* I. 195. sz., II. 740. sz.

87. Felsővisó (Vișeu-de-Sus, Mm.). — A MNM.-ban az 1899. évi besz. napló 39. sz. alatt szereplő 2 tokos füles bronzbalta voltaképpen a *rozáliai* (Mm.) határban került felszínre. L. ott.

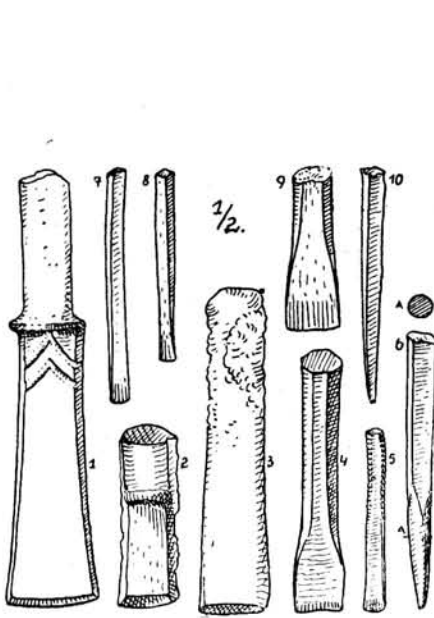
88. Felsőzsuk (Jucul-de-Sus, Ko.). — A *Staniște* határrészben ősk. telep. EME. Évk. 1898. 267. l. — *Marțian* I. 196. sz., II. 382. sz. — Az erdő déli oldalán szintén; *Orosz E.* gyűjt.-ben a többek között kőfejsze, 2 obszidiánszilánk. EM. XX. 92. l. — AÉ. XLVII. (1934) 152. l. —

89. Feltorja (Turia-de-Sus, Hsz.). — A *Várpaták* és *Bakszilosz pataka* között fekvő *Vár Kövári* I. 11. l., II. 13. és 48. l. szerint dák, vagy még régebbi eredetű. V. ö. *Orbán* III. 91. l. — *Könyöki-Nagy* 284. l. — *Marțian* I. 197. sz., II. 703. sz., *Urme* 47. l. — ACMI. IV. k. 326. l.

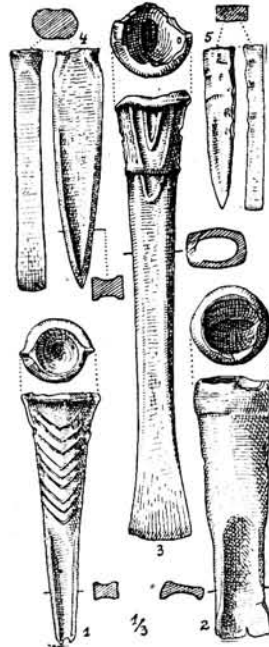
A SzNM.-ban a *Bálványos vár*-ból kelta pásztagyöngyök. *Roska* Szf. 314. l. — Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 63. l. 16. sz. tévesen teszi Altortjá-ra. — *Kiss* I. k. 29. l.

90. Felvinc (Vințu-de-Sus, Ta.). — Az EMER.-ban I. 7927. sz. női agyagszobor és I. 8009. sz. rézkori bögre (119. kép).

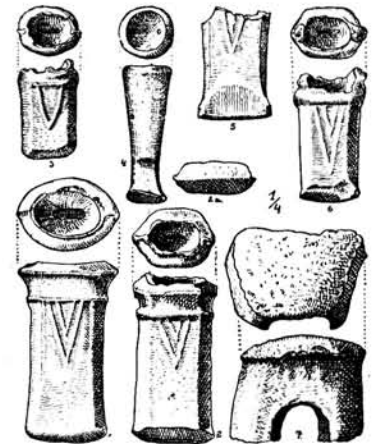
A *Cetatea Jidovilor* (= zsidóvár) határrészben kettős földhányás s *Neigebaur* 195. l. sze-

114. kép. Bronzvésők a felsőújvári öntőműhelyből.

115. kép. Bronzvésők a felsőújvári öntőműhelyből.

116. kép. Bronzkalapácsok a felsőújvári öntőműhelyből.

A *Pietriș* határrészéből obszidiánszilánk *Orosz E.* gyűjt.-ben. EM. XXI. 307. l. — AÉ. XLVII. (1934) 152. l. — *Tigle* (= téglák) határrészéből szilánkok, forgácsok *Orosz E.* gyűjt.-ben, u. o. 307. l. — *Budulló* határrészéből ismeretlen rendeltetésű kőszerszám *Orosz E.* gyűjt.-ben (rajta hornyolt bemélyülés is van), u. o. — U. innét az *Orosz E.* gyűjt.-ben tűzvakaró, kés, szarukőszilánk, u. o. 308. l.

A *Pietriș* (= kövecses) határrészben égetett kelta sírból *Orosz E.* urnacserepeket, tálat, vasláncot és 2 hólyagos br. karperecet mentett meg. *Orosz E.*: La-Tène sírleletről Felsőzsukon. AÉ. ú. f. XXXII. 171.—172. l. — *Dolg.-Trav.* VI. 43. l. — *Párvan* 535. 542. 628. 705. 706. 711. 785. 791. l. és 367. ábra. — *Márton* 12. l. 28. sz. — *Nestor* 633. sz. jegyz.

Az Alsó- és Felsőzsuk határában volt *Égettő-ről* (később *Barátok tava*) *Sztripszky* 41. l. 26.—30. sz.

rint itt római téglák is kerültek felszínre. V. ö. *Kövári* I. 154. l., II. 65. l. — *Marțian* I. 198. sz., II. 744. sz.

A *Like-csorgó* mellett egy asszony aranyrudat lelt és aranyfibulatöredéket lelték *Orbán* jelenlétében is; — a zápor urnákat, régi érmekeket, fegyvertöredékeket mos ki itten. Pala után kutatva a *Csurgó-tól* D.-re „3 roppant csontvázra bukkantak, melyek palába vájt sírboltszerű üregekbe voltak elhelyezve... a sírüregekben levő fegyverek, ékszerek elvesztek.“ *Orbán* V. 95. l.

A *Like-* és *Szakó-völgyé-t* elkülönítő hegylánccolat legmagasabb csúcsát *Újszent-nek* hívják. Itt alapfalak, téglák, vastag cserepek vannak. *Orbán* V. 95. l.

A *Feredőpatak* völgyében egy hegyfokon van a fent említett *Zsidóvár*, melynek nyakát kettős gátöny, vagy töltés védi. *Orbán* V. 102.—103. l. — *Könyöki-Nagy* 293. l. — OMIK. XX. (VII.) 217. l.

Az egykori *Csazar* tórol *Sztripszky* 60. l. 173. sz.

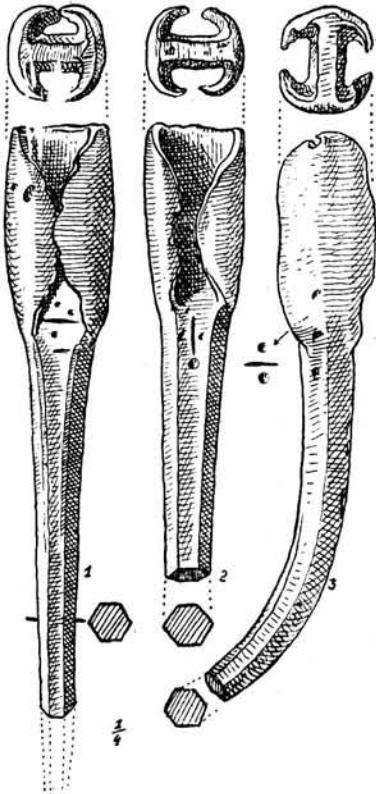
Határában *Ördög júka*, *Ördög bércse*, *Sipos tója*, *Kincses*, *Felső tó*, *Közép tó*, *Alsó tó*, *Placsinta-tó*, *Fityhalom*, *Mérnök-domb*, *Lackó tója*, *Zsidóvár*, *Zsidóvár alja*, *Muszkák hegye*, *Kamaradomb* nevek. *Jankó* II. 12. l.

91. **Fenes** (Feneş, Af.). — *Racovitza* 550. l. ide helyezi a *Şura de piatră* (= Kőcsűr) nevű

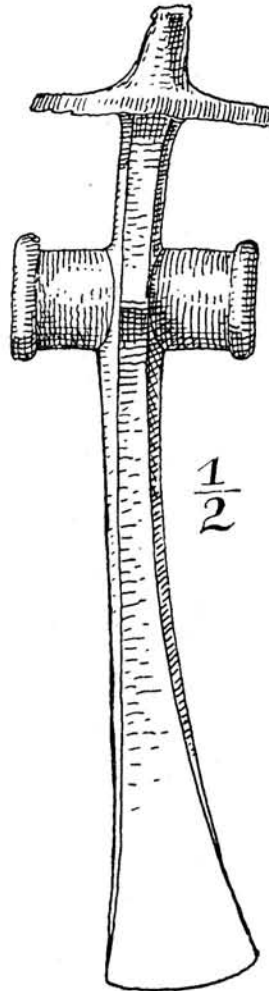
23. l. — AK. II. 60. l. — CIA. 1876. II. 158. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 187. l. 180. sz. — *Marţian* I. 199. sz., II. 96. sz.

93. **Feredő-Gyógy**, l. **Algyógy** (Hu.).

94. **Ferice** (Ferice, Bi.). — *Barlangjáról* OMIK. XX. (VII.) 143. l. — OTÉ. XVI. 1891. 136. l. — Mo. várm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 2. l. — *Racovitza* 496.—498. l. — *Schmidl* 33.—114. l.

117. kép. Bányász eszközök a felsőújvári öntőműhelyből.

118. kép. Korongos tuskés bronzsákány Felsővárcáról.

119. kép. Mészbetétes rézkori bögre Felvincről.

barlangot, amit *Ferenczi* I. B.—H. IX. 23.—25. és 30 l., a *Mon.* I./1. 63. l. pedig *Gyibóc* néven *Ompolygyepü* (Preszáka) község határában említi. Tisztázandó!

Egy másik barlangja a *Peşterea depe Corabia*. *Racovitza* 151.—152. l. — *Bielz* I. 48. l. 53. sz.

92. **Fenyőfalva** (Brad, Girelsau, Sze.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben volt két serpentinfejsze és sok ősk. cserép. EME. Évk. V. 136. l. — *Gooss* 23. l.

Határában negyvennél több halom van. *Neigebaur* 292. l. — *Jahrb.* 1856. 27. l. — ASL. IV. 34. l. — ASL. N. F. III. 344. l. — *Gooss*

95. **Fény** (Bacauis, Foeni, Te.). — Dák alapítású helység, amit *Milleker* II. 8. l. feltételez helyez ide. Említve a *Ravennainál* IV. 14. alatt.

96. **Fényes**, l. **Körösfényes** (Ar.).

97. **Fiátfalva** (Filiaş, U.). — Egykori halastavának környékét az őskor szempontjából is figyelemmel kell kísérni. EM. 1911. 309. l.

Határában *Várhegy*.

98. **Fibis**. — *Hampel* Cat. 112. l. *bronzsákány* *Fibis*-ről néven írja le a vingai (Te. l. o.) kettős ellentett élű rézcsákányt.

99. **Firtosvára** (Firtuş, Firtuşeni, U.). — Az EMER.-ban a *Firtos hegy*-ről IV. 2559. sz.

ősk. agyaggyöngy, IV. 2384. sz. csiszolt, átfürt homokkő-testéktörő, vagy fenőkő. — A székelyudvarhelyi ref. kollégium gyűjt.-be urna és br. balták kerültek. A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn.-ban ívelt fokú, aeneol. kőfejsze.

1874-ben aranyzabla jutott az etédi lelkész birtokába. *Neigebaur* 257. l. 1. 2. 3. sz. — M. C. C. 1858. 259. l. — *Gooss* 20. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 193. l. 213. sz. — *Hampel* II. 42. l. — *Marțian* I. 200. sz., II. 263. sz.

Az itteni várat *Kövári* I. 11. l., II. 13. l. szerint a dákok, vagy még előttük építették. — V. ö. *Könyöki-Nagy* 294. l.

Ferenczi Sándor 1933. nyarán villanovarnatöredékeket gyűjtött itten.

Határában *Tobety*. EM. 1938. 233. l.

100. Fogaras (Făgăraș, Krsz.). — Környékén sok bronzrégiség került felszínre.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban br. balta. *Jahrb.* 1856. 29. l. — *Trans.* II. 255. 274. l. — *Gooss* 20. l. — *Hampel* II. 42. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 89. l. 193. sz.

Az EMER.-ban 6a.—6b. sz. rézkori kovapenge.

101. Folyfalva (Foi, Mt.). — A *Nagy-patak* mellett a falutól ezer lépésnyire egy K.-ról Ny.-ra tartó alagutat fedtek fel, mely hamutelt urnákkal lévén tömve... vonalán ásatást téve, falrakatra akadtam, ahol hamu és szénporladék, tehát égésfeketek közt lévő vastag cserépdarabokat magam is találtam. Odébb a *Szószek* alatti *Hágó*-nál vastag, cserépdarabok ismét nagy mennyiségben fordulnak ki a földből — írja *Orbán B.* IV. 53. l. — *Székelység* 1937. 156. l.

102. Fonác (Kövárfonác, Fănațe, Szd.). — Határában 1770-ben *Halastău* (= halastó) név. Mon. III. 464. l.

103. Fonác, l. Fonóháza (Bi.).

104. Fonóháza (Fonáca, Fănațe, Bi.). — Barlangjairól: Mo. vmegyéi és városai, Bihar vm. és Nvárad 3. l. — *Schréter Zoltán* kutatásairól a B.—H. X.—XIII. 9. és 61. l. — OMIK. XX. (VII.) 143. l. — *S.—H.* 13. 58. sz. — *Racovitza* 483.—485. l. (*Peșterea dela Fănațe*). — Faunája: *Ursus spelaeus* Blb., *Felis spelaea* Goldf., *Cervus elaphus*, *Ovis aries*. — *Schmidl* 31. 113. 260. l.

105. Forasesti, l. Forrásfalva (Krsz.).

106. Forrásfalva (Forasesti, Forășesti, Krsz.). — Határában *Calea hârbului* (= a cserép útja), *Sioca hârbului* (erdős hegycsúcs, ahol, úgy látszik, cserepek fordulnak elő) nevek. Krassó vm. tört. II./I. Bpest, 1884. 168. l.

107. Forró, l. Magyarforró (Af.).

108. Fotosmartonos (Martonos, Fotoș, Hsz.). — A SzNM.-ban kőfejszetöredék, 100./885. sz. egyenes, 4724. sz. ferde fokú és 4725. sz. ívelt fokú, mandulaalakú kőfejszék, 2818. sz. homokkő festéktörő, vagy fenőkő és az erődsi felső réteggel egyező kerámika. SzNM. Ért. I. 42.—43. l.

Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 68. l. 4. sz. alatt Fotos-ról említ egy szívalakú szekercét, amelyen a fentti fejszék egyikét kell értenünk.

109. Földra (Feldru, Bn.). — Az EMER.-ban I. 4282.—83. sz. bronzkori hornyolt cserepek és I. 4284. sz. jáspisgöröngy.

110. Földvár (Feldioara, Marienburg, Br.). — A brassói ev. gimn.-ban volt *Elephas primigenius* zápfoga, lábszárcsonttöredéke, *Cervus elaphus* foss. Goldf. agancsai s ezek töredékei. — Az EMEÁ.-ban *Cervus elaphus* foss. Goldf. agancsai. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 34. l.

A BSM.-ban Brassóban a *Földvár*-ról kaptafaalakú kővéső, kimetszett díszű és festett kerámika, aeneol. (átm. fokozat) barázdás tűzdelésű, vesszős és lencsés díszű és réz- meg korabronzkori kerámikai emlékek, valamint bronz nyílhegy kőöntőmintája. *Dolg.—Trav.* II. 183. és 234. l. — *Siebenb. Vierteljahrschrift* 55. évf. 94. l. — *Debreceni Közlemények* 1940. 1. sz. 7. l. — *Im Schirleng* határrészben átmeneti jellegű és az erődsi felső réteggel egykorú telep (csigahegyi kultúra). — SzNM. Emlékkönyve 332. l. — *Deutsch Gy.* Prähist. Funde aus dem Burzenlande. MAGW. XXX. 1900. 189.—202. l. — U. a. Die spätneol. Ansiedlungen mit bemalter Keramik am oberen Laufe des Altflusses. Mitt. d. pr. Com. I. Wien, 1903. 365.—399. l. — U. a. A barcasági ősk. telepekről. EME. brassói vándorgyűlésének Emlékkönyve. 1908. 86.—90. l. — U. a. Festett kerámika az oltmeléki őstelepekről. AE. ú. f. XXIV. 221.—227. l. — *Schroller* 77. l. 118. sz.

Földvárát (*Burg*) az őskor szempontjából részletesebben is át kell kutatni. *Orbán* VI. 430.—431. l. — *Kövári* II. 244. l. — *Jahrb.* 1856. 28. l. — *Gooss* 74. l. — *Marțian* I. 203. sz., II. 253. sz.

A BSM.-ban festett, átmeneti jellegű és az erődsi felső réteggel egyező telep emlékeit említi *Schroller* 77. l. 117. sz.

U. ott a földműves iskola területéről aeneol., részben a segesvári wietenbergivel egyező, részben lencsés díszű kerámika. U. o. 77. l. 116. sz.) és XXXI. t. 7. sz.

111. Földvár (Feldioara, Marienburg, Fo.). — Határában földvár. — Az irodalom innét ezüstkarpercet említ. *Trauschenfels E.*: Magazin f. Gesch. Siebenbürgens. Kronstadt, 1861. II. — *Marțian* I. 204., II. 255. sz. — *Jahrb.* 1856. 28. l. — *Márton* XXX. t. 6. sz.

112. Földvár, l. Melegföldvár (Szd.).
Székelyföldvár (Ta.).

113. Frinkfalva (Frânceni, Szd.). — Határában 1664-ben *La peștere* (= a barlangnál) név. Mon. III. 466. l.

114. Fugad (Ciuguzel, Af.). — A *La frigure* határrészben levő őstelepről a NBKM.-ban festett kerámikai maradványok, félig átfürt, rézkori andezit balta és 2043. sz. br. fokos (U. o. római holmik is). OTÉ. XII. (2. r. IX.) 82. l. 109. sz.

— Mon. II./I. 86.—87. I. és IX. t. 82.—85. sz. (A 85. sz. is fugadi és nem, mint a szöveg 97. I. mondja: vládházi rézpogácsa). — *Marțian* I. 205. sz., II. 182. sz. — *Schroller* 74. I. 24. sz. és XXIII. t. 1.—7. sz. — *Nestor* 52. 53. I. — Dolgozatok—Arbeiten, Szeged, XII. 1936. 40. 50. I.

115. Fugyivásárhely (Oșorheiu, Bi.). — Wienbe került innét 1 br. lándzsa, 1 sarló és 1 br. tör öntőmintája. — *Hampel* Trouv. 45. I., II. 42. I. és II. t. 4.—6. sz. — AÉ. ú. f. XXIV. 208. I. és rajzuk u. o. 205. I. — *Pârvan* 318. I. 2. sz. jegyzet, 409. I.

116. Furlog, I. Furluk (Krsz.).

117. Furluk (Furlog, Aizizis, Fârlug, Krsz.). — A községtől Ny.-ra eső magaslaton cserepek. *Milleker* I. 43. I.

Dák alapítású helység, peutingeri táblán *Abibis*, *Traianus* emlékirataiban *Priscianus*-nál (VI. 13.) *Aizi*, *Ptolemaeus*-nál (III. 18.) Aizizis néhol Lizizis, a Ravennainál (IV. 14.) *Zizis* *Milleker* II. 8. 31.—32. I., *Pesty Fr.* Krassó II./I. 173. I.

118. Futásfalva (Alungeni, Hsz.). — Az EMER.-ban I. 6275. sz. egyenes fokú, 15 cm h. kőfejsze a *Cserejark* nevű erdő mellől, ahol máskor is leltek kőszközöket, agyagedénytöredékeket és agyagpereszlent, amik a SzNM.-ba kerültek. A SzNM. agyagpereszlene (orsókarika) bizonyosan innét való. U. ott még tokos füles br. balta. SzNM. Ért. I. 51.—52. I. — *Marțian* I. 206. sz., II. 642. sz. — OTÉ. XIII. (2. r. X.) 69. I. 12. sz.

A debreceni Déri-Múzeumban 3 drb. egyenes fokú kőfejsze. AÉ. ú. f. XXXV. 124. I.

Határában 1589-ben *Jivendombja*, 1760-ban *Diromdombja*, *Tóskert* nevek. Emlékkönyv 60. I. — 1761-ben *Farkasvár*. EME. X. vándorgyűlés Emlékkönyve 95. I.

119. Füge (Figa, Szd.). — Határában 1784-ben *Tăușor* (= tavacska) és *Sisovare* (= zsidóvár?) nevek. Mon. III. 472. I.

120. Füle, I. Erdőfüle (U.).

121. Fűrmenyes (Firminiș, Szi.). — A hagyomány az elpusztult Varasító községet a *Către vrăjitori* (= a kuruzslók felé) nevű natárrészbe helyezi. Mon. III. 418. I.

122. Fűzes, I. Krasznafűzes (Szi.).

123. Fűzesd (Fizeș, Fizeșiu, Hu.). — 1865-ben kőfejszék és szilánkok kerültek itten felszínre. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 60. I. 14. sz. — *Marțian* I. 207. sz., II. 266. sz.

A hatvanas években 9 aranykarikát szántottak ki. Egyet, melynek súlya 20.3485 gr volt, a dévai múzeum vett meg, egyet *Céglás G.* vásárolt meg magának. A többi magánkézbe jutott. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 62. I.

124. Füzesszentpéter (Fizeș-Sânpetru, Sânpetru, Szd.). — A dévai múzeumban 4956. sz. neol. bögre.

A *Cârcu* határrészben ősk. telep. A hagyomány ide helyezi a régi községet. — A *Cetățuia*-n (= váracska) földhányás és vastag cserepek. Mon. III. 499. I. — *Marțian* I. 298. sz., II. 268. sz. — *Orosz* II. 23. sz.

125. Fűzkút (Fiscut, Bn.). — Az EMER.-ban 166. sz. félholdas kávájú füles balta. *Gooss* 21. I. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 299. I. 292. sz. — *Marțian* I. 209. sz., II. 264. sz.

G

1. Gaganis, I. Teregova (Krsz.).

2. Gagy (Geoagiu, U.). — Az EMER.-ban I. 1279. sz. rézkori kőbaltatöredék és I. 1284. sz. szarvasagancs. Útmutató 12. I.

A *Járpataka* eredetén felül van a *Földbid*, vagy *Tündérek útja*, mely a rétyi (Hsz.) *Honárká*-hoz és a rikai *Kakasborozdá*-hoz hasonló. Alján 8 lépés átmérőjű, 4—5 láb magas földtöltés, mely innét Ék. irányban átmegy a kőrispataki erdőbe. *Orbán* átvágta s középmedységénél néhány hüvelyk vastag, összeverődött, vereses égett földréteget talált. *Orbán* I. 121.—122. I.

3. Gaina (Bi.). — Völgyében aranymosás nyomai. Esetleg az őskorig is visszanyúlhatnak. *Jahrb.* 1857. 24. I. — *Gooss* 75. I.

4. Galac (Galați, Hu.) és **Russor** közt a Sztrigybe ömlő *Părăul hotarului* nevű patak embertől pattintott opál- és chalcedondarabokat hoz magával.

5. Galadna (Román-Galadna, Gladna-Română, Krsz.). — Keleti részén van a *Cetate* (= vár), melyet a kincskereső feltártak, s vas-holmikát leltek benne. *Pesty Fr.* Krassó II./I. 181. I. — *Milleker* I. 46. I., Délm. ősk. rég. 26. I.

6. Galambód (Golomba, Porumbeni, Mt.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben gyűrűalakú, kívül hullámos vonaldíszes aranykarikák voltak. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 408. I. — AÉ. ú. f. XII. 408. I. — *Marțian* I. 212. sz., II. 306. sz.

A hagyomány a régi községet a *Szurduk-tető*-re helyezi. *Orbán* IV. 194. I.

7. Galgó (Gâlgău, Szd.). — Az EMER.-ban II. 6728. sz. ősk. aranykarika.

Határában *Kobol-tó* név. Ezt 1910-ben még feljegyeztem.

A hagyomány a régi községet az 1864-ben még szereplő *Fafa* (= oldal) határrészbe helyezi. Mon. III. 512. I.

8. Galponya (Gălpâia, Szi.). — Határában *Jezere* (= hegyi tó) név. Mon. III. 427. I.

9. Garassa (Groși, Ar.). — Az itteni aranymosás nyomai esetleg az őskorig is visszanyúlhatnak. Mon. III. k. I./II. rész 133. I.

10. Garat, I. Garád (Nk.).

11. Garád (Stena, Stein, Nk.). — Az irodalom innét 3 tokos br. baltát, 2 br. kardtöredéket, 1 br. nyílhegyet, 1 br. kést és 1 br. lándzsacsúcsot említ. Jahrb. 1856. — ASL. N. F. IV. IV. t. — Trans. II. 1838. 275. l. — AK. II. 250. l. — *Pulszky*: Mo. A. I. LIII. t. 4. sz. (kés). — *Hampel*: Trouv. XVI. t. 7. sz., II. 43. l. és XVI. t. 7. sz. (kés). — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 187. l. 176. sz. és 198. l. 297. sz. — *Marțian* I. 214. sz. (Garat néven) és II. 635. sz. — ESA. XI. 194. l.

ASL. N. F. III. 378. l. és I. t. 1. sz. alatt egy szárnyas br. baltát közöl, s u. o. I. t. 6. sz. alatt egy letört fülű tokos br. baltát, továbbá egy második, de kisebb példányt említ még az *Ackner*-gyűjt.-ből. — U. o. 345. l. br. kardról is szól.

12. Gaunosza, I. Erdőhát (Hu.).**13. Gaura, I. Kővargóra (Sza.).****14. Gáj, I. Arad (Ar.).****15. Gális, I. Szebengálos (Sze.).**

16. Gálospetri (Galoş-Petreu, Bi.). — A debreceni ref. kollégiumban obszidiánmagkő. AÉ. r. f. II. 64. l. — *Hampel* Catal. 101. l. — CIA. 1876. II. 12. l. — AK. II. 131.—132. l. — AÉ. XLVII. (1934) 152. l.

Andrássy Ernő érmihályfalvi gyűjt.-ben trapézoid kővéső.

17. Gált, I. Szászugra (Nk.).

18. Gálya (Te.). — *Berkeszi* 20. l. II. Fülöp tetradrachmáját említi.

19. Gáncs (Canciu, Szd.). — Határában 1864-ben *Gruețile* (= halmok) név. Mon. III. 519. l.

20. Geges (Ghegheş, Ghineşti, Mt.). — Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 72. l. 34. sz. alatt egy elveszett kőfejszét, *Csergő csurgója* alatt nevű határrészből egy őrlőkövet, *Bezét teteje* határrészből pedig vasnyilakat említ.

A községen felül alapjuknál 4—5 öl széles, kb. u. ilyen magas, a hegy aljában 500 lépés hosszán elhúzódó földhányás van, — mély sánca nem a töltésnek a völgyre néző külső oldalán, hanem hátul (belül) van, — a töltés két végénél domborodás emelkedik. Időnkint nyílvasakat és fegyvertöredékeket lelnek itten. — Fennebb, ahol a *Szénafüpataka* az *Alsópataká*-val egyesül, egy magas, köpár hegyet *Kápolna hegyesinek* neveznek. A hagyomány szerint itt török vár állott. Itten vastag cserepeket is lelnek. *Orbán* IV. 32. l. — *Benkő* II. 144.—145. l. (*Kápolna dombj*-nak írja). — *Könyöki-Nagy* 287. l. — *Marțian* I. 216. sz., II. 283. sz.

A hagyomány a régi községet a *Nádszeg* rétvére helyezi, melyet *Kisabód*-nak is neveznek. *Orbán* IV. 32. l.

Mindkettőt a dák kérdés szempontjából is hitelesíteni kell.

21. Gelence (Ghelința, Hsz.). — A SzNM.-ban 330./901. sz. félholdas kávájú br. tokos füles balta, 2 réz-, vagy bronzkori agyagkarika. SzNM. Ért. I. 52. l.

1875-ben fazékba rejtve kb. 200 drb. thasosi tetradrachmát leltek, melyekből 1 drb. a segesvári ev. gimn.-ba jutott. *Gooss* 22. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 69. l. — SzNM. Ért. III. 18. l. — OMIK. XX (VII.) 24. l. — *Marțian* I. 217. sz., II. 286. sz.

A *Nagyvártető* nyaka sánccal van átvágvá. *Orbán* III. 135. l. — A hagyomány a *Kisvártető*-re is várat helyez, de ennek *Orbán* III. 135. l. szerint semmi nyoma. — V. ö. *Könyöki-Nagy* 284. l. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

A MNM. egy erdélyi ezüstlelet töredékét (1 karspirális, 3 nyula nyolc drbba törve, fonott lánc 5 töredéke) szerezte meg, amit római köz-társasági érmekkel együtt leltek. MNM. 1894. évi besz. napló 103. sz. — AÉ. ú. f. XV. 276. l. — *Párvan* 559. és 609. l. 1. sz. jegyzet.

Határában 1700-ban *Sásramenő*, *Tók feje*, 1771-ben *Tóskert*, 1805-ben *Feketehalom* nevek. Emlékkönyv 60. l.

22. Genuela, I. Palánk (Ópalánka? Újpalánka? Te.).

23. Gerdály (Gerdély, Gherdeal, Gürteln, Nk.). — A nagyszabeni Brunkenhal-Múzeumban és a Termtud. Társ. gyűjt.-ben Elephas primigenius maradványai. — A segesvári ev. gimn.-ban br. kard töredéke. EME. Évk. V. 122. l. — AÉ. r. f. XI. 54. l. — Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. 1850. 162. l. — *Gooss* 24. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 194. l. 229. sz. — *Hampel* II. 46. l. — *Marțian* I. 218. sz., II. 287. sz.

24. Gerdély, I. Gerdály (Nk.).

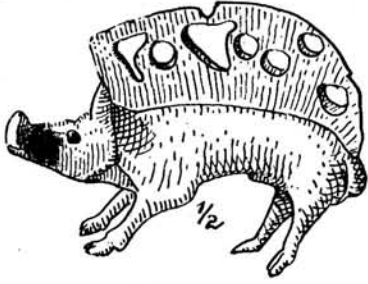
25. Gerebencé (Grebenaç, Grebenaç, Te.). — 1883-ban a *Karas* folyóból mammut felső állkapcsának egy része került ki jó fenntartású zápfoggal. Magánkézbe jutott. Délm. Tört. Rég. Ért. IX. 187. l. — 1881-ben a m. kir. Földt. Int.-be mammut lábszárcsontja jutott, melyet a halászok emeltek ki a *Karas*-ból. Földt. Közl. XII. 97. l. — *Milleker*: Délm. ősk. rég. 26. l., Délm. ősk. 6. l.

1877-ben 2 köpüs, leveles, szakás bronznyíl-hegy, 1 br. csüngődísz és 1 kelta vasfibulatöre-dék jutott a temesvári múzeumba. Tört. Rég. Ért. III. 39. 76. l. — *Milleker*: Délm. ősk. 44. l. — ESA. XI. 170. l.

1894-ben a *Csalogovics*-féle gözmalom köz-elében a vízéren átvezető híd javításakor urnát leltek. *Milleker* I. 44. l.

Határában öt földvár. *Milleker*: Délm. ősk. 61. l., I. 44. l., II. 33. l., III. 217. l. — *Rómer*: Résultats 93. l. 28. ábra. — Délm. Tört. Rég. Ért. V. 90. l. (Képük még *Milleker* i. h. is). AÉ. ú. f. XXIV. 397.—404. l., XXV. 330.—333. és 397.—404. l.

26. Gerend (Grind, Ta.). — Az EMER.-ban 105. sz. kelta br. vadkan szobra (120. kép).

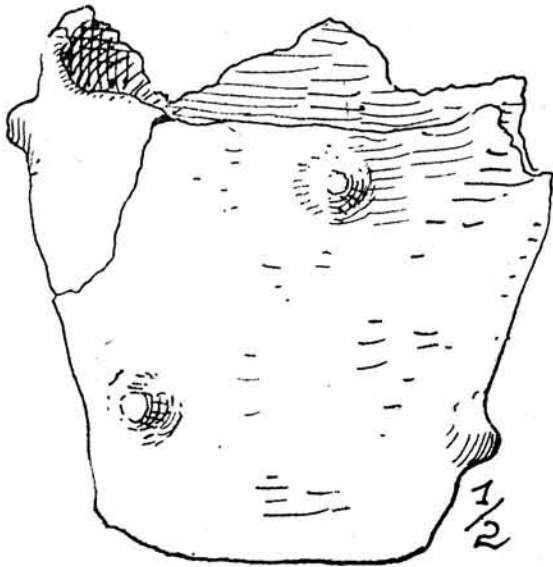
120. kép. Kelta vadkan bronzszobra Gerendről.

Gooss 22. l. — Pulszky: Mo. A. I. 202. l. 59. ábra 2. sz. — Hampel II. 46. l. és LXVIII. t. 4. sz. — EM. III. 182. l. — Marțian I. 219. sz., II. 310. sz. — Útm. 21. l. — Roska Szf. 85. kép. — Nestor 637. sz. jegyz.

Egykori halastavairól Sztripszky 51. l. 94.—95. sz.

27. Gerendkeresztúr (Grind-Cristur, Ta.). — A NBKM.-ban 48. sz. kettős ellentett élű rézcsákány.

Az egykori Újtó-ról Sztripszky 53. l. 122. sz.

121. kép. Újabb kőkori bögre Gernyeszegről.

28. Gergelyfája (Ungureni, Gergeschdorf, Af.). — A NBKM.-ban lapos rézvéső. AÉ. ú. f. VIII. 123.—24. l., rajza 123. l. 26. sz. — Mon. II./1. 86. l., rajza VIII. t. 77. sz. (Rézgalyhó levágott pengéjének mondja s ez a valószínű). — Schroller 74. l. 27. sz.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban dudoros kőbuzogány töredéke.

A XVIII. sz.-ban egy sapkányi ezüstérem került felszínre, amelyet nagy részben beolvasztottak. M. C. C. 1862. 156. l. — Később a segesvári ev. gimn. szerzett innét egy consularis dénárt és a Porcia-család egy érmét (ASL. N.

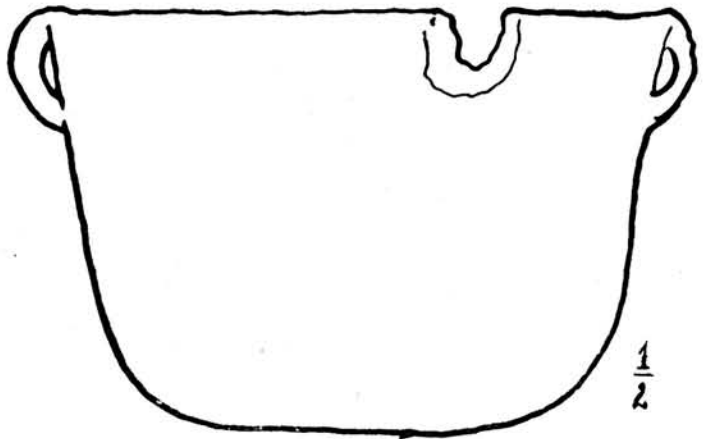
F. II. 441. l.), a nagyszebeni ev. gimn. pedig Nagy Sándor tetradrachmájához jutott. Herm. Progr. 1867. — Gooss 22. l. — Mitt. d. praehist. Com. 1903. — ASL. N. F. XIV. 1877. 73. l. — Marțian I. 220. sz., II. 716. sz. — M. C. C. 1862. 236. l. — Pârvan 610. l.

29. Gernyeszeg (Ghernesig, Gornești, Mt.). — Az EMER.-ban 1970. 1973.—79. sz. neol., aeneol., réz- és korabronzkori edények (121.—123. kép). — Útm. 18. l. — EM. III. 162. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 86. l. 132. sz. és 331. l. — AÉ. XLVII. (1934) 157.—209. l. — Marțian I. 221. sz. és II. 289. sz. vasbaltát is említ. — A községtől Dk.-re ősk. telep. — Nestor 297. sz. jegyzet és III. t. 6. sz. — Kiss I. k. 13. l.

Az EMER.-ban még 1971. sz. szkíta-hallstatti, mozsáralakú agyagedény, 1972. sz. villanova-urna.

Teleki Domokos gernyeszezi gyűjt.-ben br. karika és tokos vasbalt. OTÉ. XXVI. 1901. 40. l.

A Kállay Béni gyűjt.-ben volt egy ívelt oldalú kúpalakú br. póznavég vagy harang felső része, mely 1829 óta a MNM.-ban van. Két sorban háromszöges áttörések vannak rajta, te tején guggoló szarvas vagy ugrásra kész őz ül (124. kép). AÉ. ú. f. XIII. 405.—406. l. és

122. kép. Rézkori tál Gernyeszegről.

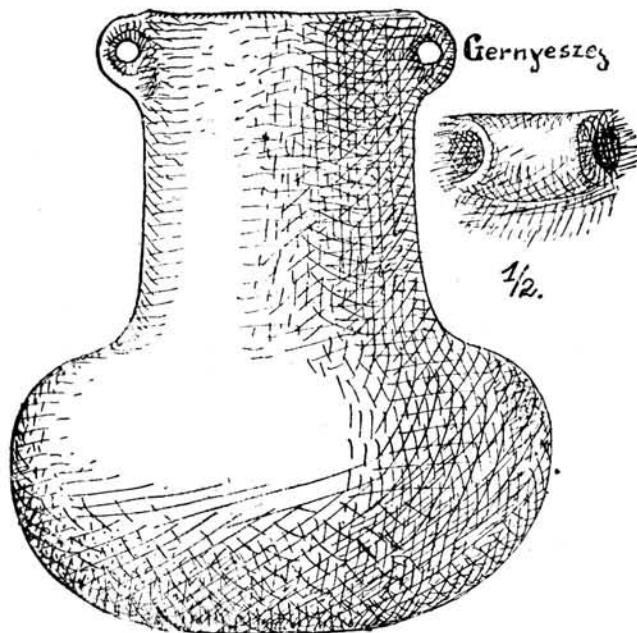
rajza két nézetben u. o. 402. és 403. lapon 23. és 24. ábra alatt, XIV. 385. l., XXVIII. 53. l. 1. sz. jegyzet, XXXIII. 319. l. — ZfE. XXVIII. 15. l. és képe I. t. 14. sz. alatt. — Dolg.—Trav. IV. 240. l. — Childe II. 397. l. 2. sz. jegyzet. — Fettich I. 24. és 46. l. és II. 502. l. — Pârvan 22. 23. és 353. l. — ESA. XI. 172. l. és 16. kép. — Kiss I. k. 27. l. és 10. kép.

Gr. Teleki Domokos gernyeszezi gyűjt.-ben a Cserépcsúr-ból bronzkori telep emlékei, villanova-urna töredéke (kívül fekete, belül vörös), kelta vaszabla; — u. ott a temető mellől kelta

pásztagyöngy; — u. ott a *Márta-domb*-ról kelta pásztagyöngyök és töredékeik, kis, zárt bronzkarika és egy ezüst-fülbevaló, amelynek egyik vége hegyes, a másik félgömbös gombban végződik.

30. Gernyeszek, *Gooss* 22. l. hibásan Gernyeszeg helyett.

31. Gidófalva (Ghidfalău, Hsz.). — Határában 1583-ban *Rakottyas tó*, 1666-ban *Bedőházi tó*, 1712-ben *Bedőházi helye*, *Hegyes tó*, 1792-ben *Sástó* nevek. Emlékkönyv 60. l.

123. kép. Rézkori bögre Gernyeszegről.

32. Gírolt (Ghirolt, Girolt, Szd.). — Az EMER.-ban 7. sz. kaptafalaalakú homokkőbalta, 8. sz. kővésőtöredék, 11. sz. hosszúkás ütőkő, 18. sz. palakővéső, 20. sz. és 22. sz. homokkővésők, melyeknek csak éle van kidolgozva, 47. sz. lapos kavics üllőszerű nyomokkal, 1731a.—53. sz. neol.-aeneol. tűzkő-, opálosodott homokkőszilánkok, vakarók, egy obszidiánszilánk és egy kovapalabalta (125. kép). EME. Évk. V. 139. l. — *Gooss* 23. l. — Útm. 11. l. — EM. III. 145. l. egy parittyakövet is említ. Ez a fentti 47. sz. kavics lesz. — Mon. I. 98. l. tévesen megkezdett fúrású kőbaltát említ az EMER.-ban. Éppen ilyen téves *Marțian* I. 222. sz., II. 294. sz. adata egy amphibolcsákányról, viszont egy amulettyszerű fejszéje, melynek adatát az OTÉ. XXVI. 1901. 32. l. után veszi, *Orosz E.* gyűjt.-ben van. — *Orosz I.* 40. sz. — AÉ. XLVII. (1934) 152. 157. 209. l.

A községtől É.-ra a *Gírolti patak* jobb partján ősk. telep, a leletek *Orosz E.* gyűjt.-ben. EM. XXV. (ú. f. III.) 257. l.

A hagyomány a *Fundătură* nevű határrészbe régi községet helyez. Itt vastag cserepeket, réz-, bronz- és vasholmikát leltek, amiket egy *Ocsvay*

Ferenc nevű tanár állítólag Kolozsvárra vitt be. Itt egyik gyűjteményben sincsenek, s így valószínű, hogy Budapestre kerültek. — Mon. III. 539. l. — *Orosz II.* 24. sz.

Montessori J. százados gyűjt.-ben volt egy 21 mm hosszú, baltaalakú kőamulett. OTÉ. 1901. 32. l. 28. sz.

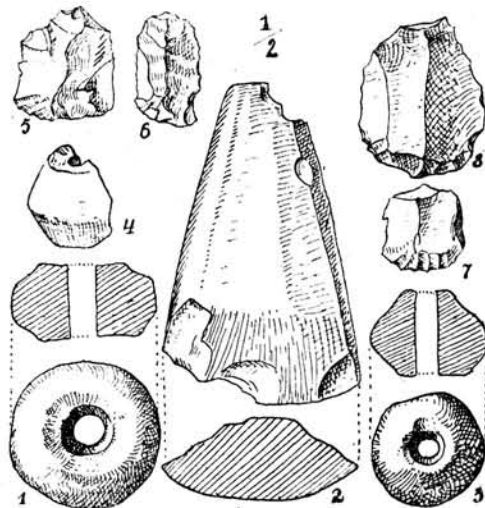
Orosz E. és *Temesváry J.* gyűjt.-ben 1—1 tokos füles br. balta. Mon. I. 128. l. — AÉ. ú. f. XVII. 434. l.

Határában 1620-ban *Tóorma*, *Demeter vára*,

124. kép. Szkíta bronz póznavég Gernyeszegről.

Kincses, Várhegy, 1698-ban *Kincsesrét*, *La holumburi* (= a halmoknál), *La cetătea* (= a várcskánál) nevek. Mon. III. 536.—41. l.

125. kép. Agyaggyöngyök, kővéső és kőkaparók Gíroltról.

33. Gladna, l. Galadna (Krsz.).

34. Glimbóka (Glâmbocă, Hännerbach, Sze.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben volt *Elephas primigenius* zápfoga. Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban br. bányászatköz (valósz. rézcsákány!). OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188.—189. l. 190. sz. alatt *Téglás G.* rézből valónak mondja, s hivatkozik arra, hogy hasonlót lelt vasból a hunyadmegyei Telek (Alsó-, Felsőtelek?) község vasbányaüregiben. Azonban amit az AK. XIV. 1885. 112. és II. t. 2. sz. alatt közöl, nem kétélű, viszont az AÉ. ú. f. VIII. 118. l. közölt *Téglás* (tévesen Klimbóka alatt!) egy 14.5 cm hosszú, kettős ellenített élű rézcsákányt a Brukenthal-Múzeumból, s képét is adja u. o. 119. l. 9. sz. alatt. Valószínű, hogy u. a. rézcsákányról van szó, csak a *Téglás* összehasonlítása sántít. V. ö. még a SzNM. Ért. II. 14.—15. l. és *Marțian* I. 223. sz., II. 300. sz.

35. Glod (Glod, Hu.). — A dévai múzeumban a *Colțul rupturii* határrészből 10.8 cm h. egyenes fokú kőfejsze. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 75. l. 75. sz. — Hunyad vm. tört. I. 60. sz. kép. — *Marțian* I. 224. sz., II. 302. sz.

36. Glodgilesd (Glodghilești, Hu.). — Határában barlang.

37. Glog (To.). — Itt. II. Fülöp tetradrachmájának barbár utánzatát lelték. AÉ. ú. f. I. 284. l., II. 154. l. — *Berkeszi* 20. l.

38. Godinesd (Godinești, Hu.). — A *Peșterea-de-Sus* (= Felső barlang)-ból a dévai múzeumban barázdás tüzelésű és lencsés díszű cserepek, csupor, kőcsüngődísz. OTÉ. XI. 1886. (2. r. VIII.) 188. 192.—194. l., XII. 58. l., XXII. 1897. 27. l. — *Bielz* I. 45. l. 44. sz. és II. 44. sz. — AÉ. ú. f. V. 299.—300. l. — *Marțian* I. 226. sz., II. 304. sz. — Hunyadm. Tört. I. 9. l. említi és 1. ábra alatt barázdás tüzelésű cserepet, 2. ábra alatt barázdás tüzelésű csuprot, 3. ábra alatt a kőcsüngődísz, 4. ábra alatt a barlang alaprajzát adja. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 98.—99. l. — *Schroller* 76. l. 80. sz.

39. Gogánváralja (Goganvarolea, Burg, Nk.). *Kövári* I. 19. l., II. 58.—59. l. azt írja, hogy *Gogánvára* dák, illetőleg római eredetű.

40. Gombás (Csicsógombás, Goștila, Szd.). — Határában 1792-ben *Halasțau* (= halastó) név. Mon. III. 544. l.

41. Gombás, I. Marosgombás (Af.).

42. Gorbószlatina, I. Salamon (Szd.).

43. Gorni-Lyupkova, I. Felsőlupkó (Krsz.).

44. Gorozsló, I. Kisgorozsló (Szi.).
Nagygorozsló (Szi.).

45. Govásdia (Govásdia, Hu.). — Határában ősk. telep. EME. Évk. 1909. 37. l.

46. Göc (Ghiolți, Szd.). — Az EMER.-ban D. 473. sz. 9 cm h. törött fokú kőfejsze, IV. 2187. sz. gúlaalakú hálósúly, IV. 2188. sz. mor-

zsoló kő, IV. 2189.—92. bronzkori és villanova típusú edények cserepei és IV. 2193. sz. szarvasmarhacson. Ezek a leletek a *Göc és Vasasszentiván* közti út jobb oldaláról 0.8—1 m mélységből azon a helyen kerültek felszínre, ahol az útát a cegei nagy *Hódostó* vizét levezető csatorna metszi (L. *Cege* alatt is). — *Orosz E.* (I. 41. sz.) innét származó kőcsákány felét látta magánkézben.

Határában 1510-ben *Hódostó mellett*, 1811-ben *Cóoldal* név. Mon. III. 552. l.

47. Göresön, I. Szilágygöresön (Szi.).

48. Görgényhodák (Hodac, Mt.). — Határában földvár. Jahrb. 1856. 24. l. — *Ackner* 31. l. — *Neigebaur* 251. l. — *Gooss* 80. l. — *Marțian* I. 228. sz., II. 330. sz.

49. Görgénylibánfalva (Libánfalva, Ibănești, Mt.). — A *Pietrosa*-n ősk. telep. — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben lapos kövek alól kiásott urnák voltak. A kőlapok 30—40 cm szélesek és 10—15 cm vastagok voltak. Egy kis urna fedőjén 4 nyílás, egy sokkal nagyobb urna öblös, 2—2 füllel egymás felett. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 87. l. 145. sz. — *Marțian* I. 229. sz., II. 348. sz.

50. Görgénysóakna (Görgénysófürdő, Zsăbenica, Jăbenița, Mt.). — A szászrégeni ev. gimn.-ban 2 tokos br. balta. *Gooss* 63. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 87. l. 144. sz. — *Marțian* I. 230. sz., II. 370. sz.

A község felett emelkedő hegycsúcson van a *Leányvár*, a *Sóshavas*-on pedig a *Szalonnávar*. *Kövári* I. 198. l., II. 43. l. — Ezek eredetét a dák kérdés szempontjából is tisztázni kell.

51. Görgénysófürdő, I. Görgénysóakna (Mt.).

52. Görgényszentimre (Gurghiu, Mt.). — Az EMER.-ban I. 4182.—85. sz. bronzkori jellegű cserepek.

A *Sósvölgy*-ben földvár. *Neigebaur* 251. l. 3. sz. — *Könyöki-Nagy* 287. l. — *Marțian* I. 231. sz., II. 314. sz. — Innét *Grintescu Susanna* gyűjt.-ben trianguláris, pattintott opál eszköz és bronzkori cserepek.

53. Görgényüvegesúr (Glăjărie, Mt.). — A MNM.-ban br. lándzsa. AÉ. ú. f. XIX. 428. l.

54. Grebenác, I. Gerebene (Te.).

55. Gredistiora, I. Kisvárhely (Hu.).

56. Gredistye (Muncseli Gredistye, Újgredistye, Grădiștea Muncelului, Hu.). — *Neigebaur* 102. l. 28. sz. alatt 2 serpentinféjszét említ az *Ackner*-gyűjt.-ből, amiket még 1838-ban lelték; u. o. 32. sz. alatt 2 bronz tokos baltát sorol fel; az EME. Évk. V. 137. l. amphibolkalapácsról ad hírt. Törött, hengeres rézkori példány. A nagyszebeni Brukenthal Múzeumban van. — *Schroller* 76. l. 81. sz., LIV. t. 11. sz. alatt négykarajú kőbuzogányt közöl.

Téglás G. gyűjt.-ben bronzkalapács részére való bazalt öntőminta volt. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 73.—74. l. 68. sz.

Ismételten leltek itt érmeket. Így egy ízben 1000 drb. Kozon-aranyat (ASL. II. 20. l.), 1800—1806. közt több Lysimachus-aranyat (*Armeth: Zusätze* 7. l.), 1847-ben a *Valea Anieşului* völgyében a *Sub cumună* határrészben 500 drb. római ezüstérmét leltek, melyekből 148 családi, 15 Julius Caesaré, 10 Augustusé, 2 Antoniusé és Lepidusé, 4 Germanicusé, 3 Agrippaé, 2 Tiberiusé, 2 Agrippináé, 16 Caliguláé, 4 Claudiusé, 69 Titusé, 119 Domitianusé, 15 Nerváé, 2 Trajanusé Dacicus praedicatum nélkül. M. C. C. 1856. 96.—99. l., 1862. 136. l. — ASL. I. 1845. 2. l. — *Neigebaur* 97. l. — ASL. N. F. XIV. 70. l. — *Seidl* II. 36.—39. l. — *Gooss* 39.—40. l. — *Fodor: Múlt és jelen*. 1844. melléklet. — *Kövári* II. 19.—20. l. — AK. II. 228. l. — *Fodor: Utazásai Hunyadm.-ben. Hon és Külföld* 1844. 76. 77. sz., 1847. 81.—91. sz. — AÉ. ú. f. XXXVI. 11.—33. 35.—40. és 264. l. — *Könyöki-Nagy* 285. l. — OMIK. XX. (VII.) 24. l. — *Marţian* I. 232. sz., II. 308. sz. — A. f. ö. G. VI. 241. l.

Az itteni nagyszabású dák várrendszerről részben a fentti irodalom. Ezen kívül még: *Xav. Hene: Die Ruinen am Muncseler Gredistye, Maior Pécsi v. P. Újfalú: Sieb. Provinzialblätter* I. 249. l. — *Neigebaur* 97.—103. l. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 60.—61. l. — *Marţian Urme* 39. 74. 75. l.

A D. M. *Teodorescu* vezetésével történtek meg azok a nagyszabású ásások, amelyek hivatva voltak helyes megvilágításba helyezni az összes e várrendszerrel kapcsolatos kérdéseket. *D. M. Teodorescu: Cetatea dacă dela Grădiştea Muncelului. La cité dace de Grădiştea Muncelului.* ACMI. 1930.—31. Cluj, 1932. 45.—68. l. — *Pârvan* (a *Teodorescu* eredményeit felhasználva) 299. l. 5. sz. jegyzet, 370. 468. 469. 473.—81. 483. 490. 493. 500. 533. 594. 601. 611. 624. 625. 634.—37. 646. 698. 719. 721. 722. 776. 778.—80. 794. 799. 801. l. és 323. 336. ábra 3. sz., XXXIV. t. — *Nestor* 170.—175. l. 36. kép, XXV. t. 3. sz.

Az ASL. I. 17. l. és 34. l. 40000 Kozon-aranyról tesz említést. L. ezt a Sztrigy folyó alatt.

A *Sub cumuni* határrészben barlang.

57. **Grid** (Grid, Hu.). — Határában halmok. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 70 l. — *Marţian* I. 233. sz., II. 309. sz.

58. **Grohot** (Grohot, Hu.). — *La pod* (= a hídnál) határrészben ősk. telep. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 202. l. 280. sz. — Hunyadm. tört. I. 15. l. — *Marţian* I. 234. sz. és II. 311. sz. Grohotel alatt.

Barlangjáról *Bielz* I. 46. l. 48. sz.

59. **Guga** (Guga, Szd.). — Az EMER.-ban II. 1191. sz. br. tokos füles balta a *Csorgónál* határrészéből.

60. **Gurahonc**, l. **Honető** (Ar.).

61. **Guraszáda** (Gurasada, Hu.). — A ko-

lozsvári ref. kollégiumban egy valószínűleg mesolithikus faopálvakaró.

62. **Guravoj**, l. **Vojkháza** (Ar.).

Gy

1. **Gyakos** (Giacş, Jakobsdorf, Kk.). — *Schroller* 75. l. 56. sz. alatt Wietenberg-keramikát említ.

2. **Gyalakuta** (Gialacuta, Mt.). — A *Tormás* völgyben szimmetrikus gödrök. Innét „került ki egy szép bronzcsákány is, melyet az Erdélyi Múzeum számára megszereztem“, írja *Orbán* IV. 35. l. — *Marţian* I. 236. sz., II. 292. sz. — Az EMER.-ban nincsen meg ez a csákány.

A *Bikás* és *Szele-pataka* összefolyásánál levő magasabb hegyélt *Várhegy*-nek nevezik. A hagyomány ide helyezi *Gyala várát*. *Orbán* IV. 35. l. — *Benkő* II. 223.—224. l.

3. **Gyalár** (Ghelar, Hu.). — Az EMER.-ban IV. 2205. sz. ősk. cserép, IV. 2206. sz. marhacsont, IV. 2317.—21. sz. villanova-urnatöredékek.

4. **Gyalu** (Gilău, Ko.). — Az EMER.-ban I. 6403.—4. sz. aeneol. cserepek a róm. kat. templom udvaráról.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben a *Martonos* dűlőből piros festékgöröngy, cserépkarika, bronzkori cserepek és egy háromélű, köpús br. szkíta nyílhegy (ESA. XI. 172. l.). A *Budulló* határrészéből réz- és bronzkori cserepek. A *Mészkemencék* határrészéből korabronzkori kerámiái emlékek, trianguláris véső. A *Borzás* határrészéből bronzkori cserepek. A *Kapuspatak* medréből aeneol. cserepek.

U. o. a *Borzáshegy*-ről húsvörös bevonású cserép, aeneol. barázdás tüzelésű, vesszős díszű, rovátkolt peremű s korabronzkori rendetlen vonaldíszű cserepek; a *Borzás-dűlő*-ből a marosveresmartival rokon bronzkori kerámika.

5. **Gyapoly** (Deapoi, Bi.). — Az irodalom innét kőbaltát és hiányos öntésű tokos, füles br. baltát említ. AÉ. r. f. IV. 195. l. — AK. XIII. Repert. 43. l. — *Hampel* Cat. 109. l., II. 48. l. — A nagyváradi múzeumban van.

A MNM.-ban kővéső. AÉ. ú. f. XII. 372. l. — Továbbá egy díszes br. csákány. U. o. 374. l. és rajza 376. l. — MNM. 1892. évi besz. n. 66. sz.

6. **Gyeke** (Giaca, Ko.). — Az egykori *Szarvastó*-ról *Herman* O. I. 73. l. — *Sztripszky* 43. l. 42. sz. — *Hodor* 738. l.

7. **Gyepes** (Ghepeş, U.). — Az EMER.-ban II. 538. sz. br. kardtöredék.

8. **Gyergyóalfalu** (Joseni, Cs.). — Az EMER.-ban I. 7380. sz. br. tokos füles balta.

9. **Gyergyócsomafalva** (Csomafalva, Ciurmani, Cs.). — A *Kis- és Nagysomlyó* közt emelkedik a *Várhegy*. *Orbán* (II. 146. l.) nem talált ott erődítési nyomokat.

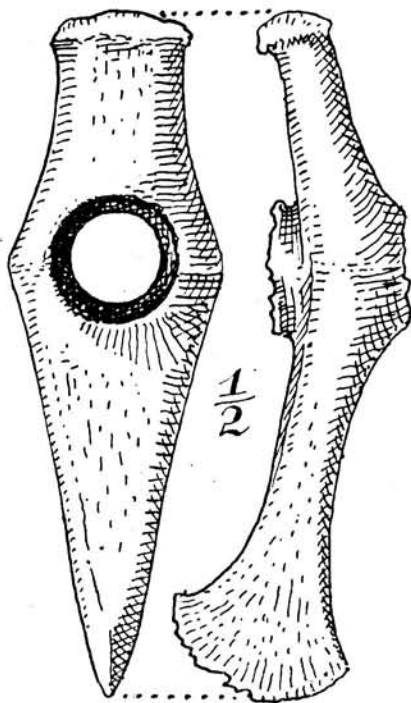
10. **Gyergyóditró** (Ditrău, Cs.) és **Szárhegy** (Cs.) közt egy halmot *Tatárhalom*-nak neveznek.

Magassága 3—4 öl. Orbán II. 115. I. — Kövári I. 270. I. (L. Szárhegy alatt is!).

11. Gyergyóremete (Remetea, Cs.). — Az EMEÁ.-ban Cervus megaceros Hrtm. OTÉ. IV. 1879. 152. I.

12. Gyergyószárhegy, I. Szárhegy (Cs.).

13. Gyergyószentmiklós (Gheorgheni, Cs.). — Az EMER.-ban II. 3993. sz. 18.5 cm h. kettős ellentett élű rézsákány (126. kép). Állítólag tíz

126. kép. Kétélű rézsákány Gyergyószentmiklósról.

darabot leltek együtt a gróf Lázár-féle kertben. Kilenc elkallódott. EME. Évk. 1911. 46. I. — Roska Szf. 18. kép.

A Várpataka és a Békény pataka összefolyása közt emelkedik a Váróldala, ennek nyugati oldalán 4 öl széles és 2 öl mély árok metszette át a keskeny hegyhátat, mellyel összefüggött. Sánc van a keleti oldalon is. A nyugati sánctól 100, a keletitől 60 lépésnyire egy körídomú, 100 lépés kerületű belső vár van. Hiripiné várának hívják. Falmaradványai megvannak. Orbán II. 109. I. — Marțian I. 241. sz., II. 298. sz.

A Gyilkostó melletti mészkővonulatokban megvan a kova. Székelység 1935. 3. I.

A Gyilkostó feletti Likas havas hatalmas sziklaüregre felkutatásra vár. Székelység 1937. 155. I.

14. Gyergyóújfalu (Suseni, Cs.). — A Katorzsa és Város határrészek esetleg régi telepeket takarnak. Orbán II. 147. I. — EM. XIII. 424. I.

15. Gyertyámos (Gertiamos, Cărpiniș, Ta.). — A Colțul dracului-ban 1 barlang, a Bogşa-ban 2 barlang van. — Peșterea cornii. Orbán V. 239.—

242. I. — Racovitzánál a következő barlangok szerepelnek: Peșterea Preușa (419. I.), Peșterea dela pleasa lacului, Peșterea dela piatra lungă, Peșterea din gura cheii, Peșterea dela colțul diacului (u. o. 420. I.), Peșterea de sub petra lacului (u. o. 555. I.). Tisztázni kell, hogy azonos-e a Pávai Vajná-tól Szilády-barlangnak nevezettel. — Továbbá: Peșterea lui Samson (u. o. 567. I.), Peșterea dela cuptorul călușarului (u. o. 567. I.), Peșterea dela colțul dealului (u. o. 567.) — Bielz I. 50. I. 58. sz. — Kövári: Erdély földje ritk. 122. I.

A NBKM.-ban a La plasa peșterii és Cornu tájáról 762.—819. sz. aeneol. és rézkori emlékek, köztük a 811. sz. sientfokos, a 817. sz. 14.3 cm hosszú, négyzetes átmetszetű vörösréz-véső. Velük együtt I. vaskori vaskések is kerültek a múzeumba.

A községtől jobbra, a Torockószentgyörgy-re vezető országúttól Ék.-re, a Gruiu dealului nevű hegy lejtőjén egy sorban 4 tumulus volt, melyek közül hármat az idő és földművelés tönkre tett, a megmaradt egyetlen tumulust 1887-ben bontotta ki Fenichel Sámuel. Hossza 27, szélessége 10.5, magassága 2.7 m volt. Ék.—Dny. irányú ellipszoidot mutatott. Nagy és súlyos kőtuskókkal volt boltozva. Ék. részén a felszín alatt 60 cm-re hasra fektetett gyermekcsontvázat tárt fel. Dolichocephal koponyája előtt kis bögre volt. Alatta 50 cm-re, tehát a felszíntől 1.1 m-re 2 felnőtt csontvázára akadt. Az egyiknek koponyája a másíknak halántékán nyugodott. Mindkettő zsugorított volt, arcuk Ény.-ra nézett, a mellsőnek feje balkezének tenyerére volt fektetve. Mindkét csontvázról 30 cm-re 1—1 bögre állott egymástól 10 cm-re. Az egyik csontváz jobb kezében egy diabasvéső volt. Még 3 csontváz tünt elő u. olyan helyzetben és tájolásban, mégpedig kettő az előbbiektől 46 cm-re s egymástól 1.5 m-re, a harmadik a megelőzőktől kb. 8 m-re a tumulus keleti végén, minden melléklet nélkül. AÉ. ú. f. XI. 65.—69. I., XXXIV. 387. I. — Mon. II./1.20.—21. I. — Wośinsky 32. I. — Roska II. 350. I. — Marțian I. 242. sz., II. 727. sz. — Nestor 66. I.

A Piatra morii (= malom köve) és Intre petri (= kövek közt, vagy Kőköz) odúiban valószínű aeneol. cserepek. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 81. I. 96. sz. — EM. XXV. (ú. f. III.) 114. I.

Schroller a Gruiu darului és Pukula-barlang kerámiai emlékei közül barázdás tüzelésű és lensés díszűeket említ. 74. I. 29. sz. és XXIX. t. 5.—8. sz.

Téglás G. az AÉ. ú. f. VIII. 420. I. s u. o. 418. I. enyhén lapított gömbalakú kőbuzogány képét közli.

A Bogşa balsó taraját Cetate-nak (=vár) hívják. Orbán V. 239.—242. I.

A NBKM.-ban 2275.—96. sz. alatt a Bogşa barlangból barlangi medve ujjak, fogak, egy opálosodott homokkő vakaró, bronzkori cserepek, — a Gruiu dealului-nál feltárt tumulusból

2420.—42. sz. alatt vesszős, rácsos, rovátkás, ujjbenyomásos bordás díszű aeneol. és rézkori cserepek, kovapalavéső, — a *Pukula*-barlangból 2297.—2316. sz. alatt vesszős, vésős, lencsés díszű, ujjbegybenyomásos s hornyolt díszű aeneol. és rézkori cserepek, 3307. sz. egyenes fokú, háromszöges fejsze, megkezdett fúrással, — a *Plasa peșterii* és *Cornii* határrészekből 762.—819. sz. alatt 1 barázdás tüzelésű, 1 lencsés díszű cserép, 2 női idol, 1 rézkori kőcsákány, 1 rézvéso és bronzkori cserepek; 3295. sz. alatt horgas markolatú bronzsarló töredéke.

A MNM.-ban ú. n. dák ezüst kartekercs vége. MNM. 1888. évi besz. n. 8. sz.

16. Gyertyános (Cărpiniș, Hu.). — *Margittay Gábor* tagosító mérnök kőlapokkal lefedett urnatemetkezést észlelt. Hunyad vm. tört. I. 13. l.

17. Gyékényes, I. Alsógyékényes (Szd.).
Felsőgyékényes (Szd.).

18. Gyéres, I. Aranyosgyéres (Ta.).

19. Gyorok (Ghioroc, Ar.). — A MNM.-ban bronzkori agyagedénytöredékek s kunyhótasz. MNM. 1876. évi besz. n. 302. tétel 46.—53. sz. és 171. t. 49.—59. sz.

U. o. a csángótelepi iskola építéskor kikerült leletekből: 96 obszidián- és kovaszilánk, 57 kova gyártási hulladék, 6 kődarab a kunyhók falából, 7 csiszolt kőszerszám, 1 csiszolókö, 1 agancsár, 154 cserép, 32 faltaszttöredék. 1895. évi besz. n. 96. tétel.

20. Györgyfalva (Giurfalău, Ko.). — Az EMER.-ban a *Nagyptak* határrészből 6837.—38. sz. br. balta és tör. Útm. 17. l. — *Marțian* I. 244. sz., II. 297. sz. tévesen mond vésőt a tör helyett.

21. Győrtelek, I. Havadgyőrtelek (Szi.).
Somlyógyőrtelek (Szi.).
Szilágygyőrtelek (Szi.).

22. Gyula, I. Kolozsgyula (Ko.).

23. Gyulafehérvár (Alba Iulia, Bălgrad, Karlsburg, Af.). — A dévai múzeumban 4911. sz. rézkori harci balta.

Az EMER.-ban I. 642. sz. kúpos agyag-hálósúly a Marosból (másodlagos hely!), IV. 1683. 1685.—96. sz. aeneol. vonaldíszes, barázdás tüzelésű, rovátkolt cserepek, felálló fülű csészettöredékek és IV. 1698. sz. állati csont a *Vár*-ból.

Schroller 74. l. 30. sz. alatt a *Majorszlöben* levő telepről Wietenberg-, barázdás tüzelésű és lencsés díszű, 31. sz. alatt a Maros mellől rézkori, 32. sz. alatt a *Magura-tető*-ről (*Strázsa*) barázdás tüzelésű és lencsés díszű keramikát említ. — *Debreceni Közlemények* 1940. I. sz. 7. l.

Az EMER.-ban 1867. sz. aranykarika, I. 4760.—80. sz. arany karikapénczek, II. 1259. sz. lemez aranydiadém (4. kép 4. sz.). Pásztortűz. Kolozsvár, 1931. 57. l. — Útm. 18. l.

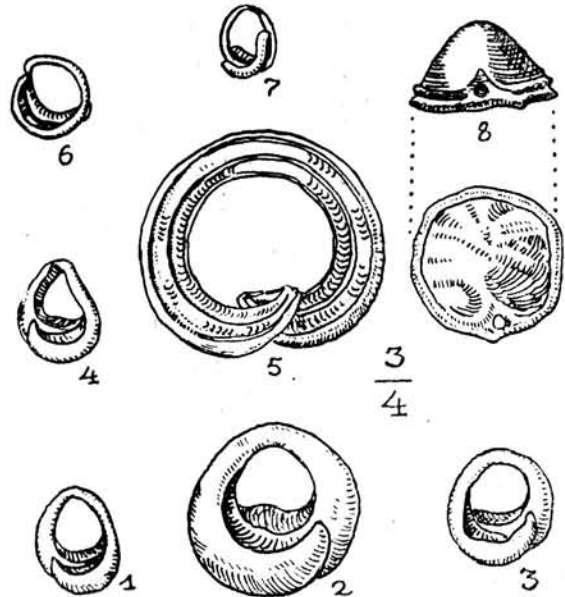
A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban kardalakú rézpenge. ASL. N. F. XI. 461. l., XIII. 1876. 468.—469. l. és IV. t. 11. sz. — *Gooss*

29. l. — *Hampel* II. 49. l. — *Pulszky*: Rézkor 65. l. és 16. ábra I. sz., Mo. A. I. 116. l. és XXIV. t. I. sz. — *Marțian* I. 245. sz., II. 19. sz.

A drezdai Zwinger ősk. gyűjt.-ben kettős ellentett élű rézcsákány, melynek élei ellapultak, s pöröly benyomását keltik.

A SzNM.-ban lapos br. karperec. SzNM. Ért. I. 52. l.

Környékéről a MNM.-ban 7 drb. szívídomú aranycsüngő és 1 boglár (AÉ. ú. f. XXIV. 434. l., rajzuk 404. l. — *Párvan* 343. és 681. l. — Pásztortűz 1931. 57. l.), továbbá 2 aranyláncszem és aranylemezből formált kúpos boglár (127. kép).

127. kép. Aranyékszerek Gyulafehérvárról.

Súlyviszonyaik a MNM. 1903. évi besz. n. 117. sz. szerint: tömör ékszer 30 gr, kúpos 3,52 gr, hat drb. láncszem 10,8, 4,33, 3,19, 2,90, 2,78, 2,24 gr.

Egy még 1899-ben a MNM.-ba jutott szívídomú, beütött körökkel ékített, koravaskori csüngő súlya 7,6 gr. MNM. 1899./68. besz. n. sz. AÉ. 1904. 434. l. — U. ott négyélű vastag arany-sodronyból formált karperec, mely végei felé vastagodik. Tordirozott. Súlya 10,5 arany. MNM. 1890. évi besz. n. 33. sz. AÉ. ú. f. XI. 83. l. — U. o. lapos rézvéso, bronztör, bronzkard 2 töredéke, egy dupla tekercsű br. pápaszemes sodrony-fibula, 1 certosa-fibula, 1 szkita br. rúdvég, vagy harang fele, 1 br. csörgő. MNM. 1901. évi besz. n. 27. sz. AÉ. ú. f. XXI. 380. l. — *Fettich* I. 24. és 46. l., II. 507. l. — *Párvan* 381. l. — A certosa-fibuláról *Childe* II. 390. l. — *Párvan* 438. 439. 456. l. — *Nestor* 488. sz. jegyz. — ESA. XI. 172. l.

Ugyancsak a MNM.-ban I. vaskori br. csüngő (lőszerszámdísz). AÉ. ú. f. XXIII. 428. l. s rajza u. o. 432. l. — *Párvan* 380. 683. l. és 261. ábra. — PZ. 1935. 49. l.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban üst-

fogantyúpánt. *Párvan* 309. 310. 677. 756. I. és 198. ábra. — *Mannus* XXIV. 542. 545. I.

Egy 1857-ben felszínre került éremleletből *Ackner* és *Bielz* 1—1 dák, szakállas fejét ábrázoló tetradrachmát szerzett. *ASL. N. F. XI.* 465. I. — *Gooss* 29. I. — *OTÉ. XII.* (2. r. IX.) 64.—65. I. 34. sz.

Martian Gyula (Urme 22. I.) dák várat tetelez fel itten.

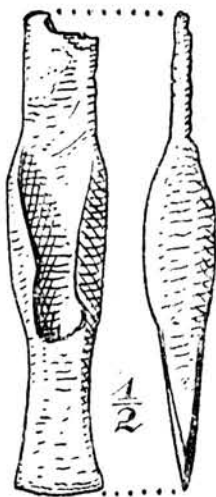
Környékéről a MNM.-ban háromlábú, neol., mélyített szalagdíszes edényke. *AÉ. 1927.* 48. I. és képe 44. I. 19. kép 10. sz. — *Compa XL.* t. 16. sz.

Az *Egger*-gyűjt.-ben egy 17.5 gr súlyú aranygyűrű, egy 14.8 cm és egy 14 cm átm. fonott, hurokban és kúpos gombban végződő ezüsttorques. *Egger* 13. I. 102. sz., 29. I. 244. sz., XXIII. t. 246. sz.

24. Gyulaszeg (Ciula, Szd.). — Határában 1864-ben *Mal*, vagy *Unghiul peșterii* (= a barlang szegelete) név. *Mon. III.* 578. I.

25. Gyulatelke (Giulatelec, Ko.). — *Gooss* 25. I. több br. talpas baltát említ az EMER.-ban. — *AK. XIII.* 43. I. — *Hampel* II. 49. I. két tokos füles baltát említ. Ebben a gyűjteményben voltaképpen csak a 82. sz. talpas br. balta van. *EM. III.* 181. I. (128. kép).

Kovács F. marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy agyagurna. *OTÉ. XII.* (2. r. IX.) 300. I. 295. sz. (u. itt említi az EMER. br. baltáját is). — *Martian* I. 246. sz., II. 296. sz.

128. kép. Talpas bronzbalta Gyulatelkéről.

26. Gyulavarsánd (Giulavársand, Ar.). — A *Nádor-csatorna* mellett levő *Laposhalom* a bronzkor 2. periódusából származó, kerek, kör alakú árokkal körülvett telep, melynek átmérete 97.2 m, az árok szélessége 4—5.36 m. — Kb. 1 m mélységig szőlőforgatással tönkretették. — A halomban temetkeztek a gótok és a XI. sz.-ban a magyarok. *Domonkos János:* A Laposhalom. *AÉ. 1908.* 55.—78. I. — U. a. A gyulavarsándi Laposhalom tárgyairól. *MKÉ.*

VI. 1912. 19.—25. I. — *Roska M.* A gyulavarsándi (Arad m.) Laposhalom rétegtani viszonyai. — *La stratigraphie de la colline „Laposhalom“ de Gyulavarsánd (dép. Arad).* *FA. III.—IV.* 1941. 45.—61. I.

A halom emlékei a gyulai, békéscsabai múzeumokban, az aradi kultúrpalota gyűjt.-ben és I. 15057.—103. sz. alatt a volt kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetében vannak. — *Nestor* 109. 121. I., 492. jegyz.

A Fehér-Körös mentén több ilyen halom van, amelyek bizonyosan azonos emlékeket rejtenek magukban. Egy részüket a szántás, boronálás alaposan lelapította s árkukat betömté, de még kivehetők a körvonalaik.

27. Gyümölcsésés (Giumelciș, Szi.). — Határában *Rovini* (= tavacsák) és *Grueți* (= halmok) nevek. *Mon. III.* 489. I.

H

1. Hadad (Hodod, Szi.). — Az EMER.-ban br. csákányt említ *Gooss* 25. I., s utána *Martian* I. 246. sz., II. 331. sz. — Az *ASL. N. F. XIII.* 1876. 474. I. a gyűjtemény megjelölése nélkül említi ezt a br. csákányt. — A nevezett gyűjteményben nincs meg, de az *EM. III.* 181. I. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között egy br. csákányt is felsorol. — *Nestor* 525. k. sz. jegyzet.

Határában *Halom* (*CIA. 1876. II.* 158. I.), *Tatárdomb*, *Törvénydomb* nevek. A *Tatárdomb* határrészben sírhalmok. *Mon. III.* 496.—497. I.

2. Hadrév (Hădărău, Ta.). — *Pisztráng-fészek* nevű egykori halastaváról *Orbán V.* 65. I. — *Sztripszky* 51. I. 96. sz.

Halom nevű halmában állítólag római nyomok. Hitelesítendő, hogy vajjon nincsenek-e őskoriak is. *Orbán V.* 65. I.

3. Hagymásbodon (Budiul-Mic, Hașmaș-Bodon, Mt.). — A marosvásárhelyi ref. kollégium gyűjteményében egy 1865-ben lelt és 145 drb.-ból álló római consularis éremlelet volt. *Orbán IV.* 140. I.

A hagyomány szerint a község régen a *Telek* nevű határrészben feküdt. Itt az állítólagos ősi templom helyéről koponyákat, hamvedreket, fegyvereket, római érmekeket mos ki a víz. Itt lelték a fenti érmekeket is. — A *Telek* felett van a *Tatárszállás* nevű hegyfok, ahol nyilvánzóket, fegyvereket, köztük egy 2 öl hosszú(?) egyenes vaskardot is lelték. *Kövári* itt (II. 43. I. s utána *Martian* I. 248. sz., II. 321. sz.) várnyomokat említ. — A bodoni völgyet a kakasditól elválasztó hegylánc egyik csúcsát *Lukács várának* hívják. *Orbán IV.* 214.—215. I. — *Benkő* II. 259. I. — *Könyöki-Nagy* 287. I. (Kasd alatt).

4. Halmágy (Hălmeag, Halmegen, Nk.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban egy hosszú, háromlábú, köpűs, szkíta br. nyílhegy. —

Egy háromélű, kampos példány a wiesbadeni múzeumba került. ASL. N. F. III. 445. l. — *Gooss* 25. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 187. l. 179. sz. — AÉ. ú. f. XVII. 20. l. — *Marțian* I. 249. sz., II. 318. sz. — *Hampel* II. 58. l. tévesen számos nyílhegyről ír. — *Dolg.-Trav.* IV. 240. l. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 505. l. — AÉ. ú. f. XXVIII. 53. l. 1. sz. jegyzet. — *Pârvan* 357. l. — ESA. XI. 172. l.

5. **Haraly** (Harale, Hsz.). — A SzNM.-ban 16./896. sz. ívelt fokú, mandulaalakú 16.5 cm h. kőfejsze.

6. **Harangláb** (Hărănglab, Kk.). — Az EMEÁ.-ban *Ursus spelaeus* térdkalácsai. EME. Évk. V. 124. l. — *Gooss* 27. l. — U. ott *Rhinoceros tichorhinus* zápfoga. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 275. l.

7. **Harangpatak** (Potok, Potoc, Krsz.). — 1842-ben 171 drb. római családi érmet és 1 apolloniai drachmát leltek. *Seidl* Chron. I. 26. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 71. l. — A. f. ö. G. XXXVIII. 309. l. — *Szentkláray* J. Krassó vm. őshazája. Bpest, 1900. 7. l. — Délm. Tört. Rég. Ért. 1878. I. füzet. — *Milleker*: Délm. ősk. 79. l. — *Pârvan* 611. l. — *Berkeszi* 34. l.

A mult század negyvenes éveiben egy paraszt 100 ezüstérmét adott el. Valószínűleg a fentti lelethez tartoztak. II. Fülöp tetradrachmáinak utánzatai voltak. Délm. Tört. Rég. Ért. IV. 18. 19. l. — Krassó vm. tört. II./2. 129.—130. l. — *Berkeszi* 34. l. — ASL. N. F. XIII. k. XIV. t. 1.—3. sz.

1857-ben még 47 darabot kínáltak eladásra. AK. VII. 195.—196. l. — *Berkeszi* 34. l.

1862-ben egy paraszt 20 illyr ezüstérmét lelt szántás alkalmával, melyek közül 2 Scodraból, 1 Issa-ból való. M.C.C. X. 1865. XXXI. — A többi apolloniai és dyrrhachiumi. *Milleker*: Délm. ősk. 79. l. 81.—82. l., I. 94. l. — *Berkeszi* 34. l. — *Pârvan* 614. l.

1897-ben egy paraszt fazekat szántott ki, melyben Fülöp makedon pénzeinek barbár utánzatai voltak. *Jungen József* fehértemplomi ékszerész 7 darabot szerzett meg belőlük, 2 a verseci múzeumba jutott. U. olyanok, mint *Böhm Lénárd*: *Gesch. d. Tem. Ban.* II. k. XIII. t. 6. sz. Egynek súlya 14.3 gr. *Milleker* III. 120.—121. l.

8. **Harasztkerék** (Roteni, Mt.). — Határában *Ór* nevű hely; határa nyugati felén egy kerek dombot *Bálványosvárának* hívnak. *Benkő* II. 148. l. — *Orbán* IV. 55. l. pedig *Kápolná*-nak mondja ezt a dombot.

9. **Harasztos** (Hărăstaș, Ta.). — Innét *Elephas primigenius* maradványait ismeri az irodalom. EME. Évk. V. 125. l.

Az EMER.-ban I. 859. sz. br. tokos füles balta. Ez nem azonos a Műrégészeti Kalauz 123. l. említett példánnyal.

A NBKM.-ban 14. 16. 21. sz. bronz tokos, füles balták, a 14. sz. erdélyi típusú.

Határában *Tóhely* név. *Jankó* II. 11. l.

10. **Harcó** (Hărtău, Mt.). — A *Bonc* határ-részbe a hagyomány török községet helyez. Itt sok vastag cserép fordul elő. *Orbán* IV. 211. l. Egykori halastaváról *Sztripszky* 57. l. 148. sz. Határában 1718-ban *Mocsár*, *Mocsáros szurdok* nevek. SzO. VI. 406. sz.

11. **Hari** (Heria, Hiria, Af.). — *Marțian* II. 326. sz. adata, hogy a *Cetate-n* (= vár) őskori telep van, Haró-ra (Hu.) vonatkozik. *Marțian* I. 252. helyesen említi.

A NBKM.-ban 2176. sz. alatt ívelt fokú, mandulaalakú kovapalafejsze.

U. o. 3565.—69. sz. alatt korakelta vaskard, vaslándzsák.

12. **Harina** (Herina, Mönchs Dorf, Bn.). — A beszercei ev. gimn. gyűjt.-ben egy 29.5 cm h. kettős ellentett élű részcsákány.

13. **Haró** (Hărău, Hu.). — A dévai múzeumban neol. cserepek és 5282.—83. tokos füles br. balták, köztük egy erdélyi típusú.

A *Földvár* nevű határ részben ősk. telep. Hunyad vm. tört. I. 13. l. — *Marțian* I. 252. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 60. l. 17. sz. erősen vöröslő, vastag, törési felületükön kvarc-szemeket mutató cserepeket is említi a *Földvár*-ról. — *Marțian* II. 326. sz. tévesen az alsófehérmegyeyi Hari-ba helyezi ezt a földvárat.

14. **Hasdad**, l. **Szamoshesdát** (Szd.).

15. **Hatolyka** (Hatiuca, Hsz.). — Határában 1640-ben *Domokos balma*, 1733-ban *Pálhalma* nevek. Emlékkönyv 60. l.

16. **Havadtő** (Havadtău, Viforasa, Mt.). — **Havadtő** és **Bede** közt a *Nagybük* árka-ban lettek egy 10 cm h. aeneol. kőfejszét, amely most a marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben van. *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy br. tokos balta. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 194. l. 221. sz. — *Martian* I. 225. sz., II. 323. sz.

A *Cseresoldal*-on öt, részben beomlott, sziklaüreg van, amiket *Tatárpincék*-nek neveznek. Közeliükben van a *Tatárút*. *Orbán* IV. 31. l.

17. **Havasgárd** (Intregăld, Intregălzi, Af.). — Fülkéiben, barlangjaiban (*Bisericuța*, *Gaura vântului*, *Peșterea Bejii*) hitelesítő ásatásokat kell végezni. Mon. I./1. 64.—65. l. — B.—H. IX. 27.—29. és 52.—53. l. — *Racovitza*-nál: *Peșterea dela Ciurnarna* (563. l.), *Peșterea dela Bisericuța* (=Kápolnabarlang, v. ö. *Bielz* 1884. 48. l.), *Peșterea dela Poiana ascunsă* (604. l. és *Bielz* I. 49. l. 55. sz.). — V. ö. *Kövári*: Erdély földje ritk. 121. l.

Mon. I./1. 64.—65. l. a *Plaiul* déli oldalán *Gaura vântului* (=a szél odúja), a *Sub colțul Rotund* alatt *Peșterea Bejii*-t említi.

18. **Háromalmás** (Almás, Almaș, Ar.). — Határában *Morminți* (=sírhalmoz) név. Mon. III. k. I./II. rész 139. l.

19. **Háromszék megye**. — Az EMEÁ.-ban *Cervus alces* foss. agancsa. OTÉ. IV. 1879. 150. l.

Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 69. l. 11. sz. alatt trachyt tufavésőt említi.

Az EM. III. 181. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között fokos alakú rézcsákányt is említ az EMER.-ből. Ez bizonyosan a 182. sz. korongos br. csákány lesz.

A SzNM.-ban egy 15.6 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány (323. kép 2. sz.). *Roska*: Szf. 26. kép 2. sz. — *Nestor* 310. sz. jegyzet.

U. ott erdélyi típusú tokos, füles bronzbalta.

20. Hásság (Haşag, Haschgen, Haschagen, Nk.). — A medgyesi ev. gimn.-ban kettős ellentett élű rézcsákány és br. balta. *Gooss* 27. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 474. l. pedig a segesvári ev. gimn.-ból említ egy br. baltát s u. o. V. t. 9. sz. alatt adja a rézcsákány képét. — AÉ. ú. f. VIII. 120. l. és XXXIII. 306. l. említi a csákányt. — *Hampel* II. 58. l. Haschagen alatt sorolja fel a csákányt és baltát. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 196. l. 241. sz. — *Marţian* I. 253. sz., II. 320. sz. alatt balta helyett tévesen kardot mond.

21. Hátszeg (Haţeg, Hu.). — *Márton* 36. és 37. l. (V. ö. IX. t. 5. sz.) kelta bronz karperecet említ innét.

A MNM. 1901. évi besz. n. Hátszeg vidékéről valónak mond egy 13 cm átm. kora-kelta bronznyakperecet és egy vaskés bronznyelét.

Környékéről a *Dessewffy*-gyűjt.-be egy Kozon- és egy Lysimachos arany került. NK. XIII. k. 18. l.

22. Hegyközesatár (Csatár, Cetariu, Bi.). — A nagyváradi múzeumban 2456. sz. 28 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákány.

23. Hencida (Henţida, Bi.). — A nagyváradi múzeumban 2081. sz. kettős ellentett élű rézcsákány fele, 2082. sz. u. olyan ép rézcsákány és 2083. sz. rézgalyhó, melynek foka behorpadt, élet utólagosan levágták.

24. Hendol, tévesen szerepel Hondol (Hu.) helyett az AÉ. ú. f. V. 300. l.

25. Herepe, l. Magyarherepe (Af.).

26. Herkulesfürdő (Băile-Herculane, Krsz.). Barlangjai:

Peşterea de pe plaiul Băniţii (Rablóbarlang, B.)—H. V. 109. 130. l.), *Racovitza* 432.—33. l.

Imre-barlang, u. o. 429. l.

Peşterea Mare dela Soronişte, u. o. 430.—431. l.

Peşterea sub Sârban, u. o. 431. l.

Gaura tâlharului (Rablóbarlang) u. o. 433. l.

Ebben 1872-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók XVI. vándorgy. alkalmával kutattak, s részben korongon, részben szabadkézzel készült cserepeket leltek. A kongr. munkálatai 73. l. — *Milleker*. I. 46.—47. l. — U. ott 1904-ben a 2. helyiségben *Sólymási Ágoston* 5 cserepet lelt, az egyik finom pontokkal ékített, a másik párhuzamos egyenesekkel, a harmadik alacsony villanova-urna (?) nyakrészéhez hasonló, a negyedik csücsökkel ellátott, az ötödik

díszítetlen. *Milleker* III. 82. l., Délm. ősk. 10. 11. 20. l.

V. ö. még S.—H. 372. sz. — *Túricák Lapja* II. 355.—67. l.

27. Hermány, l. Szászhermány (Sze.).

28. Hedsát, l. Szamoshedsát (Szd.).

29. Hégen (Hendorf, Henndorf, Nk.). — A *Fusslecher* környékén ősk. telep. — Környékéről br. sarlótöredék (ASL. N. F. III. 380. l. és II. t. 14. sz.) és egy hasas, sötétszürke, két-fülű, a peremén átfurt agyagurna a segesvári ev. gimnáziumban. *Gooss* 27. l. — AÉ. ú. f. VI. 378. l. — *Hampel* II. 58. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 194. l. 230. sz. — *Marţian* I. 256. sz. urnákat, II. 324. sz. pedig a *Fusslecher*-ről említ urnákat és sarlókat.

30. Hétfalu, l. Hosszúfalu (Br.).

31. Hétur (Hetur, Marienburg, Kk.). — Az irodalom innét *Elephas primigenius* és *Cervus elaphus foss.* maradványait említi. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 34. l.

1859-ben a Pipe felé vezető út javításakor csavart ezüstkarperecet leltek, melynek végei szélesre kalapáltak és kigyófejeket mutatnak. A. f. ö. G. XXIX. 1863. 320. l. — *Gooss* 133.—134. l. — AÉ. ú. f. VI. 390. l. — *Bányászati és Kohászati Lapok*, 1911. évf. különlenyomat 21. l. 21. ábra, *Téglás G.* cikke. — AÉ. ú. f. XXXIII. 320. l. — *Párvan* 545. 548. 559. 707. 786. l. és 383. ábra.

A karpereccel együtt két kanalas ezüstfibulát is látott *Téglás G.* a wieni Antikenkabinetben. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 195. l. 236. sz.

Egykori 3 halastaváról *Sztripszky* 61. l. 187.—189. sz.

32. Hévíz, l. Maroshévíz (Mt.).

Szamoshévíz (Szd.).

Olthévíz (Nk.).

33. Hévszamos, l. Melegsamos (Ko.).

34. Hidak (Hida, Ko.). — Az EMER.-ban a községtől É.-ra emelkedő domb oldaláról br. gyűjtelékes lelet (120. kép), melynek lelt. sz. I. 3080.—3105. Van benne: 10 tokos füles br. balta és azok töredékei, 3 lándzsa és dárdahegy, 1 vaskés antennás br. markolata, 2 kardtöredék, 9 sarló és sarlótöredék, bronzkard két-tört antennája. *Mannus* 1932. 542. 544. l. — *Nils Åberg* V. 126. l. 209. kép.

Környékéről magánkézben bronzkard (130. kép).

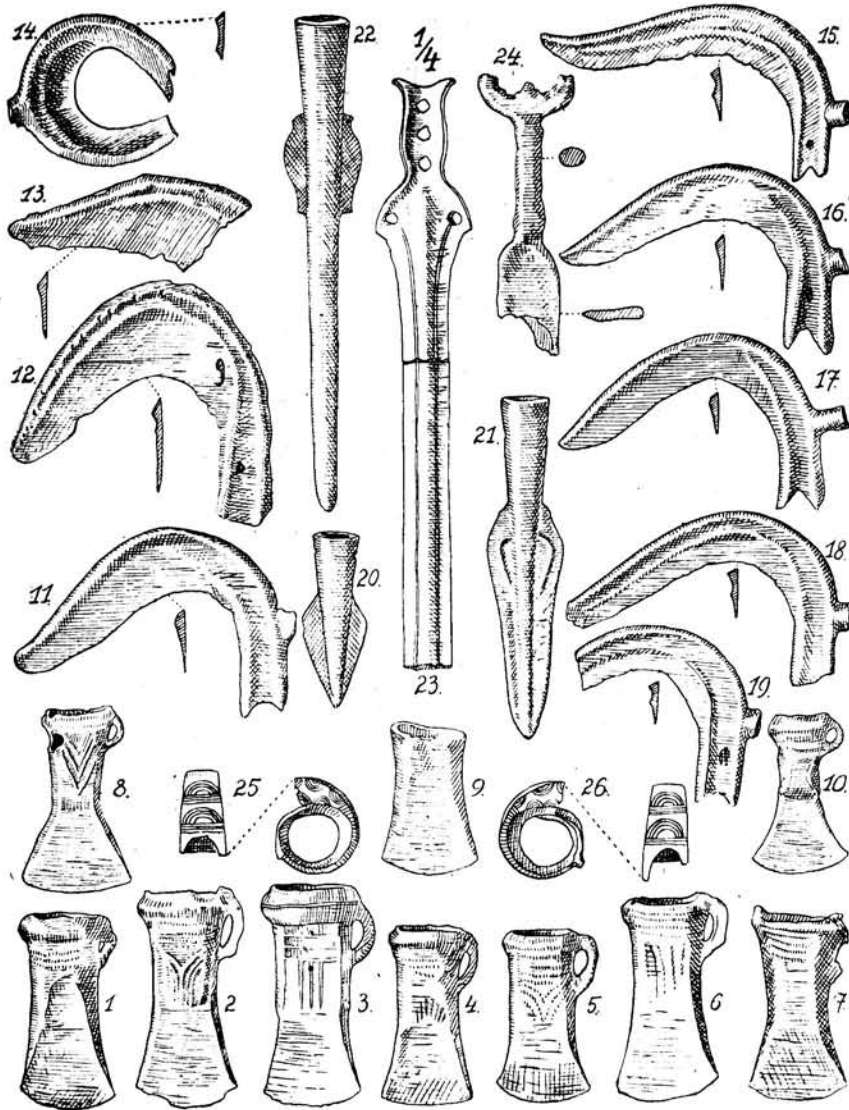
Határában van egy sánc, melyet *Kövári* szerint (II. 3. l.) *Gelu Tubutum* ellen védelmezett. V. ö. még u. o. 313. l. — *Kövári* I. 273. l. — *Marţian* I. 259. sz., II. 328. sz. — *Hodor* 545.—547. l.

35. Hidas (Hidaş, Ta.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben felsőszőcsi jellegű, kimetszett díszű cserép a *Gruiu ungurilor* határrészből, ahol még ugyanolyan meanderes díszű cserepek is lelhetők, amelyek között fésűszerű eszközrel díszítették. *Debreceni Közlemények* 1941. 1. sz. 7. l.

36. **Hidegség** (Cs.). — A *Kováspatak* az itten előforduló kovától kapta a nevét. Székelység 1935. 3. l.

37. **Hidegszamos** (Someşul-Rece, Ko.). — A *Hideg- és Melegsamos* összefolyásánál levő promontoron kisméretű barlangot tárt fel *Koch A.*

nova-urnacserepek borítják. Ritkábban akad itt aeneol. és bronzkori cserép is. Az EMEÁ.-ban obszidiánnucleus és szilánkok vannak innét, továbbá egy törött hegyű bronzlándzsa. AÉ. ú. f. XXXI. 276. l. — OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 24. l., XXVI. 1901. 21. l.

129. kép. A hidalmási bronzlelet.

(A hidegszamosi csontbarlang ismertetése. OTÉ. 1891. 89. l., XVI. 1.—12. és 75.—82.), melyben 1 valószínűleg magdaléni tűzköpengét és átfúrt farkastibiákat (131. kép) is lelt. *Breuil*: St. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 217. l. 17. ábra. — *Roska* I. 304. 332. l. és 196. ábra. — B.—H. II. 1914. 51.—64. 163.—165. l., XIV.—XV. 22. és 84. l. — AO. VIII. 1929. 354. 355. l. — *S.—H.* 389. 406. sz. — FK. XXIII. 121.—123. és 146.—148. l. — Siebenb. Vierteljahrschr. 1932. 133. l. — *Kadié* 14. 120. l. — *Nestor* 13. 21. l. Dacia V.—VI. k. 50. 76. 77. 82. 96.—98. l.

A promontor nyakát árok vágja át és töltés védi. Az így keletkezett *Cetate*-t (= vár) villa-

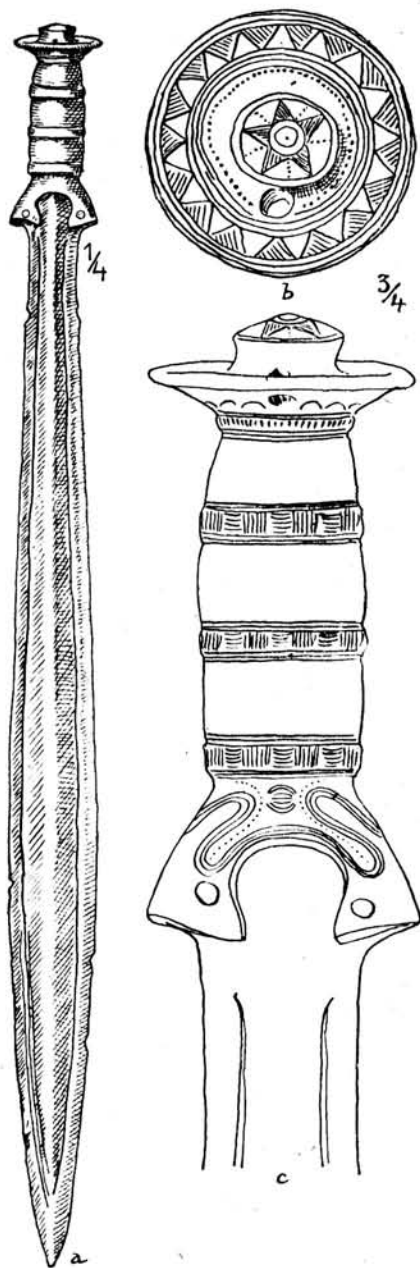
Az EMER.-ban a *Cetate* területéről II. 6631.—50. sz. bronzkori és villanova-urnatöredékek, II. 6651. sz. megmunkált homokkő, II. 6652. sz. faltapasztöredék, I. 6162.—63. sz. villanova-urnatöredék. — EME. Évk. 1903. 89. l. — *Marţian* I. 260. sz., II. 630. sz., Urme 22. l. — EM. XX. 91. l. — *Lenk J.* Siebenb. geogr.-topogr.-statist. Lexikon. Wien, 1839. IV. 388. l. — *Windisch K.* Geogr. d. Grossfürst. Siebenb. Pressburg, 1790. 381. l. — *Kövári* I. 160.—161. l. (Gyalu alatt) és II. 64. l. — OMIK. XX. (VII.) 172. l. — *Könyöki-Nagy* 225. l.

Aranybányászata az őskorban is szerepet játszott. OTÉ. IV. 1879. 3. rész 43. l.

Az EMEÁ.-ban *Gelu várá*-ból obszidiánszilánk. EM. IV. 133. l. — OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 24. l. — AÉ. XLVII. (1934) 152. l.

38. **Hidvég, I. Krasznahidvég** (Szi.).

39. **Hidvég** (Haghig, Hsz.). — A SzNM.-ban *Elephas primigenius* csigolyája. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 21. l.

130. kép. Bronzkard Hidalmás környékéről.

U. o. az *Arnyékoldal* határrészből valosz. középső aurignaci kovakaparók, vakarók és gyártási hulladékok.

U. o. *Gatyafenék* határrészből bronzkori cserepek és hibásan öntött, tokos, füles bronzbalta.

U. o. a *Hétoldal* határrészből villanova-urna cserepei.

Határában 1681-ben *Nagytó*, 1872-ben *Várszeg* nevek. Emlékkönyv 61. l.

40. **Hilib** (Hilib, Hsz.). — A SzNM.-ban baltatöredék amphibolpalából. SzNM. Ért. I. 44. l. — OTÉ. IV. 1879. 153. l.

41. **Hobicavárhely** (Hobița, Hobița-Grădiștei, Hu.). — Határában földhányás falrakással, kerülete 100 m. — A patakon túl tölcéséres gödrök. *Marțian* I. 261. sz., II. 329. sz.

42. **Hocó, I. Harcó** (Mt.).

43. **Hódos, I. Székelyhódos** (Mt.).

44. **Holbák** (Holbav, Fo.). — Barlangjáról *Bielz* I. 29. l. 23. sz., III. ad 23. sz. — *Jahrb. d. siebenb. Karpatenver.* VI. 172.—173. l.

131. kép. Átfúrt magdaléni farkastibia Hidegszamosról.

45. **Holmány** (Hosman, Holzmenzen, Sze.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban *Elephas primigenius*, *Rhinoceros tichorhinus* és *Cervus elaphus foss.*, továbbá *Cervus Guett. (?)*, *Bos urus priscus* maradványai voltak a nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ből. Lelőhelyük a *Harbach* völgyében levő *Mördergraben*. — *Gooss* 28. l. — EME. Évk. V. 121. l. — *Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw.* 1852. II. 19. l.

46. Hollómező (Măgoaia, Szd.). — Határában 1819-ben *Balte* (= tócsák) név. Mon. IV. 37. l.

47. Homoród (Homorod, Hamruden, Nk.). — A *Sandberg* nyugati oldalán ősk. telep. *Téglás István* innét vörös-fekete cserepeket, néhány szilánkot és egy tűzkőből való lándzsacsúcsot mentett meg. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188. l. 186. sz. — *Marțian* I. 263. sz., II. 334. sz. A MNM.-ban egy szokatlan nagyságú, gyaluforma (kaptafaalakú!) átfúrt kőék. MNM. 1897. évi besz. n. 54. sz.

Az EMER.-ban I. 7949. sz. pápaszemes spirális-kapocs vörösrézből. EME. Évk. 1908. 41. l.

48. Homoródalmás (Homorod-Almaș, Me-rești, U.). — Barlangjában sok *Ursus spelaeus* és *Felis spelaea*, belőlük az EMEÁ.-ban, nagy-szebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben, újabban a brassói BSM.-ban is. Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. VI. 1855. 33. l. — *Gooss* 10. — *Fekete J.* Az almási nagy barlang. Kolozsvár, 1836. — *Orbán* I. 88.—95. l. — EME. Évk. V. 128. l. — *Bielz* I. 8.—14. l. 8. sz., II. 8. sz. — ASL. N. F. XIII. 413. l. — *Kraus Fr.* Zur Untersuchung der Almascher Höhlen. Jahrb. d. sieb. Karpathenver. V. 1885. 41.—52. l. — *Hausmann W.* Die Almascher Höhlen u. ihre nahere Umgebung, u. o. 53.—76. l. és III. 1883. 176. l. — *Podek Fr.* Die Homorod-Almascher Höhle. Zeitschr. f. Mineralogie, Geol. u. Palaeontologie. Stuttgart, 1908. 3. sz. — U. a. Das Homorod-Almascher Höhlengebiet. Verh. u. Mitt. d. Sieb. Ver. f. Naturw. LX. k. — U. a. Vorläufiger Bericht über meine Forschungen im Homorod-Almascher Höhlengebiet. B.—H. II. 4. füzet. — Erdély V. 85.—86. l. — *S.—H.* 12. 61. 71. 88. 278. 305. 306. 322. 447. 587. és 620. sz. — *Racovitza* 598. l. — *Martian* I. 264. sz., II. 335. sz. — OMIK. XX. (VII.) 339. l. 341. l. — B.—H. I. 107.—33., II. 178. 199. 201. 211. 229. 235. l. — *Nestor* 18. l. — *Dacia* V.—VI. k. 50. 73. 82. l.

Az EMEÁ.-ban megmunkált felső diluviális csontlapiska a barlangból. *Breuil*: St. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 212. l. és 12. ábra 6. sz. — *Roska* I. 303. l. és 192. kép 6. sz. — *Siebenb.* Vierteljahrschrift 1932. 133. l. — *Kadić* 14. 119. l. — *Kiss* I. k. 11. l.

Az EMER.-ban I. 7876.—78. sz. aeneol. csontszeközök, a *Lólyuk* barlangból pedig II. 4900.—901. sz. u. a. korú cserepek, I. 1831. sz. lapos kővéső, I. 1832. sz. aeneol. csontkarika. EME. Évk. 1911. 46. l.

A BSM.-ban Brassóban aeneol. és korabronz-kori cserepek, sok *Dentalium*-gyöngy, pápaszemes bronzspirális, nyílt br. karperec, agyaggyöngy és 1206. sz. villanova-urnatöredék. — *Schroller* 18. l., 75. l. 68. sz. *Wietenberg*-, barázdás tüzelésű és lencsés díszű keramikát említ. V. ö. XXXI. t. 1. 2. 5. 8. sz. — Van vesszős és csatornás barázdájú is.

A barlang mint barlangvár is szerepel. *Könyöki-Nagy* 210. l.

Homoródalmás és Abásfalva irányában a *Várhegy-en Almos*, vagy *Almás vára*. *Téglás G.* szerint dák eredetű. EM. XII. 312.—314. l. — *Orbán* I. 85. l. — *Könyöki-Nagy* 224. és 294. l. — *Marțian* Urme 36. l. földhányást említ. — A vár tetején 3 halom. AÉ. ú. f. XXXIV. 387. l. — ACMI. IV. k. 325. l.

A *Tatártöltés* eredete tisztázandó. EM. XIII. 422. l.

A község a hagyomány szerint *Varjas*, *Kakód*, *Benesfalva* (ezt a helyet most *Benes kertjének* nevezik), *Almás*, *Bencőfalva*, *Cikefalva* és *Tankófalva* községekből alakult. *Orbán* I. 186. l.

Vasbányászata esetleg az őskorban is szerepet játszott. Székelység 1935. 11. l.

49. Homoródbene (Bene, Beia, Mähburg, U.). — A *Burg*-ról és annak lába mellől görög-római érmek és állítólag római cserepek ismeretesek. — Cserepek bukkannak ki az *Erbsefeld* határrészben is. — Vasútépítéskor 2 ezüstfibulát leltek, melyek egyike a segesvári ev. gimn. gyűjt.-ben van, a másik magán kézbe jutott. Ezek római eredetűek. A lelőhely az őskor szempontjából is hitelesítendő. Jahrb. 1856. 32. l. — *Gooss* 92. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 483. l. és VII. t. 7. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 189. l. 192. sz. — *Marțian* I. 62. sz., II. 53. sz.

Az AÉ. ú. f. XXVIII. 53. l. 1. sz. jegyzet s utána *Dolg.-Trav.* IV. 240.—241. és 248. l. szkíta lelőhelyként említi. Az adat minden valószínűség szerint Erked-re, illetőleg Székelymuzsnára vonatkozik. L. o. — Ez a tévedés megvan *Párvan* 355. l. is. — ESA. XI. 196. 197. l.

50. Homoróddaróc (Drăușeni, U.). — *Roska* Szf. (különlenyomat a SzNM. Emlékkönyvéből) 34. l. tévesen idehelyezi *Hampel* II. 23. l. után a darlaci (l. o.) bronzleletet.

51. Homoródfürdő (Băile-Homorod, U.). — Sáncairól az EM. XIII. 422. l. — *Öldvár*-a római eredetű. Átvizsgálendő, hogy nincsenek-e ott őskori nyomok is.

52. Homoródhévíz, l. Olthévíz (Nk.).

53. Homoródkarácsonyfalva (Karácsonyfalva, Crăciunfăleni, Crăciunel, U.). — A *Szénaság* határrészben 160 lépés kerületű földhányás, itt sok durva cserép. — A *Belmező* határrészben agyagedénytöredékek, orsógomb és orsóhegyszerű aranyosodronyok kerültek felszínre. *Orbán* I. 185.—186. l. — *Gooss* 29. l. — *Marțian* I. 266. sz., II. 202. sz. — Az ide is nyúló *Kővesbérce*-en levő 38 halomból 8 esik Homoródkarácsonyfalva határába. Bennök kőszekrénysírok. AÉ. ú. f. XV. 417.—419. l., XXXIV. 387. l. — *Roska* II. 349. l.

A határában levő *Hagymásvára* voltaképpen földvár. A várhoz vezető út mellett egy állítólag rablóktól megölt leány sírja van, melyre az ott elmenők követ, galyat dobnak, s ezzel hantolják egyre magasabbra. — A *Merketű*-re vezető utat *Rézút*-nak hívják. *Orbán* I. 186. l.

— *Kövári* II. 47. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 194. l. 223. sz. — EM. XIII. 422. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 108. l.

Orbán I. 186. l. és utána Székelység 1937. 160. l. a község érdekében egy kürtőalakú, megjárhatatlan barlangot említ.

54. Homoródkeményfalva (Comănești, U.). — A *Hollókő* nevű sziklában barlangszerű üreg van. *Orbán* I. 165. l. — Székelység 1937. 159. l.

55. Homoródoklánd (Oklánd, Ocland, U.). — A SzNM.-ban 6163. sz. rézkori kőcsákány (31. kép 3. sz.). *Roska* Szf. 29. kép 3. sz. — *Schroller* 75. l. 70. sz. és LIV. t. 5. sz.

A *Kövesbérc*-en levő halmok közül 19 a homoródoklándi határba esik. Bennök kőszekrénysírook. AÉ. ú. f. XV. 417.—419. l., XXXII. 279. l., XXXIV. 387. l. — *Roska* II. 349. l. — *Nestor* 67. l. 267. sz. jegyzet.

A *Rika* oldalában van a *Kustalyvára* (a *Lapjástető*-n). *Kövári* II. 48. l. — EM. XII. 245.—246. l. — *Könyöki-Nagy* 224. l. — *Téglás G.* szerint dák eredetű.

Egykori vasbányái esetleg az őskorban is szerepet játszhattak. *Orbán* I. 187. l.

56. Homoródszentmárton (Homorod-Sânmartin, Mărtinuș, U.). — Az EMER.-ban I. 1510. sz. Bos primigenius-fog. — A székelyudvarhelyi ref. kollégium gyűjteményében 2 kőfejszetörredék és egy homokkötő hegye a *Lokódpataká*-ból. — *Bedő Albert* tanító gyűjt.-ben ép és törött fokú kőfejszék.

Egy thasosi tetradrachma és egy nagyobb, római családi éremlelet került itten felszínre, melyből csak 16 darabot lehetett megmenteni, 15-ből 2 karperecet csináltak. Koruk Kr. e. 154—47 közé tehető. *Gooss* 35.—36. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188. l. 185. sz. — *Marțian* I. 267. sz., II. 337. sz.

A *Ţatárszállás* határrészben sáncok. *Orbán* I. 164. l.

57. Homoródszentpál (Sân-Palu-Homorodului, Păuleni, U.). — A *Kövesbérc*-en levő halmok közül 2 a község határába esik. Láruk kővakkal van körítve. AÉ. ú. f. XV. 417.—419. l., XXXIV. 387. l. — *Marțian* I. 268. sz., II. 585. sz. — *Roska* II. 349. l.

Sáncairól EM. XIII. 422.—423. l.

A község felső végén van *Béla bán vára*. *Orbán* I. 166. l. — ACMI. IV. k. 308. 309. 311. 316. l. szerint neol., bronz- és koravaskori, meg kelta, valamint dák nyomok vannak rajta. Jellemző, hogy az élet és a munka a koravaskorban megszűnt itten is, akárcsak Kosztesden, s csak a késő-kelta periódusban indul meg ismét.

Sóbányái az őskorban is művelés alatt állhattak. *Orbán* I. 168. l. — *Gooss* 98. l. rómaiaknak véli.

58. Homoródszentpéter (Petreni, U.). — A *Kövesbérc* 38 halma közül 10 a község határába esik. AÉ. ú. f. XV. 417.—419. l., XXXIV. 387. l. — *Roska* II. 349. l.

Határában *Zsuzsavára*. Szemrevételezendő és eredetét tisztázni kell. *Orbán* I. 168. l.

59. Homoródvárosfalva, l. Városfalva (U.).

60. Honető (Gurahonc, Gurahonț, Ar.). — A *Poieni în deal* (= a hegyen levő tisztások) határrészben a közönséges opál kis mennyiségben szálában van meg, s itt magkövek, forgácsok, szakócaszerű holmik lehetők. Koruk valószínűleg campignyi. AO. VIII. 469. l. — *Dacia* II. 414. l., V.—VI. 44. 50. 72. 81. l.

61. Hondol (Hondol, Hu.). — A *Găunoasa* (= öblös) határrészben ősk. telep. A dévai múzeumban a tordosiakkal egyező, neol. cserepek. Az AÉ. ú. f. V. 300. l. *Téglás G.* tévesen *Hendol*-t ír.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 60. l. 16. sz. pont- és lencses díszű aeneol. cserepeket is említ, amiket *Téglás G.* még 1881-ben gyűjtött a dévai múzeumnak. *Marțian* I. 269. sz., II. 338. sz.

62. Horgospataka (Strâmba, Szd.). — Határában 1864-ben *La tăuri* (= a tavaknál) név. Mon. IV. 43. l.

63. Hortobágyfalva (Kornecel, Cornățel, Cornățel, Haarbach, Harrbach-Dorf, Sze.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban Pos priscus szarva (ASL. IV. 249. l.), 68 cm magas agyagurna, melynek szája 35 cm átmérőjű, fehéres márgából, korongon készült, hullámvonalak s ezek alatt kereken futó párhuzamosak díszítik, tehát dák, vagy római dolium. *Orosz E.* gyűjt.-ben kvarcitfejsze és 2 orsógomb feketés szürke cserépből. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XX. 1910. 168. l.

U. ott 3542. sz. alatt egy 55.5 gr súlyú aranykarperec spirális végződésekkal és barbár ezüstérmek. *Gooss* 31. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 188. l. 189. sz. — AÉ. ú. f. VI. 378. l. — *Sacken* Sitzber. LXXIV. 616. l. — *Marțian* I. 270. sz., II. 195. sz.

Az EMER.-ban 2428. sz. bronzkori agyagurna.

64. Horváti, l. Oláhhorváti (Szi.).

65. Hosszúfalva (Satulung, Langendorf, Br.). — A SzNM.-ban 2/893. sz. enyhén ívelt fokú, hosszúkás mandulaalakú, 12.8 cm h. kőfejsze a *Hegyeshegy* aljából. — A MNM.-ban obszidián magkő. AÉ. XLVII. (1934) 152. l.

Határában a Kr. e. 106—75 közti időből származó éremlelet került felszínre. AÉ. ú. f. IX. 249. l. — *Pârvan* 612. l. 1. sz. jegyzet.

A *Garcsin* nevű mély bevágású csermely és a *Ţatrang* közötti hegyfokot *Vár*-nak hívják. Ezt 5 öl széles árok övezi. A kinnebb fekvő sáncok neve *Ó-sánc*. *Orbán* VI. 177.—178. és 184. l. — *Könyöki-Nagy* 282. l. — *Marțian* I. 271. sz., II. 610. sz.

Határában szálában van meg a kova. Székelység 1935. 3. l.

66. Hosszúmező (Husmezeu, Câmpulung-la-Tisa, Dragoș Vodă, Mm.). — A máramaroszigeti ref. liceumban volt 2 bronzöv és egy br.

lándzsacsúcs. AK. XIII. 2. f. 44. l. — *Hampel* II. 59. l.

A MNM.-ban egy 21 cm h. korongos, tuskés bronzcsákány s egy második, kopott élű, szintén 21 cm h. példány. A fűrészgyár helyén lelték. MNM. 1899. évi besz. n. 10. sz.

67. Hosszúmező (Husmezeu, Szd.). — *Orosz E.* elkallódott br. gyűjtélkes leletet említ. AÉ. ú. f. XXVI. 372. l.

A Hosszúmező és Csáka közötti vízmosásból *Cervus elaphus foss.* agancsát említi az OTÉ. XXVI. 1901. 33. l. — *Orosz* II. 26. sz.

68. Hosszúrév (Rästoci, Szd.). — Határában 1770-ben *Bälți* (=tócsák), *La Baltele* (= a tócsáknál) nevek. Mon. IV. 58. l.

69. Hosszúsor (Vosdocs, Voszdocs, Voşdoci-Lungşoara, Ar.). — A vele 1909-ben egyesített Lungşora határában régi aranybányanyomok vannak. Eredetük az őskorig is visszanyúlhatik. Mon. III. k. I./II. rész 141. l.

70. Hőltövény (Hälchiu, Heldsdorf, Br.). — A *Barcapatak* balpartján ősk. telep. *Marţian* I. 273. sz., II. 317. sz. — Az *Eichbrücken* határ részben a 33. sz. szántón aeneol. telep, tőle 2–300 lépésnyire erősi jellegű, festett kerámikás és rézkori telep a 350. sz. szántón. A leletek a brassói BSM.-ban. *Siebenb. Vierteljahrschrift* 55. évf. 93. l. — Két láb mélyen urnát leltek, benne kovakés volt. *ZfE.* XXX. 1898. Verh. 515. l. — *Schroller* 76. l. 104. sz. U. o. rézbaltá és erdélyi típusú, tokos füles bronzbaltá. — A *Berle Brannen*-ről négyzetes átmetszetű kb. 9 cm h. egyhegyű rézár, ívelt fokú mandulaalakú kőfejsze és 3 rézkori kőcsákány.

Hőltövény- vagy *Krizbavára*-ról *Orbán* VI. 420. l.

71. Hundorf, I. Csátófalva (Kk.).

72. Hunyaddobra (Dobra, Hu.). — *Lázár Árpád* kertjében több tokos füles br. baltát leltek. Egy példány 5236. sz. alatt a dévai múzeumban. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 58. l. 6. sz. — Hunyad vm. tört. I. 10. l. — *Marţian* I. 158. sz., II. 234. sz. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 62. l.

73. Hunyad megye. — Az ASL. IV. 1851. 254. l. *Elephas primigenius* maradványait említi.

Az EMER.-ban 1475.—82. sz. aeneol. cserepek, 134. sz. tokos füles br. baltá, 118. sz. alatt 3 egész és egy fél kelta pásztagyöngy. Útm. 14. l.

Az EM. III. 116. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között kőfejszét is említ az EMER.-ből.

A dévai múzeumban rézcsákány (132. kép). Lelt. sz. 4832.

Az EMER.-ban II. 3985.—86 a. sz. alatt erdélyi típusú tokos füles bronzbaltá és horgas markolatú bronzsarló (133. kép).

U. o. 1803. sz. ezüstnyakperec és 1807. sz. ezüstkarperec a Kr. e. I. sz. derekáról, 1917.—21. sz. aranyékszerek.

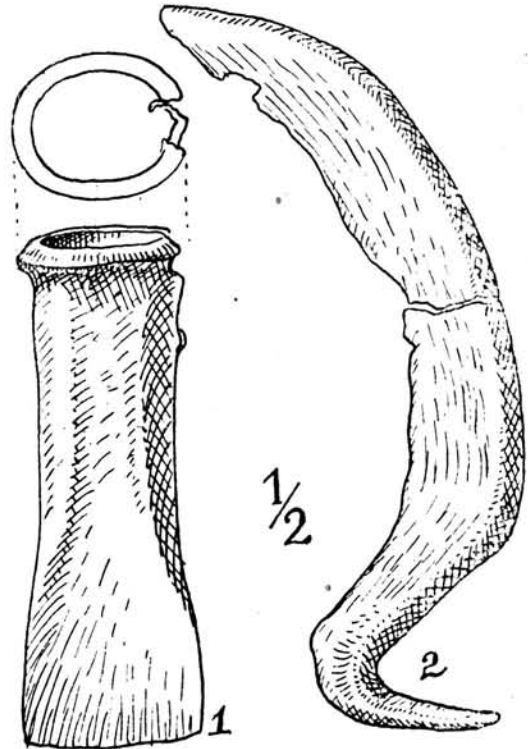
1. Igazfalva (Igazfalva, Krsz.). — A MNM.-ban egy 11 gr súlyú, összekuszált, ősk.

132. kép. Rézcsákány Hunyad vm.-ből.

aransodrony. MNM. 1911. évi Jelentése 36.—37. l. — MNM. 1911. évi besz. n. 14. sz.

2. Igrice, I. Kisigrice (Szd.).

133. kép. Tokos füles bronzbaltá és horgas markolatú sarló Hunyad vm.-ből.

3. Ikafalva (Icafalău, Hsz.). — A SzNM.-ban 422./901. sz. villanova-hallstatti agyagtál. *Pärvan* 388. 425. 428. 644. 762. l. és 266. ábra. *Ikavára*-ról *Kővári* I. 162. l., II. 53. l. — ACMI. IV. k. 317. l.

4. **Ikland** (Iceland, Mt.). — Határa nyugati részén van egy *Domb* nevű hely, ahol téglákat, ujjnyi vastag cserepeket, fazekakat leltek. — A hagyomány szerint a község hajdan itten feküdt. *Benkő* II. 279. l.

Az egykori halastó gátjának helye még látszik. Környéke fontos lehet az őskor szempontjából is. EM. 1911. 309. l.

5. **Ilondapataka** (Dolheni, Szd.). — Határában 1864-ben *La tău* (= a tónál) név. Mon. IV. 115. l. (Hibás átírás folytán Zatau szerepel).

6. **Hosva**, l. **Alsóilosva** (Szd.).

Selymesilosva (Szi.).

7. **Iltyó** (Iltyó, Ilteu, Ar.). — Határában *La cărămidă* (= a téglánál) rész. Mon. III. k. 1./II. rész 142. l.

8. **Iltyó**, l. **Iltyó** (Ar.).

9. **Ilyefalva** (Ileni, Ilieni, Hsz.). — A *Vágott-tető* alatt levő *Forrásdomb*-on festett keramikás telep, mely belenyúlik az aeneol.-ba és rézkorba (erősi felső réteg). A leletek a SzNM.-ban. SzNM. Jelentése 1908.—9. 45. l. — Dolg-Trav. II. 180. és 230. l. — SzNM. Emlékkönyve 334. l. — *Schroller* 78. l. 141. sz. átmeneti jellegű keramikát említ. — U. ott 50./882. sz. trapezoid kővész, 3./889. sz. kaptafaalakú balta. — *Téglás G.* kőfejszét szerzett innét a dévai áll. főreáliskolának, amit 1876-ban felküldött a budapesti ősrégészeti kiállításra, de nem kapott vissza.

A SzNM.-ban 43./938. sz. négybütykű hallstatti urna, valószínűleg a *Nagyhegy*-ről. SzNM. Ért. I. 42. 44. l.

Párvan 388. 389. 712. l. és 269. ábra alatt Ilyefalváról valónak mutatja be a SzNM. imecsfalvi I. vaskori bronzgomb kőöntőmintáját.

1877. júniusában a *Nagyhegy* aljában levő *Egrespatak* mellett 200—230 darabból álló római consularis ezüst éremlelet került felszínre. Velük barbár érmek is voltak. *Téglás G.* 130 darabot látott belőlük *Révai Lajos* sepsiszentgyörgyi ref. papnál. — A *Nagyhegy* északnyugati lejtőjén szántás közben urnákat leltek. — Hasonló leletek fordulnak elő a *Szármány* és *Nagyavas* tájékán is. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 182. l. 149. sz. — *Marțian* I. 279. sz., II. 359. sz. — Az éremletről SzNM. Ért. II. 3.—8. l.

Határában 1651-ben *Kéttő köze*, 1677-ben *Kárászostó* nevek. Emlékkönyv 61. l.

10. **Ilyefalva**, l. **Kisilye** (Mt.).

11. **Illyésmező** (Ieșmezău, Iliési, Mt.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy jáspisvész. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 193. l. 215. sz.

A marosvásárhelyi róm. kat. tógimn. gyűjt.-ben egy 9.7 cm hosszú, ovális átmetszetű, tom-pafokú, kovapalabalta.

Parajd és Szováta közt a *Székhavasán*-n van *Rapsonné vára*. Az utat, mely a várból a *Kacatető*-n át Szováta sódombja felé tart, *Ördög útjára*-nak nevezi a nép. Történeti Regék 100. l. — *Kövári* I. 178. l., II. 44.—45. l. — *Marțian* I. 280., II. 363. sz. — A *Deszkavár*-on barlang,

mely állítólag lakott volt. *Orbán* IV. 20. l. V. ö. a Parajd és Szováta alattiakkal.

12. **Imbuc**, l. **Ombosztelke** (Ko.).

13. **Imecsfalva** (Imecifalău, Imeni, Hsz.). — A SzNM.-ban viaszopál-magkő, húsvörös bevonású edénytalp, mint a tordosiak. — Obszidiánpenge és szilánk. SzNM. Évk. I. 44. l. — *Kiss* I. k. 13. l. — AÉ. XLVII. (1934) 152. l.

A temetőből barázdás tüzelésű cserép, kőfejszetöredék, bronzkori telep cserepei, bronzkori cserép- és agyagkarika, csészealakú edények, egy agyagkorong, 3/4 részben átfűrt márványkúp, gabonazúzó kövek, egy tokos füles bronzbalta (képe *Hampel* Trouv. XI. t. 6. sz., Bronzkor XI. t. 6. sz.), végül egy bekarcolt díszű csontlemeztöredék. SzNM. Ért. I. 42. 44. 52.—53. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 85. l. 164. sz. a temetőből öntőmintákat is említ a SzNM.-ban, s a csészealakú edényeket urnáknak mondja. V. ö. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 69. l. — *Marțian* I. 281. sz., II. 364. sz.

Az EMER.-ban I. 7783.—84. sz. archaikus aranyfűlbevalók. EME. Évk. 1908. 42. l. (V. ö. *Pollak*: Samml. Nelidzow 111. sz.).

A SzNM.-ban 44.—1893. sz. I. vaskori bronzgomb kéttagú kőöntőmintája. — *Párvan* 388. 389. 712. l. és 269. ábra alatt tévesen Ilyefalvára helyezi. Imecsfalván a vasút mellett lelték.

Határában 1620-ban *Keresztdomb*, 1722-ben *Rákosdomb*, *Geges nádja*, 1838-ban *Borkút dombja* nevek. Emlékkönyv 61. l.

14. **Inaktelke** (Inuc, Ko.). — Határában *Tó bükke*, *Tó bérce*, *Gát*, *Mocsárkút*, *Nádik*, *Tó bükke* vége nevek. *Jankó* I. 15. l.

15. **Incesel** (Ciula, Ko.). — Az EMEÁ.-ban volt egy 5.6 cm hosszú kovaszilánk (dárdahegy?) a *Hirsze pataká*-ból. OTÉ. IV. 1879. 154. l.

Marțian II. 183. sz. földvárát is említ itten.

16. **Ing-völgye** (Jog-völgye), l. **Szentábrahám** (U.).

17. **Integráld**, l. **Havasgáld** (Af.).

18. **Ipp** (Ip, Szi.). — A *Pincédomb*-ról aeneolithikus jellegű cserepek és egy egyélű rézcsákány ismeretes. Ez utóbbi a debreceni egyetem Régészeti Intézetében van. (134. kép.).

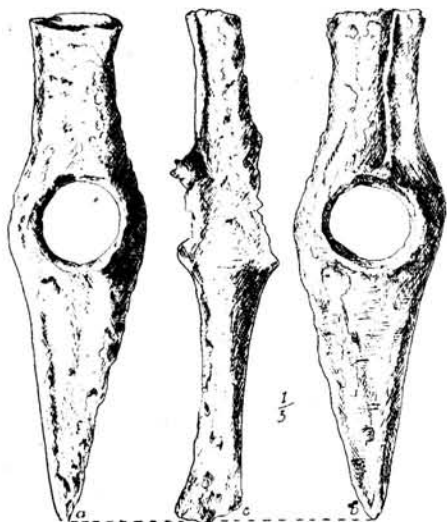
A Réz-en egy 18 cm hosszú kaptafaalakú balta és egy 9 cm hosszú, lapos kővész került felszínre. AÉ. ú. f. XIX. 261. l.

Határában *Telekdomb*, *Hamu*, *Pincédomb* nevek. A *Kis mező* és *Kőházkert* határrészekbe egykori falvakat helyez a hagyomány. — A *Pincédomb*-on csontokat, temetkezési maradványokat, olvasószemeket (valószínűleg agyaggyöngyöket) is leltek. Mon. III. 589. l.

19. **Ispánlaka** (Șpâlnaca, Șpânlaca, Af.). — A NBKM.-ban a *La șugud* határrészből 820.—845. sz. alatt rézkori cserepek és kőfejszetöredék.

Két nagy bronzleletet ismerünk innét. Az egyik 1881-ben urnába rejtve került felszínre

a *La podae* határrészben (AÉ. ú. f. VIII. 10.—25. és 248.—337. l., XVI. 281. l. — EM. 1887. 331. l.), a másikra 1888. aug. 27-én a *Dudău* határrészben 59 cm mély katlanban bukkantak. A katlan oldalai nem voltak dögölve, fenekén hamut figyeltek meg. Szája 1.1 m átmérőjű volt. A benne elrejtett bronzlelet súlya 8—10 mázsa volt (Mon. II./1. 50.—55. l. 14 mázsát mond).

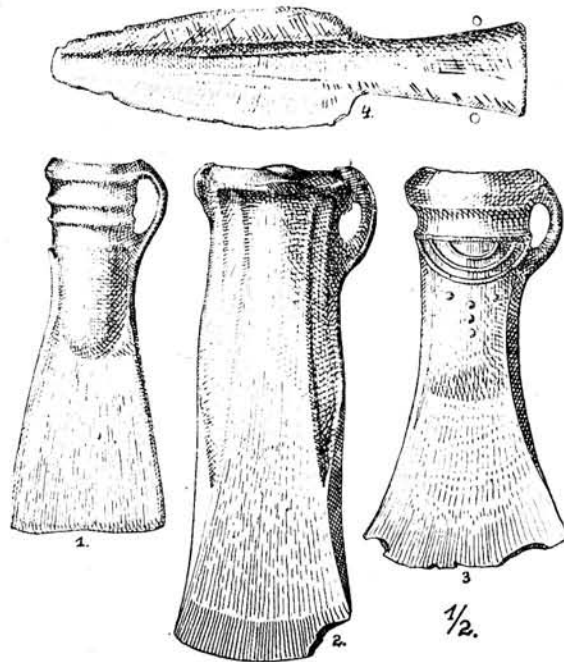

134. kép. Egyélű rézcsákány Ippról.

— Jó részük *Reiner Zsigmond* gyűjteményébe került, kinek ajándéka képen a MNM. 1058 darabot kapott (MNM. 1906. évi Jelentése 34. l.). — *Hampel* II. 61. l. — Mon. II./1. 51.—52. l. — *Marțian* I. 283. sz., II. 672. sz. A MNM. 1896. évi besz. n. 18. sz. 23 darabot említ, köztük 10 röögöt. — Jutott belőlük a bukaresti Román Nemzeti Múzeumba, a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumba, a NBKM.-ba, a dévai múzeumba és az EMER.-ba *Gr. Kuun Géza* gyűjteményébe is került egy pár szép darab, kinek hagyatéka képen ezek is az EMER. gyűjteményét gazdagítják. Útm. 15. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 83. l. 113. sz., XIII. (2. r. X.) 1888. 73. l. 42. sz. — OMIK. XX. (VII.) 22. l. — *Pârvan* 295. 313. 315. 316. 327. 328. 331. 378. 395. 399. 400. 409. 410. 414. 431. 432. 433. l. 2. sz. jegyzet, 434. 435. l. 1. sz. jegyzet, 447. 450. 550. 677. 690. 756. 761. 763. 766. 770. l. és 204. 205. ábra. — *Mannus* XXIV. 545. l. — *Nestor* 123. l., 530. sz. jegyzet. — *Nils Åberg* V. 44. l. 67. ábra 3. 4. sz.

Az EMER.-ban 1161.—72. sz. bronz tokos füles balták, 1173. sz. baltatöredék, 1174. sz. balta élrésze, 1175.—76. sz. karikák, 1184.—87. sz. késtőredékek, 1188.—93. sz. bronzrudacsok (nyers anyag), 1194. sz. keresztidomú bronztag, 1195.—1205. sz. bronzrögök, 1206. sz. bronzkori agyagedénytöredék, 6675. sz. bronzkard, 6676.—93. sz. bronzrögök, 6823.—31. sz. alatt 3 sarlótöredék, 1 lándzsatöredék, 2 tokos füles balta és 4 bronzrög, IV. 4415.—18. sz.

bronzrögök, IV. 4419.—21. sz. tokos füles balták, IV. 4422.—27. sz. sarlótöredékek, IV. 4428.—35. sz. fűrész-töredékek, IV. 4436. sz. baltatöredék, IV. 4437. sz. törtötredék, IV. 4438. sz. lándzsacsúcs, IV. 4439. lándzsatöredék, IV. 4440.—42. karperecek IV. 4443.—44. övrészletek, IV. 4445.—46. bronzedénytöredékek (135.—137. kép).

135. kép. Tokos füles bronzbalták és lándzsacsúcs Ispánlakáról.

A dévai múzeumban 5280. sz. négyzetes huzalból hajlított karperec a végén háromszoros spirálissal, 5277. sz. vésőtöredék, 5279. sz. tokos baltatöredék, 5275. sz. lemeztöredék.

A NBKM.-ban 83.—353. sz. alatt beletárolt holmik egy része leírva a Mon. II./1. 88.—90. l. s közölve X. t. 90. 91. sz. tokos füles balták, 93. sz. szárnyas balta, 96. sz. háromszöges áttörésű, kúpos tárgy, ami a rokon alakú szkíta rúdvégek hatása alatt is készülhetett, 97. 99. sz. lemezmarkolatossarlók, 98. sz. erdélyi típusú sarló, 100. 101. 103. sz. nyílt karperecek, 102. sz. madárfejes csüngő, 104. sz. késtőredék, 105. sz. tű, — XI. t. 107. sz. késtőredék, 108. sz. csüngőtöredék, 109. 114. sz. köpűs szárnyas nyílhegyek, 113. sz. rosszul öntött, lemezszerű nyílhegy, 110. sz. tekeresztöredék, 111. sz. hullámvonalas díszű, áttört bronzlaptöredék, 112. sz. pityke, — XII. t. 118.—125. sz. övrészletek, — XIII. t. 126. sz. bronzsodronnyal összevarrt bronzhüvelymaradvány.

Teljesebb képet kapunk *Hampel* CXLIV.—CL. táblája alapján, amiket az AÉ. ú. f. VIII. 10.—25. l. után ad.

A ZfE. XXVII. 1895. Verh. 762.—764. l. adja egy bronzrög (benne 1.54% antimon!) és

egy bronzbalta (benne 4.01⁰/₀ antimon!) analízisét. — Mannus 1932. 542. 545. l.

A bukaresti Román Nemzeti Múzeumban több mint 530 darabot őriznek az ispánlakai öntőműhelyleletekből. *Hortensia Dumitrescu*: *Objets inédits du dépôt en bronze de Șpálnaca, au Musée National des Antiquités de Bucarest. Dacia V.—VI. k. 1935—36. 195.—224. l.*

136. kép. Tokos füles bronzbalták: 1. erdélyi közelebbről ismeretlen lelőhelyről, 2.—4. Ispánkáról. Annnyira vékonyak, hogy velük nem lehetett dolgozni, s így vagy jelvények voltak, vagy a pénz körébe tartóztak.

137. kép. Bronzkard Ispánlakáról.

A NBKM.-ban 833. sz. csontkorcsolya, 834.—35. sz. kőfejzetöredékek, továbbá, valószínűleg a fenti gyűjtéletes leletekből: 80. sz. bronz fűrésztöredék, 3269. sz. bronz sarlótöredék, 841. 843. sz. bronzkori cserepek, 3258. sz. koravaskori törött bögre.

U. o. 324. sz. félholdas kávájú, koravaskori vasbalta, 81. sz. gömböcsökkel díszített kelta bronzkarika.

20. Ispánmező (Spermezeu, Szd.). — Határában 1864-ben *Peștere* (= barlang) név. Mon. IV. 138. l.

21. Istvánfalva (Te.). — A MNM.-ban egy 12 cm h. br. tokos füles balta. MNM. 1912. évi besz. n. 134. sz.

22. Istvánháza (Iștihaza, Af.). — MNM.-ban a *Lajos-halom*-ból obszidiánnucleus és bronzkori (?) cserepek, állati csontok. MNM. 1876. évi besz. n. 319. sz. és 312. tétel 896.—1147. sz. A *Szilfáknál* határrészben sajátos idomú töltés és szabályosan elhelyezkedő dombok, amiket *A szilfáknál levő dombok*-nak hívnak. — Legfelül 300 lépés hosszú gátöny (töltés) vonul el, mely két helyen rézsút van átszelve, keleti alján árokszerű bemélyülés van. Ezen külső töltésen belül kb. 10 lépés távolságra egy másik, amazzal párhuzamosan futó töltés van, háromszoros, szintén rézsútos átmetszéssel, amelyek révén ez a töltés 5 önálló domb képét nyújtja. Fegyvertöredékeket leltek itten. *Orbán V. 57. l.* — *Gooss 29. l.* — *Marțian I. 284. sz., II. 368. sz.*

23. Isztina (Stenea, Stein, Nk.). — Az irodalom innét 3 br. baltát, 2 kardot, 1 kést és 1 nyílhegyet említ.

Ackner: Die röm. Altertümer u. deutschen Burgen i. Siebenb. Wien, 1854. — Trans. 1831.—1837. és ASL. IV.-re való hivatkozással említi *Marțian II. 635. sz.* — *ESA. XI. 194. l.*

24. Isztolna, l. Sztolna (Ko.).

J

1. Jablanica, l. Bélajablánc (Krsz.).

2. Jakabfalva (Iacobeni, Jakobsdorf, Nk.). — Az irodalom *Elephas primigenius* teljes csontvázat említi innét. *EME. Évk. V. 123. l.* — *Gooss 28. l.*

3. Jád (Iad, Jad, Bn.). — A községtől É.-ra pogányvár. *Könyöki-Nagy 281. l.* — *Marțian I. 275. sz., II. 345. sz.*

4. Jákótelke (Harlocia, Ko.). — Határában *Tó rétje* név. *Jankó I. 12. l.*

5. Jára, l. Alsójára (Ta.).

6. Jávoros (Zsugásztra, Jugastreni, Szd.). — Határában 1829-ben *Lacu* (=tó) név. Mon. VII. 171. l.

7. Jáz, l. Krasznajáz (Szi.).

8. Jedd (Ied, Iedul, Mt.). — A *Duduma* határrészben szimmetrikus halmok. Ezeket közös néven *Békesd*-nek nevezik, de egyenként is van nevük. Az egyik *Képhágó*, mert ott állítólag szentkép állott, a másik *Kincses*, mert egy öreg ember ott kincset lelt. *Orbán IV. 175. 180. l.* — *Marțian I. 276. sz., II. 354. sz.*

Egykori halastava Kebeleszentiván felé eső földjei szélén terült el. *Sztripszky 59. l. 169. sz.*

9. Jeder (Ieder, Sza.). — A MNM.-ban tojásdad markolatgombos bronzkard. *AÉ. ú. f. XI. 82. l.*

10. **Jegenyé** (Leghia, Ko.). — *Orosz E.* gyűjteményében van innét egy kvarcicsákány. *OTÉ.* XXVI. 1901. 21. l. — *Marțian* I. 277. sz., II. 390. sz.

Határában *Tóhely* név. *Jankó* I. 13. l.

11. **Jerszeg** (Erszeg, Iersig, Krsz.). — Határában *Satu bătrân* (= öreg falu) név. A hagyomány ide helyezi a régi falut. *Krassó* vm. tört. II./1. Bpest 1884. 242. l.

12. **Jeruzsálem** (Kisbethlen, Ierusalim, Szd.). — Az *EMEÁ.*-ban szilánkok kovából és fehér, vaskos kvarcból a csárda feletti meredek hegy oldaláról. *EM.* IV. 133. l.

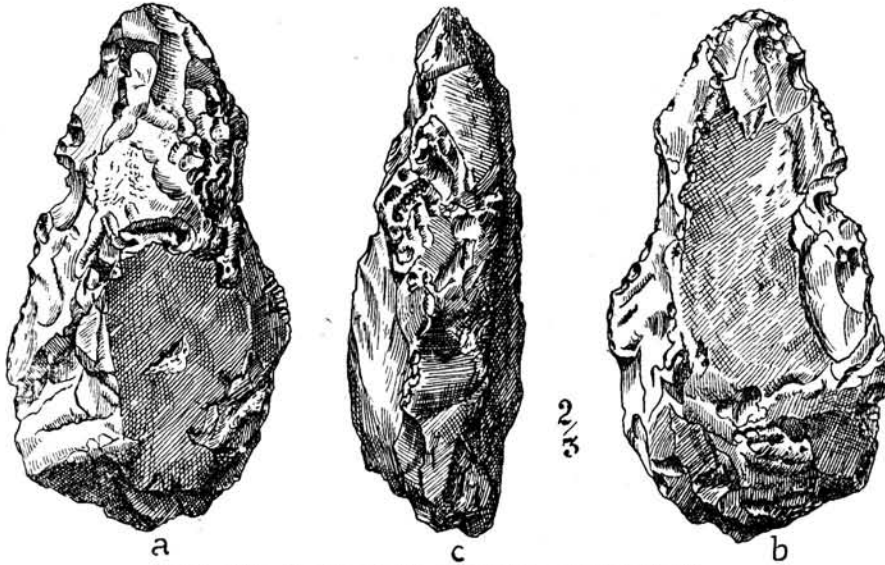
Az *EMER.*-ban I. 4447.—74. és I. 4477.—78. sz. bronzkori cserepek és agyagkanál.

A *Medgyespatak* mentén ősk. telep. *U. o.* 357. l.

13. **Jód** (Ieud, Mm.). — *Mibályi János* máramarosszigeti gyűjt.-ben volt 4 korongos, tuskés bronzcsákány. *AÉ.* r. f. X. 294. l.

14. **Jószás** (Iosaș, Ar.). — Határában opál és chalcedon. *Mon.* III. k. I./II. rész 143. l. A *Cremeneasa* völgyet tévesen teszi ide *Márki S.* (Anyaggyűjt. 561. l. után) mert Jószáshely határában fekszik. Ez a tévedés szerepel a *Mon.*-II./1. k. 3. l. is.

15. **Jószáshely** (Iosașel, Ar.). — A *Părăul creminoși* medrében és alluviális partjaiban helyenkint alsó palaeolithikus jellegű holmik, kö-

138. kép. Szakócaszerű opáleszköz Jószáshelyről.

Az országút s egy dél felé folyó patak által képezett szögben levő hegy csúcsát mesterségesen választották el a gerinctől, lejtőjén 2 félkörös, párhuzamos terrász, mindkettőn dolinaszerű mélyülések (valószínűleg kincskeresők munkája!); a hegy csúcsa 100 lépés hosszú és 25—30 lépés széles, rajta 3 dolina; a csúcs körül tűzhelyek, vörös és fekete színű cserepek egy kb. 3 méteres kultúrrétegben. Állítólag aranytalat is leltek itt. *Floth Ferenc* gyűjt.-ben volt innét egy ezüst barbárérem. *AÉ.* ú. f. XXIV. 356. l.

A község nyugati kijárata mellett, az országút árka széléből három egymásba helyezett edényt ásott ki *Marțian Gyula*, mégpedig 1 feketére festett fazakat, 1 pirosas-sárga ujbenyomásos és csavart díszű tálát és egy másik, kívül fekete, belül vörös tálát, melyben egy agyagkanalat lelt. Az árok mentén feketére festett cserepek heverték. *AÉ.* ú. f. XXIV. 356. l.

A község déli kijárata mellett (a részletes térképen Oroszfalutól D.-re levő 254-es magassági pont) szántás közben br. balták és öntőminták kerültek felszínre, melyek egy része *Floth F.* gyűjt.-be jutott. *AÉ.* ú. f. XXIV. 357. l.

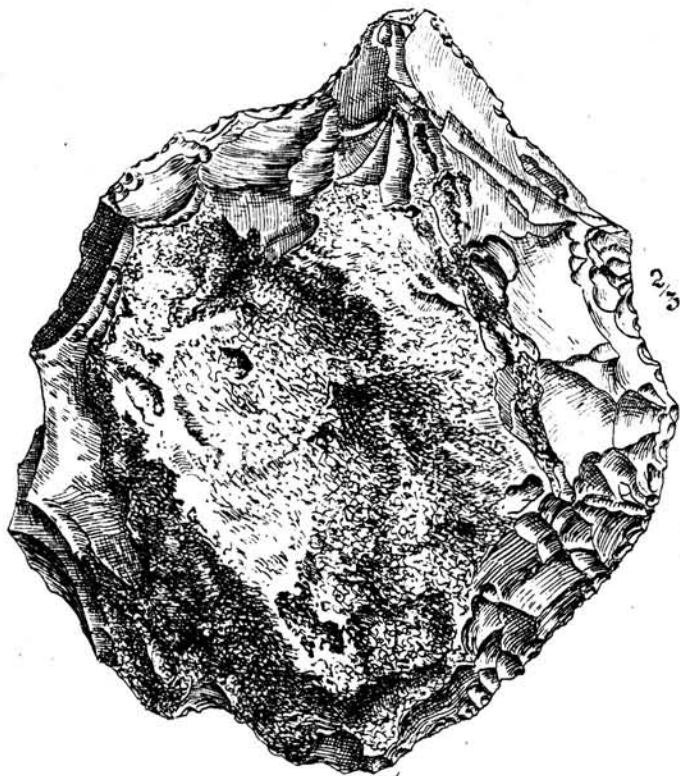
zepső solutréi dárdahégyek, campignyi ipar (138.—141. kép).

A *Dealu Roșii*-n, főképpen ennek közepén és nyugati szélén fent 50 cm vastagságig is emelkedő barna agyagréteg, benne igen vegyes holmik: kisebb, odahordott opálgöröngyök, magkövek, gyártási hulladékok s egészen határozottan felismerhető a középső solutréi technikával készült félgyártmányokon, hogy a *Părăul creminoși* medrében lelt dárdahégyek itten készülhettek. — Alatta egy 50 cm-ig is vastagodó kéken ereszt vörös nyirok réteg s ebben alsó palaeolithikus jellegű holmik.

A *Plopăt*-on helyenkint 60—120 cm-ig vastagodó világos sárga agyagrétegben roppant sok opál, gyártási hulladék, félig kész holmik, amik alsó pal. jellegűek. — Ez alatt 30—55 cm vastag szürkés-sárga agyagréteg még nagyobb opáltöbökkel, lapokkal, még több gyártási hulladékkal, félig kész holmikkal, ütőkövekkel, nucleusokkal, amik szintén alsó palaeolithikus jellegűek. — Ez alatt találjuk a kék eres vörös nyirokréteget, melyben 160 cm mélységig egyre ritkuló, alsó palaeolithikus jellegű, jórészt félig

kész ipart leltem, mely azt mutatja, hogy a maga idején ki volt téve a külső hatásoknak, mielőtt az e réteg fölött levő két másik réteg fölébe helyezkedett volna.

A *Plopät* folytatásában levő *Dâmbu frapsineilor* két réteget adott. Fentt 70 cm barna agygréteg, tele opállal, gyártási hulladékokkal, melyek talán mesolithikusak lesznek. A réteg alján szenet leltem. Alatta megint a vörös nyirokréteg következik 50 cm vastagságban, alsó palaeolithikus jellegű holmikkal.

139. kép. Diszkosz opálból Jószáshelyről.

A *Cocini* a legmagasabb terrász. Ennek közepe táján fentt 60 cm — 1 m vastag barna agygrétegben sok gyártási hulladék, tömbök, opállapok, köztük sok darabon látszik, hogy az ember kezében járt félgyártmányok. A réteg alján szenet leltem. — Alatta kék eres vörös nyirokréteg következik, melyben u. o. jellegű holmikot leltem, mint a *Plopät*-on, a holmik benne egyre ritkulnak, ahogy lefelé haladunk. — Nyugati szélén 60 cm vastag barna agygrétegben sok opál, félgyártmány, gyártási hulladék, az ipar Levallois-jellegű.

A *Plopät*-ról nyugat felé lejtő *Prosele*-n több helyütt jelentkeznek az opáltömbök. Két helyen folytak a kutatások. Egy helyütt 20 cm vastag barna agygrétegben szórványosan jelentkező ipar és gyártási hulladékok; — ez alatt egy másik helyen 60—80 cm vastag barna agygrétegben alsó palaeolithikus jellegű ipar. Mindjárt mellette Ny. felé jelentkezik a Jószás-

igen sok kavicsal és patakhordalékkal keverten. helyi patak egykori medre a szokásos patak-medertöltelékkel.

Mindenik helyen leltem kisebb mértékben chalcedon- és jáspisholmikot s elenyészőbb számban fehér kvarcot is.

A *Racova*, *Piatră*, *Dealul boului*, *Intre nuci* és *Măgură* határrészekben kisebb mennyiségű, részben odahordott opál s határozatlanabb jellegű holmik.

A *Băița* határrészben másodlagos helyen,

140. kép. Solutréi dárdahegy Jószáshelyről.

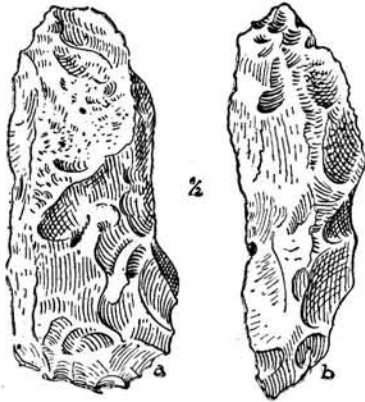
kopott moustiéri jellegű ipar. Anyaga közönséges opál.

A *Sodom* határrészben, egy jórészben lekopott, 30 m magas terrászon 20—25 cm vastag barna agygrétegben (mely alatt mindjárt az andezittufaréteg következik) campignyi ipart leltem.

A *Bârne* határrész folytatása a *Cocini* nevű terrásznak. A felszínen opál- és chalcedon-, meg jáspisholmik, jellegük alsó diluviális.

A leletek az Aradi Kultúrpalotában, az egykori kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetben, a bukaresti Földtani Intézetben, a nagyváradi múzeumban, a SzNM.-ban, a Román Nemzeti Múzeumban. *Roska* I. 197.—204. kép. — AO. VIII. 349. l., IX. 211.—213. l. — B.—H. XIV.—XV. 22. 84. l. — *Childe* II. 9. l. 1. ábra. — Siebenb. Vierteljahrschr. 1932. 133. l. — *Roska* M. Notă prelim. Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 79.—86. l. — U. a. Pal. Ard. u. o.

103.—112. 120. 121. 124.—126. 1. — U. a. Recherches nouvelles sur le solutréen de Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, IV. 1929. 85.—86. 1. — Mon. II./I. 3. 1. — *Vályi M.* Magyarország leírása 1799. II. 257. 1. — *P. Nagy László:* Aradmegye leírása. V. 162. 1. (Kézirat a MNM.-ban). — Dacia II. 404. 1. és 412.—414. 1. — V.—VI. k. 44. 50. 72. 80.—84. 89.—91. 95. 1. — ACMI. IV. k. 160. 162. 164. 167.—169. 1. — Bull. de la Soc. Préhist. Franç. 1934. 374.—378. 1. — *Kadić* 16. 121. 127.—129. 144. 1. — *Nestor* 14. 21. 27. 28. 1. és 8. ábra.

141. kép. Campigny-i balta Józshelyről.

16. Jóválesei (Válcelele Bune, Hu.). — 1786-ban 400 dyrrhachiumi tetradrachmát és az 1830-as években aranyrúdat leltek itten. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 71. 1. 57. sz. — OMIK. XX. (VII.) 24. 1. — *Marțian* I. 282. sz., II. 725. sz. — *Párvan* 613. 614. 1. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 57. 1. 700 darabot mond, valószínűleg tévesen.

K

1. Kaál, 1. Kál (Mt.).

2. Kaca (Cața, Katzendorf, Nk.). — A segesvári ev. gimnáziumban serpentincsákány. *Gooss* 29. 1.

A *Homoród* partján és a *Steinberg*-en ősk. cserepeket gyűjtött *Céglás István*. AÉ. ú. f. VII. 428. 1. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 87. 1. 174. sz. — *Marțian* I. 285. sz. II. 135. sz.

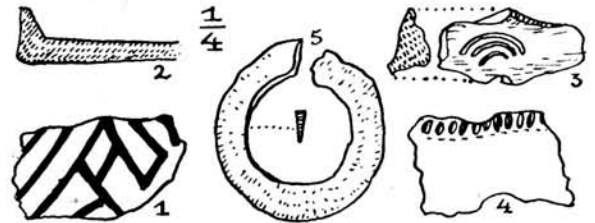
Az EMER.-ban II. 6139.—46. sz. festett és velük egykorú keramikai maradványok (142. kép), II. 6147. sz. lapos rézkarperec és II. 6148.—52. sz. állati fog, borda, csont és szarvasagancs. EME Évk. 1911. 46. 1. — Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 8. 1.

3. Kackó (Cățău, Cățău, Szd.). — Határában ősk. telep. — *Orosz E.* gyűjt.-ben vasútépítéskor kikerült vörösrézrög. OTÉ. XXVI. 1901. 19. 1.

— *Marțian* I. 286. sz., II. 138. sz. — *Orosz* I. 42. sz.

Orosz E. II. 27. sz. rézkori serpentincsákányt látott kézi botra erősítve.

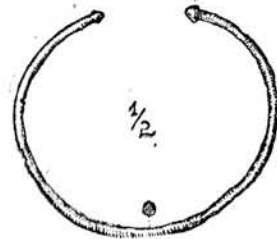
4. Kadács (Cădăciu, U.). — A *Kadács-vára*-tól Ény.-ra van a *Podhárd* bérce, ennek tetején pedig egy kis, kerek erődnek látszó, fűbenőtte gátöny (földtöltés), mely *Orbán* I. 115. 1. szerint elővédműve lehetett a fővárnak. — *Könyöki-Nagy* 294. 1. pogányvárnak véli. — *Marțian* Urme dák eredetűnek mondja.

142. kép. Leletek a kací barlangból.

5. Kadicsfalva (Cădișeni, U.). — A *Reztető*-nek a Nagy-Küküllőre néző konglomerátos sziklafalában levő odúkat szemrevételezni kell. Székelység 1937. 157. 1.

6. Kajántó (Chintău, Ko.). — Az EMER.-ban III. 9430. sz. kúpos végű hallstatti br. karperec (143. kép) és III. 9431. sz. ősk. agyaggyöngy.

143. kép. Koravaskori bronzkarperec Kajántóról.

Kajántó és Máriatelke (valósz. Szentmária) közt *Borzasztó*-ról tesz jelentést a gyulafehérvári káptalan 1283-ban. *Sztripszky* 35. 1. 5. sz.

7. Kakasfalva (Hamba, Hahnbach, Hahnembach, Sze.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben volt fiatal *Elephas primigenius* és *Rhinoceros tichorhinus* agyara. *Gooss* 25. 1. — Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. I. 1850. 150.—162. 1. és 171.—175. 1. — EME. Évk. V. 122. 1. — ASL. IV. 249.—250. 1. Az ASL. N. F. XIV. 1877. 175. 1. és *Neigebaur* 292. 1. sírokról is tesz említést. *Schroller* 76. 1. 94. sz. alatt *Wietenberg*-, barázdás tüzelésű és lencsés díszű keramikát említ innét. — *Párvan* 490. 1. és 337. ábra 5. sz. alatt kelta vaskacort is közöl a Brukenthal-Múzeumból.

8. **Kalácsa** (Călăcea, Te.). — Határában a *Sima*-uradalmi *Ifigenia*-tanyán ősk. telep. Délm. Tört. Rég. Ért. ú. f. I. 146. 158. l. — *Milleker* I. 48. l.

9. **Kalán**, I. **Pusztakalán** (Hu.).

10. **Kalánpuszta**, a *Dolg.-Arbeiten*, Szeged, 1934. 126. l. tévesen szerepel **Pusztakalán** helyett.

11. **Kalocsa**, I. **Kiskalocsa** (Szd.).

12. **Kalodova** (Kladova, Kaladovapataka, Kaladva, Cladova, Ar.). — Határában *Cetățuica* (= váracska) név. Mon. III. k. I./II. rész 144. l.

13. **Kalodovapataka**, I. **Kalodova** (Ar.).

14. **Kalota** (Călățele, Bi.). — Barlangjai: *Peșterea dela Cugliș* (Nagybarlang), *Racovitza* 499.—501. l.

Valea Mierei-ben levő barlang, u. o. 544. l. *Vidaréti barlang*, *Vogl*-nál (1920) *Koblesdi barlang*.

15. **Kalotabikal**, I. **Bikal** (Ko.).

16. **Kalotadamos** (Damos, Damos, Ko.). — Határában *Zsilip közt* név. *Jankó* I. 12. l.

17. **Kalotaszentkirály** (Sâncraiu, Ko.). — Határában *Halastó*, *Bükkfü-tó*, *Kőhegy tója*, *Tóhely* nevek. *Jankó* I. 11. l.

18. **Kanta** (Alsóvolál, Hsz.). — Határában 1781-ben *Nagytóra menő* név. Emlékkönyv 61. l.

19. **Kaplyon** (Coplean, Szd.). — Hitelesítő kutatásokat kell végezni, hogy vajjon az ott elvonuló limes részben nem a római uralmat megelőző dák uralom idejéből származik-e? *Marțian Urme* 9. l.

Határában 1898-ban *Tálas domb* név. Mon. IV. 207. l.

20. **Kapnikbánya** (Capnic, Sza.). — Aranybányászatának nyomai az őskorig is visszanyúlhatnak.

21. **Kapor** (Copru, Szd.). — A határában volt tó környékét szemrevételezni kell. *Hodor* 741. l.

22. **Kaprevár** (Kapriora, Caprioara, Krsz.). — Mellette több barlang. Adattár II. 376. l. — *Milleker*: Délm. ősk. rég. 28. l., Délm. ősk. 11. és 79. l. — 1875. őszén a *Woddiáner*-birtokon agyagedényben 85 drb. ezüstérmét leltek. Belőlük 4 apolloniai érem a MNM.-ba (MNM. 1876. évi napló 252. l. 39. sz.), 4 drb. dyrrhachiumi tetradrachma a temesvári múzeumba került. U. oda jutott az edény 3 darabja is, mely egyenes falú, magas csésze formájú volt, színe vörhenyes. *Tört. Rég. Ért.* II. 104. l. — *Milleker* I. 51.—52. l., Délm. ősk. rég. 28. l. — *Berkeszi* 23. l.

23. **Kapriora**, I. **Kaprevár** (Krsz.).

24. **Kapud**, I. **Magyarkapud** (Af.).

25. **Kapus**, I. **Kiskapus** (Ko.).

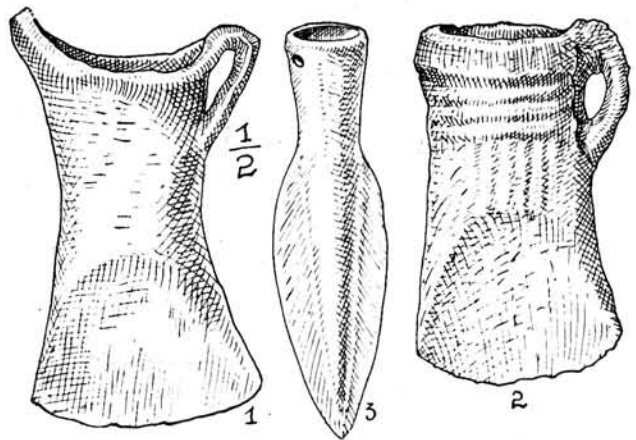
Kiskapus (Nk.).

Mezőkapus (Ta.).

Nagykapus (Ko.).

Nagykapus (Nk.).

26. **Karatna** (Karatnavolál, Caratnavolal, Hsz.). — A SzNM.-ban 641./902. sz. br. lándzsa (*Roska* Szf. 44. kép 1. sz.), 639./902. sz. félholdas kávájú br. balta és 640./902. sz. tokos füles br. balta (144. kép).

144. kép. A karatnai bronzlelet.

Az EMER.-ban 117. sz. kelta pásztagyöngyök. Útm. 21. l. — *Kiss* I. k. 31. l.

Határában 1747-ben *Kéncses*, 1750-ben *Tóramenő*, 1805-ben *Tók* nevek. Emlékkönyv 61. l.

27. **Karatnavolál**, I. **Karatna** (Hsz.).

28. **Karács** (Căraci, Hu.). — A NBKM.-ban ütőkőnek is használt dioritkalapács. Az ottani aranybányában lelték. AK. XIV. I. t. 5. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 201. l. 278. sz. OMIK. XX. (VII.) 20. l. — *Marțian* I. 291. sz., II. 127. sz.

29. **Karácsonfalva**,

I. **Homcródkarácsonyfalva** (U.).

Nyárádkarácsonyfalva (Mt.).

Oláhkarcsonyfalva (Kk.).

30. **Karácsonyfalva** (Krecsunesd, Crăciunești, Hu.). — Barlangjai:

1. *Balogu* (*Szabó József-barlang*). Rétegvizonyai: fent 15 cm vastag barnás-fekete alluviális réteg, mészkődarabokkal tele, benne széndarabkák és aeneol. kerámika, kő- és csonteszközök; ez alatt kezdődik egy barnavörös, diluviális, homokos agyagréteg, melyet 40 cm mélységig vittem le, s amelyben szentet, feltört *Ursus spelaeus* csontokat s egy pár esetleg használt mészkőszilánkot leltem. *Breuil*: Stations pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 215. l. — *Roska*: Rech. pal. en Trans. u. o. 187. l. — *Dacia* I. 304. l. — U. a. I. 325. l. — U. a. I. 306. 325. l. A dévai múzeumban levő aeneol. leletek s a barlang alaprajza Hunyad vm. tört. I. 6.—29. ábra (IV.—X. tábla) és 11. l. — V. ö. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 188. 195.—199. l. — *Dacia* I. 304. l.

2. *Șura-de-Jos* (*Király Pál-barlang*). Rétegvizonyai: fent 20 cm vastag guánóréteg, tele mészkődarabokkal, szénrel és aeneol. cserepek-

kel, alatta 30 cm szürkés-sárga, finom agyagréteg helyezkedik el, benne mészkődarabokat, szenet és vörös jáspis vakarót, mészkőszilánkokat és *Ursus spelaeus* csontjait leltem; alatta 30 cm-re mentem le egy sötétebb agyagrétegben, melyben széndarabkák voltak. *Breuil* i. m. 215. l. — *Roska*: Rech. pal. Bul. Soc. Nat. II. 186.—187. l. — *Dacia* I. 304. l. — *U. a. I.* 325. l. — *Hunyad* vm. tört. I. 11. l. — A dévai múzeumban aeneol. cserepek. — *Schroller* 76. l. 76. sz. alatt *Wietenberg*-, barázdás tűzdelésű és lencsés díszű keramikát említ. *V. ö.* XXXI. t. 10.—12. sz. — *Dacia* I. 304. l.

3. *Zidu-de-sus* (felső elfalazott, vagy *Hunfalvy János-barlang*). Szája és alaprajza *Hunyad* vm. tört. I. 30.—31. ábra.

4. *Groapa lupului* (= a farkas gödre). Rétegvizsgálata: fent 5—10 cm agyagos humusz, benne mészkődarabok, mostkori cserepek és fauna (a juhásztorok ide vonulnak be nyájaikkal a nehéz idő elől!); alatta barnás-sárga agyagréteg, melyben széndarabkákat és hasogatott *Ursus spelaeus*, valamint farkas és más, még meghatározásra váró csontokat leltem. *Breuil* i. m. 216. l. — *Roska*: Rech. pal. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 187. l. — *U. a. I.* 325. l. — *Dacia* I. 304.—305. l., V.—VI. k. 43. 50. 69. 70. l. — *V. ö.* még *AÉ. ú. f. V.* 300. l., *XLII.* 50. l. — *B.—H.* XIV.—XV. 22. 84. l. — *Racovitza* 547.—549. l. — *Bielz* I. 45. l. 46. sz. — *S.—H.* 285. sz. — *TK.* XVI. 183. l. — *OTÉ.* XXII. 1897. 27.—29. l. — *Sieb.* Vierteljahrschrift 1932. 133. l. — *Hunyadm.* Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 97.—98. l. — *Dacia* I. 304. l. — *Kadié* 15. 121. l. — *Nestor* 18.—19. l.

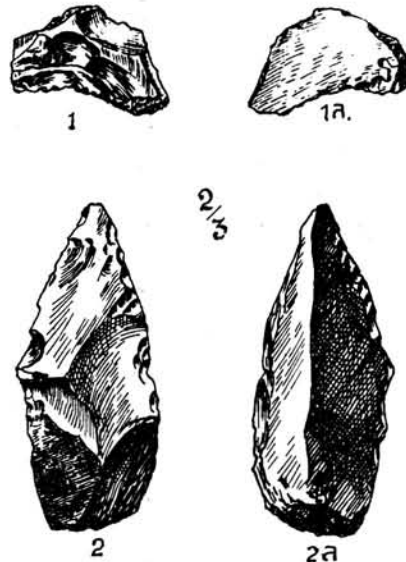
Az *AÉ. ú. f. XII.* 408. l. aranykarikákat említ innét.

31. **Karánsebes** (Caransebeș, Krsz.). — *Plank Ferenc* gyűjteményébe sodronyból készült br. tekercsek kerültek, melyek közepén „csúcsos kalapcsák” vannak. *AK.* VII. 76. l. (Minden valószínűség szerint pápaszemes fibulákról van szó, mint a portusiak).

1883-ban br. gyűjtélkes lelet került felszínre, melynek jó része a verseci múzeumba jutott, mégpedig: 2 késtörredék, 11 baltatörredék, 19 fűrészelemetörredék, 1 br. csésze törredéke, 1 br. fogantyú (üres henger, melynek alsó vége kiszélesedik, rajta lyukak), 13 markolatnyújtványos sarló, 1 makkos sarló, 2 liliumlevél alakú kardtörredék, 2 lándzsacsúcstörredék, 21 karperec és fülbevaló, 2 füles gomb, 6 pityke két-két lyukkal átfúrva, 1 pityke csak 1 lyukkal átfúrva, 1 pityke lyukak nélkül, 2 kettős gomb (mint *Sacken*: *Hallst.* XVIII. t. 14. sz., *Hampel* CCXXVIII. t. 5. sz.), 1 háromágú gyöngy, 1 levélalakú, fent karikatagban végződő csüngő (képe *Milleker* I. 54. l.), 15 öntörög, 70 diribdarab, köztük pontozott díszű övrészlet, 4 cifrázatos pántdarab, 3 nyitott lemeztörredék, 10 drb. csövéssé formált lemeztörredék. *Milleker* I. 63.—65. l., *Délm. ősk. rég.* 28.—31. l., *Délm.*

ősk. 44. l. — *Tört. Rég. Ért.* IX. 176.—180. l. — *Hampel* II. 62. l.

32. **Kardosfalva** (Cardoș, Ko.). — A Nádás balparti alacsony terrásán, dr. *Gyergyay Árpád* birtokán szórványos moustiéri emlékek hydrokvarcitból (145. kép). *Roska* I. 330. 331.

145. kép. Moustiéri emlékek Kardosfalváról.

I. és 216. kép. — *AO.* VIII. 349. l. — *B.—H.* XIV.—XV. 22. 84. l. — *Siebenb.* Vierteljahrschrift 1932. 133. l. — *Dacia* II. 415. l. — *Kadié* 16. 121. l. — *Dacia* V.—VI. k. 50. 69. l.

Az *EMEA.*-ban a kardosfalvi kereszt mellől diluviális kavicsról tartintott szarukőszilánk. *OTÉ.* IV. 1879. 153. l.

33. **Karika** (Creaca, Szi.). — Határában *Iezer* (= hegyi tó), *Satul bătrân* (= öreg falu) és *Dâmbul morii* (= malomdomb) nevek. *Mon.* III. 596. l.

34. **Karna**, I. **Maroskarna** (Af.).

35. **Karulyfalva** (Coruieni, Szd.). — Határában 1864-ben *Lacurile* (= a tavak) név. *Mon.* IV. 231. l.

36. **Kassó** (Kossova, Coșava, Krsz.). — Határában *Dâmbu tătarului* (= a tatár dombja) név. *Krassó* vm. tört. II./I. 287. l.

37. **Kaszapuszta** (Bi.). — A *MNM.*-ban 1 br. törpenge, 1 tokos füles br. balta, 1 baltatörredék, 1 késnyél, 3 sarlótörredék, 1 tű, 2 csészés br. kardmarkolat, 2 kardpengetőtörredék, 3 karperec-törredék, 3 br. pálcgat, 9 br. rögdarab, mint egy br. gyűjtélkes lelet megmentett része. *MNM.* 1893. évi besz. n. 4. 45. 47. sz. *AÉ. ú. f.* XIII. 175. l., képe u. o. 367. l.

38. **Katona** (Cătina, Ko.). — A szamosújvári főgimn.-ban br. tokos, füles keskeny balta és 2 erdélyi típusú br. sarló. *OTÉ.* XVI. 1891. 156. és 186. l.

Az egykori *Öregbik* és *Küsebbik tó*-ról *Herman* O. I. 73. l. — *Sztripszky* 43. l. 40.—41. sz.

39. Kavarán (Căvăran, Krsz.). — A vasúti állomástól É.-ra egy domborulat van, melyet Ny.-ról, É.-ról és K.-ról vízfolyás körít. Lejtőjén terrászszerű fokozatok futnak körül (sánc maradványai). Tetején tégl- és kőtörmelékek. *Milleker* III. 87. l. szerint ősk. földvár, melyet a rómaiak is használtak, kiktől a falmaradványok származhatnak. Hitelesítendő! — V. ö. még. u. o. 230. l.

40. Kazanesd (Căzănești, Hu.). — Rézbányászatának nyomai bizonyosan visszanyúlnak a rézkorig. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XX. 1910. 184.—185. l. — FK. IX. 1891.

41. Kaznaes, I. Alsókaznaes (Szi.).
Felsőkaznaes (Szi.).

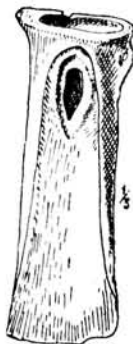
42. Kákova, I. Vlădhăza (Ta.).

43. Kál, I. Székelykál (Mt.).

44. Kálinfalva, I. Felsőkálinfalva (Mm.).

45. Kálnok (Călnok, Hsz.). — Határában 1646-ban *Halastóbát* név. Emlékkönyv 61. l.

A SzNM.-ban 4747. sz. tokos füles bronzbalta, (146. kép) melynek nyaka táján elül is,

146. kép. Tokos füles bronzbalta Kálnokról.

hátul is, egy-egy vulva-, vagy szilvamagszerű rész szabályszerűen és nem hibás öntés folytán ki van spórolva a balta testéből. AÉ. L. 142. 230. l. és képe u. ott 142. l. 84. kép 2. sz.

46. Kályán, I. Magyarkályán (Ko.).

47. Kányád (Ulieș, U.) — Az EMER.-ban IV. 2376. sz. rézkori köcsákánytöredék a *Sötét erdő* alatt határrészből.

48. Kápolna (Căpălna, Szd.). — Az EMER.-ban II. 1192. sz. szarvasagancs a Szamos menti iszapból.

Orosz E. gyűjt.-ben br. karperec a *Gura vledéasa* határrészből. AÉ. ú. f. XXVI. 370. l. — *Orosz* II. 28. sz.

Határában 1766-ban *Lacuri* (= tavak), *Răstoucă* (= tócsás hely), *Tău Babului* (= Babu tava) és *Lacu laurului* (= a borostyán tója) nevek. Mon. IV. 219. l.

49. Kápolnás (Căpălnaș, Krsz.). — A hagyomány a régi községet a *Sub Gerteniiș* nevű rétre helyezi. Krassó vm. tört. II./1. k. 267. l.

50. Kápolnásoláhfalv (Oláhfalv, Căpălnița, U.). — A *Hargitán Oltárkö*, *Bélu vára*, sza-

bályszerű, lapos kőhalmazok. *Orbán* I. 77.—82. l.

A *Nagy erdő*-ben levő *Kétvízköze* nyugati lejtőjén *Ördögbarázda*. *Orbán* II. 9. l. Összehányt szikladarabokból áll, sánca kívül van. U. o. 10. l. — EM. XIII. 423. l.

51. Kápolnok, I. Kovácskápolnok (Szd.).

52. Kápolnokmonostor (Copolnic-Mănăștur, Szd.). — Határában 1773-ban *Răstoacă* (= tócsás hely) név. Mon. IV. 226. l.

53. Káposztásszentmiklós (Nicoleşti, Mt.). Határában *Tóköz* név. SzO. VI. 410. l.

54. Káptalan, I. Maroskáptalan (Af.).

55. Kárássova, I. Krassóvár (Krsz.).

56. Kárásztelek (Carastelec, Szi.). — Határában ősk. cserepek, köztük talpcsövesek is. AÉ. ú. f. XX. 57. l.

Neve a halászzattal függ össze, s így indokolt, hogy itten az őskor szempontjából is tovább kell kutatni. V. ö. Mon. III. 605. l.

Határában *Kopaszdomb*, *Földpince* (ahova állítólag a lakosság a tatárok elől elbujt). Mon. III. 609.—610. l.

57. Kásapatak (Bogdán, Bogdana, Szi.). — Határában *Dealul groșilor* és *Dealul Groș* nevű halom. Mon. III. 611. l. — CIA. 1876. II. 158. l.

58. Kászonimpér (Imper, Hsz.). — A *Szetyepatak* mellett a *Kandatető* alatt *Szetyevára* mint pogányvár ismeretes. — A *Bakamájpatak* mellett *Bakamájvara* nevű helyen *Orbán* ásattott, de semmi emberi nyomot nem lelt. Alatta arany- és ólombányák nyomai, amiknek művelése esetleg az őskorig is visszanyúlik. *Orbán* II. 54. l. — *Könyöki-Nagy* 282. l. — *Marțian* I. 293. sz., II. 365. sz., *Urme* 47. l.

59. Kászonjakabfalva (Iacobeni, Cs.). — Az ide is tartozó *Bakamájvara*, *Szetyevára*, továbbá a *Nyergestetői vár* (és a kézdiszentléleki határba eső *Cecevára*) határnevek nyomán felderítő és hitelesítő kutatásokat kell végezni. *Orbán* II. 54. l.

A Csíkszentmárton mögötti *Ástut fejé*-ből ered az *Uz patak* (u. o. 55. l.). Neve a sóval függ össze, s így valószínűleg sóút vezetett el itten már az őskorban, aminek a nyomait fel kell kutatni.

60. Kászonújfalv, I. Kiskászon (Hsz.).

61. Kebeleszentiván (Chibelia, Ivănești, Mt.). — A falun alól levő *Kebeletető*-n téglatöredékek, cserepek, egy állítólagos római bronzszoborcska és fegyvertöredékek kerültek felszínre. *Orbán* IV. 182. l. — *Gooss* 86. l. — *Marțian* I. 294. sz., II. 153. sz.

62. Kece, I. Maroskece (Ta.).

63. Keesed. *Gooss* 30. l. *Neigebaur* 197. l. után hibásan *Keresed* (Cârceada, Ta.) helyett.

64. Keesed (Chiced, Szd.). — Az ASL. N. F. III. 350. l. bronzkarikát ismer innét. — *Neigebaur* 197. l. tévesen *Kecsed* alatt tárgyalja

a kercedi 2 br. baltát, 2 br. karperecet és br. sarlót.

65. Kecsedszilvás (Chiced-Silvas, Szd.). — Az EMER.-ban 127. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balta és 1618.—19. sz. br. kopjahegyek. *Gooss* 30. l. — *Hampel* II. 63. l. — A Mon. I. 128. l. *Gooss* 30. l. után tévesen említ az EMER.-ban több br. tokos baltát. V. ö. *Neigebaur* 195. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 303. l. 322. sz. is átveszi ezt a tévedést. — *Orosz* I. 46. sz.

Marțian I. 295. sz., II. 154. sz. az AÉ. ú. f. V. k.-re való téves hivatkozással réztégelyt és rézedényeket is felsorol Kecsedszilvásról. Ézzel szemben a valóság az, hogy *Temesváry J.* gyűjt. ben volt 1 br. tokos füles baltán kívül 1 agyag öntőtégely és 1 vörösrézrög. AÉ. ú. f. XVII. 434. l. — *Orosz* II. 29. sz.

Határában 1732-ben *Mocsáros* név. Mon. IV. 259. l.

66. Kecset, I. Mezőkecsed (Ko.).

67. Kecseháta (Cherichehata, Szd.). — Határában 1898-ban *Țău* (=tő), *Ambreș* és *Fața Ambreșului* (a hagyomány szerint egykori faluhelyek) nevek. Mon. IV. 265. l.

68. Kecskés (Cozla, Szd.). — A község határában levő mészkősziklákon kőkorszakbeli eszközöket lelnek. *Sebestyén József*: Földrajzi előismeretek Szolnok-Doboka m. leírásával. Dés, 1882. 62.—63. l. — *Orosz* I. 47. sz.

69. Kecskésfalva (Săliște, Szi.). — Határában *Pe sate* (= a falvakon) név. Mon. III. 622. l.

70. Kegye (Chegea, Szi.). — Az itt elvonnuló limesvonal átkutatandó abból a szempontból is, hogy vajjon nem-e a római uralmat megelőző dák erődítési móddal is dolgunk lehet itten. V. ö. *Marțian* Urme 14. l.

Határában *Dealul Cehal* (= csaholyi domb), *Dealul corbului* (= hollóhalom), *Kegye dombja*, *Dealul boieristii* (= az udvarházak halma), *Dealul bumbului* (= a gomb halma), *Dealul rogozului* (= a sás halma), *Satul bătrân* (= a régi falu) nevek. Mon. III. 627. l.

71. Kelementelke (Călimănești, Mt.). — Határa nyugati felében nagy cserepeket vet fel az eke. *Benkő* II. 226. l.

72. Kelnek (Călnic, Kelling, Sze.). — *Schroller* 25. 27. 76. l. 95. sz. a középerdélyi festett keramikás telepek közt említi. V. ö. XXII. t. I. sz. — *Nestor* 54. l. A leletek a nagyszombeni Brukenthal-Múzeumban.

U. ott 6735.—38. sz. obszidiánvakarók és 6739. sz. obszidián magkő (AÉ. XLVII. 1934. 152. l.), továbbá 3459. sz. 103 gr súlyú hallstatti aranykarperec.

73. Kemenceszék (Kuptore, Cuptoare-Secul, Krsz.). — Itten és nem Resicabányán van a *Piatra albă* (= fehér kő) nevű hegycsúcs alatt egy barlang. Tört. Rég. Ért. VII. 107. l. —

Milleker: Délm. ősk. rég. 33. l., Délm. ősk. II. l.

74. Keménye (Cremenea, Szd.). — Román neve kovakövet jelent.

75. Keménynagyszöllős (Seleușul-Mare, Grossalisch, Kk.). — A segesvári ev. gimn. ban br. gyűjteléses leletből 2 rög, 9 tokos füles balta, 5 sarló, 1 kardpengetőredék, 2 meghatározhatatlan töredék. *Gooss* 9. l. — *Hampel* Trouv. 50.—51. l., II. 100.—101. l. — *Marțian* I. 495. sz., II. 614. sz. — A lelet a *Nader-utcában* került felszínre, a tárgyak egy rakásban voltak. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 195. l. 237. sz. — *Schuller-Nemenz*: Aus dem Leben der Gemeinde Gross-Alisch. Hermannstadt, 1903. — ASL. N. F. XIV. 1877. 60. l.

A MNM.-ban a Nagy-Küküllő medréből peremes br. véső. MNM. 1897. évi besz. n. 54. sz.

76. Kendermező (Chendrea, Szi.). — Határában *Cetățea* (= váracska) név. Mon. III. 638. l.

77. Kendilóna (Lóna, Szd.). — A Sátor megetti dombon cserepeket gyűjtött *Orosz E.*, köztük olyanokat, amelyek belül vörös, kívül fekete színűek és hornyoltak. U. o. római nyomok is vannak. EM. XXII. 309.—310. l.

Határában 1315-ben *Hárombalom*, 1429-ben *Szászbalom*, 1654-ben *Régi tóhely*, *Coók mellett*, *Szűzdomb*, 1864-ben *Sóvár* nevek. — A *Damán-dűlőben* cserepeket lelnek. U. ott épületromok. A hagyomány ide helyezi a régi községet. Mon. IV. 302. l. — *Marțian* I. 299. sz., II. 398. sz.

78. Kentelke (Chintelnic, Szd.). — A *Böngerpatak* mellett 2 sírhalmot említ *Kővári* I. 3. és 274. l., II. 3. és 316.—317. l. — Állítólag ide temette *Salamon* király a cserhalmi ütközetben elesett kúnokat. A nép az egyiket *Kúnbalom*-nak hívta. Mon. IV. 307. l. — *Hódor* 784. l. — EME. Évk. 1860. 102. l. Ma a halmok el vannak szántva.

Határában 1864-ben *La balta cea sărată* (= a sós tócsánál) név. Mon. IV. 310.—311. l.

79. Keresed (Cârceadea, Ta.). — Br. *Splényi Mihály* marosgezsei gyűjt. be 2 br. balta, 2 br. karperec és 1 br. sarló került. *Neigebaur* 197.—198. l. 16.—18. sz. (tévesen Kecsed-et ír). — *Gooss* 30. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 85. l. 125. sz. — *Marțian* I. 301. sz., II. 128. sz.

A község a hagyomány szerint eredetileg a *Fehéregyházi völgy*-ben feküdt. *Orbán* V. 119. l. — A *Farkaslik pataka* mellett egy nehezen megmászható hegyerincet *Nagy vártető*-nek neveznek. U. o. 121. l.

Határában *Tóhely*, *Sásnyiltó*, *Sásnyil*, *Gátalja*, *Szülegát*, *Szökemáltó*, *Falu tója*, *Nagyvár*, *Kerülővár* nevek. *Jankó* II. 9. l.

80. Kerelősópatak (Șaușa-de-Câmpie, Șeușa-de-Câmpie, Ta.). — Itt 84 drb. római consularis érmet leltek. *Seidl J.* Beiträge. Wien,

1849.—54. — *Marțian* I. 302. sz., II. 655. sz. — *Pârvan* 610. l.

81. Keresd (Criș, Kreisch, Nk.). — A nagyzebeni Brukenthal-Múzeumban rézkori bögre. *Nestor* 297. sz. jegyzet. Innét több római családi érem jutott a segesvári ev. gimn.-ba. *Gooss* 32. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 194. l. 225. sz. — *Marțian* I. 304. sz., II. 205. sz.

82. Kerestelek (Cristelec, Szi.). — Határában *Coatea buliții* (= a szörny halma) név. Mon. III. 647. l.

83. Keresztes (Cristis, Ta.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 48. l. 79. sz.

84. Kereszténvalmás (Almașul-Mic, Almășele, Hu.). — *Sub coatea buciumpului* (= kürtoldal alatt) határrészből az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 59. l. 10. sz. ősk. cserepeket, jaspisszilánkokat, tulok- és juhcsontokat említ a dévai múzeumban. amik a patak partján levő telepből buknak ki. — *Marțian* I. 305. sz., II. 13. sz.

85. Keresztényfalva (Cristian, Neustadt, Br.). — *Schroller* 77. l. 120. sz. alatt a *Bachel*-ről átmeneti fokozatbeli és rézkori, (v. ö. LII. t. 7. sz.) 121. sz. alatt pedig a *Gräfenberg*-ről rézkori emlékeket említ. — A BSM.-ban Braszóban 8 erdélyi típusú és 2 makkos sarlóból álló gyűjtékes lelet. *Marțian* I. 306. sz. a Mitteilungen d. praehist. Com. I. 1903. 397. l. után 12 darabot említ. *Nestor* 138. l. Barcaújfaluból valónak mondja. — U. ott I. vaskori agyagsész. *Pârvan* 358. l.

Keresztényfalva és Barcarozsnyó közt pogányvár. *Könyöki-Nagy* 282. l.

86. Kereszténvsziget (Cristian, Grossau, Br.). — *Schroller* 76. l. 93. sz. alatt lencsés díszű keramikát említ.

87. Keresztúr, I. Csernakeresztúr (Hu.).

88. Keresztvár (Nyén, Teliu, Kreuzburg, Hsz.). — Egykori váráról *Kövári* I. 176. l., II. 135. l.

89. Kerges (Cherges, Hu.). — A dévai múzeumban 5239.—49. sz. alatt br. gyűjtékes lelet, melyben van 1 díszes nyakperec, 3 karperec, 1 karperec, melynek végei hatszor csavart spirálisban végződnek, csöves br. spirálisok töredékei, br. lepény és 3 drb. kúposan öntött áttört bronztag.

Nestor 490. sz. jegyzetében kerékalakú bronzcsüngőt említ a British Museumból, mely állítólag azelőtt a dévai múzeumban volt. V. ö. *S.(mith) R. A.* Antiquities of the bronze age from Hungary. The British Museum Quarterly 1. Nr. 4. 50. t. — *Nestor* 517. sz. jegyzet.

90. Kerlés (Chiraleș, Szd.). — Határában 1765-ben *Sás*, 1777-ben és 1898-ban *Slatina* (= sós vizes hely) név. Mon. IV. 326. l.

91. Kerpest, I. Kiskerpest (Bi.).

92. Kersec (Cârjiți, Hu.). — A dévai múzeumban neolitikus cserepek, mint a tordosiak; viaszopálmagkövek és szilánkok; aeneol.

vesszős, lencsés és barázdás tüzelésű cserepek a *La grohote* nevű határrészből. ASL. N. F. XIV. 1877. 618. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 59. l. — EM. VI. 199. l. — Hunyad vm. tört. I. 15.—16. l. — *Schroller* 76. l. 75. sz. — Hunyad vm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 25. l. — *Téglás G.* barbár érmekeket (thasosi tetradrachmák és Nagy Sándor tetradr. utánzatai) is említ innét. U. o. V. 1889. 55. l.

93. Keszend, I. Kiszindia (Ar.).

94. Keszű (Chesi, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 43. l. 37. sz.

95. Kettősmező (Chechiș, Szi.). — Határában *Balta Relii*, *Dâmbul Miclii* (= Mikle halma), *Dâmbul docașilor*, *Cetățea* (= váracska), *Mănăstire* (= kolostor) nevek. A *Mănăstire*-n a hagyomány szerint a tatárjárás idején kápolna állott, melynek helyét kegyeletből nem szántják fel. Itt sírhalmokra is bukkantak. Mon. 653.—655. l.

96. Kéc (Cheț, Bi.). — A nagyváradi múzeumban a *Lukaszy Gyula* tanyájáról 2 aeneol. sír mellett lelt edényke és edénytöredékek 5592.—601. sz. alatt. Dacia II. 403. l.

97. Kékes (Cheuchiș, Chiochiș, Szd.). — Az EMER.-ban D. 480.—D. 482. sz. kővésők (a 480. sz. 4.5 cm h., a 481. sz. 5.1 cm h., trapezoid alakú, a 482. sz. homokkőlap, melynek élét vésővé csiszolták; a D. 483. sz. nem véső, mint a leltár mondja, hanem közönséges, sárga jaspiskavics), D. 517. sz. ősk. agyaggyöngy. *Marțian* II. 59. sz.

A szamosújvári főgimn. gyűjt.-ben A. 46. sz. magas hátú, párhuzamos oldalélű, kaptafaalakú balta, A. 24. sz. u. o. rövidebb s valamivel alacsonyabb kaptafaalakú balta és A. 49. sz. u. o. trapezoid balta. *Orosz* I. 48. sz. szerint állítólag innét származó 3 kővéső és 1 lapos agyagpereszlen volt magánkézben.

Határában 1751-ben *Hódostó*, *Mocsár*, 1864-ben *Hódostó*, 1898-ban *Mocsár* és *Hódostó* nevek. Mon. IV. 280. l.

98. Kémer (Camăr, Szi.). — Határában *Sástó*, *Dobi domb*, *Csorgó domb*, *Szöke domb* nevek. Mon. III. 675.—676. l.

99. Kéménd (Chimindia, Hu.). — A dévai múzeumban 4292. sz. 11.2 cm h. egyenes fokú rézkori serpentinfejsze. — U. ott aeneolithikus cserepek. Hunyad vm. tört. I. 13. l. — AÉ. ú. f. V. 300. l. — A fejsze a község derekán a vízmosásból került ki. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 60. l. 18. sz. — *Marțian* I. 298. sz., II. 157. sz.

100. Kénos (Chinușu, U.). — A *Veresmart*-ban nehezen hozzáférhető sziklaüregek. Székelység 1937. 159. l.

101. Kér (Kis-, Nagyker?, Cheriú, Bi.). — Az EMER.-ban IV. 2353. sz. trapézalakú kőbalta.

102. Kérő (Chirău, Chireu, Szd.). — A fürdő felett ősk. telep tűzhelynyomokkal, tűzköszilánkokkal. *Orosz* I. 49. sz. — *Marțian* I. 310. sz., II. 161. sz. (L. Szamosújvár alatt is!).

Határában 1772-ben *Pénzverem*, *Gátramenő* és *Hálóvápa* nevek. Mon. IV. 351. l.

103. Kétely (Chețiu, Szd.). — Határában 1864-ben *Čau* (=tő) név. Mon. IV. 358. l.

104. Kézdialmás (Almaș, Mereni, Hsz.). — A *Várpataka* és *Nagylebénypataka* összefolyásánál levő hegyfokot *Várerőse*-nek hívják, a hegytől sánccal van elmetszve, mint a festett kerámikás telepek. V. ö. *Kővári* II. 48.—49. l. — *Marțian* I. 312. sz., II. 11. sz.

105. Kézdikővár (Peselnek, Petriceni, Hsz.). — A SzNM.-ban aeneol. telep emlékei. — U. ott a *Nagykert* határrészből egy agyagkanál és 6 rézkori tégely, melyek egyikének feneke hegyes. Emlékkönyv 334. l. — *Schroller* 78. l. 149. sz. LI. t. 1. 2. 4. 6. sz.

A *Faluhely* határrész szemrevételezendő. *Orbán* III. 114. l.

Határában még 1714-ben *Halastótető*, 1715-ben *Sóskútoldal*, 1726-ban *Duós*, 1760-ban *Halastó kútja*, *Nádas kútszere*, *Sóskút* nevek. Emlékkönyv 62. l.

106. Kézdimartonfalva (Martonfalva, Martinfaláu, Martineni, Hsz.). — A SzNM.-ban 4190. sz. bronzkori bögre, u. o. korú, karsú urna, palaszürke edényperem és u. o. színű, kelta edénytalp.

U. ott ú. n. dák doliumok és töredékeik. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 68. l. 10. sz. — AÉ. ú. f. XLV. 1931. 258.—259. és 261. l. és 143. 144. kép.

Kézdimartonfalva és **Hatólvka** közt a Feketeügy mellett 6 tumulus, közülük a *Rókadomb*, *Čatárhalom* és a *Horvát István* földjén levő kisebbik halom már fel van tárva, ennek rendjén putrilakásokat figyeltek meg ottan. SzNM. Ért. III. 16. l.

Határában 1591-ben *Nádramenő*, 1652-ben *Sásramenő*, 1798-ban *Farkasdomb* nevek. Emlékkönyv 65. l.

107. Kézdimartonos (Mărtinis, Hsz.). — A SzNM.-ban 48./806. sz. neolithikus kővéső a *Nyíroldal* határrészből. — U. ott bronzkori cserép és A. 1624. sz. br. töröcske. SzNM. Ért. I. 51. l. — *Roska* Szf. 38. kép 2. sz. — *Roska* Szf. 41. kép 3. sz. alatt tévesen szerepel Kézdimartonos alatt a székelymagyarosi bronzkard.

Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 68. l. 5. sz. alatt a törön kívül jáspisszilánkokat és br. nyílhegyeket is említ. A nyílhegyekre vonatkozó adata téves. ESA. XI. 196. l. — A SzNM.-ban tál talpa. *Kiss* I. k. 31. l.

108. Kézdimárkosfalva (Márkosfalva, Marcoș, Mărcușa, Hsz.). — A SzNM.-ban 22./892. és 245./901. sz. ívelt fokú kőfejszék, 270./901. sz. egyenes fokú, 14 cm h. karsú trachvtfejsze, 269./901. sz. bronzcsákány. SzNM. Ért. III. 18. l.

Őskori telepe az erődsi alsó humuszréteggel egykorú és az erődsi felső réteggel egyező emlékeket is szolgáltatott. Emlékkönyv 334. l. — *Schroller* 78. l. 144. sz. átmeneti jellegű kerá-

mikát említ. U. o. *Váncsa József* kertjéből 7052. sz. villanova-urnatöredék.

Az itten lelt és 175 darabot tartalmazó római köztársasági és császárkori éremleletből a MNM. 53-at tartott meg. AÉ. ú. f. XIII. k. 181. l.

Határában 1715-ben *Csáktava*, *Varsa*, 1744-ben *Gátrő*, 1794-ben *Čobely* nevek. Emlékkönyv 65. l.

109. Kézdipolyán. I. Kézdiszentkereszt (Hsz.).

110. Kézdioroszfalu (Oroszfalu, Ruseni, Hsz.). — Határában 1685-ben *Nádramenő* név. Emlékkönyv 66. l.

111. Kézdiszárazpatak (Szárazpatak, Valea Seacă, Hsz.). — Határában 1722-ban *Harangos tó*, 1760-ban *Sókert*, 1761-ben *Gátszeg*, 1805-ben *Kicsi mohos tó*, *Pénzes alatt* nevek. Emlékkönyv 63. l.

112. Kézdiszászfalu (Szászfalu, Săsăuși, Hsz.). — A SzNM.-ban I. 360. sz. bronzkori bögre és edénytöredékek.

113. Kézdiszentkereszt (Kézdipolyán, Poian, Polian, Hsz.). — A SzNM.-ban az erődsi felső réteggel egyező telep emlékei.

Gooss 46. l. 2 agyagurnát, kis bögrét, cserpeket, megmunkált szarvasagancstöredéket és br. vésőt említ az EMER.-ban. Utána *Hampel* II. 119. l. br. tokos baltát (vésőt), majd *Martian* I. 312. sz., II. 521. sz. az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. l. 163. sz.-ra való hivatkozással br. baltát, fejszét és urnákat sorol fel ebből a gyűjteményből. — Az EMER.-ban voltaképpen csak a 2426. és 2427. sz. bronzkori urnák vannak.

Az AÉ. ú. f. XXXIII. 312. l. nvéllvuk-nvújtványos 312. l. rézbaltát említ, s képét is adja u. o. 314. l. 43. sz. alatt.

Hampel II. 127. l. tévesen Rolyán alatt bronzcsákányt ír le a *Cserey*-féle gyűjteményből.

A SzNM.-ban 75./91. sz. palaszürke, kelta edénytalp. *Kiss* I. k. 31. l.

A hagyomány a régi községet a *Bolygó* nevű határrészbe helyezi, ahol sok cserép kerül felszínre. *Orbán* III. 114. l. — Hitelesítendő, hogy vajjon a SzNM. fenti rézkori kerámikai maradványai s az EMER. urnái nem innét származnak-e.

Határában 1732-ban *Mocsárrév*, 1741-ben *Duós*, *Četvestő*, 1767-ben *Dugásmező* nevek. Emlékkönyv 62. l.

114. Kézdiszentlélek (Sânteleac, Sânzieni, Hsz.). — A SzNM.-ban az *Urakszerelábja* határrészből korabronzkori telep emlékei. U. ott a *Čáncosbad* határrészből u. o. korú telep holmijai. U. innét megszenesedett köles magvak is kerültek ki. MKÉ. IX. 102.—103. l. — *Schroller* 78. l. 152. sz.

Az *Urakszerelábja* határrészből a SzNM.-ban 5142. sz. 4.5 gr súlvú, szívidomú aranycsüngő (93. kép 2. sz.). MKÉ. VIII. 172. l.

Vasútépítéskor aeneol. cserpek és villanova-urnák cserepei kerültek felszínre. A SzNM.-ban

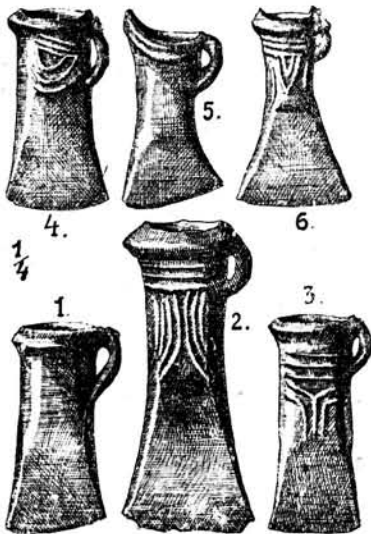
vannak. *Schroller* 78. l. 153. sz. — U. itt. kelta edénytöredékek is. *Párvan* 582. 712. 792. l. és 446. ábra. — *Kiss* I. k. 31. l.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 64. l. 203. sz.

Határában 1617-ben *Nagytó*, 1700-ban *Verebes tava*, 1712-ben *Városi domb*, 1714-ben *Nádaskút*, *Verebeske tava*, 1734-ben *Sárvár*, 1753-ban *Sárfalvi domb*, *Tófenék*, 1795-ben *Halastó bérce* nevek. Emlékkönyv 62. l. — ACMI. IV. k. 325. l.

115. Kézdivásárhely (Chezdi-Vaşarheiu, Târgul-Săsuesc, Hsz.). — Az EMER.-ban I. 1857. — 62. sz. br. tokos füles balták (147. kép). *Roska* Szf. 37. kép. — *Nestor* 132. l. — *Kiss* I. k. 20. l. és 4. kép.

Neigebaur 281. l. 10. sz. br. tokos füles baltát, 13. sz. br. lándzsát, 280. l. 8. sz. igen sok agyagedényt említ, a 281. l. 14. sz. alatt pedig azt mondja, hogy az EMER.-ba került az u. e. lapon 9. sz. alatt említett s útépités-kor lelt római érem, a 10. és 13. sz. alatti balta és lándzsa, a 11. sz. alatti sarkantyú és 2 vas fejtakaró, a 12. sz. alatti ívelt nyéllyukas vafejsze s a 14. sz. alatti vasszerszám.

147. kép. A kézdivásárhelyi bronzlelet.

— *Ackner* a Transylvania 1833. II. 254. l. sok, esetleg római agyagurnáról beszél. V. ö. *Gooss* 61. l. — ASL. N. F. III. 342. l. csak br. baltát említ. V. ö. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 68. l. 8. sz. — *Marțian* I. 315. sz., II. 151. sz. — *Orbán* III. 100. l.

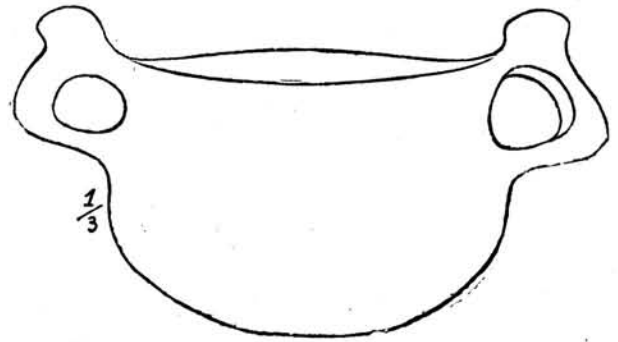
A SzNM.-ban hallstatti tál (148. kép) és urnák. V. ö. *Párvan* 566. l. és 396. ábra. — *Párvan* 576. 579. 712. 792. l. és 420. ábra alatt egy tálát, 422. 439. ábrák alatt két kanonát közöl mint keltákat, holott ezek késő rómaiak, illetve gót holmik. Van azonban egy 51./81. sz. kelta, palaszürke edénytálp. *Kiss* I. k. 31. l.

A Kézdivásárhelyen átvonuló sáncokról AÉ. ú. f. XXVIII. 85. l.

Határában 1635-ben *Varga halma*, 1675-ben *Nagytó* nevek. Emlékkönyv. 62. l. — Továbbá *Pókahalma*. *Orbán* III. 100. l.

116. Kibéd (Chibed, Mt.). — A következő kőszerszámok ismeretesek innét: az *Alsóölyves* határrészből 2 kőfejsze és 1 őrlőkő, a *Nagyaszópataka* határrészből egy 4953. sz. 17.5 cm h. egyenes fokú trachytfejsze (a dévai múzeumban), a *Kövespataka* határrészből 1 trachytfejsze töredéke. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 72. l. 32. sz. — *Marțian* I. 316. sz., II. 152. sz.

A *Csombold* hátulján régi vár helye, amelynek területén vastag, hamuval telt fazekakat leltek. *Benkő* II. 228. l.

148. kép. Koravaskori tál Kézdivásárhelyről.

117. Kilyén (Chileni, Hsz.). — A SzNM.-ban 4710. sz. ősk. gabonaórló kő, 2 bronzkori orsókarika. SzNM. Ért. I. 53. l.

A község mellett halmok vannak, az egyiket, mely az Olt partján van, *Törökdomb*-nak nevezik. — *Benkő* az egyik halmot *Vezérdomb*-nak mondja. *Orbán* III. 37. l. — *Gooss* 30. l. néhány halomról beszél, s valamennyit tévesen *Törökdomb*-nak írja. *Marțian* I. 317. sz., II. 155. sz. — *Párvan* 579. 712. 791. l. és 425. ábra alatt kelta edényt közöl a SzNM.-ból. — *Kiss* I. k. 31. l.

Határában 1762-ben *Szotyoridombra menő* név. Emlékkönyv 63. l.

118. Kimpény, l. Kimpényszurduk (Hu.).

119. Kimpényszurduk (Kimpény, Câmpeni-Surduc, Hu.). — A dévai múzeumban 2 drb. dyrrhachiumi drachma. OTÉ. XII. 58. l. 4. sz. — *Marțian* I. 318. sz., II. 125. sz. — Hunyad megye Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 55.—62. l.

120. Kimpulujnyág (Câmpul-lui-Neag, Hu.). — Barlangjáról *Bielz* I. 41. l. 38. sz.

121. Királyfalva, l. Mezőkirályfalva (Ko.).

122. Királyföld, l. Erdély alatt.

123. Királykegye (Chiról, Königsgnad, Krsz.). — 1873-ban bronz gyűjtelékes leletből a következő tárgyak kerültek a temesvári múzeumba: 2 tokos balta, 2 baltatöredék, 1 mar-kolatlemezes sarló, 2 karika kerek huzalból

(a nagyobbiknak végei csúcsosak), 1 kerek huzalból formált karika (törött, külsején rovátkák), 1 kívül rovátkolt karperec. Délm. Tört. rég. Társ. Évk. 1874. 16.—17. l. — *Hampel* II. 70.—71. l., *Trouv.* 81. l. — *Milleker*: Délm. ősk. rég. 32. l., Délm. ősk. 44. l., I. 69.—70. l.

124. Királypataka (Craiva, Af.). — A *Kecskekő* lábánál víztől kimosva lelte egy pásztor az alábbi kelta tárgyakat: 1 vaskapocs, vaskard töredéke, vaslándzsa töredéke, vaskard meghajlított vége, 2 vaslándzsa; — u. ott később 2 II. Fülöp-féle tetradrachma barbár utánzata is felszínre került. *Mon.* II./1. 76. l. és XXI. t. 228.—234. sz. — *Párvan* 505. 514. l. — *Nestor* 637. sz. jegyz.

125. Kirva, l. Szilágykirva (Szi.).

126. Kisalmás, l. Keresztényalmás (Hu.).

127. Kisapahida (Păgida, Af.). — A NBKM.-ban vonalas díszű neolithikus, továbbá aeneol. barázdás tüzelésű és lencsés díszű kerámikai maradványok.

A *Ranca Juon* szőlőjében (a *Magura* alatt) 1913-ban koravaskori sírok kerültek felszínre. 1913-ban koravaskori sírok kerültek felszínre.

Bârcea Juon-nak *La făget* (= a bükkösnél) határrészben levő szántóján 1913-ban szántás közben villanova-urnák töredékeit lelték.

128. Kisbacon (Băţanii-Mici, U.). — A SzNM.-ban 5158. sz. trapezoid kőbalta és 5162. sz. ívelt fokú, mandulaalakú 9.3 cm h. kőfejsze. *Kiss* I. k. 13. l.

Simonffy Sámuel baróti orvos gyűjt.-ben volt egy trachyttufavéső. EM. XII. 243. l.

A *Mitácsi országút* mellett, a *Vashányás* és *Bodvajbánya* határrészekben az opál szálában meg. Székelység 1935. 4. l.

129. Kisbaja (Baja, Bája, Baia, Ar.). — A *Jidovina* határrészben egy háromágú, beomlott, régi bánya van. *Mon.* III. k. I. II. rész 147. l.

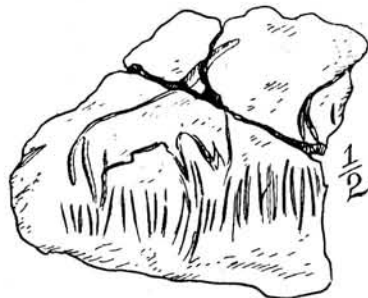
130. Kisbarcsa (Nighigheş, Nighighiş, Hu.). — A községtől D.-re levő hegylejtőn jaspisszilánkokat és durva cserepeket gyűjtött *Barcsay Kálmán*, a hetvenes évek elején pedig egy trachytfejszét lelték itten, amit felküldtek az 1876-os

budapesti kiállításra, de nem kapták vissza. *Hu-nyad* vm. tört. I. 15. l. — AÉ. ú. f. II. 102. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 65.—66. l. 40. sz. — *Marţian* I. 322. sz., II. 464. sz.

131. Kisbács (Bács, Baciú, Ko.). — Az EMEÁ.-ban a kőbányából *Halitherium* (*Halianassa*) sp. OTÉ. IV. 1879. 151. l. — U. ott a *Bácsitorok* és *Kardosfalva* közt lelt bronz tokos balta töredéke. OTÉ. XIV. (2. r. XI.) 1889. 170. l.

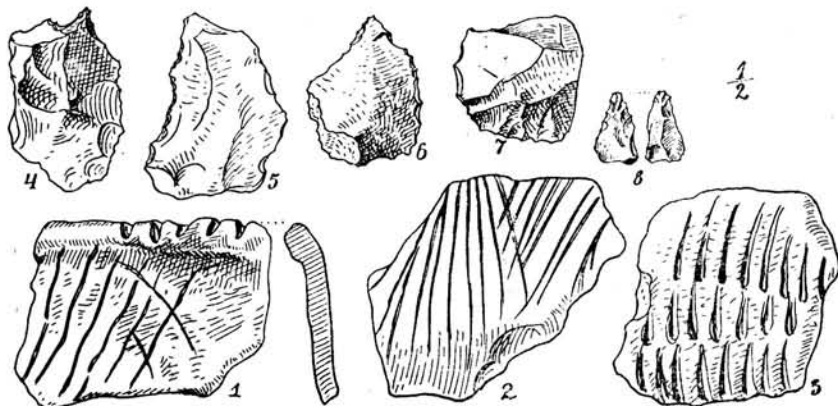
A *Bácsitorok*ban ősk. telep, s telep van az e torokban levő *Küszögő* déli lábánál is, ahol *Orosz E.* vérpiros festésű cserepet lelt. EM. XVII. 29.—34. l. és XXIII. (ú. f. I.) 340.—341. l. — Ez nem azonos a *Primics*-től az OTÉ. XIV. (2. r. XI.) 1889. 170. l. említett teleppel. — V. ö. OTÉ. XXVI. 1901. 1. és 17. l. — EM. 1900. 29.—34. l., XXIII. 1906. 340.—341. l. — *Orosz E.* itten egy homorú talpú obszidiányilhegyet és 8 obszidiánszilánkot és egy homorú talpú, szépen kidolgozott obszidiányilhegyet is lelt. U. ott 340. l. — *Marţian* I. 45. sz., II. 37. sz. — AÉ. XLVII. (1934) 151. 157. 209. l.

Magánkézben a *Küszögő* oldaláról aeneol. vesszős és körömdíszes cserepek, hydrokvarcit vakarók és nyílhegy, cserépdarab legelésző bikaábrázolással (149.—150. kép). *Roska M.* Fi-

149. kép. Bikarajzos aeneolithikus cserép Kisbácsról.

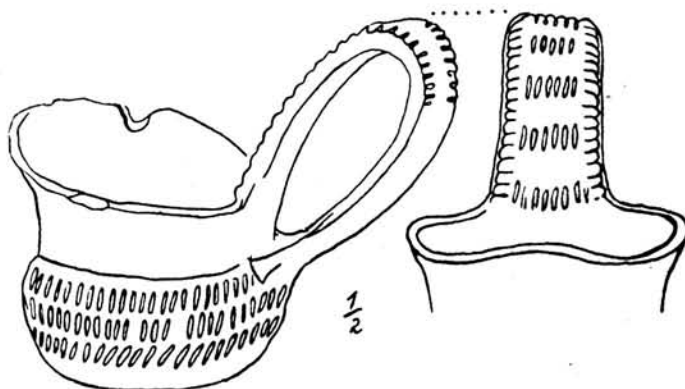
gurális díszű őskori cserép Kisbácsról. *Tesson préhistorique, orné d'une figure de taureau, trouvé en Transylvanie.* FA. I.—II. 24.—27. l.

150. kép. Aeneolithikus cserepek (1.—3.), hydrokvarcit vakarók (4.—7.) és nyílhegy (8. sz.) Kisbácsról.

132. Kisbánya (Boica, Boița, Hu., dévai járás). — A *Magura* délnyugati falában a *Șura-de-Sus* (=felső csűr), br. *Eötvös Lóránd-barlang*. Hunyadm. Tört. I. 12. l. és 33. rajz. — Alább a középső csűr (*Sólyom Fekete Ferenc-barlang*). U. o. 12. l. és 34. rajz. — Még lennebb a *Șura-de-Jos* (=alsó csűr, gr. *Kuun Géza-barlang*). U. o. 12. l. és 35. rajz. — A község felett van a *Tolvaj-barlang*. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 98. l. — *Bielz* I. 46. l. 47. sz. — *S.-H.* 299. sz. — OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 199.—200. l. — TK. XVII. 48. füzet 69.—118. l. — OTÉ. XXII. 1897. 29. l.

Az EMER.-ban 1980. sz. felálló fülű, ferdén vágott szájú, aeneol. agyagcsésze (151. kép). — *Gooss* 15. l. — EM. III. 162. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 60. l. 15. sz.

151. kép. Aeneolithikus agyagcsésze Kisbányáról.

A dévai múzeumban 4293. sz. gyűrűs fúrású kőfejsze töredéke (Debreceni Közlemények 1939. I. sz. 4. l.), továbbá vesszős díszű, barázdás tüzelésű aeneol. cserepek és egy br. lándzsa. *Schroller* 76. l. 73. sz. és XXX. t. 6. sz.

Aranybányászatának nyomai az őskorig is visszanyúlhatnak.

133. Kisbár (Barul-Mic, Klein-Elephant, Hu.). — Barlangja: *Peșterea de sub peatra Bărișorului, Racovitza* 508. l.

Az itt elvonuló sáncok hitelesítendőek. ASL. I. 12. l.

134. Kisbáton, l. Báton (Szd.).

135. Kisbeszterce, l. Aszubeszterce (Bn.).

136. Kisbethlen, l. Jeruzsálem (Szd.).

137. Kisbisztra, l. Aszubeszterce (Bn.).

138. Kisborosnyó (Boroșneul-Mic, Hsz.). — A SzNM.-ban a *Borzavára*-ból szivacsosra égett, húsvörös bevonású cserép, I. 658. sz. agyag-edény fenékrésze mélyített díszel és húsvörös festéssel, I. 657. sz. talpcső, I. 658. sz. vörös fényes alapon fehér szalagdíszű cserép, u. a. sz. alatt fehér alapon vörös spirális és egyenes vonalú szalagdíszes cserép barnás-fekete kerekletéssel, ujjbegybenyomásos bordadíszes cserép, ívelt fokú kőfejsze fokrésze, 7035.—51. sz. festett, réz- és bronzkori kerámika és római cserép. SzNM. Jel. 1907.—908. 19. l., 1908.—909. 44. l. — *Dolg-*

Trav. II. 182. és 232. l. — U. ott az erődí felső réteggel egyező rézkori emlékek. V. ö. Emlékkönyv 334. l. — *Schroller* 77. l. 136. sz. — A *Borzavára* és a *Várbérce* hitelesítendőek. V. ö. *Orbán* III. 164. l. *Borzavára* néven és *Könyöki-Nagy* 284. l. — *Marțian* I. 323. sz., II. 90. sz. — U. ott 9764. sz. alatt bronzkori és kelta cserepek. *Kiss* I. k. 31. l.

Soós Elek gyűjt.-ben volt egy kőfejszetöredék. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 68. l. 7. sz.

Határában 1717-ben *Bergetórév*, 1770-ben *Harangos kút*, 1801-ben *Bergetó*, 1765-ben *Kincses, Sóbelytető, Tóköze* nevek. Emlékkönyv 63. l. — *Angyalvár* EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

139. Kisbudak (Felsőbudak, Budacul-Román, Bn.). — Határában sós erek. *Hodor* 798. l.

140. Kisbun (Boiul-Mic, Kk.). — A MNM.-ban gömbölyű sodronyból készült aranygyűrű, vagy láncszem; átm. 1.6 cm, súlya 3.3 gr. = 14/16 arany. MNM. 1878. évi besz. n. 101. sz.

141. Kiscég (Țăgșor, Ko.). — Egykori halastaváról *Herman* O. I. 73. l. — *Sztripszky* 52. l. 109. sz.

142. Kiscserged (Cerghidul-Mic, Cerghizál, Kleinschergied, Schergied, Af.). — Patakából kőfejszét, környékéről br. fibulát és nyílhegyet ismer az irodalom. ASL. IV. 27. l. — ASL. N. F. III. 381. l. — *Gooss* 17. l. — M.C.C. 1856. 132. l. — *Hampel* II. 65. l. — *Marțian* I. 324. sz., II. 145. sz. — ESA. XI. 172. l.

A NBKM.-ban 3548. sz. villanova-urnát utánzó edény.

143. Kiscsűr (Șura-Mică, Kleinscheuern, Sze.). — A *Nächtenberg* lábánál ősk. telep. *Neigebaur* 292. l. — ASL. N. F. IV. 34. l. — *Jahrb.* 1856. 27. l. — *Marțian* I. 325. sz., II. 675. sz. *Schroller* 76. l. 96. sz. alatt *Wietenberg*-kerámikát említ innét.

Az EMER.-ban I. 7263.—66. sz. etruszk eredetű, virágsziromszerű br. dísztagok. *Pósta B.* A kiscsűrű bronzdíszítmények. Les membres ornamentaux en bronze de Kiscsűr. *Dolg.-Trav.* VII. 1916. 2. f. 1.—70. l.

144. Kisdebrek (Dobricel, Szd.). — Határán 1864-ben *Cetățea* (= váracska) név. Mon. II. 535. l.

145. Kiserzsida (Derșida-Mică, Szi.). — A *Balotadomb*-on ősk. telep, a kerámiái maradványok spirálisokkal, párhuzamosak közé foglalt zezugvonalakkal és mélyen kivájt háromszögekkel ékítettek. U. ott nagyobb, díszítetlen urnák is kerültek elő. AÉ. ú. f. XVI. 429.—430. l. — Mon. I. 34. l., III. 289.—290. l. — L: még **Derzsida** alatt is.

146. Kisdeveser (Devicioru-Mic, Szd.). — *Orosz E.* (I. 50. sz.) állítólag innét származó kőcsákányt látott magánkézben. — Az egykori *Ţurmastó*-ról (Mon. III. 299. l. *Ţormastó* néven) l. *Sztripszky* 45. l. 50. sz.

147. Kisdoba (Doba-Mică, Szi.). — Határán *Halom* név. Mon. III. 327. l.

148. Kisekemező (Kisprépostfalva, Proștea-Mică, Klein-Probstdorf, Kk.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjteményében *Rhinoceros tichorhinus* és *Cervus capreolus* maradványai voltak. EME. Évk. V. 122. l. — *Gooss* 47. l. — Verh. d. Herm. Ver. f. Nat. III. 1852. 115. l.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban amphibolfejsze. U. o. — *Marțian* I. 327. sz., II. 533. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 199. l. 267. sz.

1880-ban a *Schrauwenweg* határrészben szkíta csontvázas sírra bukkantak, mely mellől a következő tárgyak jutottak a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumba: *a*) 1 összeesett agyagurna; — *b*) 1 füles agyagcsésze (képe AÉ. ú. f. XVII. 16. l. 15a. ábra); — *c*) bronztükrő korongja, melynek egyik oldala síma, a másikat geometrikus dísz ékíti, szélén egy helyütt vasszeg van mint a fogantyú megerősítésének maradványa, alakja elliptikus, hossza 12.7 cm, szélessége 12.5 cm (képe u. o. 5b. ábra alatt); — *d*) kúpos végű br. karperec, átmérője 7 cm (képe u. o. 5c. ábra alatt); — *e*) kéthurkos, láblemezes, díszítetlen br. ívfibula (képe u. o. 5d. ábra alatt, — v. ö. AÉ. ú. f. XXXIII. 146. l. és képe u. o. 145. l. VI. t. 32. sz. alatt); — *f*) lemezből formált, bőségszaruszzerű tárgy (képe AÉ. ú. f. XVII. 16. l. 5e. ábra alatt); — *g*) nagy füles br. gomb (képe u. o. 5f. ábra alatt); — *h*) háromszárnyú br. csüngő kis köpűvel, melybe pálcátag vagy zsinég illett, egyik szárnya törött (képe u. o. 5g. ábra alatt); — *i*) háromlú, köpűs, rövid szakás br. nyílhegy (képe u. o. 5h. ábra alatt); — *j*) két csonkakúpos agyagpereszlen (egyiknek képe u. o. 5i. ábra alatt); — *k*) egy kauri kagyló, mely az *f*—*h* alattiakkal együtt nyakék volt. (152. kép). AÉ. ú. f. XVII. 15.—17. l., XXVIII. 53. l. I. sz. jegyzet. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 501. l. — *Dolg.-Trav.* IV. 238. és 240. l. — *Childe* II. 397. l. 3. 7. sz. jegyzet. — *Párvan* 355. 438. l. 1. 2. sz. jegyzet, 603. 762. l. — *Márton* 108. 113. l. — *ESA* XI. 172. l. és 13. kép, 197. 199. l.

A NBKM.-ban kelta vaskacor. *Párvan* 490. l. és 337. ábra 4. sz.

149. Kisernye, I. Szászernye (Kk.).

150. Kisesküllő (Aștileul-Mic, Ko.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* zápfoga. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 22. l.

151. Kisfalud (Chișfalău, Micești, Af.). — Egykori *Hydegthofey* nevű halastaváról *Sztripszky* 60. l. 175. sz.

A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben aeneol. vesszős díszű kerámika.

152. kép. A kisekemezői szkíta sír mellékletei.

152. Kisfalud (régén Újfalú, Chișfalău, Mt.). — 1882-ben Názánfalvával egyesítették. — Határán egykori halastó szerepel. *Sztripszky* 57. l. 149. sz.

153. Kisgalambfalva (Porumbenii-Mici, Porumbul-Mic, U.). — Az EMER.-ban az *Omlásvár* tetejéről IV. 2411.—14. sz. durván iszapolt, különösebb jelleg nélküli (valószínűleg aeneol.) cserepek.

A *Galambódtető*-n 1400 méteres földhányás; az *Omlástető*-n földhányás; a *Várél*-en tumulus (itt állítólag római nyomok is vannak). *Orbán* I. 27.—30. l. — *Gooss* 75. l. — *Könyöki-Nagy* 294. l. — *Marțian* I. 329. sz., II. 526. sz.

154. Kisgalgóc (Glogovăț, Glogoveț, Kk.). — *Schroller* 75. l. 54. sz. alatt lencsés díszű kerámiát említ. V. ö. XXX. t. 10. sz.

155. Kis-Golámfalva, *Gooss* 75. l. hibásan **Kisgalambfalva** helyett.

156. Kisgorozsló (Traniș, Szi.). — Határán *Baltă* (= tócsa) és *Costițe* nevű dombockák. Mon. III. 456. l.

157. Kisgörgény (Grușor, Gurghiu-Mic, Mt.). — A *Belvány*-on ősk. telep. *Orbán* IV. 39.—40. l. — *Marțian* I. 330. sz., II. 315. sz. Az egykori *Peres tó*-ról *Sztripszky* 59. l. 161. sz.

158. Kishavas (Muncel, Szd.). — A *Moara lui Drăgan* (= Drăgan malma) határrészben 2 bronzcsákány ismeretes, melyek egyike *Jósa János*, a másik pedig *Orosz E.* gyűjt.-be került. OTÉ. XXVI. 1901. 34.—35. l. — *Marțian* I. 331. sz. és II. 450. sz. tévesen br. kalapácsokat mond. — *Orosz I.* 54. sz.

A *Fântânele* (= kútacsok) határrészben állítólag 3 fémtárgyat leltek, de elkallódtak. OTÉ. XXVI. 34.—35. l.

159. Kisigrice (Igrîța, Szd.). — A *Bábolnahely* (*Băbăii*) északkeleti lábánál levő homok-

kövek karcolatai a mai pásztoroktól származnak. Nyugati oldalán fekete, hornyolt cserепek fordulnak elő (villanova-urnák töredékei). L. **Alparét-nél** is.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 46. l. 66. sz.

160. Kisiklód (Iclodul-Mic, Iclod, Af.). — Határában *Nagytó*. Szemrevételezni.

161. Kisiklód (Iclozel, Szd.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben a *Fundătura* határrészéből 2 obszidián-szilank. AÉ. ú. f. XXXI. 276. l., XLVII. (1934) 152. l. — EM. XXII. 310. l. — EME Évk. 1906. 64. l.

162. Kisilye (Ilyefalva, Ilioara, Mt.). — Az egykori *Kápolnató*-ról *Sztripszky* 59. l. 164. sz.

163. Kisilonda (Ileanda-Mică, Szd.). — Határában 1864-ben *Peșterile* (= a barlangok) név. Mon. IV. 111. l.

164. Kisjenő (Chișineu, Ar.). — Itten II. Fülöp, Nagy Sándor, Lysimachus és I. Seleukus érmeit lelték, melyek jórésze Wienbe jutott. *Armeth G.* 8. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 69. 77. l.

A *Dessewffy*-gyűjt.-ben barbár ezüstérem. *Dessewffy* I. 16. l. és XI. t. 308. sz.

165. Kisjenő, l. Szamosjenő (Szd.).

166. Kiskadács, l. Kadács (U.).

167. Kiskaján (Caiianul-Mic, Căianul-Mic, Szd.). — 1883-ban letek egy br. csákányt, mely *Floth Ferenc* gyűjt.-be került. AÉ. ú. f. XV. 283. l. — *Marțian* I. 333. sz., II. 119. sz. — Mon. I. 116. l. — *Orosz* I. 53. sz.

Határában 1864-ben *Balta morii* (= a malom tócsája) név. Mon. IV. 178. l.

168. Kiskaloesa (Kalocsa, Călacea, Szd.). — Az EMER.-ban 1995.—2008. sz. bronzkori cserепek. Utm. 17. l. — *Marțian* I. 290. sz., II. 121. sz.

Határában 1759-ben *Slatini* (= sós vizek), 1898-ban *Ambreuş* (egykori faluhely) nevek. Mon. IV. 198. l.

169. Kiskapus (Căpușul-Mic, Ko.). — *H. Breuil* 1924-ben a község keleti bejárata előtt kavicsbányában szakócaszerű holmikát és egy acheuli *limande*-ra emlékeztető vakarót lelt. Breuil: St. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 193.—194. l. és u. o. 1. kép. — *Roska* I. 306. l. és 184. kép. — AO. VIII. 349. l., X. 47. l. — B.—H. XIV.—XV. 22. és 84. l. — *Roska* Pal. Ard. Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 103. és 124. l. — A Siebenb. Vierteljahrschrift 1932. 132. l. tévesen Klinkopisch-t ír, s ezen a nagyküüllőmegyei Kiskapus-t érti. — *Kadié* 16.121. l. — *Nestor* 14. l. és I. ábra. — *Dacia* V.—VI. k. 43. 50. 67. 88.—90. l. — ACMI. IV. k. 157. 158. l.

András Gusztáv gyűjt.-ben a *Büdöspatak* és országút közötti kukoricásból, másodlagos helyről, félkörös kvarcvakaró és egy ovális fekete kovavakaró.

Határában *Ţónál, Hódkapus, Harcsás* nevek. *Jankó* I. 14. l.

170. Kiskapus (Copşa-Mică, Kleinkopisch, Nk.). — A Siebenb. Vierteljahrschrift 1932. 132. l. tévesen helyezi ide a kolozs megyei Kiskapus mellett lelt acheuli jellegű holmikát. L. o.

171. Kiskarácsonfalva, l. Oláhkarácsonfalva (Kk.).

172. Kiskászon (Kászonújfalva, Casin, Hsz.). — Határában 1761-ben *Halastóbérc, Nádasztó* nevek. Emlékkönyv 63. l.

173. Kiskede (Chedea-Mică, U.). — Az EMER.-ban a *Borbáth Dani* ügyvéd háza előtt lelt IV. 2467.—76. sz. ősk. torha, bronzkori jellegű cserепek.

174. Kiskereki (Cherechiul-Mic, Bi.). — Dr. *Penkerth Mihályné* székelyhidi gyűjt.-ben 2 br. tokos balta, 1 br. sarló és 2 bordadiszes br. tör, mint valószínűleg egy nagyobb gyűjtélkes lelet megmentett része.

175. Kiskerpest (Cărpenii-Mici, Bi.). — Innét gömbölyű serpentinbuzogányt ismer az irodalom. Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 445. l.

176. Kiskér, l. Kér (Bi.).

177. Kiskoh (Chișcău, Bi.). — A *Nándor* és *Döry-barlangról* Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 3. l. — *Șura Bogei*- (Boga-Earlang)-ról *Racovița* 448.—450. l., *Huda izbului dela Cetăți*-barl.-ról u. o. 452.—453. l., *Huda dela Chișcău*-barl.-ról u. o. 461. l.

178. Kiskörtvélyes, l. Felsőkörtvélyes (Szd.).

179. Kis-Küküllő megye. Az EMER.-ban II. 8170. sz. br. tokos füles balta, II. 8171. sz. br. tokos füles balta, II. 8172. sz. br. sarló töredéke, II. 8173. sz. br. fűrész-töredék, II. 8174. sz. bronzrög, II. 8175. sz. összehajlított br. lándzsa, mint valószínűleg egy nagyobb gyűjtélkes lelet megmentett része.

Az EMER.-ban 1628. sz. háromlú, köpűs, szkíta bronznyílhegy (153. kép 4. sz.). EM. III. 181. l. — ESA. XI. 174. l. és 10. kép 4. sz.

180. Kismonostorszeg (Monostorszeg, Mănaștur, Szd.). — Határában 1820-ban *Mormânturi* (= sírhalmok), *In blegi* (= a tócsákban), 1898-ban *Ţónál* nevek. Mon. V. 196. l.

181. Kisnyires (Mesteacăn, Szd.). — Barlangjáról *Bielz* II. 3a. sz.

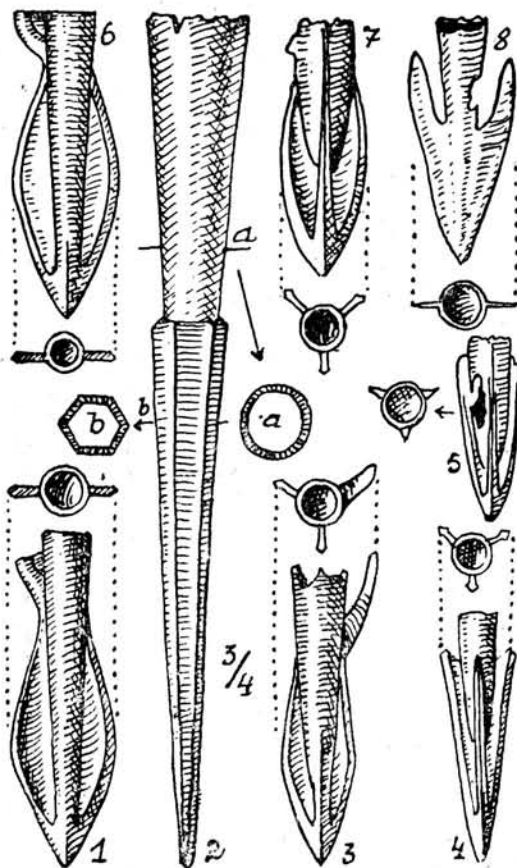
Határában 1723-ban *Restoc* (= a hagyomány szerint régi faluhely), 1770-ben *Peșteri* (= barlangok), 1864-ben *Peștere* (= barlang) név. Mon. V. 261. l.

182. Kisnyujtód (Lungșoara, Hsz.). — Határában 1761-ben *Kiskerekítő, Ţókháza, Ţóhely* nevek. Emlékkönyv 63. l.

183. Kisnyulas (Milășel, Mt.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 54. l. 135. sz.

184. Kisoklos (Ocliușul-Mic, Hu.). — Pogányvárát az őskor szempontjából is át kell kutatni. *Könyöki-Nagy* 285. l.

185. Kisompoly (Ompolyica, Ampoița, Af.). — A *La colț* határrészből a NBKM.-ban 2003. — 16. sz. alatt aeneol. barázdás tűzdelésű, lencsés díszű, körömdíszes, bordás cserepek. *Wosinsky* 28. l. és V. t. 5. sz. — *Schroller* 75. l. 36. sz.

153. kép. Bronznyílhegyek: 1. 6. a Székelyföldről, 3. Erdélyből, 4. Kis-Küküllő vm.-ből, 5. Marosgombásról, 7. Tordáról, 8. Székelyföldvállról. — 2. Bronz dárdahegy Székelyföldvállról.

A *Gáspár-barlangban* rendszeresen kutatásokat kell végezni. B.—H. IX. 25.—27. l. és 51. l. — Mon. I./1. 64. l. *Bisericuța* (=templo-mocska) néven. — *Racovitza* 565.—566. l. *Peștera dela cheia Ampoiții* néven.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 60. l. 175. sz.

186. Kispacal, l. *Érkisszöllős* (Szi.).

187. Kipestes, l. *Felpestes* (Hu.).

188. Kispetri (Petrindul-Mic, Ko.). — Határában *Tófar*, *Sásdomb*, *Tó-út* nevek. *Jankó* I. 17. l.

189. Kisprázmár (Toarcla, Tarteln, Fo.). — *Schroller* 75. l. 66. sz. alatt a rézkori lelőhelyek közt említi.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban valószínűleg kelta szekértemetkezésből bronzsarkantyú, bronzkés, kardhegy erősen rozsdásodott állapotban, bronzlemezről készült övcsüngő vaslemezsel, bronzlánc vascsüngővel, 3 bronzgyűrű,

2 vasszeg, 4 vasgyűrű bronzburkolattal, bronzzabla, melynek magva vas, 2 zablaoldaltag-töredék, vaskardtöredék, szekértengelyvasalás. Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. l. 165. sz. tévesen a brassómezei Prázmár-ra helyezi, s adatai egyébként sem megbízhatók. — V. ö. *Reinecke*: Zur Kenntnis der La Tène-Denkmalen 27. sz. jegyzet. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, 1934. 124. 161. l. — *Schroller*: Urgesch. Forschungen im Burzenlande. Nachrichten d. deutsch. anthr. Ges. 1928. 90. l. — *Nestor* 632. sz. jegyzet.

190. Kisrépostfalva, l. *Kisekemező* (Kk.).

191. Kispulyon (Pujon, Puini, Szd.). — *Orosz E.* I. 84. sz. állítólag innét származó kőeket látott magánkézben. Határában *Nagy Miklós tava helye*, 1881-ben *Mocsár*, 1864-ben *Ördögvár* nevek. Mon. V. 480. l.

Sója az őskorban is szerepet játszhatott. *Hodor* 703. l.

192. Kisrápolt, l. *Felsőrápolt* (Hu.).

193. Kisrebra (Rebra-Mică, Rebrisoara, Bn.). — 1876-ban egy gödörben elrejtett br. gyűjtékes leletből a naszodi főgimn. gyűjt.-be jutott 3 tokos füles balta, 1 kard, 2 lándzsacsúc, 1 véső, 6 korongos csákány. *Gooss* 47. l. — *Hampel* *Trouv.* 93. l., II. 126. l. — AÉ. ú. f. XXIII. 286. l. — *Gooss* 47. l. után az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 302. l. 315. sz. hiányosan sorolja fel a fenti leleteket, de kiegészíti egy állítólagos láncsal, ami természetesen nem volt meg a gyűjtékes leletben. — V. ö. még ASL. N. F. XIII. 1876. 474., XIV. 55. l. — *Nestor* 525. sz. jegyzet.

A községben újabban egy másik leletre bukkantak, melyből *Marțian Gyula* gyűjteményébe a következő tárgyak kerültek: 6 tokos füles balta és 5 karperec.

A *Poiana és Valea babii* határrészekben bronzkori telepek. — *Marțian* I. 335. sz., II. 547. sz. — Bronzkori telep van a *Râpa cu carne* határrészben is. — V. ö. AÉ. ú. f. XXIII. 286. l. — *Debreceni Közlemények* 1941. I. sz. 8. l.

Marțian Țara Năs. 13. l. *Râpa cu colțul* néven említi, s itt várnyomokat tételez fel.

194. Kisselyk (Șeica-Mică, Kleinschelken, Nk.). — *Schroller* 75. l. 59. sz. alatt Wietenberg- és középerdélyi festett kerámikát említi. V. ö. XXII. t. 34. sz. — *Nestor* 54. l. és III. t. 3. 5. 8. sz. a berlini Staatl. Museum f. Vor u. Frühgesch.-ben. — A medgyesi ev. gimn.-ban 2 br. tokos, füles balta. *Gooss* 51. l. — *Hampel* II. 66. l. — *Marțian* I. 337. sz., II. 653. sz.

Neigebaur 253. l. 2. sz. a Nagy-Küküllő mentén sáncokat, 4. sz. alatt agyagurnákat és cserepeket említi.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban kelta vasholmik. *Pârvan* 492. 493. 513. 515. 702. 782. l. és 336. ábra 6. sz. (vasfejsze), 4. sz. vaslándzsa.

1811-ben *Kozon*-aranyakat is leltek itten.

Transylvania 1856. 145. l. — *Neigebaur* 254. l. 3. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 200. l. 270. sz. A községtől É.-ra levő *Burg-on* háromszoros földhányás van, ezen belül római emlékek. Az őskor szempontjából is hitelesítendő. *Neigebaur* 253. l. — Transylvania, Wochenschrift f. siebenb. Landeskunde, Hermannstadt, 1857. 110. l. — *Gooss* 107. l. — *Ackner-Müller* Die röm. Inschriften in Dacien. Wien, 1865. — Jahrb. 1856. 2. l.

195. **Kissenk, I. Kissink** (Nk.).

196. **Kissink** (Cincșor, Kleinschenk, Nk.). — Innét ismerünk egy kettős elletett élű rézcsákányt, melynek egyik karja kétszer akkora, mint a másik. Súlya 650 gr. *Hampel* II. 66. l.

Határában ősk. telep. AÉ. ú. f. VIII. 246. l. — *Schroller* 75. l. 60. sz. alatt a rézkori telepek közt említi, LIV. t. 1. sz. alatt pedig egy kőcsákányt mutat be.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban 1 háromlű, 1 leveles tuskés br. nyílhegy. AÉ. ú. f. XVII. 20. l. és egynek rajza u. o. 8. sz. alatt. — *Fettich* I. 24. és 45. l. és II. 505. l. tévesen Kissenk-nek írja az AÉ. ú. f. XVII. 20 l. után. *Párvan* 357. l. — ESA. XI. 174. l.

197. **Kissolymos** (Magyarsolymos, Soimuș, Af.). — A NBKM.-ban a *Medgyesdomb*-ról 4524.—37. sz. aeneol. barázdás tüzedelésű, vesszős és rovátkaszalagos díszű cserepek, 428. sz. egyenes fokú diabasfejsze, 434.—436. sz. korabronz-kori csészék, 433. sz. markolatnyújtványos bronzkére, 3467. sz. markolatlemez bronzkard töredéke és 429.—432. sz. hullámvonalas díszű dák-római gabonatarató edénytöredéke. — *Schroller* 75. l. 41. sz.

U. ott került felszínre egy ismeretlen rendeltetésű kúpos kőtárgy. Anyaga mangánt tartalmazó, rostos gipsz.

198. **Kissolymos, I. Kővársolymos** (Szd.).

199. **Kissolymos** (Șoimușul-Mic, U.). — A gagyí út mentén *Leányhalom* nevű domb van, ahol a hagyomány szerint egy a tolvajoktól meggyilkolt, ártatlan leány van eltemetve. Sírhantjára az arramenők galyat, vagy követ dobnak. Esetleg régebbi sírt takar. *Orbán* I. 153. l.

200. **Kissomkút** (Șomcutul-Mic, Szd.). — Határában 1784-ben *Cetățea la Urđiș, La cetățea* (= a váracsakánál) nevek. Mon. VI. 122. l.

201. **Kisszeben** (Sziibel, Sibiel, Zeben, Sze.). — Az Astra nagyszebeni múzeumában 1712. sz. rézkori kő harcibalta és 2138. sz. br. tokos füles balta.

202. **Kisszederjes** (Mura Mică, Mt.). — 1903-ban állítólag kőkorsóba rejtett s 167 tetradrachmából álló éremlelet került itt felszínre. A lelet kétféle pénzből áll: vannak benne Makedonia első kerületének Kr. e. 164—158. közt vert tetradrachmái és thasosi Kr. u. 164 után vert tetradrachmák. NK. III. 1904. 94. l.

203. **Kisszegyesd** (Sighiștel, Bi.). — Barlangjai: *Peșterea dela Cibocoaia, Racovița*, 492.

—493. l. *Peșterea dela Zvârлуșul Corbești*, u. o. 493. l. *Peșterea dela Corbașta*, u. o. 494.—495. l. *Peșterea dela Dâmbul colibii*, u. o. 495.—496. l. *Peșterea de sus dela Corbești*, u. o. 597. l. *Peșterea dela Iezir*, u. o. 602. l. — *Schmidl* 1863. 250. l. — V. ö. Földt. Közl. 1890. 423. l. — Erdély 1913. 152. l. a *Bârloeasa* déli oldalán levő *József főherceg-barlang*-ról.

204. **Kisszék** (Săcălaia, Szd.). — A *Codomarc* határ részéből *Elephas primigenius* zápfoga és *Equus* zápfoga ismeretes. — U. innét egy elveszett kőfejszét említi *Orosz E.* EME. Évk. 1859., 1861. 27. l., 1864., 1865. 10 l. — OTÉ. XVII. 357. l. és 389. l., XXVI. 1901. 38. l. — *Marțian* I. 340. sz., II. 571. sz. — *Orosz* II. 30. sz.

A *Valea holceraghi* felső részén levő *Dealul ciuhii*-ről bronzkarikát említi az irodalom. OTÉ. XVI. 1891. 153. és 186. l. — *Orosz* I. 15. sz.

Határában 1864-ben *După tău* (= tömege) név. Mon. IV. 376. l. — 1908-ban *După tău* és *Tău lui Negra* (= Negra tava) neveket jegyeztem fel. Ugyanakkor a *Csukástó* alatt *Levámenyi László* tanyája mellett dugást figyeltem meg, melyből egy fából faragott, alulcsapó malomhoz tartozó, hosszú, csónakszerű vízelvezetőt ástam ki. Ezt a helyet *Putuhaiu*-nak, vagy *Tău sărat*- (= sóstó)-nak, vagy *Rătul sărat*- (= sós rét)-nek nevezik.

205. **Kisszöllős** (Szászsöllős, Seleuș, Seleușul-Mic, Klein-Alisch, Kk.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben volt *Elephas primigenius* foga. EME. Évk. V. 124. l. — *Gooss* 9. l.

A segesvári ev. gimn. gyűjteményében amphipolisi és Nagy Sándor-féle tetradrachmák. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 195. l. 238. sz. — *Marțian* I. 341. sz.

206. **Kistelek** (Felsőtelek, Telecul-de-Sus, Hu.). — Az ottani barlangban dr. *Kővári Ernő* vajdahunyadi főorvos 1911-ben mostkori és aeneol. kerámikai emlékeket és 1 vadkanagyból faragott, kereken lyukas lapot lelt. Az emlékek az EMER.-ban II. 5470.—94. sz. alatt. EME. Évk. 1911. 46. l., 1913. 36. l.

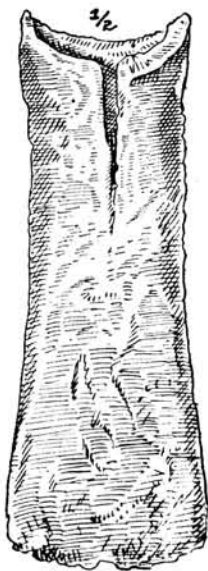
A SzNM.-ban 39./88. sz. kőbalta, amit zúzóknak is használtak.

207. **Kisteremi** (Teremia-Mică, Kk.). — Az EM. III. 181. l. említett *Kisterenyé*-ről való s a budapesti 1876-os kiállításra küldött br. balta *Kisteremi*-ről való lehet.

208. **Kisterenye**, minden valószínűség szerint **Kisteremi**. L. o.

209. **Kistorony** (Turnișor, Neppendorf, Sze.). — Az EMER.-ban a *Cibin* patak medrétől gyűjtött IV. 1805.—6. sz. moustiéiri izlésű jaspisvakarók. *Breuil*: St. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 195. l. és 2. kép 7. sz. — *Roska* I. 304. l. és 185. kép 7. sz. — B.—H. XIV.—XV. 32. és 84. l. — Sieb. Vierteljahrschrift 1932. 132. l. — *Roska*: Pal. Ard. Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 118. l. — *Kadié* 14. 120 l.

— Nestor 17. l. — Dacia V.—VI. k. 50. 88. l.
Az EMER-ban I. 7953. sz. hallstatti, félhol-
das kávájú vasbalta (154. kép).

154. kép. Koravaskori balta Kistoronyról.

210. Kistótfalu, I. Tótfalu (Bi.).

211. Kisürögd (Chişirid, Bi.). — A MNM.-
ban obszidiánszilánk. MNM. 1873. évi jkv. 78.
sz. — CIA. 1876. II. 12. l. — AÉ. XLVII.
(1934) 152. l.

212. Kisvárhely (Gredistióra, Grădiştioa-
ra, Hu.). — *Ţeqlás G.* szerint (OTÉ. XII. 2. r.
IX. 73. l.) az irodalom tévesen helyez ide egy
1854-ben lelt s 14 aranykarikából álló láncot,
mert valójában a vele szomszédos Totesd-en ke-
rült felszínre. *Gooss* 23 l. viszont kifogásolja,
hogy az A. f. ö. G. XXIX. 322. l. Totesdre
teszi a lelőhelyet.

L. Totesd alatt is.

213. Kiszombor (To.). — 1877-ben sírban
II. Fülöp tetradrachma-utánzatot leltek. AK. XIII.
2. f. — *Berkeszi* 48. l.

214. Kiszindia (a régi Keszend, Közönd,
Chisindia, Ar.). — Határában régi temetőre buk-
kantak, melynek sírjai téglával és kővel voltak
kirakva, a halottak ülő helyzetben pihentek sír-
jaikban. *Fábián*: Aradmegye leírása II. rész
(kézirat) 181. l. — Mon. II./1. k. 7. l., III.
k. 1./II. rész 147. l. 5. és 6. sz. jegyzet. —
Parecz: Aradmegye ismertetése 77. l. — Tört.
Ért. II. 68.—69. l.

Határában *Lacu roşu* (=vörös tó), *Lacu
cerbului* (=a szarvas tója), *Coastea fereşului*
(tengerszem) nevek. Mon. III. k. 1./II. r. 146.—
147. l.

215. Kitid (Chitid, Hu.). — A községtől
É.-ra a *Pleşa* hegy nyakán 1883-ban disznótúr-
rásban aranyrudakat és ezüst tetradrachmákat
leltek. Egy tetradrachma a dévai múzeumban
van. Hunyad vm. tört. I. 16. l. — OTÉ. XII.

(2. r. IX.) 71. l. 55. sz. *Marţian* I. 343. sz., II.
164. sz. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk.
V. 1889. 55. és 57. l.

216. Kladova, I. Kalodova (Ar.).

217. Klie, I. Csúrfalva (Szd.).

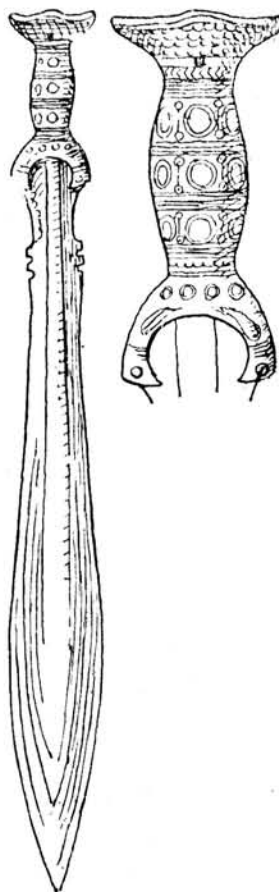
218. Klimbóka, tévesen szerepel **Glimbóka**
helyett az AÉ. ú. f. VIII. 118. l.

**219. Klokotics, vagy Klokodics, I. Krassó-
csörgő (Krsz.).**

220. Koblesd (Cobleşti, Bi.). — Barlang-
járól B.—H. VIII. 31. és 60. l.

221. Kóbor (Cobor, Kiewern, Nk.). — A
segesvári ev. gimn.-ban 5 serpentín és trachyt-
balta, 3 bronzbalta és 1 br. buzogány van a
Noatlik-árkából. EME. Évk. V. 133. l.

A nagyszzebeni Brukenthal-Múzeumban u.
onnét 2 csonka br. karika van síma huzalból,
továbbá egy csészés markolatú br. kard. (155.
kép). AÉ. r. f. XI. 54. l. — ASL. N. F. XII.

155. kép. Bronzkard Kóborról.

1876. 467. l. és II. t. 1. sz. — *Gooss* 30. l.
— *Hampel* Catal. 153. l., II. 69. l. — OTÉ. XII.
(2. r. IX.) 188. l. 183. sz. — *Marţian* I. 345.
sz., II. 187. sz.

Zsiberk felé földhányások nyomai észlel-
ték. U. o.

222. Kócs, I. Szamoskócs (Szd.).

223. Kohldorf, I. Szenesfalu (Krsz.).

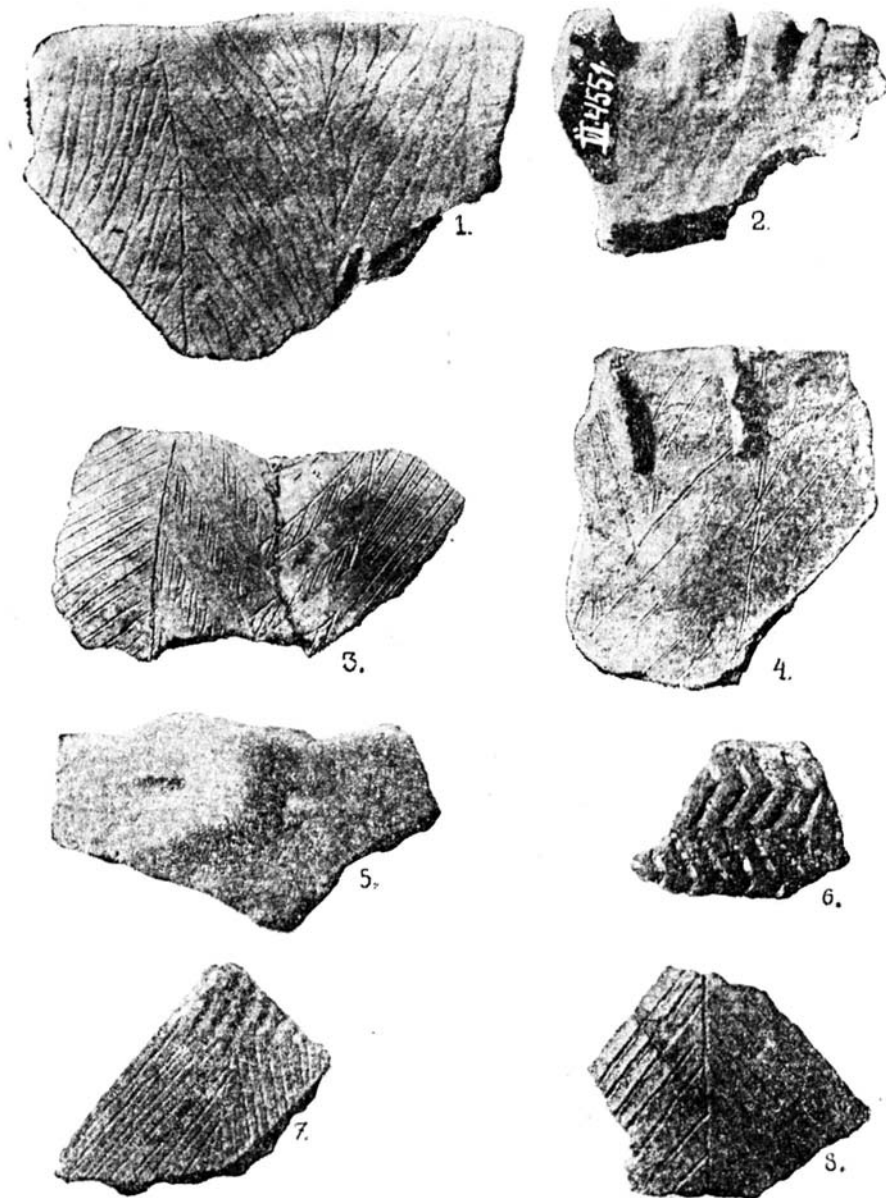
224. Kók, I. Mezőkók (Ta.).

225. Kolozs (Cojocna, Ko.). — A kolozs-vári egyetem Ásványtani Intézetében *Elephas primigenius* maradványai, miket a pataki alagút-nál és a *Streja mare* déli lejtőjén leltek. EME. Évk. V. 127. l. — *Gooss* 31. l.

nét. *Újság*, Kolozsvár, 1928. okt. 31-i sz. — Erdély 1933. 8. l. — AÉ. XLVII. (1934) 152. 157. 209. l.

Az EMER.-ben II. 7198. sz. br. karika és 7005.—9. sz. a Kr. e. I. sz. derekáról származó ezüsfibulák.

Sóbányái az őskorban is művelés alatt áll-

156. kép. Aeneolithikus edénytöredékek Kolozskörpádról.

A *Hegycsuk* magaslat 2 csúca közti fensíkon, a *Katalin-tó* völgye mellett földvárszerű ősk. telepet tárt fel *Orosz E.* Lencsés, vesszős díszű keramikát, faltapaszmaradványokat, porphyrbalta töredéket, kristályos pala-baltatöredéket, Beszterce vidékéről származó andezit-örlőkövet, ütőköveket, obszidiángöröngyöt, *Bos taurus* L., *Ovis aries* L., *Sus scrofa* L. maradványait és *Dentalium*-kagylót, szarukő-, chalcedon-, kvarc-magköveket, szilánkokat szerzett in-

hattak. *Jahrb.* 1856. 36. l. — *Gooss* 88. l. — *Marțian* I. 346. sz., II. 190. sz.

Egykori tavai a *Plébános tava*, *Nagytó*, *Nádasztó*, *Sóstó*. — *Sztripszky* 41. l. 19.—22. sz. — Továbbá *Fűzestó*, *Malmostó*, *Főző tava*, *Darvastó*. EM. 1911. 308. l.

226. Kolozsgyula (Giula, Ko.). — Az EMER.-ban 638.—639. sz. díszes bronzöv részei, 640. sz. síma bronzöv maradványai, 641.—769. sz. félholdas br. csüngők, 770.—903. sz.

csöves bronzsodronyok. Ez a lelet 1879-ben került felszínre, egy része *Meskó Miklós* ajándéka képpen mindjárt az EMER.-ba, más része a kolozsvári unitárius kollégium gyűjteményébe jutott, ahonnan az EMER. csere útján megszerezte. A 638.—639. sz. alatt beletárolt díszes bronzöv vegyelemzése 94.85% réz és

227. Kolozskorpád (Korpád, Corpade, Corpadea, Ko.). — Az EMER.-ban 8282.—8483. sz. az aeneol. és a bronzkorból származó cserepek (156.—158. kép), ferdefokú kőfejsze (8446. sz.), rézkori kőfokos töredék (8338. sz.), villanova-urna (8483. sz.) és urnatöredékek. — Ütm. 18.—19. l. — *Wosinsky* 26. l.

157. kép. Aeneolithikus (1.—3., 7.—11.) és bronzkori (4.—6.) edénytöredékek Kolozskorpádról.

5.15% cin; a 640. lelt. sz. síma övé 84.44% réz és 15.56% cin. — EM. VI. 64. és 116. l., VII. 147. l. — Ütm. 19. l. — AÉ. ú. f. XIX. 323. l. jegyzet (V. ö. a stiefriedi urnatemető leleteivel, *Much*: Praehist. Atlas XXXVIII. t. 11.). — *Marțian* I. 347. sz., II. 295. sz. — A *Dolg.-Arbeiten*, Szeged, IV. k. 248. és 254. l. tévesen teszi *Hampel*: Bronzkor II. k. 49. l. után a békésmegyei *Gyulá*-ra. — *Mannus* XXIV. 1932. 542. 546. l.

U. ott *Kovács István* által a *Ciungui* nevű domb keleti oldalán feltárt 8 ovális és 1 kerek aeneol. kunyhóból II. 4500.—4899. sz. kerámiakai maradványok, faltapasztöredékek, állati csontok és bronzkori cserép. *Kovács István*: A korpádi őskori telep. La station préhistorique de Korpád. *Dolg.-Trav.* IV. 1913. 1.—17. l. — EME. Évk. 1911. 45. l. — *Schroller* 19. 34. 37. és 74. l. 9. sz. — *Mezőség* 1904. okt. 20-i sz. — *Roska* II. 269. kép. — *Nestor* 224. sz. jegyz.

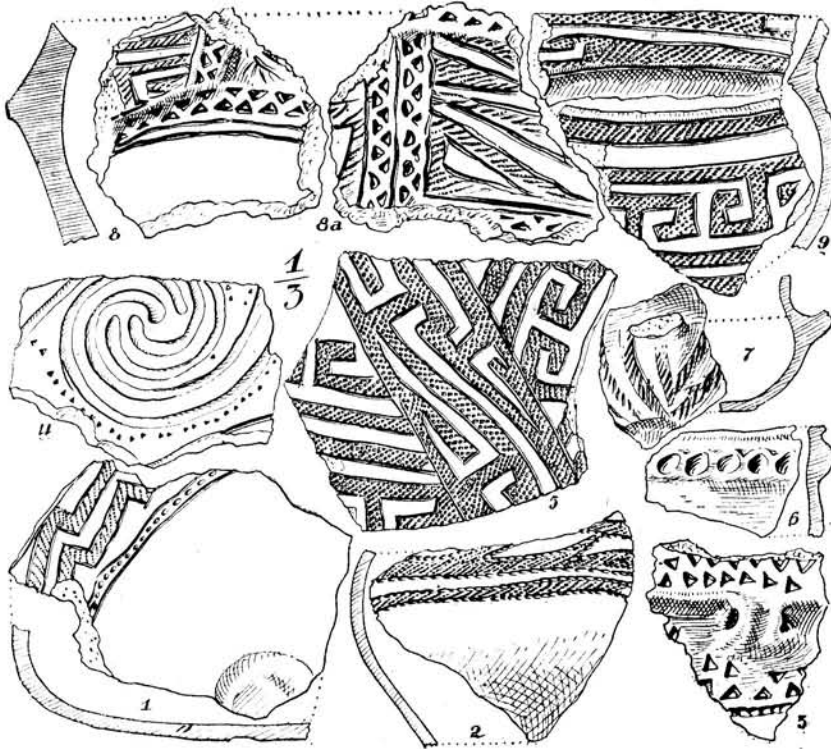
Az Ethn. Mitt. aus Ungarn (Budapest, 1898.), *Marțian* I. 353. sz., II. 197. sz. br. baltát és urnákat is említ (tévesen) az EMER.-ban. Itt voltaképpen csak a 8484. sz. félholdas kávájú br. tokos füles balta van. V. ö. AÉ. ú. f. XXVI. 368. l.

Allítólag br. fibulákat is leltek Korpádon. AÉ. ú. f. XXVI. 368. l.

228. Kolozs megye. — A wieni Naturhist. Mus.-ban 1834-ben lelt br. kardmarkolat és tokos füles br. balta. AÉ. ú. f. XXIV. 208. l.

a Kiszamos medréből (másodlagos hely!), I. 4893. sz. állati agyar, II. 8819. sz. kovavakaró, II. 4276. sz. rézkori tál pereme, I. 4172. sz. kelta vaslándzsa.

A Kiszamos mentén a kálváriatemplom magasságában húzódó terrázon *Kovács István* ásata aeneol. és rézkori telep emlékeit hozta felszínre. A diluviális párkányagyagba ágyalva hydrokvarcitholmikát lelt, melyek valószínűleg moustiéri eredetűek. Leletek vannak innét az

158. kép. Bronzkori edénytöredékek Kolozskorpádról.

229. Kolozsmonostor (Cluj-Mănăstur, Ko.). — Az EMEA.-ban a *Kálváriabegy*-ről *Rhinoceros tichorhinus*, *Cervus elaphus foss.* és *Bos sp.* maradványai. EME. Évk. V. 127. 138. 178. l. — *Gooss* 38. l. — *Roska* I. 303. l. 2. sz. jegyzet. — Pappalaka diluviális agyagjából: *Helix fruticum* L., *Helix striata* Müller, *Bulimus tridens* Drap., *Succinea oblonga* Drap., *Helix hortensis* var., *Helix pulchella*, *Helix hispida*, *Pupa muscorum*, *Planorbis sp.*, *Elephas primigenius* zápfoga. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 13. l. — *Halitherium sp.* csigolyái és bordái. EME. Évk. V. 129. l. — U. ott *Delphinus sp.* maradványai. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 22. l.

A kőbányából *Orosz E.* gyűjt.-ben *Rhinoceros tichorhinus* maradványai. XXVIII. 1903. 198.—199. l.

Az EMEA.-ban kőfejszetöredék augitandesitből és aeneol. cserepek. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 276. l., XIV. (2. r. XI.) 1889. 170. l.

Az EMER.-ban I. 4893. sz. eocen kori *Halitherium*-borda, 8038. sz. egyenes fokú kőfejsze

Orosz E. gyűjt.-ben is. V. ö. OTÉ. XXVI. 1901. 18. 22. l. — EME. Évk. 1911. 43. 45. l.

A Szamos medréből kvarcandesitfejsze a gazdasági akadémia gyűjt.-ben. EM. XXII. 304. l.

A gátnál fenyőlevélcserepek gyűjtött *Orosz E.* EM. XXII. 304. l. — *Tulogdy János* obszidiánszilánkot lelt itt.

A Szelicsé-re (Ta.) vezető szekérút mentén ősk. telepet állapított meg *Orosz E.* EM. XXII. 304. l.

A felette elnyúló hegyláncot patak metszi át, mellette *Tündérvár* nyomai. *Kövári* II. 65. l. — *Marțian* I. 348. sz., II. 186. sz.

Orosz E. a Kiszamos kavicsai közül kővésőt, a *Rákóczi-emléknél* cserepeket és 3 obszidiánszilánkot lelt. OTÉ. XXVI. 1901. 22.—23. l.

Egy 1297-beli oklevél 2 mocsártóról tesz említést. *Sztripszky* 36. l. 7. sz.

L. még **Kolozsvár** alatt is.

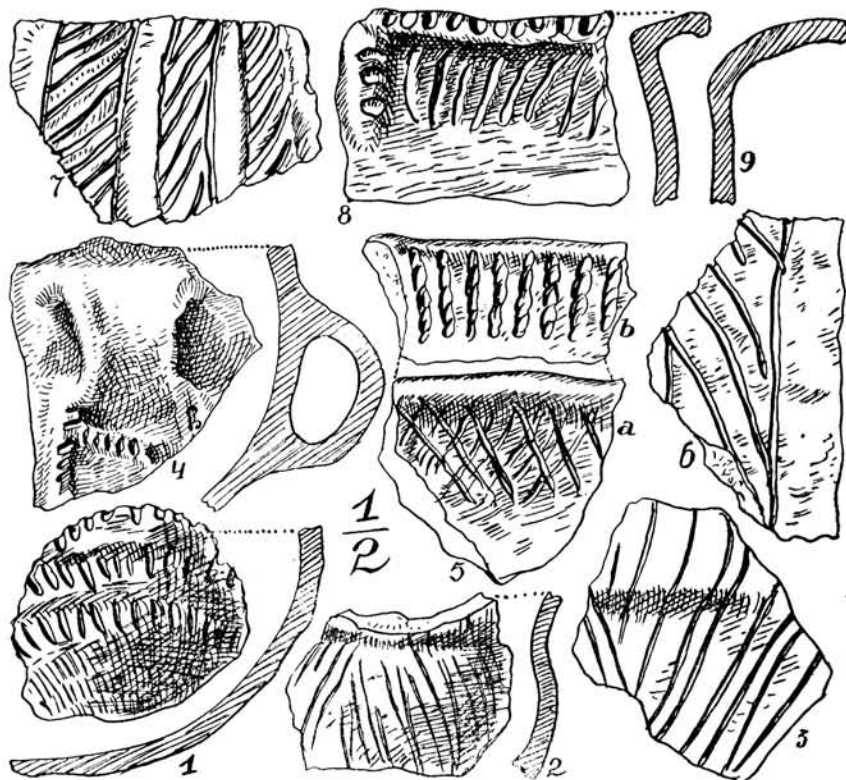
230. Kolozsnyagida (Iuda, Iuda-Mare, Ko.). — *Pogányvár*áról *Kövári* I. 176. l., II. 60. l. — *Könyöki-Nagy* 286. l.

Egykori 2 halastaváról *Sztripszky* 45.—46. l. 63.—64. sz.

231. Kolozsvár (Cluj, Klausenburg, Ko.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben a *Kömáli út*-ből *Elephas primigenius*, *Rhinoceros tichorhinus*, *Bos sp.* maradványai. OTÉ. XXVIII. 1903. 199. l. — Az OTÉ. XIV. (2. r. XI.) 1889. diluv. kavicsból *Elephas primigenius* zápfogát említi. — A *Baross-tér*-ről *Cervus megaceros* Hartm., *Equus primigenius*, *Bos sp.* maradványai. U. o. 199. l. — A *Külközép-utcai kavicsbánya*-ból (*Honvéd-u.* vége) *Elephas primigenius*, *Equus caballus foss.* maradványai. U. o. 199. l.

Az EMEÁ.-ban a *Hója*-ból *Halitherium sp.* (*Halianassa*). OTÉ. IV. 1879. 151. l. — A *Törökvágás*-ból *Capra ovis* szarvának fele. U. o.

1915. júniusában felszínre került moustiéri, de későbbben is használt kovavakaró. *Breuil*: St. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 195. l. és 2. kép 4. sz. — *Roska* I. 185. kép 4. sz. — B.—H. XIV.—XV. 22. és 84. l. — *Siebenb.* Vierteljahrschrift 1932. 132. l. — *Kadió* 14. 120. l. — *Nestor* 17. l. — *Dacia* V.—VI. k. 50. 88. l. — 2. A *Törökvágástól* K.-re a 421-es magassági ponton, a XXXIV. 422. 852. szintezési ponttól Ény.-ra 12 m-re, 30 cm mélyen egy K.-Ny. irányban (fej Ny.-ra) hanyatt fekvő emberi csontvázat vágtak derékban ketté a háborús műszaki munkálatok rendjén. Kezei ágyékán pihentek. 1915. júl. 30-án kiástam, de sem mellette, sem környékén nem leltem semmit. — 3. A *Hójatető*-ről 1142.—59. sz. aeneol. baráz-

159. kép. Aeneol. edénytöredékek a kolozsvári Hójából.

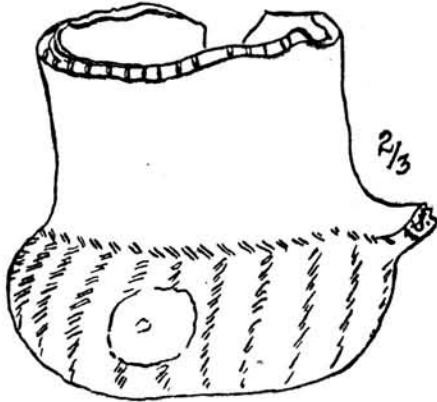
151. l. — A *Szamos*-ból *Elephas primigenius* zápfoga. U. o. 150. l. — A *Borjumál*-ról *Anthracotheium sp.* csontváza. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 22. l. — A *Papfalvi völgy* torkából *Halitherium sp.* zápfoga. U. o. 22. l. — A *Külközép-utca* (*Honvéd-u.*) kavicsbányájából *Arctomys Bobac* Schreb. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 14. l. — A *Kövespad-utca*-ból *Foltorius lutreola* Keys et Blas. U. o. 16. l. — U. o. 275. l. *Arctomys Bobac* Schreb.-t említi a kavicsbányából.

Az EMEÁ.-ban a *Fellegvár*-ból aeneol. cserpepek, szarukőszilánk, — a *Hója*-ból aeneol. cserpepek. OTÉ. XIV. (2. r. XI.) 170.—171. l.

Az EMER.-ban 1. A *Törökvágás*-ból a 421-es magassági pont oldaláról fedezékásás rendjén

dás tüzelésű, ágdíszes (mint a korpádiak) cserpepek (159. kép). *Wosinsky* 16. l. és III. t. 6. sz. — EM. XXII. 305. l. — Útm. 13. l. — *Schroller* 74. l. 12. sz. — Valószínűleg u. onnét V. 9980. sz. aeneol. agyagcsésze. — 4. A *Házsongárd*-ból, mégpedig: a) közelebb meg nem jelölt helyről I. 5227.—31. sz. aeneol. cserpepek (*Wosinsky* III. t. 2. sz.), I. 6278. sz. kőfejszetöredék, II. 5497. sz. ívelt fokú trianguláris, 6.9 cm h. kőfejsze, IV. 1482. sz. mély patinájú tűzkőtör a *Házsongárd* tetejéről; b) *Kraft Adám* kertjéből I. 4535. sz. trianguláris kővéső; c) a *Grébe*-féle kertből II. 477. sz. kaptafaalakú, keskeny kővéső; d) *Veress F.* kertjéből 1985.—86. sz. aeneol. csésze (160. kép) és cserpepek, 1987.—88. sz. szarvasagancs

szerszámfogalók, 1989.—92. sz. aeneol. cserepek; — e) a Házsongárd tetejéről neol.-aeneol. gyártási hulladék. — 5. A *Trefort-utcá*-ból az Egyetemi Gyógyszertani Intézet kertjéből II. 9728.—33. sz. rézkori (köztük fésűszerű eszközzel díszített) cserepek. — 6. A *Farkas-utca* 23. sz. ház kertjéből III. 9332.—420. sz. kova- és obszidiánmagkő, szilánk, br. spirális, agyaggyöngy, agyagkúp. Itten festett keramikás telep volt, mely belenyúlt az aeneol.-ba. Emlékei a kolozsvári ref. koll.-ban. AÉ. XLVII. (1934) 152. l. — Dolgozatok-Arbeiten, Szeged, XII. 1936. 39. 50. l. — 7. A *Bástya-utcá*-ból I. 7565.—66. sz. aeneol. cserép és csésze. EME. Évk. 1907. 35. l. — U. onnét 7567. sz. csésze.

160. kép. Aeneolithikus csésze a kolozsvári Házsongárdból.

— 8. A *Kétvízköz*-ről II. 3133. sz. gömbalakú kőbuzogány (valószínű másodlagos hely!). — 9. Az állami faiskola kertjéből I. 5206. sz. tapasztörredék, I. 5207.—15. sz. aeneol. cserepek, I. 5218. sz. talpcsöves tál törredéke, téglaveres, finom. — 10. A vasúti állomással szemben levő, már lehordott városi terrászról II. 7224. sz. mamutfog. — 11. A vasút építésekor lelt holmiból 1653. sz. obszidiánszilánk (innét van a SzNM.-ban a 2146. sz. obszidiánnucleus! — AÉ. XLVII. 1934. 152. 157. 209. l.) 1654. sz. kőfejsze, 1655.—56. sz. csonttörredékek, 1657. sz. lófog, 1658. sz. kőkarika, 1659. sz. agyagkarika, 1661.—63. sz. fibula törredékek, 1664. sz. bronznyílhegy. Ezek a holmik sírszerű (?) üregből kerültek ki. EME. Évk. V. 137. l. — EM. III. 145. l. — Útm. 16. l. — 12. A *Plecska-völgy*-ből II. 7737. a. sz. mamutfog a *Krisán árká*-ból, kavicsból. — 13. A *Fánafele satului* (= a község szénafüve) határrészből, mégpedig az 505-ös magassági ponttól Ny.-ra menő, karban nem tartott, kocsiúttól É.-ra ősk. telepől aeneol. cserepek. — 14. A *Monostortól* Dk.-re vezető, karban tartott kocsiúttól K.-re a 1396-os magassági ponttól É.-ra a 3. sz. vízmosástól Ék.-re ősk. telep. — 15. A *Coastea cea mare* határrészből (*Feleki oldal*) az 564. magassági ponttól K.-re közvetlenül a karban nem tartott kocsiút mellett ősk. telepről IV. 1777.—9. sz. aeneol. edények és agyagtapasz. — 16. A *Rá-*

kóczi-út mellől, a kenyérgyár feletti agyagbányából IV. 2202. sz. agyaggyöngy. — 17. A *Szt. János kútja* mellől II. 5497. sz. kőfejsze. — 18. A *Békás-patak* medréről (másodlagos hely!) II. 5854. sz. cserepek.

Az EM. VIII. 126. l. szerint a *Filléres* határrészből felszínre került bronzleletből az *Andrássovszky*-testvérek ajándéka képpen 10 drb. bronztárgy került az EMER.-ba. Itt 67.—73. l. sz. alatt tokos füles balták, 74. sz. alatt sarlótörredék, 75.—77. sz. alatt pedig lándzsatörredékek vannak innét.

Neigebaur 228. l. 33. 38. sz. alatt és 231. l. 47. sz. alatt br. fejszét, korongos bronzcsákányt s egy a feleki úton lelt, gombokkal díszített bronzgyűrűt említ, s u. o. a 49. l. azt mondja, hogy a malomárok szabályozásakor csontszénnel telt urnát leltek. V. ö. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 299. l. 287. sz. — *Marțian* I. 348. sz., II. 186. sz. — A bronzfejsze és csákány báró *Kemény J.*, a gyűrű pedig báró *Splényi marosgezei* gyűjteményébe került. V. ö. *Gooss* 30. l.

Az EMER.-ban is van egy 191. sz. és egy 1160. l. sz. bronzcsákány, a lelőhely közelebbi megjelölése nélkül. *Hampel* XXXI. t. 3. sz. — AÉ. ú. f. XXXIII. 310. l. 27. sz., 312.—313. l.

U. ott a lelőhely közelebbi megjelölése nélkül I. 3919. sz. zúzókő és I. 3920.—24. sz. villanova-urna cserepek, határából I. 6981.—84. sz. bronzkori cserepek, — III. 9761. sz. zergeagancs-lyukasztó; — továbbá 30. sz. egyenes fokú 15.5 cm h. kőfejsze, mely a nyéllyuk irányában enyhén hornyolt. EME. Évk. 1911. 45. l.

A vasútépítéskor felszínre került bronzleletből a besztercei ev. gimn.-ban 1 karperec, 1 karperectörredék, 2 lándzsacsűcs, 1 lándzsatörredék, 1 tokos balta, 1 tokos kalapács, 1 erdélyi típusú sarló, 1 sarlótörredék, 3 tokos füles balta. AÉ. ú. f. VIII. 353.—354. l.

U. akkor szarvasagancskalapács is került felszínre. ASL. N. F. XIII. 1876. 414. és 427. l.

Orosz E. a *Kisszamos* medréről fémformát utánzó kőcsákányt (OTÉ. XXVI. 1901. 24. l.), a papfalvi út jobb oldalán levő telepről *Unio batavus*-t, *Helix pomatia*-t (u. o. 23.—24. l.), az *Eperjes-utcai* fiúképző telkéről kőfejszetörredéket és *Equus caballus* fogát szerzte (u. o. 23. l.), a *Fellegvár* északi oldalán pedig szarukőszilánkot lelt. EM. XXII. 305. l. — A *Kövári telep*-en ősk. telepet állapított meg. OTÉ. XXVI. 1901. 17.—18. l.

U. ő a *Plecska-völgy*-ben a *Szent János-kút* és katonai lövölde közt állítólag bronzkori és kelta cserepeket gyűjtött, s u. ott az EMER.-ban törökövet, 3 ujjbarázdás, fénylő fekete cserépet és 1 kúpos edényfogantyút említ. EM. XXII. 303.—304. l. (V. ö. fent I. 3919.—24. sz. alatt felsorolt holmikkal).

Az EMER.-ban 1912.—13. sz. aranyfülbevalók.

U. ott 7005.—9. sz. alatt 3 ezüsthüvely, 1 ezüstkarperccel és 1 ezüstnyaklánc a Kr. e. I. sz. derekáról.

A *Schroller* XXX. t. 3. sz. alatt említett csupor nem Kolozsvár-házsongárdi, hanem Vecel-ről való. — U. o. XXX. t. 2. 9. sz. csuporok Kolozsvár-házsongárdiak. V. ö. még 74. l. 11. sz. — EM. III. 145. l. — Útm. 14. l.

A kolozsvári ref. kollégium gyűjt.-ben: 1. a *Hójatető*-ről kova- és hidrokvartcit gyártási hulladékok, opálosodott homokköpenge, — 2. a *Donát-út* 186. sz. kertből 2 hidrokvartcit gyártási hulladék, ami valószínűleg felülről került le, — 3. a monostori úti kőbányából hidrokvartcit árvéső, viaszopálkavaró, opálosodott homokgyártási hulladék, chalcedon-magkő, elkovásodott andezit-gyárt. hulladék, aeneol. cserepek, köztük barázdás tüzd. is, fejszetöredék, kőmag, trapezoid kővész, — 4. a *Kantapatak* mellől aeneol. cserepek, hidrokvartcit árvéső és vakaró, — 5. a *Kányafő*-ről aeneol. cserepek, — 6. a *Csillaghegy*-ről aeneol. cserepek.

Az egykori *Város tőjé*-ről, *Kukori tó*-ról, *Baglyas tó*-ról, *Timárok tőjé*-ről, *Csikos- és Bakamáli tó*-ról v. ö. *Sztripszky* 36. l. 10.—15. sz. — Erdély 1910. 178.—180. l. — EM. 1911. 308. l.

L. még **Kolozsmonostor** alatt is.

232. Komárnik (Comarnic, Krsz.). — Az EMER.-ban a *Szarvas-barlang*-ból IV. 5526.—45a. sz. alatt barlangi medvemaradványok, díszített aurignaci (?) csontdarab, aeneolithikus és szláv cserepek.

233. Komjászeg (Comițig, Ta.). — Egykori halastavairól *Sztripszky* 48. l. 77.—78. sz.

234. Komlósújfalú (Trestia, Szd.). — Az EMEÁ.-ban *Elephas primigenius* maradványai. OTÉ. XXVIII. 1903. 197. l.

235. Komolló (Comălău, Comolău, Hsz.). — A SzNM.-ban 4018. és 4024. sz. ősk. csontkorcsolyák, agyaggyöngy, gúla- és kúp alakú hálónéhezék, opálosodott homokkőből való gyártási hulladékok és aeneol., valamint az erősi felső rétegével egyező kerámika. *Schroller* 78. l. 139. sz. — Debreceni Közlemények 1940. I. sz. 8. l.

A NBKM.-ban a *Kis- és Nagyvár* területéről 992.—94. sz. andezit és diorit fejszetöredékek, 1989. sz. rézkori csupor, 1995.—96. sz. rézkori cserepek, 1991. sz. andezit fejszetöredék.

Párvan 582. 792. l. és 448. ábra alatt kelta tálat közl a SzNM.-ból. — Az *Iskolátelek*-ről u. o. 4033. sz. festett kelta cserép, 4036. sz. tál. — *Kiss* I. k. 31. l.

A hegyfokot, amelyen a vár állott, sánc választja el a hegytől. *Orbán* III. 195.—197. l. — *Kövári* I. 53. l. Az őskor szempontjából is hitelesíteni kell.

Határában 1784-ben *Határtó*, *Határtó kebele*, 1829-ben *Cseketava*, *Fejszéstóláb*, *Kincsesgödör*, *Vár*, 1872-ben *Halomláb* nevek. Emlék-

könyv 63. l. — *Vár, Nagyvárrajövő, Kisvárrajövő, Kétvárköze*. EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

236. Komópataka, I. Bihar (Bi.).

237. Komoriste, I. Komornok (Krsz.).

238. Komornok (Komoriste, Comoriste, Krsz.). — 1904-ben *Nagytikvány* irányában tokos br. baltát leltek, mely a verseci múzeumba került. *Milleker* III. 88. l.

239. Komorzán (Cămărzana, Szi.). — Az EMER.-ban IV. 2564. sz. ősk. agyaggyöngy a községen átfolyó patakából.

240. Konca (Conța, Cunța, Af.). — A NBKM.-ban 3327.—29. sz. alatt bronzkori cserepek.

241. Konkolyfalva (Negreni, Szd.). — Határában 1725-ben *A tó* név. Mon. IV. 404. l.

242. Koppánd (Copand, Ta.). — *Marțian Gyula* kis aranykocsiról tud. *Marțian* I. 351. sz. — L. **Túri hasadékok** alatt is.

A Szind felőli hegyoldalon aeneol. veszős díszű cserepeket gyűjtöttem a tordai hasadéki menedékház gyűjteménye részére.

243. Koppánd, I. Maroskoppánd (Af.).

244. Korbost, I. Maroshollód (Ar.).

245. Kornecel, I. Hortobágyfalva (Sze.).

246. Kornislaka (Rogna, Rogna, Szd.). — Határában 1338-ban *Nádas* név. — Régi halastava a *La tujele dese* (=a sűrű bokroknál) eliszaposodva, piócákkal van tele. — A *La bontana* határrészben régi-várnyom. Mon. IV. 409.—10. l.

247. Koród (régen Korogh, Corodh, Corod, Ko.). — Egykori dugásos halastaváról *Sztripszky* 36. l. 9. sz.

A hagyomány földalatti pincéket említ, amelyekben edényeket leltek.

248. Korond, I. Szilágykorond (Szi.).

249. Korond (Corund, U.). — Az EMER.-ban I. 1298. sz. br. karperectöredék.

Az AÉ. ú. f. XII. 409. l. szerint aranykarikat leltek itt.

Marțian I. 352. sz., II. 196. sz. tévesen br. karperecteket mond. Az Útm. 17. l. is. Valószínűleg a fenti br. karperectöredéket kell ezen értenünk.

A *Fügevár*, vagy *Nagyvölgyváru* alján barlangszerű üregek vannak, köztük *Bónis* pincéje vagy *Bónis kápolnája*. Kelet felől mély sánc köríti. — A *Várhegy*-en *Tardódvára* fekszik. *Kövári Firtos* és *Tardódvára*-t említ, s az utóbbit a dákoknak tulajdonítja, esetleg még elébb emelték. — *Téglás G.* is dák eredetűnek véli. — *Orbán* I. 130.—132. l. — *Kövári* I. 11. és 135. l., II. 45. l., Erdély földé ritkaságai. Kolozsvár, 1853. 111. l. 74. sz. — *Könyöki-Nagy* 224. és 294. l. — *Bielz* I. 14.—15. l. 9. sz. — *Marțian* I. 352. sz., II. 196. sz. — Székelység 1937. 158. l.

250. Koronka (Coronca, Mt.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 59. l. 168. sz.

251. Korpád, I. Kolozskorpád (Ko.).

252. Korrópataka, I. Bihar (Bi.).

253. Kossova, I. Kassó (Krsz.).

254. Kosztesd (Costești, Hu.). — *D. M. Teodorescu* vezetésével folytak azok a nagy-szabású ásatások, amelyek a *Cetățuia*-n s az ezt környező hegyeken létezett dák várakat fedték fel. Eddig a *Cetățuia* várrendszerét tárták fel.

Teodorescu az eddigi eredmények alapján négy építési periódust különböztet meg: 1. a palisádok, 2. az izoláltan emelt tornyok és kő-sorok, 3. a megerősített terraszok periódusa, melyben a tornyokat kőfalakkal kötik össze, 4. a nagy földhányás periódusa. *D. M. Teodorescu*: *Cetatea dacă dela Costești*. La cité dace de Costești. ACMI. 1929. Cluj, 1930. 267.—298. l. — *Marțian* I. 355. sz., II. 199. sz., *Urme* 22, 38.—39. 40. l. — *Pârvan* 370. 418. l. jegyzet, 468.—470. 472.—481. 483. 493. 494. 499. 500. 615. 619. 624. 625. 634. 637. 696. 700. 714. 718. 719. 721. 722. 776. 777. 779. 793. 794. 799. 801. l. és XXVII.—XXXIII. XLI.—XLIII. t. — A 480. l. itteni aranymosásról beszél. — *Könyöki-Nagy* 285. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 75. l. — AÉ. ú. f. XXXV. 34.—35. l., XLV. 257. 349. l. és 257. l. 141. kép.

A dévai múzeumban 5237. sz. kelta br. karperec.

A *Teodorescu*-féle ásatás eredményei a volt kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetébe kerültek. A leletek részben a szkíta-villanova periódusba tartoznak, részben a Kr. e. I. sz. derekáról való kelta, részben pedig dák és római, vagy római hatás alatt keletkezett holmik. V. ö. *Mannus* XXIV. 1932. 542. 545. l. — *Nestor* 692. sz. jegyz., 170.—175. l. 37.—41. kép, XXIII.—XXIV. t., XXV. t. 1. 2., XXVI.—XXVII. t. 3. sz. — ACMI. IV. k. 311. 320. 334. 338. 340. 349. l.

255. Kotliget, I. Kotyiklet (Bi.).

256. Kotviklet (Kotliget, Cotliget, Bi.). — A nagyváradi múzeumban egyélű, rosszul öntött rézcsákány.

257. Kovaszinc, I. Kovászi (Ar.).

258. Kováskápolnok (Kápolnok, Făurești, Szd.). — Határában 1715-ben *Halastó*, 1864-ben *Halasteauă*. Mon. IV. 428. l.

259. Kovás (Căvaș, Sza.). — Magánkézben rézkori kovakaparó és árvéső.

260. Kovászi (Kovaszinc, Covășinți, Ar.). — Határában két várforma, régi sánc. Nevük *Hindich* és *Tornya*. Mon. III. k. 1./II. rész 154. l.

261. Kovászna (Covasna, Hsz.). — *Schroll* 78. l. 140. sz. Boian A jellegű kerámikát említ. — Debreceni Közlemények 1940. 1. sz. 8. l. — A NBKM.-ban 55.—56. sz. törött élű rézbalták (161. kép). AÉ. ú. f. VIII. 118. l.,

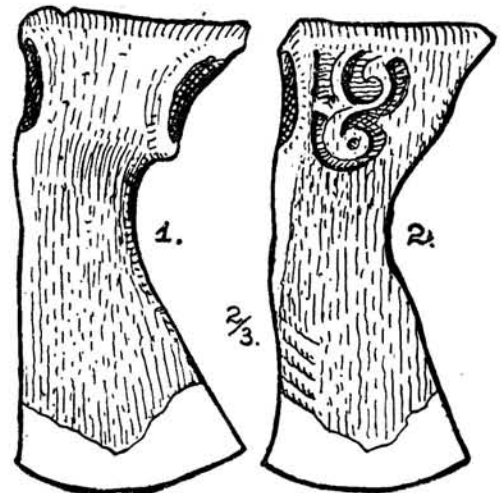
rajzuk u. ott 119. l. 5. sz. — Alsófehér vm. mon. II./I. k. 85. l. és VIII. t. 68. 69. sz. — SzNM. Ért. II. 14. l. — AÉ. ú. f. II. 32. l., XXXIII. 310. l. és 313. l. 26. ábra.

A SzNM.-ban 6129. sz. gabonazúzó kő (eredetileg körtealakú buzogánynak készült, fent megkezdett fúrás nyomával). A 989. sz. alatt 2 br. karpengetőredék (298. kép 4. sz. — *Roska* Szf. 41. kép). SzNM. Ért. I. 51. l. — Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 69. l. 14. sz. alatt tévesen 2 peremes br. vésőt (baltát) is említ.

U. ott villanova-urnatöredékek. *Pârvan* 421. 689. 768. l. és 279. ábra.

U. ott kelta edény. *Pârvan* 579. l. és 420. ábra jobbra. — *Kiss* I. k. 31. l.

A *Várhegy*-en levő vár területén a kincskeresők hüvelyk vastagságú cserepeket, edényeket, fegyvardarabokat, köztük egy 12 hüvelyk h. vaslándzsát és egy ezüst gyűrűt is leltek, melybe a mostani embernek 2 ujja is befér. *Orbán* III. 154.—155. l. — *Kövári* II. 48. l. — Nemzeti Társalkodó. Kolozsvár, 1836. 103. sz. — *Könyöki-Nagy* 284. l. — *Marțian* I. 356. sz., II. 200. sz., *Urme* 49. l.

161. kép. Rézbalták Kovásznáról.

Kovásznán és Vajnafalván 1625-ben *Sárvár* (Szárvár), 1704-ben *Sárvár kútja*, 1731-ben *Sárvármező*, 1774-ben *Gotz Bálint tava*, 1782-ben *Füzesdő*, *Halomkútja*, *Mikérdombja* nevek. Emlékkönyv 63. l. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

Az egykori Borcfalva nevét *Borzfalva* határnév őrzi. *Orbán* III. 194. l.

262. Kozárvár (Cuzdrioara, Szd.). — Az az adat, hogy *Rác Gyula* gyűjt.-ben volt egy br. csákány (OTÉ. XXVI. 1901. 36. l. — *Orosz* I. 55. sz.) téves értesülésen alapszik.

A temetőnél földvár romjai látszanak, s itt Nagy Sándor aranyérmét is lelték. Nemzeti Társalkodó. Kolozsvár, 1833. 184. l. — *Kövári* I. 166. l., II. 61. l. — *Marțian* I. 357. sz., II. 218. sz.

Határában 1622-ben *Kettős tó* között, *Matt-*

hias tava, Kerekdomb alatt, Sóstók, Soósthomartia, Kerekdomb, 1682-ben *Esztán rétje*, vagy *Mátyás-toók, Sóstó, Kigyóstó, Kerekdomb* nevek. Mon. 449. l., váráról pedig u. o. 441. l.

263. Kőaljaboldogfalva (Sânta Mărie-de-pia-tră, Hu.). — A *Magura*-n aeneol. telep barázdas tűzdelésű cserepekkel.

A Sztrigyszentgyörgyvályára (Valea Sângeorgiului, Hu.) néző oldalon még gazdagabb hasonlító korú telep. OTÉ. XI. 1886. (2. r. VIII.) 191. l., XII. (2. r. IX.) 69. l. 50. sz. — Hunyad vm. Tört. I. 16. l. — *Marțian* I. 358. sz., II. 598. sz.

264. Kőboldogfalva, l. Kőaljaboldogfalva (Hu.).

265. Kőbolkút (Chibulcut, Bi.). — A nagyváradai múzeumban az *Öreghegyről* részvéső. AÉ. ú. f. XXI. 365. l.

U. ott réz és korabronzkori cserepek, 1780. sz. obszidiánmagkő, 1781. sz. aeneol. kovaszilánk, 1776. sz. 12.8 cm h., karcsú, egyélű rézcsákány, 1775. sz. fülszerű bronztag, 1771. 1773. sz. a szkíta póznadíszek hatása alatt öntött bronztagok. V. ö. AÉ. ú. f. XXI. 365. l.

A debreceni Déri-Múzeumban obszidiánmagkő. AÉ. XLVII. (1934) 152.—153. l.

A MNM.-ban kőfejsze. MNM. 1884. évi besz. n. 117. tétel 98. sz.

266. Kőfarka (Piatra, Szd.). — Az EMER.-ban 13. sz. csiszolókörtörredék, amit az EM. III. 145. l. tévesen trachytból való kalapácsszerű törredéknek mond, 1668. sz. 7 cm hosszú és 1.5 cm széles obszidiánpenge, 3 tűzközszilánk. EME. Évk. V. 139. l. — *Gooss* 31. l. — CIA. 1876. II. 12. l. — AÉ. r. f. III. 243. l. — Útm. 11. l. — *Marțian* I. 359. sz., II. 516. sz. — AÉ. XLVII. (1934) 153. l.

Határában 1898-ban *Mocirlă* (= mocsár) név. Mon. IV. 478. l.

Az EMER. 1522. sz. ekevasa lehet kelta, de lehet római is.

267. Kőhalom (Cohalm, Cohalmu, Rupea, Reps, Nk.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben *Elephas primigenius* zápfoga volt. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 274. l.

Az EMER.-ban levő II. 338. sz. mammutagyar nem Kőhalomról, hanem Longodár-ról való. V. ö. EME. Évk. 1908. 40. l.

Kőhalomtól K.-re és a *Sandberg*-en aeneol. telep. AÉ. ú. f. VII. 268. l., XI. 170.—171. l.

Az EM. III. 162. l. az EMER. részéről az 1876-os budapesti kiállításra küldött holmik között kőfejszetörredéket is említ.

Téglás G. gyűjt.-ben a várbejárat közeléből közép nagyságú, szívídomú, szürke serpentinbalta volt, *Téglás I.* pedig a *Blumenthal*-ban durva cserepeket lelt. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 187. l. 177. sz. — A *Blumenthal*-ban ősk. telep volt, s u. o. római sobányanyomok is vannak, amik visszanyúlhatnak az őskorig is. Innét egy kőbalta és egy bronznyílhegy került volt az *Ackner*-féle gyűjt.-be (ESA. XI. 195. l.), a segesvári ev.

gimn.-ba pedig egy serpentinbalta jutott. Trans. II. 275. l. — *Gooss* 48. l. — *Hampel* II. 69. l.

Az ASL. N. F. XIII. 473. l. a *Steinburg*-gyűjt.-ből egy kettős ellentett élű rézcsákányt említ Kőhalom vidékéről, *Téglás G.* pedig a kőhalmi ev. népiskola gyűjt.-ből egy egyélű rézcsákányt ismertet (AÉ. ú. f. VIII. 118. l. és képe u. o. 119. l. 7. sz. alatt. Hossza 18 cm, és u. ő u. a. gyűjteményből 1 keskeny és 1 széles élű, tokos füles br. vésőt (balta), 1 talpas bronzbaltát és egy trachyttufavésőt említ. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 70. l. 22. sz.

A székelyudvarhelyi ref. kollégium gyűjteményében 1 erdélyi típusú br. tokos füles balta van.

Az ASL. N. F. XIII. k. X. t. 11. sz. és utána *Párvan* 404. 406. 485. 699. 765. l. és 228. ábra alatt egy markolatnyújtványos bronzkést közöl a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból.

Az EMER.-ban II. 6772. sz. ősk. aranycsüngő.

A BSM.-ban 2 drb. bordázott (rovátkolt), végeiken síma hegybe futó aranykarika.

Párvan 489. l. 686. l. és 236. ábra alatt kelta vaskést közöl a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból.

Az az állítólagos kelta vasjatagán, amit *Párvan* a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból 507. l. és 342. ábra 1. sz. alatt közöl, Fehéregyházáról való.

A MNM.-ban 2 drb. barbár ezüst-karperec, átmetszete kerek, végei felé vastagodik, hálószerű bekarcolt vonalak díszítik. MNM. 1888. évi besz. n. 97. sz.

268. Kőkös (Chichiș, Hsz.). — Az EMEA.-ban *Elephas primigenius* lapockája. OTÉ. IV. 1879. 150. l. — U. ott *Cervus elaphus foss.* agancsa. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 31. l.

Az EMER.-ban a *Két eger köze* határrészéből I. 7150.—53. sz. és I. 7747.—62. sz. rézkori cserepek, III. 8538-a. sz. u. o. korú cserép. Kőkös és Szotyor közt lelték.

A SzNM.-ban bronzkori telep kerámikai emlékei.

Határában 1647-ben *Hidegtó*, 1714-ben *Békástó*. 1750-ben *Káka*, *Nyírestó karéja*, 1798-ban *Palkó sása*, 1808-ban *Nyírestó karéja* (vagy *Képbánya*) nevek. Emlékkönyv 64. l.

269. Kölnik, l. Kölnök (Krsz.).

270. Kölnök (Kölnik, Cálnic, Krsz.). — Határában *Cremenea* (= kovakő), *Vladu* (= halmok) nevek. Krassó vm. tört. II./1. 293. l.

271. Kőlozna (Preluci, Szd.). — 1910-ben *Peșterea tătarului* (= a tatár barlangja), *Peșterea buchii*, *Peșterea corbului* (= a holló barlangja) és *Peșterea cabii* nevű barlangokat jegyeztem fel.

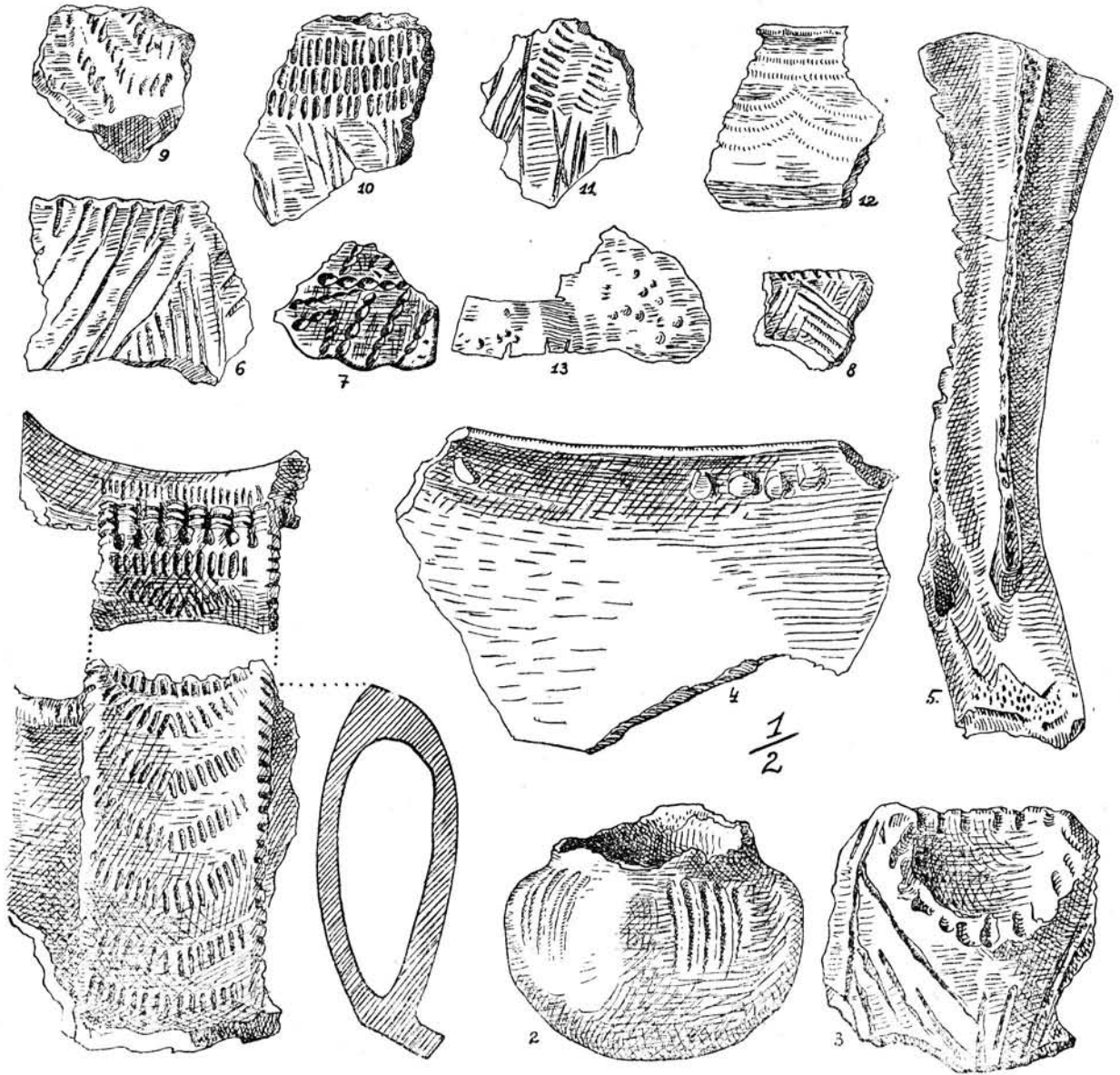
Mon. V. k. 74. l. említi a *Peșterea haita*-t is, és azt írja, hogy a *Peșterea corbului* összecsomlott.

272. Kölpény, l. Mezőkölpény (Mt.).

273. Köpec (Chepeț, Hsz.). — A SzNM.-ban Equus cfr. primigenius maradványai. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 22. l. — Az EMEA.-ban Cervus capreolus állkapcsa és macskaféle állatt szemfoga. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 275. l.

Párvan 576. 582. 712. 792. l. és 446. 449. ábra alatt kelta kerámikai maradványokat közöl a SzNM.-ból. — Kiss I. k. 29. 31. l. a SzNM.-ból kelta pásztagyöngyöket említ.

A hagyomány szerint a község régen a

162. kép. Leletek a körösbarlangi Igric-barlangból.

A község és a kőszénbánya közt br. sarló került felszínre. Marțian II. 150. sz. — U. onnét a SzNM.-ban téglaveres talpas pohár, bronzkori agyagurna és tojásalakú obszidiángöröngy.

A szénbányától a vasúti rakodóig épített lóvonat vonalán egy urnatemetkezést letek, melyben volt egy urna és egy szürkés edény, mely utóbbi mindkét fülében még megvoltak a felfüggesztő kötélm maradványai. Az urna állítólag az EMER.-ba került, a gyűjteményben azonban nincsen. Gooss 31. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. l. 167. sz. — Marțian I. 361. sz. — EM. XXVIII. (ú. f. XI.) 150. l.

Szénégető hegy alatt levő Kisköpec nevű helyen feküdt. — Egy magaslatot Varjűvár-nak hívnak. Orbán III. 10. l.

274. Kőrispatak, I. Sepsikőrispatak (Hsz.).

275. Kőrispatak (Crișeni, Crișpatac, U.). — A SzNM.-ban minden valószínűség szerint ősk. telepből származó tűzhely maradványa. SzNM. Ért. I. 53. l.

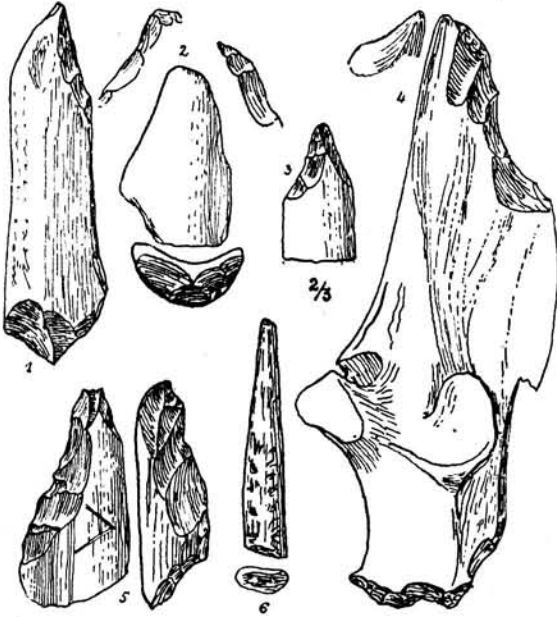
A hagyomány az egykori községet Diósfalva határrészbe helyezi. — Határában Catárook útja és Szilasáj nevű barlang. Orbán I. 146. l.

Marțian I. 362. sz. és II. 209. sz. az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 187. l. 147. sz.-ra való hivat-

kozással tévesen teszi ide a sepsikörispataki (Hsz.) trachyttufavésőt és a *Nyírtető*-n levő pogányvárat.

A *Borzlikető*-n és a *Szilasáj*-sziklabércen odúk. Székelység 1937. 159. l.

276. Körösbarlang (Pestere, Peștere, Bi.). — Az *Igric-barlang* szájánál tipikus moustiéri, bennebb alsó aurignaci kultúrrétegek. A fauna: *Ursus spelaeus*, *Hyaena spelaea*, *Felis leo spelaea*, *Canis lupus spelaeus*. A csontholmik között patintással és retusolással megmunkált darabok is. Fennt a barlang felszínén és az alluviális rétegben, valamint a barlang melletti sziklaerő alatt aeneol. leletek és szláv cserepek. Ilyeneket ástam ki a barlang kisebbik bejáratában is. A leletek (162.—163. kép) az EMER.-ban III. 7601.—

163. kép. Csontholmik a körösbarlangi Igric-barlangból.

8494. és IV. 399. sz. (medvecsontváz) alatt. Köztük egy félholdas br. csüngő, amelyet a barlang fenekén leltem. A III. 8437.—38. sz. belül vörös, kívül fekete, hornyolt villanova-urnatöredékek. Az ásítás költségeit *Illyés Sándor* fedezte. *Breuil*: Stat. pal. en Trans. Bul. Soc. Nat. Cluj, II. 208. l. és 11. kép 1.—4. sz., 12. kép 1.—5. sz. és 13. kép. — *Roska* I. 329. l. és 191. kép 1.—4. sz., 192. kép 1.—5. sz., 193. kép. — EME. Évk. 1913. 36. l. — AO. VIII. 349. l. — OMIK. XX. (VII.) 139.—140. l. — Mo. vmegyéi és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 2. l. — B.—H. II. 140. 168. 200. 230. l., IV. 70. 100. 153. 200. l., XIV.—XV. 22. és 84. l. — AÉ. r. f. I. 75. l. — S.—H. 122. 161. 180. 181. 183. 225. 245. sz. — OTÉ. VI. 1881. 2. r. V. t. a barlang alaprajza, VII. 1882. 2. r. 105. l. — Dacia I. 308. l. — Dolg.—Trav. VI. 12. l. (zsinegdiszes cserep). — Dacia V.—VI. k. 43. 50. 75. 87. l. — *Childe* II. 12. l. és 2. ábra. — *Siebenb. Vierteljahrschrift* 1932. 133. l. — *Racovitza* 427.—428. l. — *Schroller* 74. l. 6. sz. lencsés-

díszű keramikát említ. — Bul. de la Soc. Préhist. Franç. 1934. 383. l. — *Kadié* 15. 120. 122. 132. 145. l. — *Nestor* 13. 18. 19. l. és 2. ábra, 513. sz. jegyzet. — Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 6. l.

A SzNM.-ban br. tokos füles balta élrész. SzNM. Ért. I. 52. l. — ASL. N. F. XIII. 413. l. — *Hampel* II. 112. l. (a pesterei barlang alatt). — Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 74. l. 44. sz. tévesen Esküllő alatt említi ezt az 1859-ben lelt bronzbaltát.

Ardos Frigyes nagyvárad gyűjt.-ben aeneol. cserepek, árák, rézkori őrlőkő, mint az EMER.-ban levő, továbbá egy 20 cm h. kelta ekevas volt.

A *Cetate*-n pogányvár. Szemrevételezendő. *Könyöki-Nagy* 281. l.

277. Körösánya (Baia-de-Criș, Hu.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy trachytfejsze. Hossza 9.8 cm, foka ovális, formája mandulaalakú, kora aeneol. Jelenleg a marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben van.

A dévai múzeumban van 3 kőszobor. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 201. l. 277. sz., 202. l. 281. sz. — MAGW. XV. 1885. Sitzungsber. 34. l. 4.—6. sz. — *Hoernes*: Urgeschichte d. bild. Kunst. I. kiad. Wien, 1898. 218. l. és 48.—50. ábra; 2. kiad. Wien, 1915. 619. l. — Hunyad vm. tört. I. 15. l. — *Marțian* I. 363. sz., II. 39. sz. — *Párvan* 596. l. jegyzet. — Hunyadvm. Tört. Rég. Társ. Évk. II. 1884. 68.—71. l. — *Nestor* 68. l.

A NBKM.-ban hattyúalakú bronzfogantyú. *Seidl* az A. f. ö. g. IX. 165. l. s utána *Párvan* 614. l. apolloniai és dyrrhachiumi érmeiket is említi innét.

278. Körösbökény (Buttyin, Buteni, Ar.). — Határában *Morminți* (= sírhalmok) és *Țăul turcului* (= a török tava) nevek. Mon. III. k. 1./II. r. 156. l.

279. Körösfeketető (Fechetău, Tăut, Ko.). — 1884-ben kapott innét a MNM. egy br. gyűjteléses leletből 2 korongos tekercset, tekercsek és sodronyok töredékeit és 425 drb. apró, kúpos lemezkét, melyek mindenike 2—2 lyukkal van átfúrva, felületüket vonalak és pontok díszítik. Ez utóbbiakról *Hampel* azt hiszi, hogy nagyobb lemez összedarabolásából származnak. Valószínűbb azonban, hogy pitykék. E holmikkal együtt jutottak a MNM.-ba a cserépedény töredékei, melybe rejtve voltak. *Hampel* Trouv. 72. l., II. 34. l. — AÉ. ú. f. V. k. Hivatalos közlemények X. l.

Nagyváradon magánkézben láttam 1933. júl. 16-án egy nagyobb bronz gyűjteléses lelet maradványát, melyben többek között kétszer átfúrt gömbszelvényalakú pitykék is voltak igen nagy számban. A lelet u. o. jellegű, mint a micske-pusztai. Az illető állítólag a MNM.-tól cserébe kapta.

A község nyugati végén 2 földvár van. OTÉ.

1876. III. I. — EME. Évk. 1864. 1865. 5. I. — *Marțian* I. 176. sz., II. 251. sz.

280. Körösfényes (Fényes, Feniș, Ar.). — Határában az opál és chalcedon szálában van meg, s így valószínűleg sikeresen lehet kutatni ősk. nyomok után.

281. Köröslóró (Lorău, Bi.). — A *Coastea Boiului*-ban van a *Peșterea Boiului* nevű barlang, melyben *H. Breuil* 1924-ben diluviális és aeneol. nyomokat lelt. 1930. őszén a 14 m hosszú barlangban 20 cm vastag alluviális réteg alatt (benne jelenkori, szláv, bükki festett és aeneol. cserepek) 46 cm vastag, sok mészkődarabot tartalmazó barna agygrétegben felső moustiéri ipart lelt: középeurópai típusú dárdahegyet, La Quina-vakarót, atipikus vakarópengéket, gyártási hulladékokat. Anyaguk a barlang falából nyert hidrovarcit. A fauna *Ursus spelaeus*-szal van képviselve. *Breuil*: St. pal. en Trans. Bul. Soc. Naț. Cluj, II. 212. I. és II. ábra 5. sz. — *Roska* I. 306. I. és 191. kép 5. sz. — U. a. Pal. Ard. Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 118. I. — *Dacia* I. 305. I. — *Kadié* 15. 17. 121. I. — Dolgozatok-Arbeiten, Szeged, XII. 1936. 39. 50. I.

Racovitza 546. I. tévesen *Barátkára* teszi a barlangot. — *Breuil* tévesen *P. boulii* (= az ökör barlangja)-nak írja.

282. Köröspatak, I. Kőröspatak (U.).

283. Körtekapu (Körtvélykapu, Curticap, Mt.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 58. I. 157. sz.

284. Körtvélykapu, I. Körtekapu (Mt.).

285. Kösmőpataka, I. Bihar (Bi.).

286. Köszvényesremete (Chișiniș - Remetea, Mt.). — A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben egy 11.2 cm hosszú, egyenes fokú, továbbá a *Cserelapos* határrészből egy 10.3 cm h., ívelt fokú, mandulaalakú, aeneol. kőfejsze. A *Nyárádfő-nél* levő Kétág közt fekszik a *Vár* és *Vármező*, ez utóbbin egy kőrakást *Rákóczi halmá*-nak neveznek. — A *Vettető-n* sok cserép fordul elő. — A *Szakadát* bércének egyik csúcsát *Szakadát várá*-nak hívják. — A *Bekecs* alján van a *Várlátó*, a Nagynyárádba szakadó *Melegsugó* nevű patak mellett találjuk a *Likaskő* nevű barlangot, a *Compatető-n* a *Compavárát*-t, ettől É.-ra a *Várpatak* és *Vityálpatak* összefolyásánál pedig a *Vityálvára*, a *Bélmezőpatak* mellett pedig a *Bélmezővára* van. *Orbán* IV. 94.—97. I. — *Könyöki-Nagy* 287. I.

A község északi felén 13 halmot említ *Benkő* 183. I., s azt mondja, hogy bennük nyílvasakat leltek.

287. Köteland (Gădălin, Ko.). — A *Dealul viilor* (= szőlőhegy) határrészben ősk. telep. EME. Évk. 1898. 267. I. — *Marțian* I. 365. sz., II. 273. sz. — Innét az *Orosz E.* gyűjt.-ben kőcsákány és cserepek. EM. XX. 92. I. — Mezőség 1904. okt. 20-i sz.

Őskori telep van a *Mányik* határrészben is.

Emlékei az *Orosz E.* gyűjt.-ben. EM. XXV. (ú. f. III.) 258. I.

Kiszáradóban levő halastaváról *Sztripszky* 42. I. 31. sz. — EM. 1911. 309. I.

288. Kötelesmező (Trestia, Szd.). — Határában a chalcedon szálában van meg. Előfordulási helyét át kell kutatni abból a szempontból, hogy vajjon nincsenek-e ottan őskori telepek vagy műhelyek. OTÉ. X. (2. r. VII.) 1885. 286. I.

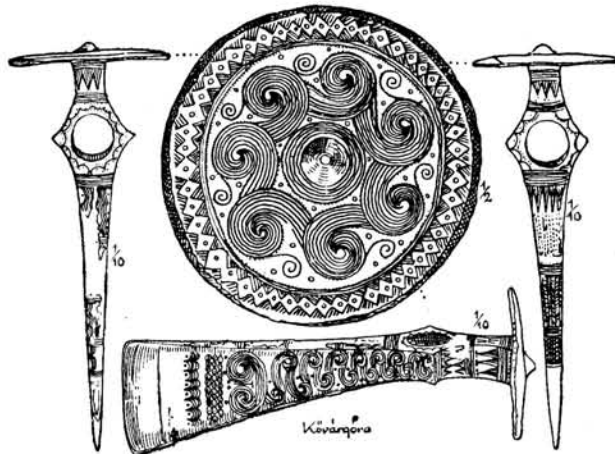
Határában *Cetățel* (= váracska) név, mely a Mon. IV. 503. I. hibás átírásban *Cseszetel*-nek szerepel.

289. Kővár, I. Bucsonfalva (Sza.).

290. Kővávalja, I. Vávalja (Szi.).

291. Kővárfonác, I. Fonác (Szd.).

292. Kővargóra (Gaura, Gaura, Sza.). — A MNM.-ban 2 kovaszilánk és 1 ősk. agyagedénytöredék. MNM. 1885. évi besz. n. 120. sz. Br. gyűjtéletes leletből 3 kézfejjvédő tekercs és 4 díszcsákány került az *Egger-féle* gyűjteménybe, egy csákány pedig az EMER.-ba jutott. Lelt. sz. 200. (164. kép.) — AK. XIII. 39. I. — *Hampel*

164. kép. Bronzcsákány Kővargóráról.

Trouv. 74. I., II. 43.—46. I. és LXXXII.—LXXXIII. t. — *Hoernes*: Urg. d. bild. Kunst. I. kiad. Wien, 1898. XXV. t. 6.—9. sz., 2. kiad. Wien, 1915. 629. I. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 304. I. 331. sz. — OMIK. XX. (VII.) 23. I. — *Marțian* I. 215. sz., II. 280. sz. — *Egger* II. I. 69. 71. sz., XI. t. 72. és 73. sz. (csákányok) és 18. I. 142. sz. (tekercek).

293. Kővársolymos (Kissolymos, Koimușeni, Szd.). — *Marțian* II. 667. sz. az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 82. I. 103. sz.-ra való téves hivatkozással idehelyezi az alsófehérmegyei Kissolymos ősk. telepét.

A hagyomány a régi községet Zsibó felé, a patak balpartjára helyezi. Mon. IV. 340. I. — A *Cărămidă* (= téglá) határrészbe a hagyomány várat helyez. Itt vastag cserepeket, téglákat lelnek. U. o. 90. I.

294. Kövend (Chiend, Ta.). — Határában *Kurtató*, *Nagytó*, *Kígyóstó*, *Bivalas tó*, *Óriás pince* nevek. *Jankó* II. 8. I.

295. Kövesd, I. Maroskövesd (Mt.).

Szilágykövesd (Szi.).

296. Középpajta (Aita-de-Mijloc, Aita-Mijlocie, Hsz.). — A SzNM.-ban I. 75./904. sz. ívelt fokú, nyújtott mandulaalakú, 10.8 cm h. kőfejsze a *Tiszta bérc* határrészből.

U. o. 2292. sz. bronzkori agyagpereszlen.

U. o. 2296. sz. kelta edény perem- és oldaltüredéke. *Kiss* I. k. 31. l.

A *Várhegy*-en a hegynyakat árok metszi át. *Orbán* III. 17. l. és *Benkő J.* falakat is említ itt. *Kövári* II. 48. l. — *Marțian* I. 366. sz., II. 5. sz.

A hagyomány a régi községet a *Kakucs* határrészbe helyezi. Ennek emlékét állítólag a *Kakucsi malom* őrzi. *Orbán* III. 14. l.

Határában 1644-ben *Kerekdomb*, 1752-ben *Pisztrángos* és *Várhegy* nevek. Emlékkönyv 64. l.

297. Középpapsa (Apșa-de-Mijloc, Mm.). — Az AÉ. r. f. I. 19. l. és X. 294. l. két bronz tokos füles baltát említ *Mihályi János* gyűjteményéből.

298. Középfalva (Chiuza, Szd.). — Határában 1898-ban *Țăușor* (= tavacska) és *Valea slatinii* (= sós víz pataka) nevek. *Mon.* IV. 510. l.

299. Középföld (Fildul-Mijlociu, Ko.). — A SzNM.-ban diluviális emlős lábszára. OTÉ. IV. 1879. 150.—151. l.

300. Középpeterd (Petridul-de-Mijloc, Ta.). — Az irodalom br. baltát említ innét. OTÉ. 1903. 575. l. — *Marțian* I. 367. sz., II. 509. sz.

301. Közfalu (Chizeni, Szd.). — 1910-ben *La baltă* (= a tócsánál) határnevet jegyezték fel.

302. Krajnikfalva (Josani, Bi.). — A nagyváradi múzeumban 6 drb. kettős ellentett élű rézcsákány. A 2115. sz. 19.3 cm, a 2116. sz. 28 cm, a 2117. sz. 16 cm (az egyik éle be van ütve), a 2118. sz. 25 cm, a 2119. sz. 25 cm hosszú, végül a 2120. sz. félcsákány (fele letört, hiányzik). AÉ. ú. f. XXXIII. 307. l.

303. Krasó, I. Krasóvár (Krsz.).

304. Krasóbarlang (Pestere, Peștera, Krsz.). — Mivel neve a barlangtól származik, környékét ebből a szempontból át kell kutatni. Krasó vm. tört. II./2. 1885. 103. l.

305. Krasóesörgő (Klopodics, Klopotics, Cloptici, Krsz.). — Határában *Dealul cremenii* (= a tűzkő hegye) név. Krasó vm. tört. II./1. 1884. 292. l.

306. Krasógombás (Zgribestie, Zgribești, Krsz.). — Határában *Dealul morminților* (= a sírok hegye) névű halmok. Krasó vm. tört. II./2. 1885. 295. l.

307. Krasószécsák, I. Sacidava (Krsz.).

308. Krasó-Szörény vármegye. — A *Dessewffy*-gyűjt.-ben 7 drb. barbár ezüstérem. *Dessewffy* I. 16. l. és XI. t. 303. sz., XII. t. 312. sz., II. 29. l. és XXIV. t. 561. sz., III. 40. l. és XXXIII. t. 812. sz., 45. l. és XLI. t.

991. sz. — U. ott a *Piatra albă*-ról (Fehér kő) még 1 drb. U. o. IV. 80. l. és LIII. t. 1278. sz.

309. Krasova, I. Krasóvár (Krsz.).

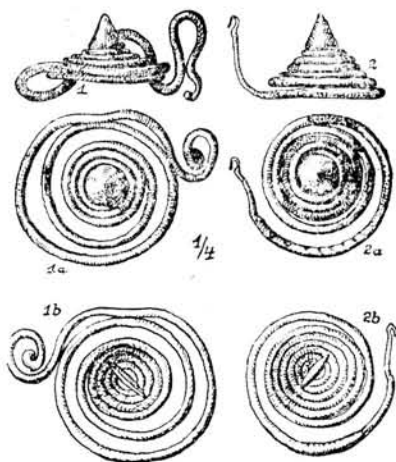
310. Krasóvár (Krasova, Kárássova, Crașova, Krsz.). — Határában a *Socolovac* névű cseppkőbarlang. Krasó vm. tört. II./1. k. 1884. 260. l. — A *Prolasz* határrészben egymás mellett, egymástól csekély távolságra négy barlang van. A magyar orvosok XVII. vándorgy. munkálatai 288. l. — *Milleker*: Délm. ösk. 32. l. 1898-ban *Pongrácz Imre* birtokába jutott egy kétélű kelta vaskés. *Milleker* III. 84.—85. l. A *Dessewffy*-gyűjt.-ben barbár ezüstérem. *Dessewffy* IV. 29. l. és L. t. 1239. sz.

311. Krasóvermes (Vermes, Vermeș, Krsz.). — Határában *Bianca* névű barlangnyílás. Krasó vm. tört. II./2. 1885. 282. l.

A MNM.-ban bronzkés. 1905. évi napló 85. sz. — AÉ. ú. f. XXVI. 78. l. — *Milleker* III. 172. l.

312. Kraszna (Crasna, Szi.). — A *Szicsay*-gyűjt.-ben volt 3 br. sarló, 2 tokos füles br. balta, 1 br. lábpercec és 1 köpűs br. kopjahegy, mint valószínűleg nagyobb gyűjtélés lelet megmentett része. AK. XIII. 45.—46. l. — *Hampel* Trouv. 19. l., II. 73. l. és XII. t. 4. sz., XXVII. t. 7. sz. — *Pulszky* Mo. A. I. XXXVII. t. 4. sz. és LI. t. 7. sz. — AÉ. ú. f. XVII. 358. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 304. l. 329. sz. — *Nestor* 530. sz. jegyz. — *Mon.* I. 31. l. ad egy régibb erdélyi típusú tokos füles bronzbaltát s egy kopjahegyet.

Az EMER.-ban 1609.—10. sz. első vaskori pápaszemes br. fibulának sodronytekercsei (165. kép). EM. III. 181. l. — Útm. 19. l.

165. kép. Koravaskori bronzfibulák Krasznáról.

A Kraszna folyóban br. fokost letek. — *Hampel* II. 73. l.

Határában *Gátszeg*, *Kerekítő*, *Mocsárfar*, *Mocsárerdő* nevek. *Mon.* III. 713. l.

313. Krasznafüzes (Fizeșiu, Szi.). — Határában *Țăuri* (= tavak) és *Dealul cu bani* (= pénzes domb) nevek. *Mon.* III. 421. l.

314. Krasznahidvég (Hidig, Szi.). — A hagyomány a régi községet a *Puste* (= puszták) határrészbe helyezi. Mon. III. 515. l.

315. Krasznahorvát (Horvat, Szi.). — A *Halastó-utca* nagy tómeder volt. — Határában *Ćatárvár* név. Mon. III. 524. l.

316. Krasznajáz (Iaz, Szi.). — Határában *Dealul Țarinii* (= tilos halom), *Gruețe* nevű halom, a *Rătul din sus* (= felsőré) határrészben egy poshadt tómeder van. Mon. III. 592. l.

317. Krasznamihályfalva (Mihaifalău, Szi.). — A Kraszna folyó régi medréből a MNM.-ban egy 23 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákány van. MNM. 1876. évi Naplója 181. sz. — AÉ. r. f. IX. 282. l. — Mon. I. 30. l.

Határában *Mészegő* név. Mon. III. 728. l.

318. Krasznatótfalu (Tótfalú, Sârbi, Szi.). — Határában *Valea pascării* (= halászó patak) név. Mon. IV. 685. l.

319. Kresunel, l. Karácsonfalva.

320. Kresunesd (Crăciunești, Hsz.). — A szitabodzai *Valea cremenei* (= kovakő pataka) felett levő diluviális nyergen középső aurgnaci műhelyek vannak. A mellette levő *Dealul negru-n* (= fekete hegy) a tűzkő szalában van meg. B.—H. XIV. —XV. 23. és 84. l. — *Roska*: Notă preliminar. Anuarul Inst. Geol. XIV. 1931. 96. l. — U. a. u. o. 118. és 126. l. — U. a. I. 306. 332. 334. l. — Bull. de la Soc. Préhíst. Franç. 1934. 373. l.

321. Kresunesd, l. Karácsonyfalva (Hu.).

322. Kremenea (= kova) egykori falú Forrásfalva és az erdélyi határ közt a Béga partján. Krassó vm. tört. II./1. Bpest, 1884. 273. l.

323. Kricsó, l. Kricsova (Krsz.).

324. Kricsova (Kricsó, Criciova, Krsz.). — *Dealul mare* (= nagy hegy) közepe táján 1859-ben és 1860-ban mammutcsontokat leltek. Krassó vm. tört. II./1. k. 278. l. — *Milleker*: Délm. ősk. rég. 32. l., Délm. ősk. 7. l.

Milleker I. 70. l. szerint a folyó környékén kavicshordáskor csiszolt kőszerszöket és nyéllyukas baltát leltek. Elszórtan Fülöp tetradrachmái is felszínre kerülnek. — 1888-ban serpentinfejsze jutott *Gáspár György* plebános birtokába. — *Cyll Gusztáv* újmoldovai főszolgabíró gyűjt.-ben thasosi tetradrachma. *Milleker*: III. 88. l.

A *Dessewffy*-gyűjt.-ben barbár ezüstérmek. *Dessewffy* II. 28. l. és XXI. t. 515.—523. sz. és egy *Coistobocus*, u. o. III. 40. l. és 811. sz. (11 drb.), IV. 79. l. és L. t. 123. sz. (tetradr.).

Az EMER.-ban 2 drb. barbárem, mint *Forrer* 276. és *Dessewffy* 518. sz. (Az Ét. 46.—1911. 3 drbot említ).

Gohl. Ö. A kricsovai barbár pénzlelet. NK. XIII. 1914. 131. l. — V. ö. *Milleker* I. 70 l., III. 88. l. — *Berkesz* 24. l.

325. Kristyor (Cristior, Hu.). — Aranybányászatának nyomai az őskorig is visszanyúlhatnak.

326. Krivádia (Crivadia, Hu.). — Határában a *Bănița* nevű barlang. *Marțian* I. 371. sz., II. 211. sz. — *Racovița* 509. l.

Földváráról *Neigebauer* 84. l. — Jahrb. 1856. 9. l. — *Gooss* 89. l.

327. Krivina, l. Alsógörbed (Krsz.).

328. Krizba (Crizba, Crizbav, Krebsbach, Br.). — Az EMEÁ.-ban és a brassói ev. gimn.-ban *Elephas primigenius* maradványai. EME. Évk. V. 119. l. — *Gooss* 32. l.

Az EMER.-ban I. 7880.—83. sz., I. 7897.—910. sz. kőbalták, I. 7884. sz. egyenes fokú, 10 cm h. kőfejsze, I. 1833.—35. sz. kővésők. *Roska* II. 29. kép 6. sz. — U. a. Szf. 3. kép 5. sz. — EME. Évk. 1908. 41. l.

A SzNM.-ban 66./898. sz. karcsú, 16 cm h., egyenes fokú kőfejsze a *Hurec* hegyről és 886./99. sz. kőcsákány.

A dévai múzeumban kis trachytfejsze. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. l. 168. sz.

A BSM.-ban Brassóban réz tövágó (166. kép). — *Marțian* I. 372. sz. és II. 212. sz. a

166. kép. Réz tövágó Krizbáról.

Mitt. d. pr. Komm. I. 1903. 397. l.-ra és az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 185. l. 168. sz.-ra való, valószínűleg téves hivatkozással br. fejszét és br. buzogányt említ.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban hallstatti vaslándzsa. *Pârvan* 513. l. és 354. ábra 4. sz.

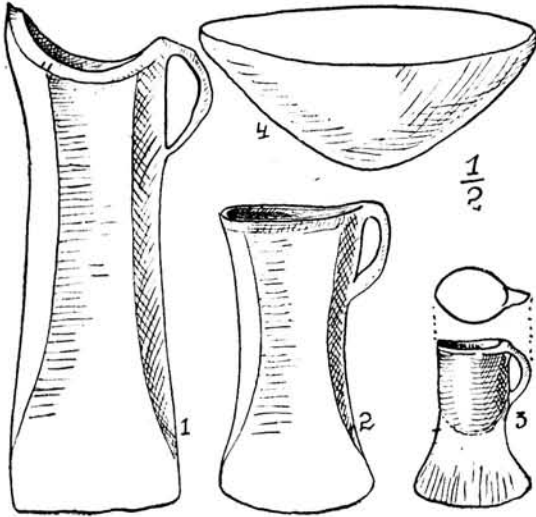
A NBKM.-ban 3557.—58. sz. trachyt-, 3559. sz. dioritfejsze, ívelt fokú, 3564. sz. kaptafalakú andezitkapa töredéke (Debreceni Közlemények 1939. I. sz. 4. l.), 3560. sz. egyenes fokú dacitfejsze, 3561.—63. és 3565. sz. dacit-és trachytfejsze töredékek, egy rézkori festéktörő kő, 3566. sz. rézkori fokostöredék andezitből, 3567. sz. trapezoid véső dacitból, 3568.—69. sz. bronzkori agyaggyöngy, 3573. sz. erdélyi félholdas kávájú br. tokos füles balta, 3574. sz. br. tokos füles balta, 3575. sz. 4 cm magas tokos füles br. baltácska, 3576. sz. gömbszelvény alakú br. tányérka (167. kép).

A *Várhegy*-ről *Kövári* I. 171. l. — *Orbán* IV. 417.—423. l.

Az itt elvonuló sáncokról AÉ. ú. f. XXVIII.

86. l. — *Marțian Urme* 44. és 53. l. — *Orbán* IV. 423. l. — A hagyomány a régi községet Hóltövény felé helyezi. *Orbán* IV. 418. l.

329. **Kucsó** (Cuceu, Szi.). — A *Cuceul-Săc* (= száraz Kucsó) határrészbe egykori községet helyez a hagyomány. Mon. III. 734. l.

167. kép. Bronzlelet Krizbáról.

330. **Kucsulát** (Cuciulata, Szd.). — 1910-ben *Baltă* (= tócsa) határnevet jegyeztem fel. — A *Lunca* határrészbe egykori községet helyez a hagyomány. Mon. IV. 519. l.

331. **Kudu**, l. **Várkudu** (Szd.).

332. **Kudzsir** (Cudgir, Cugir, Hu.). — A dévai múzeumban 5234. sz. 18 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákány és 5238. sz. 13 cm hosszú br. tokos füles balta.

A muncseli hegyekben levő *Dealul negru-n Schuster* szászvárosi ev. pap hármass földhárnyást figyelt meg. *Gooss* 19. l. — Mellette a Déli Kárpátok előfokát képező *Cetate*- (= vár)-n 1868-ban több százra tehető thasosi tetradrachmát leltek, melyek egy edénybe voltak rejtve. Az edény a szászsebesi ev. gimn.-ba került, az érme a MNM.-ba, EMER.-ba és Szászsebesre jutottak. Átmérőjük 23–36 mm, súlyuk 10–13,5 gr. ASL. N. F. XI. 462. l., XIV. 82. l. — *Gooss* 33. l. — AÉ. r. f. III. 88.—91. (a MNM. 5 példánya). — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 55. 59. l. Nagy Sándor eredeti tetradrachmáit is említi. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 62. l. 25. sz. — OMIK. XX. (VII.) 24. l. — *Marțian* I. 374. sz., II. 714. sz. — *Pârvan* 601. 716. 779. 795. l.

A *Cetate*-ről a *Dessewffy*-gyűjt.-ben barbár ezüstérem. *Dessewffy* IV. 80. l. és LI. t. 1259. sz. — Az EMER.-ban u. innét 1 barbárérem (Ét. 32.—1910.).

A *Cetate*-ről *Könyöki-Nagy* 285. l.

A MNM.-ban 1 drb. 3" 3" átm., 3 drb. 3" átm. és 1 drb. 2" átm. öblös, ezüst barbárérem. MNM. 1869. évi besz. n. 152. sz. — V. ö. előbb.

333. **Kupsafalva** (Cupseni, Szd.). — Határában 1864-ben *Iezeruş* és *Valea peștilor* (= a halak pataka, völgye) nevek. Mon. IV. 539. l.

334. **Kuptore**, l. **Kemenceszék** (Krsz.).

335. **Kurtya** (Curtea, Krsz.). — A hagyomány az egykori községet a *Satu* (= falu) határrészbe helyezi. Krassó vm. tört. II./1. 303. l.

336. **Kusaly** (Cușeu, Szi.). — Határában *Tóknál*, *Pájkástó*, *Cipódomb*, *Várhegy*, *Malomdomb*, *Csürdomb* nevek. Mon. III. 743. l. (Feltűnő Szilágyban a sok malomdomb!).

Kövári I. 171. l. — *Könyöki-Nagy* 291. l. pogányvárat említ a *Várhegy*-en.

337. **Kusma** (Cusma, Bn.). — A besztercei ev. gimn.-ban obsziánmagkő a *Peșterea tâlharilor* (= a tolvajok barlangja)-ból, továbbá br. kard és aranygyűrű. AÉ. ú. f. XXIII. 287. l., XLVII. (1934) 153. l. — *Marțian* I. 375. sz., II. 217. sz.

338. **Kutyfalva** (Cuci, Af.). — Az EME. Évk. V. 134. l., *Gooss* 33. l. bronztárgyakat és egy mézsmárgavésőt említenek innét. V. ö. *Hampel* II. 74. l. — Az OTÉ. 1887. 331. l. csak br. karperecet sorol fel. — Az EMER.-ban 1788.—89. sz. alatt van 2 bronzsodrony. — Az EM. III. 145. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között 1 kőbaltát és 2 bronz sodronytöredéket (a fenti sodronyok) sorol fel. — Az Útm. 16. l. tévesen durva br. poncolót és csigavonalas hajlású br. karikát említ. — V. ö. *Marțian* I. 376. sz., II. 213. sz.

A NBKM.-ban 3299. sz. viaszopál kaparó pengetőredék, 3300. sz. rézkori tűzköpenge, vörös festéssel borítva, tehát bizonyosan sírból került ki.

339. **Kuzsaly**, l. **Kusaly** (Szi.).

340. **Küküllőmagyaros**, l. **Szászmagyaros** (Kk.).

341. **Küküllővár** (Cetatea-de-Baltă, Kokelburg, Kk.). — Az EMER.-ban II. 5814. sz. mammutfog a várkastély aljáról. EME. Évk. 1911. 45. l.

U. ott IV. 1886. sz. 33 cm hosszú és 2,78 kg súlyú kettős ellentett élű rézcsákány (168. kép).

A helység alatt földvár. *Könyöki-Nagy* 285. l. — *Marțian* I. 377. sz., II. 147. sz.

A NBKM.-ban 2177. sz. egyenes fokú, mandulaalakú, amphibol-augitfejsze, 5117. sz. 24,8 cm hosszú, kettős ellentett élű rézcsákány és 5118. sz. alatt egy második roncsolt példány, melynek ebben az állapotban 16,2 cm a hossza. Az előbbinek nyéllyuka alatt egy kerek, beütött tulajdon-, vagy gyári jegy.

342. **Küküllő völgye**. — Az EMER.-ban a Kr. e. I. sz. végéről való fibula. EME. Évk. 1908. 42. l.

343. **Küsmöd** (Küsmödpataka, Cușmed, U.). — Barlangjáról *Kövári*: Erdély földje ritk. Kvár, 1853. III. l. 75. sz. — *Bielz* I. 15. l. — Székelység 1937. 158. l.

A *Lázár tava* nevű hegyoldal alatt van *Engi halma*, a nép kegyelete által feltöltött sírhalom, ahol a hagyomány szerint egy *Engi* nevű hős van eltemetve. *Orbán* I. 142. l. — Az OTÉ.

168. kép. Kettős ellentett élű rézcsákány Küküllővárról.

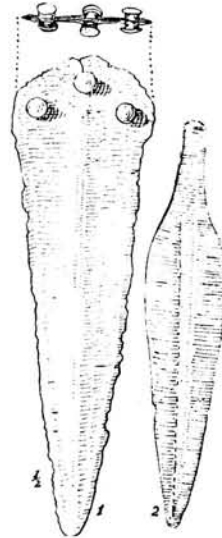
XIII. (2. r. X.) 70. l. 27. sz. s utána *Marțian* I. 378. sz. bronzkocsit említ innét. — *Mannus* XXIV. 1932. 542. és 546. l.

344. Küsmödpataka, I. Küsmöd (U.).

L.

1. **Laborfalva**, I. **Sepsiszentiván** (Hsz.).
2. **Lacház** (Lăscăia, Szd.). — Határában 1864-ben *Mocira* (=mocsár) név. *Mon.* IV. 548. l.
3. **Ladamos** (Loamnăș, Af.). — Az *AÉ.* ú. f. VII. 158. l. 3. sz. alatt egy réztört (169. kép 2. sz.) közöl innét, ami *Bakk Endre* plebános gyűjt.-ben volt. — *Schroller* 67. l. és *LV.* t. 7. sz.
4. **Lagerdorf** (Krsz.). — A Karasból többször halásztak ki mammutmaradványokat, amelyek *Lingauer Alajos* és *Ferenc* malomtulajdonosok birtokába jutottak. *Milleker*: *Délm.* ősk. 6. l.
5. **Langenfeld** (Krsz.). — *Joanovic János* 1901-ben a községtől K.-re fekvő szőlőjében bronzkori cserepeket lelt. *Milleker* III. 91. l.
6. **Lapugy**, I. **Alsólapugy** (Hu.).
Felsőlapugy (Hu.).
7. **Lapusnik**, I. **Nagylaposnok** (Krsz., bozovicsi járás).
8. **Laszó** (Lăsău, Hu.). — A fogadóval szemben a patak balparti magaslatán földvár. Hunyad vm. tört. I. — *Könyöki-Nagy* 285. l.
9. **Lámkerék** (Lancrăm, Langendorf, Sze.).

— A szászsebesi patak mellett a *Dealul roșu*-n hamúval, cserepekkel, szénnel és földdel telt katlanszerű sírokat fedtek fel. U. o. aranyfibulát is lelték. *Gooss* 33. l. — *AK.* VI. 172. l. — *MAGW.* XXXIV. 64. l. — *Mühlbacher* *Gymnasialprogramm* 1865.—74. — *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 65. l. — *Marțian* I. 379. sz., III. 385. sz. — *Wosinsky* 32. l. és X. t. I. sz.

169. kép. Réztörök: 1. Százkeresztúrról, 2. Ladamosról.

Az *EMER.*-ban 7614.—16. sz. neol., réz- és bronzkori cserepek és 7617. sz. rézkori homokkőkés. L. még *Péterfalva* alatt is.

10. **Láposdebrek** (Dobric, Szd.). — *Marțian* II. 235. sz. ősk. telepét említ.

A hagyomány az egykori községet a *Mormânturi* (=sírhalomok) határrészbe helyezi. *Mon.* IV. 564. l.

11. **Lárga**, I. **Tágfalva** (Szd.).

12. **Lászlóvára** (Coronini, Krsz.). — A Duna balpartján a község első házaitól a váradi partokig a part falában vastag cserepek találhatók. — A lászlóvári hegy déli és délkeleti lejtőjén elszórtan cserepek fordulnak elő.

Böhm I. 231. l., *Milleker*: *Délm.* ősk. rég. 13. l. *dyrrhachiumi* drachmát említ.

1895. aug.-ban a *Babagáj*-sziklával átellenben levő Dunapartból br. edényt mosott ki az ár, mely tele volt ezüstérmekkel. Az edény és 1 érem a temesvári múzeumba került, a verseci múzeumba 1 apollóniai és 1 *dyrrhachiumi*, a hivatalosan felterjesztett 59 éremből a *MNM.* 10 drb. apollóniai és *dyrrhachiumi* érmet váltott meg. *AÉ.* ú. f. XVI. 284. l. — *Milleker* I. 27. l. — *Milleker* III. 24. l. szerint ez az érmelet a templom előtti téren gödörásáskor került felszínre, — *Berkeszi* 26. l. és 13. l. *Coronini* alatt.

Berzászka felé a fennsíkon nagy sáncolat van, melynek belső területén elszórtan Nagy Sándor tetradrachmáit lelik. *Milleker* III. 24. l. (Az

u. o. 208.—209. I. említett római holmik között szereplő 2 ekevasat, 2 sarlót és 2 vaskaszát v. ö. a kelta emlékekkel).

13. Láz, I. Déznaláz (Ar.).

Sebesláz (Sze.).

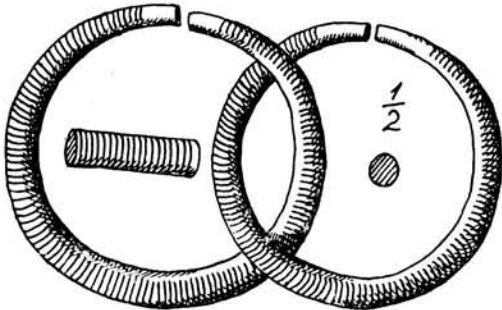
14. Lecsmer (Leşmir, Szi.). — A *Gorgyán* szőlőhegyen barlang, benne cserepek. Mon. I. 34. I.

Határában *Várdomb*. Mon. IV. 15. I.

15. Lekence, I. Maroslekence (Mt.).

Szászlekence (Bn.).

16. Lele (Leleiu, Szi.). — 1876-ban 25 br. karperecet leltek a temető mellett, belőlük az EMER.-ban IV. 2582.—83. sz. alatt 2 drb. (170. kép). Mon. I. 32. I.

170. kép. Bronzkarperecek Leléről.

1878 táján a temető körüli sánc ásásakor egy 0.94 gr súlyú, rovátkolt aranykarika került felszínre, mely *Borbély Samu* ajándéka képen az EMER.-ba jutott.

17. Lemény (Lemniu, Szd.). — *Temesváry János* gyűjt.-ben volt innét egy félholdas kávájú br. tokos füles balta. AÉ. ú. f. XVII. 106. I., rajza u. o. 105. I. 60. sz. alatt. — Mon. I. 121. I. — *Marţian* I. 381. sz., II. 393. sz. — *Orosz* I. 58. sz.

Határában 1770-ben *Borte* (= fülkék), *Balta haiducului* (= a hajdú tócsája), *Răstoacă*, *Balta trepeşii*, *Balta treptii* nevek. Mon. V. 51. I.

18. Lemhény (Lemnea, Lemnia, Hsz.). — A *Várerőssé-n* vár, a *Nagylemhény-pataka* és *Kislemhény-pataka* között van a *Várhegy*. *Orbán* III. 119.—120. I. — *Marţian* I. 382. sz., II. 392. sz.

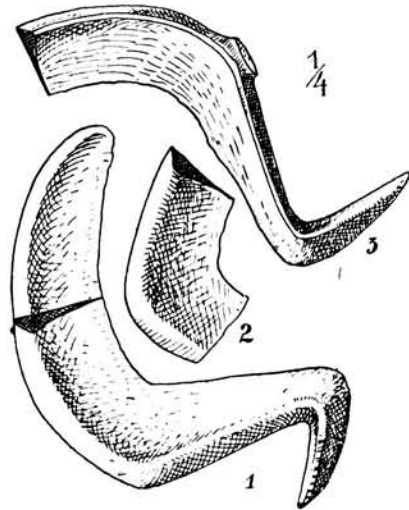
Határában 1838-ban *Téglás domb* vagy *Is-tók rétje* és *Vasas* nevek. Emlékkönyv 64. I. — *Almásvára*. EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. I.

19. Lemnek (Lovnic, Leblang, Nk.). — A falú felett 1872-ben utépítés alkalmával 4 láb széles és 6 láb hosszú tűzhelynyomokat fedtek fel. — A *Lanzelt-en* sok cserép bukkan ki. A segesvári ev. gimn.-ban van innét egy br. lándzsacsúcs. *Gooss* 33. I. — *OTÉ*. XII. (2. r. IX.) 187. I. 175. sz. — *Hampel* II. 76. I. — *Marţian* I. 383. sz., II. 399. sz.

20. Leordina (Leordina, Mm.). — *Mihályi János* máramarosszigeti gyűjteményében volt egy trachytkalapács. AÉ. r. f. X. 294. I.

21. Leppend (Lepindea, Kk.). — Az EMER.-ban II. 1305.—6. sz. erdélyi típusú br. sarlók és II. 1307. sz. sarlótöredék (171. kép).

22. Lesnek (Leşnic, Hu.). — A Maros partjától K.-re a község alatt ősk. telep. A dévai múzeumban dendrites jáspisszilánkok, pirosra égett cserepek s köztük grafitos és szénmázás, köröm- és ujjbenyomásos, valamint barázdás tűz-

171. kép. Bronzsarlók Leppendről.

delésűek is. A telepben tűzpadokat is figyeltek meg.

A községből br. karpereceket is ismer az irodalom. *OTÉ*. XII. (2. r. IX.) 58.—59. I. — *Hunyad* vm. tört. I. 10. I. — *Marţian* I. 385. sz., II. 394. sz.

23. Lesnyek, I. Lesnek (Hu.).

24. Lesses (Şulumberg, Schönberg, Nk.). — *Pogányvár*áról *Müller F.* *Siebenb. Sagen*. *Kronstadt*, 1857. — *Marţian* I. 384. sz., II. 674. sz.

25. Letka (Letca, Szd.). — Határában 1864-ben *Tău* (= tó) név. Mon. V. 56. I.

1910-ben *Balta Pintii* (= *Pintye* tócsája) és *Tăuţ* (= *tavacska*) neveket jegyeztem fel. Tehát az 1864-ben még *Tău* (= tó) idővel annyira kiszáradt, hogy *Tăuţ* (= *tavacska*) lett belőle.

26. Léfalva, I. Várhegy (Hsz.).

27. Légen, I. Magyarlégen (Ko.).

28. Libánfalva, I. Görgénylibánfalva (Mt.).

29. Libáton (Libotin, Szd.). — Határában 1766-ban *Răstoci* (= tócsás hely) név. Mon. V. 60. I.

30. Lippa (Lipova, Te.). — 1885-ben *Lóczy L. a Gaurolovec* völgyéből 2 kovatóredéket és 1 cserepet adott át a MNM.-nak. *Napló* 1885. szept. 29. 120. tétel. — *Milleker* III. 92. I. — 1889-ben *Torma K.* cserepeket és obszidián-szilánkokat ajándékozott a MNM.-nak. *Napló* 1889. júl. 1. 47. tétel. — *Milleker* III. 92. I. — AÉ. XLVII. (1934) 153. I.

1874-ben a *Ráth*-gyűjteménnyel 2 rézbalta

is került a MNM.-ba (Napló 1874. jan. 5. 344. tételsz.), amelyek az irodalomban hol rézből valók gyanánt (*Hampel* Ant. 20. I. és VII. t. 2. sz., Catal. 143. I. s itt valószínűleg a lennebb említendő csákovai példányról van szó. — *Milleker* III. 92. l., analógiája *Pulszky*: Rézkor 53. l. 9. ábra), hol pedig mint br. balták szerepelnek (Napló 1874. jan. 5. 344. tételsz. — *Milleker* Délm. ősk. 45. l., Délm. ősk. t. 36. l. — AK. X. 99. l. — AÉ. r. f. VIII. 245. l. — Tört. Rég. Ért. ú. f. XVIII. 98. l. — Arad vm. mon. II./1. k. 14. l. és 5. sz. jegyzet). Az irodalom kalapácsnak mondja őket, holott balták, de fokuk kalapálásra is megfelelt.

Plank Ferenc egri gyűjt.-be több rézcsákány került, a legnagyobb 25 cm hosszú volt. AK. VII. 76. l. — AÉ. ú. f. XIII. 129. l., XXXIII. 303. l. 7. sz. (a MNM.-ban) és képe 305. l. 15a. sz.

Az a rézbalta, amit a CIA. 1876. I. 229. l. I. t. 8. ábra és utána az *Ephemeris Dacorom*. IV. k. 1926. I. ábra 1. sz. alatt közöl, nem Lipán, hanem a felette levő Csákován került felszínre. V. ö. *Pulszky*: Rézkor 27. l., Mo. A. I. 82. l. — Tört. Rég. Ért. 1889. 4.—5. és 15.—16. l. — Arad vm. mon. II./1. k. 12. l. 4. sz. jegyzet.

31. Lisznyó (Lișnău, Lisneu, Hsz.). — A SzNM.-ban a *Lisznyópatak* mellől 100./888. sz. vastagnyakú trapezoid kővő, 9./879. sz. rézkori, 17.8 cm h. kőfokos, amit az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 67. l. 2. sz. szekerének mond. A *Jenejék* hegyről 6926.—60. sz. vörös alapon fehér festésű s kevés barna festésű kerámika, agyagkanál, idol, kaptafaalakú vésőtöredék. A *Csigabegy*-ről réz- és korabronzkori kerámikai maradványok, köztük egy zsinédíszes cserép. Dolg. — Trav. II. 182. és 232. l. — SzNM. Ért. I. 42.—44. l. — Emlékkönyv 334. l. — Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 6. l. — *Schroller* 78. l. 143. sz. festett és átmeneti jellegű keramikát említ, u. ott 142. sz. alatt a *Csulakkaréj*-t a rézkori telepek közt sorolja fel.

U. o. a *Csuklyánbegy*-ről 6961.—76. sz. alatt 2 drb. mély patinájú kovavakaró és bronzkori cserepek.

A *Várberc*-en hitelesítő kutatásokat kell végezni. *Orbán* III. 204. l. — *Könyöki—Nagy* 284. l. — *Marțian* I. 386. sz., II. 395. sz.

Határában 1670-ben *Kárászostó*, 1703-ban *Tőfenék*, 1791-ben *Csikostó*, 1819-ben *Epres tőfenék*, 1829-ben *Csikostó* nevek. Emlékkönyv 65. l.

32. Lompért, I. Szilágylompért (Szi.).

33. Lónapoklostelke (Poklostelke, Pâclișă, Pâglișă, Szd.). — Határában *Peșterea*, 1898-ban *Peșteri* nevek, itt kőfülkék. Mon. V. 471. l.

34. Longodár (Dăișoara, Längenthal, Nk.). — Az EMER.-ban II. 338. sz. mammutagyar a község határában levő időleges patak medréből. Az EME. Évk. 1908. 40. l. tévesen Köhalmba teszi a lelőhelyet.

35. Lopény, Gooss 33. l. hibásan **Lupény** helyett.

36. Loska, (*Gooss* 34. l.) I. Szamospart (Bn.).

37. Lozsád (Lozsádkistóti, Jeledintzi, Hu.). — A dévai múzeumban a *Magurá*-ról 9584. sz. összenyomott szívídomú, láncszemszerű aranycsüngő. Súlya 7.4 gr és egy másik, 9583. sz. 3.1 gr súlyú aranycsüngő.

1913-ban a *Kincses* határrészben 58 drb.-ből álló római ezüstéremlelet került felszínre, melyben voltak köztársasági dénárok s császárkoriak is (Vespasianus, Titus, Domitianus, Traianus, M. Aurelius, Sept. Severus). NK. XII. 1913. 114.—115. l. — Ezekon kívül volt még III. Gordianus Nicaea város részére vert rézpénzének egy példánya is. Ez utóbbi, továbbá 7 köztársasági és 6 császárkori érem a szászvárosi ref. Kuun-kollégium gyűjteményébe került, a többi magánkézbe jutott. — Ebben a határrészben máskor is letek római consularis érmeiket. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 55. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 71. l. 54. sz. — *Marțian* I. 387. sz. (Lozsádkistóti alatt) és II. 375. sz.

38. Lozsádkistóti, I. Lozsád (Hu.).

39. Lózsárd (Lujerd, Szd.). — A szamosújvári főgimn.-ban br. tokos füles balta. AÉ. ú. f. XXVI. 368. l. — *Marțian* I. 388. sz., II. 397. sz. — *Orosz* I. 59. sz.

40. Lőrincfalva (Leordeni, Mt.). — A falu alsó végén levő *Ördögút*-ját *Orbán* IV. 50. l. római eredetűnek mondja. Tisztázandó.

1862. aug. 27-én „a ref. mester telkén kútásás alkalmával egy singnyi mélységre csudálatos, szénavágó és lópatkó formájú harangréz anyagú, zöld lemezzel bévont, nagy darab régiséget találtak, igen nagy kár, hogy a kiások négy darabba törték, nem tudom, mi végre használtathatott“ — írja *Benkő* II. 155. l.

41. Lőrincréve, I. Megykerék (Af.).

42. Lövete (Lövete, Lueta, U.). — Sáncairól EM. XIII. 422. l.

Lőrincfalva, Gábosháza, Telekfalva (a mostani község helye), *Sófalva* (a falun alól levő sóskút körül feküdt), *Lázfalva* (helyét ma *Lázfalú-mező*-nek hívják) és *Zádogszeg* községekből alakult. — A község derekán egy kiszökellő előfokot *Udvarhely*-nek hívnak. — Lövétén alul van a *Várhegy*, amelyen várromok vannak. A hagyomány a vár eredetét *Almos* vezérnek tulajdonítja. *Orbán* I. 84.—85. l.

A *Tolvajos patak* és *Festék malom* határrészekben az opál szálában van meg. Székelység 1935. 4. l.

43. Ludesd (Ludești, Hu.). — Az EMER.-ban 4970. sz. alatt *Caius Marius Capito* érmének éremverő tőkéje. *Gooss* 90. l. — Wiener Ausstellungscatalog 44. l. — *Marțian* I. 390. sz., II. 402. sz.

44. Lugos (Lugoj, Krsz.). — Vidékéről a *Dessewffy-gyűjt.*-ben barbár ezüstérem. *Dessewffy* IV. 79. l. és L. t. 1240. sz.

Környékéről magánkézben 3 barbarus ezüstérem, mint *Dessewffy* 414., conf. 224. 228. sz. s a két utóbbi *Forrer* 280. sz.

45. LungSORA, I. HosszúSOR (Ar.).

46. Lunkány (Luncani, Hu.). — Pogányvárát a dák kérdés szempontjából át kell kutatni. ASL. I. 25. l. — *Könyöki-Nagy* 285. l.

47. Lupény (Lupeni, Hu.). — A *Strázsa* hegy északi lejtőjén levő *Bellona barlang*, melyben ősk. cserepek is fordulnak elő, említve már a *Vulkánszoros*-ban. V. ö. *Gooss* 33.—34. l. — ASL. I. 356.—364. l.

Lupény és a Vulkánszoros közt a Román Zsil jobb partján régi aranymosás nyomait mutató gödrök vannak.

1879-ben aranyozott bronzszobrot leltek, mely 1884-ben *Maderspach Viktor* ajándéka képpen a dévai múzeumba került. *Ares*-t ábrázolja, s *Téglás G.* szerint Kr. e. IV. sz.-beli görög mű és az aranymosás révén juthatott ide. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 204. l. 285. sz. — V. ö. AÉ. r. f. XIII. 79. l. — *Marčian* I. 392. sz. és II. 404. sz. vasbányászat nyomait is említi.

Bielz I. 41. l. 37. sz. tévesen azonosítja Lupényt Zsilfarkaspatáká-*val*.

48. Lupsa (Lupša, Fo.). — A *Harhamú* hegyben barlang. *Bielz* I. 30. l. 25. sz.

49. Lupsa, I. Nagylupsa (Ta.).

50. Luska, I. Szamospart (Bn.).

M

1. Macskamező (Mašca, Szd.). — Határában 1768-ban *Balta rošie* (= vörös tócsa), *Balta colacului* (= a kalács tócsája) és *Răstoci* (= tócsás hely) nevek. Mon. V. 100. l.

2. Macsova (Maciova, Krsz.). — Határában *Goronışu peșterei* (= a barlang tölgyese) név. Krassó vm. tört. II./2. 14. l.

3. Madarzsák (Madrizesti, Mădrizești, Ar.). — Határában barbár pénzeket leltek. Mon. II./1. 18. l.

4. Madrizesti, I. Madarzsák (Ar.).

5. Magaró (Măgărei, Magarei, Nk.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban egy hatszögletű, hosszú, köpűs, valószínűleg szkíta br. nyílhegy, amit kavicsgödörben leltek. AÉ. ú. f. XVII. 20. l. — *Fettich* I. 24. és 45. l. és II. 505. l. — *Pârvan* 327. 707. 782. l. — ESA. XI. 195. l. U. ott kelta vaslándzsa. *Pârvan* 513. l. és 254. ábra.

6. Magosmart, I. Szamosmagosmart (Szd.).

7. Magura, I. Biharmagura (Bi.).

8. Magura (Măgura, Hu., közelebbi megjelölés nélkül). — A dévai múzeumban 4915.

sz. hosszúkás fenőkő töredéke és egy talpcsőves neolithikus edény alja.

Az EMER.-ban 2307.—19. sz. aeneol., ill. rézkori cserepek és 139. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balta. Útm. 17. l. — *Wosinsky* 27. l. és X. t. 5. sz. — *Marčian* I. 395. sz., II. 413. sz. — Debreceni Közlemények 1940. 1. sz. 8. l.

A Nagyág felé eső *Csetrás* hegység alján levő csorgó felett 1860-ban egy díszno egy fazék római consularis érmet és egy bronzláncot túrt ki. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 60. l. 13. sz. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 61.—62. l.

9. Magura (Măgura, Hu., Lózsád mellett, szászvárosi járás). — A dévai múzeumban aeneol. lencsésdíszű edénytöredékek a *Szölő alatt* nevű határrészből, továbbá egy megkezdett fúrású kőbalta, amit ütőkőnek használtak. *Schroller* 76. l. 82. sz.

10. Magura (Măgura, Hu., dévai járás). — A dévai múzeumban 9581. sz. 5,65 gr súlyú, négyélű aranykarika.

A község előtt levő *Magulicsa* dombon őskori erősség. Hunyad vm. tört. I. 12. l.

Schroller 76. l. 83. sz. alatt kimetszett díszű keramikát említ.

11. Magura (Măgura, Hu., Felsőcsertés mellett). — A dévai múzeumban neolithikus és aeneol. cserepek. — *Schroller* VII. t. 7. sz. alatt kőkapát közöl.

12. Magyarád (Măderat, Ar.). — A MNM.-ban kavicsok, kovaszilánkok, kővésők, kőfejszék, kőkalapácsok, csiszoló és fenőkövek, kőgyaluk, kvarcitból, kvarcítalából, andezitből, trachytból, lydítből, chloritpalából, serpentinből, sárga mészkőből, csillámpalából; csontárok, csontkalapácsok, vágott és törött agancsok, csontkorcsolya, állati fogak; agyagedénytöredékek, orsógombok, agyagbélyegző, hálósúlyok, faltapasztöredékek, rézvéso, melynek foka csúcsba fut, 1 br. bogrács, kerek bronzedény 3 töredéke, melynek széle sodronyra van hajltíva, lemeztöredék, spirális tekercs, 8 kisebb tekercs, 13 sodrony, bronztű, varrótű, 22 töredék, 1 sodrony, 2 drb. C-alakú lemez, 3 aranylemezcsüngő, 13 agyaggyöngy. MNM. 1884. évi besz. n. 117.—156. sz., 1898. évi besz. n. 44. sz.

13. Magyarbagó (Băgău, Af.). — A NBKM.-ban téglavörös és fekete tónusú aeneol. kerámika. A téglavöröse jórészt spirális, a feketeé nagyrészt meander vagy tüzelés és fehér tömés a díszítése. Megvan a barázdás tüzelés is. *Wosinsky* 29. l. és V. t. 9. 11. sz. — *Schroller* 74. l. 18. sz.

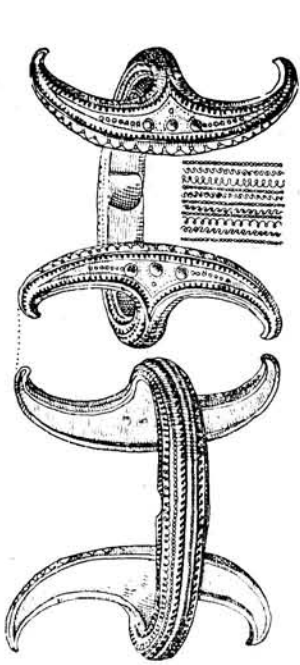
Az EMER.-ban II. 293.—94. sz. ősk. arany lemezékszer, II. 295. sz. aranylapka, II. 547. sz. 3 gr súlyú aranykarika. EMÉ. Évk. 1908. 41. l., 1909. 36. l.

Határában *Feneketlen tó* név. Mon. I./1. 99. l.

14. Magyarbaksa (Bocșița, Szi.). — Határában *Falühely* név. Mon. III. 70. l.

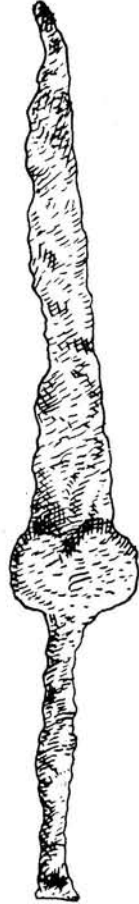
15. Magyarbénye (Băia, Benden, Kk.). — A MNM.-ban 7 aranyláncszem, alakjuk tojásdad; egy egész és két félhajlásból állanak. Díszítésük hosszában futó, bevett pontok és körök. MNM. 1880. évi besz. n. 116. sz. AÉ. r. f. XIV. 342. l.

1879-ben 89.5 karátot nyomó aranykarperec (172. kép) letek, mely a MNM.-ba jutott.

172. kép.

A magyarbényei aranykarperec.

173. kép. Szkita vastőr Magyarborosbenedekről.

Törzse lapított, karjai szarvakban hajlanak ki; gazdag rámadíszítésén kívül 3 sötét, a karperec halvány színű anyagától (erdélyi arany) elütő, aranyszeget visel. MNM. 1880. évi besz. n. 53. sz. AÉ. r. f. XIV. 214. 342. l. és XXXIII. t., továbbá XXXV. t. 3. sz. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 196. l. 239. sz. — *Marțian* I. 396. sz., II. 67. sz. — *Pârvan* 338. 549. 680. l. és 229. ábra — *Márton* 88. 92. l. és 24. kép 1.—2. sz.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban első vaskori aranycsésze. *Csáki M.* Führer durch das Baron Brukenthalschen Museum. Hermannstadt, 1895. — *Schroller H.* Die Goldschale von Hermannstadt. Jahrb. d. Burzenländer Sächs. Museums. Kronstadt, 1925. 114. l. és II. t. — *Pârvan* 318. 326. l. 1. sz. jegyzet, 330. 331.

341. 392. 416. 756. 758. l. és XIV. t. 1.—2. sz. — *Nestor* 123. és 125. l.

Vasútépítéskor görög-római érmek társaságában 2 ezüstfibulát is letek. Schässburger Gymnasialprogramm 1856. 32. l. — AÉ. ú. f. VI. 1886. 385. l. — *Pârvan* 559. l.

16. Magyarbikal (Bikal, Bicalat, Ko.). — A kolozsvári ref. kollégium gyűjt.-ben obszidiánmagkő. EME. Évk. V. 138. l. — *Gooss* 14. l. — OTÉ. 1878. 136. l. — AÉ. r. f. I. 56. l. — AK. VII. 162. l. — CIA. 1876. II. 14. l. — AÉ. ú. f. XXXI. 276. l., XLVII. (1934) 153. l. — *Marțian* I. 512. sz. és II. 62. sz. tévesen Oláh-bikal-t mond.

Határában *Kiskelemen-tó*, *Nagytó* nevek. *Jankó* I. 16. l.

17. Magyarbodza (Buzăul-Ardelean, Buzăul-Ungar, Hsz.). — Határában szimmetrikus gödrök és földhányás. *Marțian* II. 117. sz., Urme 45. l. — *Teutsch Gy.* idehelyezi a szitabodza aurignaci műhelyeket. B.—H. II. 51.—64. l. — Hasonlóképpen a MKÉ. X. 135. l. is.

L. *Szitabodza* alatt.

18. Magyarbogáta (Alsóbogáta, Bogata-Ungurească, Szd.). — *Orosz E.* gyűjteményében II. Fülöp tetradrachmájának barbár utánzata. *Marțian* I. 397. sz., II. 78. sz. — *Orosz* I. 60. sz.

Határában 1820-ban *Baltă* (= tócsa) név. Mon. II. 218. l.

19. Magyarborosbenedek (Benedic, Af.). — Szőlőforgatás alkalmával letek egy szkíta vastört (173. kép), mely 1897-ben a MNM.-ba került. Hossza 25.8 cm. Markolata 8 cm h., közepén kissé megvastagodik, a tetején levő egykori, keresztben álló pálcátág hiányzik. Tővé-nél bronzból öntött, szívalakú tag, melynek mindkét oldalán bekarcolt dísz van, mely két merőleges párhuzamosból és az ezek külső oldalán futó öt cakos zezugvonalból áll. Az előre görbülő penge egyélű, hossza szívalakú tag nélkül, fokán mérve, 15.4 cm. Hegyéből hiányzik egy kis darab. AÉ. ú. f. XVII. 449. l. — *Ginters* 30. l. és fényképe 12. t. c. alatt. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 505. l. — *Pârvan* 358. l. — ESA. XI. 174. l. és 4. kép.

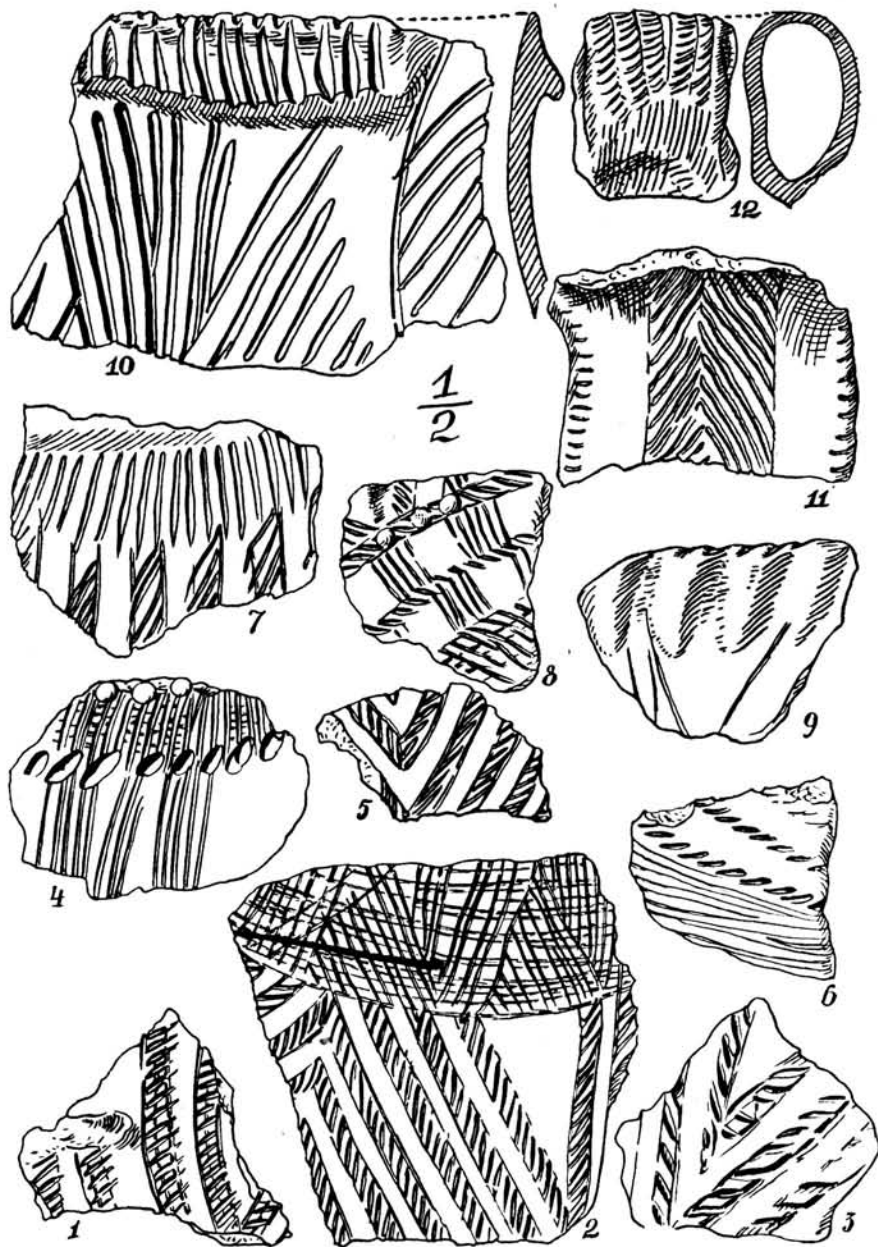
A NBKM.-ban 1919. sz. kelta vaslándzsa.

20. Magyarborosbocsárd (Borosbocsárd, Bucerdea-Vincasă, Bucerdea-Vinoasă-Română, Af.). — Környékét a dák kérdés szempontjából is tisztázni kell. Vára (*Kecskevár*) *Kövári* I. 21. és 146., II. 213. l. szerint dák eredetű. — *Marțian* II. 105. sz., Urme 21 l.

21. Magyarborzás (Bozieș, Szd.). — Az EMER.-ban 9. sz. kővésőtöredék, 10. sz. kovamagkőtöredék, 15. sz. téglalapalakú kővéső, 248.—333. sz. cserepek az aeneol. és rézkorból (174. kép), 10030. sz. obszidiánszilánk, valószínűleg a *Poderei* határrészből, ahol ősk. telepet említ a Mon. I. 97. l. és II. 262. l. — *Marțian* I. 398. sz., II. 93. sz. — Ezekre a cserepekre vonat-

kozik részben *Gooss* 15. l. adata, hogy az EMER.-ban félig égett agyagedénytörödékek, kőszilánkok, serpentinvéső, 2 mésztufavéső és 1 szarukővéső van. — Az OTÉ. XVII. 357.—389. l. tévesen obszidiánmagkővet említ, az OTÉ.

rekre csiszolt s közepén keskenyülő trachytkalapácsot említ innét. Hunyad vm. tört. I. 16.—17. l. — AÉ. ú. f. VIII. 420. l., rajza u. o. 418. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 71. l. 59. sz. — A Sztrigy medrében lelték, tehát másodlagos helyen.

174. kép. Agyagedénytörödékek Magyarborzásról.

XXVI. 1901. 36. l. csak a kőszilánkokat és az obszidiánzilánkot említi. — *Orosz* I. 61. sz., II. 32. sz. — AÉ. XLVII. (1934) 153. 157. 209. l. — *Debreceni Közlemények* 1940. I. sz. 8. l.

Az Útm. 12. l. tévesen a kisküküllőmegyei Borzásra helyezi ezeket a leleteket.

Határában 1864-ben *Szárastó* név. Mon. II. 262. l.

22. **Magyarbretye** (Bretea-Ungurească, Hu.). — Az irodalom egy félig átfúrt és egy ke-

23. **Magyarbükös** (Bichiş, Af.). — A NBKM.-ban 3584. sz. rézkori kovamagkő.

24. **Magyarsaholy** (Cehalul-Ungureş, Szi.). — A zilahi Wesselényi-kollégium gyűjt.-ben egy 15 cm h., kaptafaalakú kvarcit balta. — 1873-ban 4 br. övrészlet, 19 br. karika, 44 br. boglár, másik 6 ép és 14 sérült br. boglár, 1 tölcseralakú bronzeszköz került a MNM.-ba, mint egy nagyobb gyűjtékes lelet része. MNM. 1873. évi szerzeményi napló jan. 25. 11. sz. — *Hampel*

Trouv. 82.—83. I., II. 79. I. és LV. t. 4. sz. A Mon. III. 220. I. tévesen teszi a tatárjárás idejére.

25. Magyarscerged (Nagyscserged, Cergăul-Mare, Af.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban sötétzöld jáspísvéső. EME. Évk. V. 130. I. — *Gooss* 17. I. — OTÉ. 1878. 136. I. — *Marțian* I. 472. sz., II. 144. sz.

26. Magyarsesztye (Cesteiul - Unguresc, Af.). — Az EMEÁ.-ban a Maros partjáról, szemben az állomással, Bos sp. és Ovis sp. zápfogai, faragott és simított hengeres és lapos csonatok, aeneol. félig égett durva cserepek. EM. IV. 132. I.

27. Magyarderzse (Dârja, Szd.). — A *Vármegyeháza* határrészben vastag cserepeket, *Munca Vaszi* telkén aranyláncszemeket, a *Vultur* nevű hegy alján és oldalán bronz- és réz (?) lándzsát leltek. Mon. III. 289. I. — *Orosz* II. 33. sz.

Határában 1864-ben *Țăuri* (= tavak) név. Mon. III. 289. I.

28. Magyardecse (Dicea, Szd.). — Az EMER.-ban D. 334. sz. mandulaalakú kőfejsze, a *Vágás* nevű határrészből pedig I. 7637. sz. br. makkos sarló.

Floth Ferenc gyűjt.-ben volt egy br. tokos füles balta. AÉ. ú. f. XV. 284. I., képe u. o. 166. I. és *Hampel* CCXLVIII. t. 3. sz. — Az *Óriás* határrészben 17 br. karperecet leltek. Mon. I. 117.—118. I. — *Marțian* I. 399. sz., II. 229. sz. — Mon. II. 551. és 560. I. — *Orosz* I. 62. sz., II. 34. sz.

Határában 1269-ben *Nádas vízfő*, 1334-ben *Nádasbüki*, 1754-ben *Óriás vége*, 1812-ben és 1831-ben *Óriás*, 1864-ben *Óriás*, *Várhid*, *Szálásdomb*, *Nádas*, *Várhegy alja* nevek. Mon. II. 559.—560. I.

29. Magyarereggy (Alsóereggy, Unguraș, Szi.). — Határában *Dosul Ciucașului* (= a Csukás háta), *Fața Ciucașului* (= a Csukás felülete), *Cetate* (= vár) nevek. Mon. III. 340. I.

30. Magyarfráta (Frata, Ko.). — Egykori 2 halastaváról *Sztripszky* 52. I. 103. 104. sz.

Egy 1413-beli oklevél a község *Büdös tó*-ját ismeri; a *Suky*-levéltár adataiból 1479—1577 közt a *Silad-tó*, *Gyerő-tava* és *Nagy-tó* neveit ismerjük meg. Környékük az őskor szempontjából is szemrevételezendő. EM. 1911. 309. I.

31. Magyarforró (Fărău, Af.). — *Țéglás G.* 1886. nyarán a marosújvári sóbányahivatal egyik tisztjénél 2 bronz priapus-alakot látott. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 83. I. 116. sz. — *ESA*. IX. 1934. 188. I.

32. Magyargorbó (Gârbăul-Unguresc, Gârbou, Ko.). — Az EMEÁ.-ban kvarc- és hydrokvarcitszilánkok, szépen retusált vakaró és árvéső; aeneol. vesszős díszű cserepek, bronzkori hornyolt cserép. — U. o. a község melletti telepről cserepek.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben: a) A *Fața* dűlőből hydrokvarcit magkővek, szilánkok, vakarók, egy obszidián szilánk és egy vakaró (AÉ. XLVII. — 1934. — 153. 157. 209. I. — *Debreceni Közlemények* 1940. I. sz. 8. I.), egy piszkos téglaveres színű cserép, mely belül fehérrel van bevonva; bronzkori cserepek, villanova-urnatöredékek. b) A *Boniștea* dűlőből hydrokvarcit árvéső, bronzkori cserepek. c) A *Valea Șardului* határrészből aeneol. cserepek, villanova-urnatöredékek. d) A *Labul Ciorului* (*Csorgóláb*) határrészből aeneol. cserepek. e) A *Bábavár*-ból aeneol. cserepek. f) A *Zsip* határrészből bronzkori cserepek.

Orosz E. gyűjt.-ben a *Dos* határrészben levő telep emlékei. EM. XX. 90. I.

33. Magyargoroszló (Guruslăul-Unguresc, Szi.). — A *Szikszay*-gyűjt.-ben volt egy nádlevélidomú, rövid brozkard. Pengéje 53 cm hosszú; 4,5 cm széles; 10 cm hosszú markolata korongban végződik. AÉ. ú. f. XVII. 357. I.

34. Magyargyerőmonostor (Mănășturul-Unguresc, Ko.). — *Marțian* II. 419. sz. aranygyöngyöket és 4 aranykarperect említ in.ét.

Határában *Várhegy* név. *Jankó* I. 13. I. Határában szálában van meg a hydrokvarcit.

A Gyalu-kolozsvári országút mellett egykor létezett 2 halastaváról *Sztripszky* 35. I. 1.—2. sz.

35. Magyargyerővásárhely (Oșorheiu, Ko.). — Határában *Gát*, *Szárasztó*, *Kincses* nevek. *Jankó* I. 13. I.

36. Magyarherepe (Herepe, Herepea, Herepea-Ungurească, Af.). — Az EMER.-ban II. 4385. sz. ősk. agyagpereszlen.

A MNM.-ban 2 broztöredék. MNM. 1907. évi Jelentése 40 I.

Az AÉ. ú. f. XXVIII. 53. I. 1. sz. jegyzet s utána *Dolg.* — *Trav.* IV. 240.—241. I., valamint *Pârvan* 357. I. a szkíta lelőhelyek közt említi.

Marțian II. 325. sz. szerint a *Cetățuie*-n (= váracska) földhányás.

37. Magyarhermány (Heculian, U.). — A SzNM.-ban 5159. sz. egyenes fokú, 9,5 cm h. kőfejsze.

A *Paphomlok* nevű hegyfokon nagymennyiségű vassalak fordul elő. Hitelesítendő, hogy vajjon nem függ-e össze őskori vasolvastással is. *Orbán* I. 217. I. — Székelység 1935. 11. I.

38. Magyarigen (Ighiu, Af.). — Sziklaodúiról B.—H. IX. 27. I. — Mon. I./I. 64. I. — *Peșterea dela coada Coișchii* nevű barlangjáról *Racovitza* 564.—565. I.

A NBKM.-ban 3283. sz. alatt egy 56 cm hosszú, nádlevélidomú, markolatnyújtványos br. kard. Mon. II./I. 89. I. és XI. t. 106. sz.

A *Magura* nevű szőlőhegyen 1885-ben állítólag egy agyagedénybe rejtve leltek 1 br. zablarészt, 1 br. karperecetöredéket, 1 vassarlót, 1 meggörbített vas lándzsahegyet. Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 81. I. 98. sz. szerint a dévai múzeumba

kerültek. — *Marțian* I. 402. sz. és II. 357. sz. az egész leletet tévesen bronzból valónak mondja.

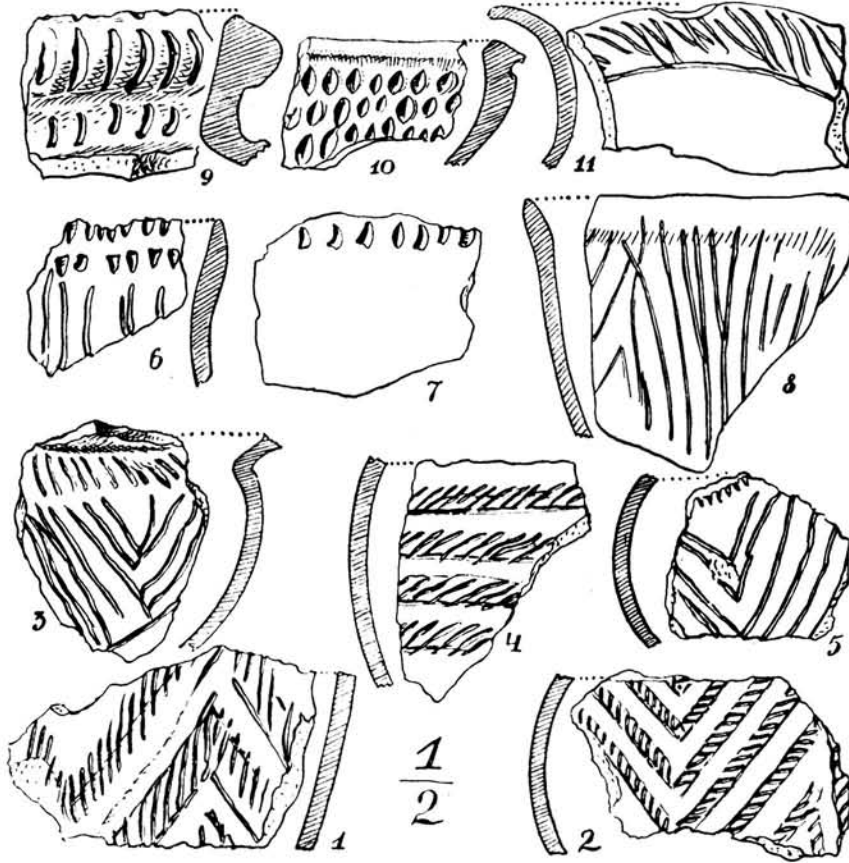
39. Magyarkapud (Kapud, Căpud, Murăș-Căpud, Af.). — A NBKM.-ban 895.—1003. és 4380.—4489. sz. aeneol., ferdén vágott szájú csupor, vesszős, bordás, barázdás tüzelésű, lencsés és vésős díszű cserepek, rézkori kőfokos éle, br. fűrészlemez-töredék (Mon. II./1. 86. l. tévesen rézből valónak mondja, l. u. o. VIII. t. 74. sz.), réztöredékek (u. o. 86. l. és VIII. t. 81. sz. — inkább kés! —). — *Schroller* 74. l. 22. sz. és XXVI. t. 9.—12. sz., XXVII. t. 7. 10. 11. sz.

Nagy 279. l. — *Marțian* I. 403. sz., II. 451. sz., *Urme* 23. l. dák eredetűnek véli.

40. Magyarkályán (Kályán, Călean, Ko.). — Határában az unitárius egyháznak a XVII. sz. végén halastava volt. EM. 1911. 309. l.

41. Magyarkecel (Cățulul-Unguresc, Szi.). — *Nagy Domokos* főszolgabíró gyűjt.-ben volt egy 24 cm hosszú, 1.4 kg súlyú, kettős ellentett élű rézcsákány, melynek (voltaképpen a használatban ellapított éle) foka 4.5 cm, nyéllyuka 6 cm magas, maga a lyuk pedig 3.5 cm széles. Mon. I. 30. l.

Az irodalom br. tokos füles baltát említ

175. kép. Aeneolithikus edénytöredékek Magyarköblösről.

Az EMER.-ban a *Magurá*-ról IV. 2107.—8. sz. cserepek az aeneol.-ból, IV. 2109.—10. sz. opálosodott homokkőszilánkok. — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 81.—82. l. brachycephal koponya állkapcsát is említi.

A NBKM.-ban a *Magurá*-ról *Bos* sp., *Sus scrofa*, *Canis familiaris* L., *Cervus elaphus* foss. Goldf., *Cervus capreolus* csonttöredékeit említi az EM. IV. 132. l., s a gyűjtemény megnevezése nélkül cserepeket, faltapasztöredékeket, *Spondilus gederopus* umbóját sorolja fel. V. ö. még *Dolg.-Trav.* VI. 12. l. — Mon. II./1. 82.—83. l. és IV. t. 36.—42. sz., V. t. 43.—46. sz. — EM. XXV. (ú. f. III.) 168.—169. l.

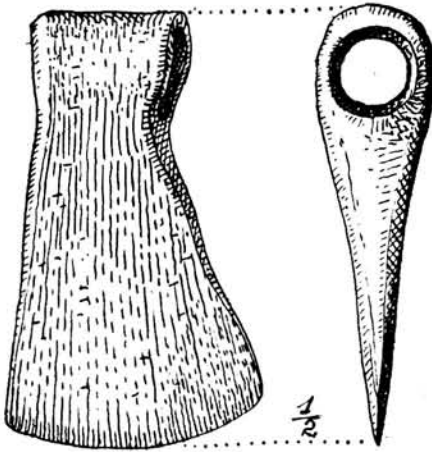
A *Magurá*-n földvár nyomai. *Könyöki-*

innét. Mon. I. 32. l. Ez nem azonos az EMER.-ban IV. 2587. sz. alatt levő példánnyal.

42. Magyarköblös (Cubleșul - Unguresc, Szd.). — Az EMER.-ban: a) A *La labu Ghilanii* határrészéből I. 4955.—64. és I. 7734.—42. sz. rézkori cserepek. b) I. 4965.—91. sz. durva rézkori cserepek és tapasztöredékek, I. 4992.—95. sz. kelta cserepek a *Kökütgödör* határrészéből. c) IV. 2207.—11. sz. rézkori cserepek és faltapasztöredékek a *Kendi völgy*-ből. d) II. 3999. sz. agyaggyöngy és II. 4000.—80. sz. aeneol. cserepek a *Kendi kő* nevű határrészéből, tűzhely mellől (175. kép). e) II. 6729. sz. agyaggyöngy az *Intre hotare* (= határköz) határrészéből, a patak partjáról. f) D. 3296.—341. sz. a

Pusztá szőlők alatt nevű határrészből, kerek kunyhó mellől, rézkori telep maradványai (homokkőkés, kónikus fúrású kerek homokkőkorong, cserepek, *Roska* II. 270. kép). g) D. 3342.—62. sz. rézkori telep durva kerámikai maradványai (kihajló perem, ujjbenyomásos borda) a *Csatorna árka* határrészből. EME. Évk. 1910. 35. l., 1911. 46. l.

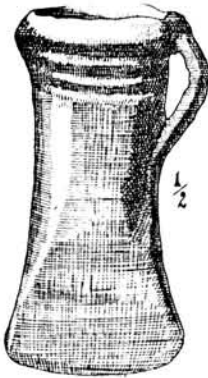
U. ott *Jakabházy Ferenc* telkéről II. 6730. sz. rézbalta (176. kép). Állítólag rézüstben lelték, amiben hamú is volt.

176. kép. Rézbalta Magyarokölsőről.

U. ott IV. 2142. sz. br. tokos füles balta *Pincés Lajos* telkéről, tűzhely mellől (177. kép).

Határában 1631-ben *Palota*, *Bikástó*, 1639-ben *Kondortó*, *Tós-bükk* nevek. — A hagyomány a régi községet a *Mázarište* (= borsószér) határrészbe helyezi. Mon. IV. 469. és 450 l.

177. kép. Tokos füles bronzbalta Magyarokölsőről.

A malom alatt ma is jól látszik egy dugás és feltűnő, hogy a mai malom a közelében van. Itt tehát a dugás nyugati szélével összefüggő malom lehetett, mely a tó megszűntével valamivel fennebb épült.

43. Magyarlapád (Lopadea-Ungurească, Lopadea-Nouă, Af.). — A NBKM.-ban a *Földváracs* telepről 1357.—93. sz. nyers réz, rézkori cserepek és kőholmik (1378. sz. homokkőkés,

1376. sz. gombos fejű serpentin fokos). — *Schroll* 74. l. 34. sz.

A *Korhány*-hoz vezető mezei úttól jobbra a *Telek* határrészben lelt bronzkori cserepek a NBKM.-ban. — U. ott I. vaskori temető, melyből az útszéli árok falában gyermekcsontvázat, edénytöredékeket figyeltem meg még 1913-ban. — A fenti múzeumban torha, koravaskori cserepek.

U. ott 1556. sz. kelta vagy római vaseke. U. ott csontvázas szkíta sírból, amit földmunkások fedtek fel, hallstatti vaslándzsa, 1 négyélű csontnyílhegy, 1 szárnyas, köpűs vasnyílhegy és 2 háromélű, köpűs bronznyílhegy, melyek egyikén még meg van a szaka.

44. Magyarláros (Lăpușul-Unguresc. Szd.). — Az EMER.-ban I. 1326. sz. kaptafaalakú, kétoldalt ferdén lecsiszolt kőbalta, I. 1327. sz. kaptafaalakú kovapalakapa félig átfúrva. Útm. 17. l. — *Debreceni Közlemények* 1939. I. sz. 4 l. és képe u. o. 5. l. 3. kép.

Floth Ferenc gyűjt.-ben valószínűleg nagyobb gyűjtélkes leletből volt 3 br. csákány. AÉ. ú. f. XV. 284. l. és rajzuk u. o. 192. l., továbbá *Hampel* CCXLVIII. t. 1.—2. sz. — *Nestor* 128. l. és 527c. sz. jegyz.; mindkét helyen tévesen Magyar-Lajos alatt. — U. a. gyűjt.-ben egy másik leletből 1 csákánytöredék, 1 tokos füles br. balta és 2 br. sarló. — Egy harmadik leletből 1 tokos füles br. balta (AÉ. ú. f. XV. 284. l. és *Hampel* CCXLVIII. t. 3. sz.) és 1 br. karperec; Lápos környékéről 1 br. sarlótöredék és 3 csonka br. csákány. V. ö. AÉ. ú. f. XXXIII. 315. l. 44a. sz. — *Marțian* I. 404. sz., II. 328. sz. — Mon. I. 116.—117. l. — *Orosz* I. 63. és 64. sz.

Határában 1679-ben *Csikostóbát*, 1769-ben *Debrektó*, 1828-ban *Barlang*, *Tóbükke*, 1864-ben *Vártető*, *Ördögök temploma*, *Kendertó*, *Csukástó*, 1898-ban *Csukástó* nevek. Mon. V. 29.—30. l. — 1913. szeptemberében *Csukástó* és *Csikostó* neveket jegyeztem fel. Szemrevételeztem. Mindkettő a Lápos holtága, mely csak magas vízálláskor telik meg vízzel, hallal. L. az 1:75000 térképet.

45. Magyarlégen (Legin, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 43. l. 36. sz.

46. Magyarnagygoroszló, I. **Magyargoroszló** (Szi.).

47. Magyarnagyzsombor (Jimborul-Mare, Ko.). — Az EMEÁ.-ban *Cervus elaphus foss.* és *Cervus megacerus aganca*. OTÉ. IV. 1879. 150. l., XXVIII. 1903. 198. l.

48. Magyarnádas (Nădășăul-Unguresc, Nădășel, Ko.). — A kolozsvári egyetem Ásványtani Intézetében a *Sárkányó* vízmosás felső részéből, diluviális kavicsból *Elephas primigenius* agyara. EME. Évk. V. 127. l. — *Dacia* V.—VI. k. 50. l.

U. ott serpentin csákány és harcibalta töredéke. — A kolozsvári unitárius kollégiumban

serpentinkalapács. — A szamosújvári főgimn.-ban A. 6. sz. mandulaalakú homokkőfejsze.

A *Hegyes* határrészben ősk. telep, emlékei *Orosz E.* gyűjt.-ben.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben: a) A vistai *Palotá*-val szemben levő domboldalról aeneol. és bronzkori cserép. b) A gör. kat. templom mellől hidrokvarcit-vakarók, árvésők, bronzkori cserepek. c) A *Szilvás* határrészből hidrokvarcit-kaparók, vakarók, neol. és aeneol. cserepek. d) A *Părăul Mirei* (Mérai árok)-ból rézkori cserepek. e) A csendőrlaktanyáról aeneol. cserepek. f) *Gálos* jegyző kertjéből bronzkori cserepek és villanova-urnatöredékek.

1846-ban 11 drb. apolloniai és dyrrhachiumi drachmát leltek itt. *M. C. C.* 1856. 87. l. — *Gooss* 41. l. — *Seidl* II. 25. l., IV. 83. l. — *ASL. N. F.* XIV. 1877. 71. l. — *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 300. l. 300. sz., XIV. (2. r. XI.) 1889. 170. l. — *Marțian* I. 406. sz., II. 455. sz. — *EM.* XX. 91. l. — *Párvan* 614. l.

Az egykor malommal kapcsolatos halastaváról *Sztripszky* 35. l. 4. sz.

49. Magyaró (Aluniș, Măierău, Mt.). — Az irodalom 5 br. sarlót említ innét. *Jahrb.* 1856. 25. l. — *Marțian* I. 407. sz., II. 415. sz.

Határában *Szarvastó*, melynek környéke az őskor szempontjából is fontos lehet. *EM.* 1911. 309. l.

50. Magyarókereke (Muerău, Ko.). — Határában *Nádbát*, *Kistónál*, *Hálóvetet*, *Nád* nevek. *Jankó* I. 12. l.

51. Magyaros. I. **Küküllőmagyaros** (Kk.).
Nyárádmagyaros (Mt.).
Sajómagyaros (Szd.).
Sepsimagyaros (Hsz.).
Szászmagyaros (Br.).
Székelymagyaros (Ú.).

52. Magyarosd (Mănerău, Hu.). — Az *EMER.*-ban II. 8281. sz. gúlaalakú, 20 cm magas, átfúrt hálósúly vagy tűzikutya, II. 8219. és II. 8221. sz. vágott szarvasagancsok, II. 8220. sz. horog szarvasagancsból a *La cărămizi* (= a tégláknál) határrészből.

U. ott a *Știubzi* nevű hegy alatt a Csernába ömlő patakocska mellett zsugorított fekvő gyermekcsontvázat lelt dr. *Kövári Ernő*. Az *EMER.*-ban innét II. 5389.—411. sz. villanova-urnatöredékek és II. 5412. sz. faltapasztöredék. *EME.* Évk. 1911. 46. l.

53. Magyarózd. I. **Ózd** (Af.).

54. Magyarpalatka (Palatka, Pălatca, Ko.). — A község melletti domboldalon ősk. telep, ahonnan az első 2 közserszámról *Mártonfi Lajos* adott hírt az *OTÉ.* XIII. (2. r. X.) 1888. 155. l. — Egyéb leletek innét, köztük egy 11 cm h. kőcsákány és 1 csákánytöredék az *Orosz E.* gyűjt.-ben. *OTÉ.* XVI. 1891. 155.—156. l., XXVI. 1901. 39. l. — *EM.* XXV. (ú. f. III.) 258. l. — *Marțian* I. 411. sz., II. 494. sz. — *Mezőség* 1904. okt. 20-i sz.

55. Magyarpeterd (Petridul-de-Jos, Ta.). — A *Crucea cheii*-től (= a hasadék keresztje) balra ősk. telep. Leletei *Orosz E.* gyűjt.-ben. *EME.* Évk. 1903. 89. l. — *Marțian* I. 412. sz. — *EM.* XX. 93. l.

La biserica (= a templomnál) határrészben hitelesítő kutatásokat kell végezni. *Orbán* VII. 427. l.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 49. l. 82. sz. — A Magyarpeterdre a 474-es magassági pont felől folyó patakocska völgyében egy ferdén menő felső és egy keresztben emelt alsó (a falu felé eső) dugás még látszik.

56. Magyarpécska (Pecica-Maghiară, Ar.). — A MNM.-ban villanova típusú agyagurnában lelt bronz gyűjteléses lelet, melyben volt: 1 fűrészlemez, 4 karvédő tekercs, 6 kardtöredék, 10 markolatlemez sarló, 6 félholdas végződésű csüngődísz, 8 karperec, 8 borostyánkőgyöngy, 1 bronzkúp, 220 apró bronzkúp, ujjgyűrű, 1 markolatlemez bronzkard és br. övrészletek. A lelet 1901-ben került felszínre. MNM. Multja és Jelene. Budapest, 1902. 91.—96. l. — *Párvan* 304. 318. 327. 328. 383. 400. 431. 770. l. és 217. ábra. — *AÉ.* 1909. 409. l. — U. o. 4 arany sodronykarperec, többszörösen hajlítva és csavarva. Súlyuk 79.5 gr. MNM. 1901. évi besz. n. 111. sz.

A Maros jobb partján végig őskori (réz- és bronzkori) települési nyomok vannak.

I. még **Pécska** alatt is.

57. Magyarremete (Remetea, Bi.). — Barlangjáról Mo. vármegyei és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 3. l.

58. Magyarsárd (Sárd, Șardul-Clujului, Șardul-Unguresc, Ko.). — Az *EMER.*-ban II. 9056.—57. sz. mammutlapocka és combcsont a 72. sz. őrház kertjéből, kavicsrétegből. — A *Cremenea* (= kovakő) határrészben moustiéri és aurignaci telep. Felfedeztem 1934. május 1-én.

U. ott III. 9457.—67. sz. jórészt bronzkori cserepek; a III. 9462. sz. belül fekete, kívül fehérrel bevont, finom torha töredék.

Az irodalom agyagnala-baltatöredéket is ismer innét. *EME.* Évk. V. 138. l. — *Gooss* 50. l. — *Marțian* I. 413. sz., II. 649. sz.

Az *EMEÁ.*-ban *Rhinoceros tichorhinus* láb-szártöredéke az *Őrhegy* északkeleti oldaláról. *EME.* Évk. 1911. 46. l.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben a *Părăul Ursului* (= Medve árka)-ból a következő, valószínűleg moustiéri, emlékek: kerek kovavakaró, moustiéri hegy, lándzsacsúcs, félkörös vakaró, közel félkörös vakaró. Ez utóbbiak anyaga hidrokvarcit, ami a szomszédságban, a *Cremenea* határrészben szálában bőségesen van meg. — A leletek hitelesítendőek!

U. o. a *Părăul ursului* (= *Medve árka*) nevű határrészből aeneol., réz- és korabronzkori cserepek, keskeny br. véső és koravaskori gombos felű tálak félrészei.

Határában *Várhegy*. Azonos a fenti *Őrhegy*-gyel.

59. **Magyarsáros** (Șaroșul-Unguresc, Scharosch, Kk.). — Az EMER.-ban II. 9996. sz. trapezoid kis serpentinvéső a *Hegy alatt* nevű határrészből; III. 9539. sz. ősk. kovaszilánk az unitárius egyház legelőjéről; IV. 386.—89. sz. bronzkori cserepek az *Újszölők* határrészből; IV. 668.—78. sz. bronzkori cserepek, IV. 679. sz. csiszolt kőeszköz, IV. 680. sz. állati fog u. onét; IV. 681. sz. salak, IV. 682. sz. — 709. sz. bronzkori cserepek a *Hágó* határrészből; IV. 710.—24. sz. bronzkori cserepek *Pataky András* szőlőjéből; IV. 2143. sz. kőfejsze foka, IV. 4293.—300. sz. alatt négy faltapasztörredék, 4 cserép az aeneol., illetve bronzkorból a *Szölő* határrészben levő *Gábor tója* mellől; IV. 4289. sz. szarvasmarhafog, IV. 4290. sz. marhaborda és 4292. sz. recéző csont a bronzkorból, a *Hágópatak* partjáról.

60. **Magyarsolymos**, I. **Kissolymos** (Af.).

61. **Magyarszarvaskend**, I. **Szarvaskend** (Szd.).

62. **Magyarszentbenedek**, I. **Marosszentbenedek** (Af.).

63. **Magyarszovát**, I. **Alsószovát** (Ko.).

64. **Magyarvalkó** (Vălcăul-Unguresc, Ko.). — Az EMER.-ban kőalapácsot említ az EM. VI. 64. I. Valószínűleg a 10053. sz. amphibolpala-fejlesztörredékről van szó. EME. Évk. V. 138. I. — *Gooss* 60. I.

U. ott a *Nagymulató* hegy délkeleti oldaláról I. 6383.—90. sz. a korpádiakkal egyező aeneol. edénytörredékek. *Marțian* I. 415. sz., II. 724. sz.

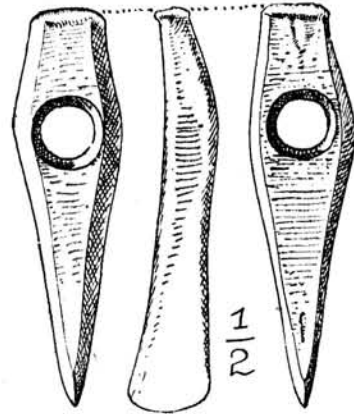
A MNM.-ban négyélű, nyiltvégű síma aranykarika, súlya 29 gr. MNM. 1898. évi besz. n. 62. sz. AÉ. ú. f. XVIII. 375. I.

Határában *Kerekítő*, *Feneketlen tó*, *Tóknál* nevek. *Jankó* I. 13. I.

65. **Magyarvista** (Vista, Vișta, Ko.). — Az EMEA.-ban Vista és Gyalu közt lelt hydrokvarcitszilánkok, a *Kotyor* heggyről pedig szarukőszilánkok. EM. IV. 133. I.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben: a) Tiszai kultúra emlékei a *Kiskút* és *Szénbelydülő* határrészekből. — b) Középeurópai festett kerámika a *Fűzkút*, *Kikútverme*, *Kisrét*, *Kotyor oldal*, *Körtiberek*, *Palota* és *Rakottyai-út* határrészekből. *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, XII. 1936. 39. 50. I. — c) Aeneol. emlékek az *Árvát-dülő*, *Bickadomb*, *Csuptető*, *Farkasberekoldal*, *Fűzkút*, *Kisrét*, *Körtiberek*, *Méhek*, *Pad*, *Palota*, *Papcseretető*, *Szilvástó*, *Kotyoroldal* (egy 10.8 cm h. egyélű rézcsákány: 178. kép) és *Tövisek* határrészekből. *Debreceni Közlemények* 1940. I. sz. 9. I.). — d) Rézkori emlékek a *Csuptető*, *Farkasberek*, *Fűzkút*, *Gerecsedülő*, *Hidegkút*, *Hordóskút*, *Martonos*, *Palota* és *Szilvástó* határrészekből. — e) Bronzkori emlékek a *Farkasberek*, *Gáspár-kert*, *Gerecsedülő*, *Kiskútverme*, *Kisrét*, *Korpáskút*, *Pad*, *Palota*, *Gerecsedülő*, *Kikútverme*, *Kisrét*, *Korpáskút*, *Pad*, *Palota*, *Ra-*

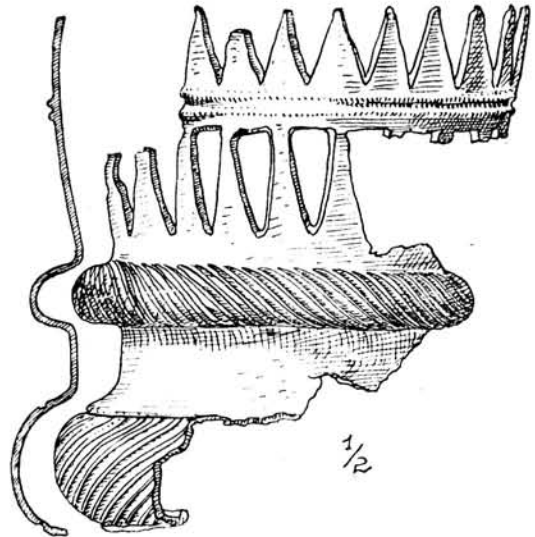
kottyai út (gyűjtelékes lelet, melyben van lemezmarkolatossarlótörredék, tokos baltatörredék, késmarkolat, tömör poncoló, 2 karikatörredék, bronz-

178. kép. Rézcsákány Magyarvistáról.

rögök), *Szelájoldal*, *Szilvástó* és *Tövisek* határrészekből. — f) Villanova-urnatörredékek a *Gerecsedülő*, *Kikútverme*, *Kisrét*, *Palota* és *Tövisek* határrészekből. — g) Egy valószínűleg szkíta póznavég (179. kép) a *Csuphegy* aljáról. ESA. XI. 195. I. és 26. kép. — h) A *Szénbelydülő*-ből kelta vaslándzsa.

A *Palota*-n levő telepről *Orosz Endre* is szerzett magának kerámikai emlékeket. EM. XX. 90.—91. I. — V. ö. EME. Évk. 1903. 89. I. — *Marțian* I. 737., II. 745. sz. — Erdély 1933. 8. I.

179. kép. Koravaskori póznavég Magyarvistáról.

Magánkézben *Caius Considius Poetus* (Bablon I. 379./7.) ezüstdénárja Kr. e. 49-ből. Obszidiánokról AÉ. 1934. 156. 157. 209. I.

66. **Magyarzsákod** (Jacul-Săcuiesc, Jacul-Unguresc, U.). — A segesvári ev. gimn.-ban egy talpas és egy tokos füles br. balta van. *Hampel* II. 81. I.

A községtől É.-ra a *Várúta*-hegyen rengeteg cserép van. *Orbán* I. 155. l. — *Gooss* 63. l. — *Kövári* I. 173. l., II. 44. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 198. l. 251. sz. — *Marțian* I. 416. sz., II. 371. sz.

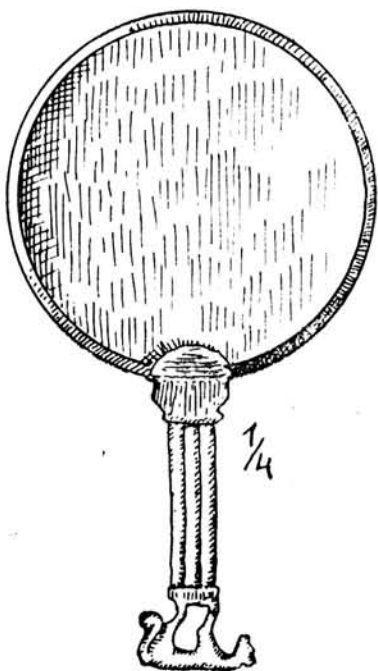
A MNM.-ban a *Szépágyapataká*-ból kerek fokú kőfejsze. MNM. 1925. évi besz. n. 2. sz.

67. Maja, I. Mája (Mt.).

68. Majdán (Maidan, Krsz.). — Az oravicai polg. fiúiskolában 2 br. karperec. Az iskola 1882./3. évi Értesítője 16. l. — *Milleker*: Délm. ősk. 45. l. — Délm. Tört. Rég. Ért. V. 195. l.

Ércbányászatának nyomai valószínűleg az őskorig is visszanyúlhatnak. *Milleker* II. 44.—45. l.

69. Makkfalva (Ghindari, Macfalău, Mt.). — A MNM.-ban szkíta bronztükrő (180. kép).

180. kép. Szkíta bronztükrő Makkfalváról.

1908-ban lelték kapálás közben a községtől K.-re az Etéd-re vezető *Szolokma* oldalvölgyben. Korongját keret szegélyezi. Fogantyúját gömbszelvény alakú tag fogja a koronghoz. Ennek folytatása egy csészealakú pillérfő. A fogantyút 2 hornyolás 3 kidomborodó részre tagolja. Záródása téglalap alakú tag, amelyen jobbra néző farkas ül. Ennek farka karikaalakban kunkorodik vissza. AÉ. ú. f. XXXIII. 318. l. és 323. l., képe u. o. 319. l. I. ábra alatt. — *Dolg.-Trav.* V. 13. l. — *Roska* Szf. 65. kép. — *Fettich* I. 24. és 46. l., II. 507. l. — *Párvan* 356. l. — *ESA.* XI. 174. l. és 18. kép. — *Kiss* I. k. 27. l.

A községgel szemben ahol a Siklód-pataka a Kis-Küküllőbe szakad, van *Makravára*, melynek alapja és sánca még látszik. *Orbán* IV. 25.—26. l. — *Benkő* 231. l. szerint a *Maka-* vagy *Makra-*

vára a *Várhegyesé*-nek csúcsán fekszik. — A *Hajmegebérc*-en még egy másik várat is említ a hagyomány, itt azonban csak a hegynyakot átszelő sánc van meg; u. ott vastag cserepek is kerülnek felszínre. U. o. — V. ö. még *Kövári* I. 173. l.; II. 44. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l. — *Marțian* I. 418. sz., II. 416. sz.

A *Szekérút* határrészből kőfejsze, a *Jubaros* határrészből pedig őrlőkő ismeretes. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 72. l. 33. sz.

Makkfalva és Kibéd közt *Szilastava* egykori tó medre. *Sztripszky* 61. l. 179. sz. — *Benkő* II. 234. l. szerint a Kis-Küküllő mentén levő *Ecsenye* határrészben volt.

A *Kövesdomb*-nak *Füpaták* nevű vízmosása jobb oldalából 2 mammutzáfogat s egy elporlott mammutagyart mosott ki a víz, amik az EMEA.-ba kerültek. EM. XXXVIII. 1933. 469.—470. l.

A *Lok-domb Szőlő útja* nevű oldalának *Nagyomlás* nevű részében rézkori cserepeket lelt *Herepei János*. EM. 1933. 470. l. — A *Várhegyesé*-ről v. ö. u. o. 470.—471. l.

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben egy 17.2 cm h., egyenes fokú, aeneol. kőfejsze.

70. Makód, I. Szamosmakód (Bn.).

71. Maksa (Macşa, Hsz.). — A SzNM.-ban 2 kúpos, 20 cm magas agyagnehezék és 1 trachytfedő. SzNM. Ért. III. 18. l.

A *Csobot-* és *Nádaspataka* összefolyásánál levő *Veresmart* nevű omladványos helyen tégladarabok, cserepek, falmaradványok vannak. *Orbán* III. 181.—182. l.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 64. l. 205. sz. Határában 1556-ban *Alsótó*. 1668-ban *Tórajövő* nevek. Emlékkönyv 65. l.

72. Malaja, I. Malajesd (Hu.).

73. Malajesd (Malaja, Meleje, Mălăești, Hu.). — Határában aranymosás nyomai, amik esetleg az őskorig is visszanyúlhatnak.

Az irodalom görög érmeket is ismer innét. A dévai múzeumban kavicsfejtő csákány a Kis-Zsil és Malajesd közti területről. *Neigebaur* 103.—104. l. *Meleje* alatt. — Hunyad vm. tört. I.

74. Malomárka (Monariu, Minarken, Bn.). — A besztercei ev. gimn.-ban a *Salzgraben*-ből zezugvonalas, barázdás tüzelésű és ujjbenyomásos, rosszul égetett cserepek. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 301. l. 303. sz.

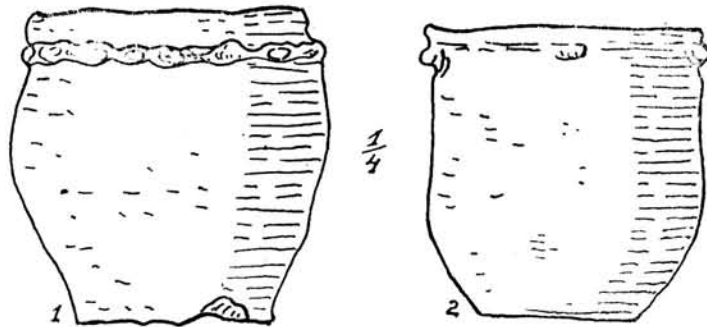
75. Malomfalva (Malomfalău, Morăreni, Mt.). — A *Szénafüpataka* völgyében egy kiugró hegyfokot *Órhegy*-nek neveznek; a *Szénafüpataka*, *Várpataka* és *Muros* közt egy másik hegyfok van, amelyet egy *Hulá*-nak nevezett árok metsz át és véd; fennsíkjának déli csúcsát *Cetate*-nak (= vár), hátrébb a *Hulá*-ig terjedő részt *Podje*-nak hívják. Itt téglát, cserepet lelnek. A *Cetate*-n „két gátonnak magas, széles töltése is észlelhető”, a *Várkútja*-nak nevezett helyen sok

tégla kerül ki. Jahrbuch 1856. 23. l. — *Ackner* 29. l. — *Orbán* IV. 219. l. — *Gooss* 91. l. — *Benkő* II. 323.—324. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 108. l. — *Marțian* I. 421. sz., II. 417. sz.

76. **Malomszeg** (Molosig, Ko.). — Az EMEÁ.-ban Bos sp. lábszártöredéke. OTÉ. IV. 1879. 151. l.

77. **Manyers**, I. Szásmagyaros (Br.).

78. **Margitta** (Märghita, Bi.). — Magánkézben négyélű, hegyesdő végű, 7.62 gr súlyú aranykarika.

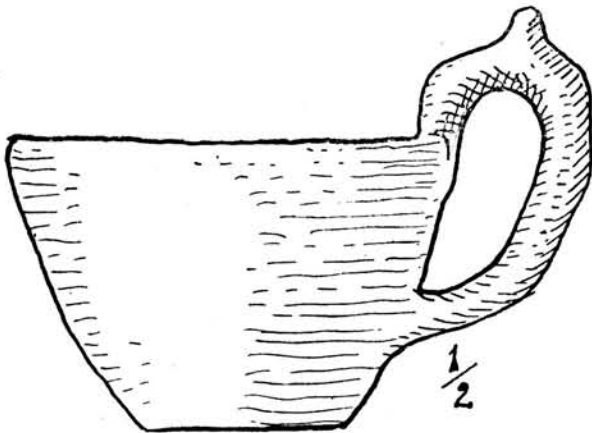

181. kép. Agyagedények Marosbogátról.

79. **Maria-Schnee**, I. Máriahavas (Krsz.).

80. **Markód** (Märctud, Märctuleni, Mt.). — Az EMER.-ban 24. sz. ovális átmetszetű porphyrit véső. EME. Évk. V. 134. l. — *Gooss* 34. l. — EM. III. 145. l. — *Marțian* I. 425. sz., II. 422. sz. — *Kiss* I. k. 13. l.

Határában *Vatabáza* név. *Orbán* IV. 74. l.

183. kép. Koravaskori csésze Marosapórádól.

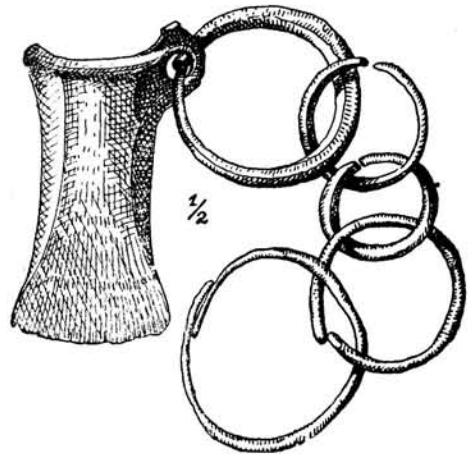
81. **Maroda**, I. Marót (Ar.).

82. **Marosbárdos** (Bárdos, Bardoș, Mt.). — Határában *La cetățue* (= a váracsánál) név. *Benkő* II. 336. l.

83. **Marosberkes** (Birkis, Birchiș, Krsz.). — Wienbe került innét 4 négyzetes átmetszetű aranyrudacska, amelyek a végeik felé elvékonyodnak, s szabálytalanul vannak meghajlítva. Összsúlyuk 245 gr. A. f. ö. G. XXIV. 337. l.

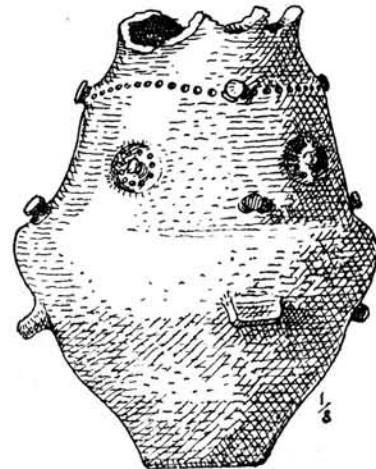
— ASL. N. F. XIV. 1877. 67. l. — AÉ. ú. f. XII. 408. l. — *Hampel* II. 15. l. — *Milleker* I. 21. l., Délm. ősk. 66. l., Délm. ősk. rég. 6. l.

84. **Marosbogát** (Bogata-de-Mureș, Ta.). — *Orbán* V. 56. l. (az 56. l. 15 bronzsarlót és 2 celtet említ, amiket Br. *Gamera Gusztáv* ajánlódokozott az EMER.-nak) s utána *Gooss* 15. l., *Hampel* Trouv. 83. l. és II. 88. l. 2 bronz tokos baltát és 26 bronztöredéket (sarlók, lándzsák, kard, fűrészek) említene az EMER.-ből, *Neigebaur* 246. l. pedig 4 szürke és 1 vörös

182. kép. Marosbogáti vagy marosgezsei tokos balt, fülében karperecekkal.

edényt, továbbá egy bronzollót sorol fel innét. — Az EMER.-ban a vasúti híd, a 13. sz. őrház és a Maros közti területről, a Maros és őrház közötti területnek kb. a közepe tájáról I. 2368.

184. kép. Koravaskori urna Marosapórádól.

—69. sz. rézkori agyagedények (181. kép) vannak, amiket emberi csontváz mellett leltek; — a *Főző-féle* tanyáról I. 4738.—39. sz. Bos primigenius zápfogai; — a Maros medréből 4305. sz. agyagbögge. — U. ott korábbi szerzeményekből (l. fennt *Orbán* adatát) 143. sz. br.

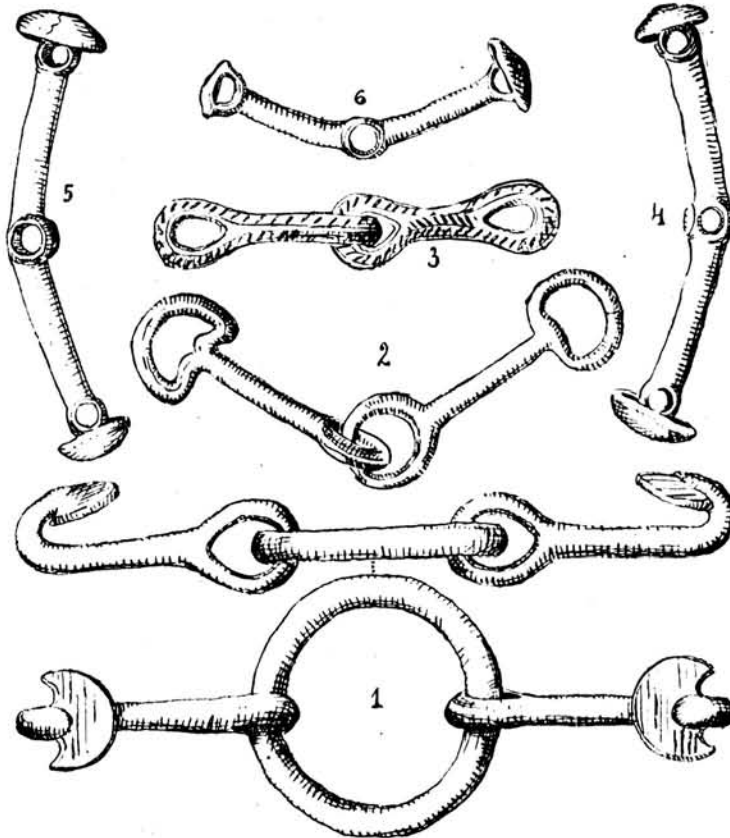
tokos füles balta, karperecekből alkotott láncra akasztva (182. kép, I. Marosgezse alatt is!), 175. sz. br. tokos füles balta, 207.—218. sz. alatt *Kecskeméti Sámuel* főmérnök ajándéka képpen 4 tokos füles balta, karperecekből alkotott láncra rúdtörődék, 2 br. karikatörődék, 1 br. kopjahegy, 1 karika, 2 makkos sarló, 223.—239. sz. alatt pedig bronz sarlótörődékek. ASL. N. F. XIV. 60. l. — Útm. 16. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 86. l. 129. sz. — *Marțian* I. 77. és 426. sz., II. 75. és 76. sz.

Pogányvára az őskor szempontjából is tisztázandó. *Orbán* V. 55. l. — *Könyöki-Nagy* 293. l.

A MNM.-ban 1 koravaskori 9 cm magas, kétfülű, 2 (egyik 6.5, a másik 7 cm magas bronzkori) kisebb bögre, egy 11 cm magas, csonka, neol. talpcső és 1 bögrétörődék. MNM. 1909. évi Jelentés 40. l. és 1909. évi besz. n. 1. sz.

Az egykori *Nagyrontó tavá-ról Sztripszky* 53. l. 123. sz.

85. Marosbretye (Bretea-de-Mureș, Hu.). —

185. kép. Koravaskori zablák Maroscsapóról.

A NBKM.-ban a falu feletti telepről 1657.—70. sz. alatt neolithikus cserepek, mint a tor-dosiak, de nem díszítettek és egy mészmárga-véső. *Kiss* I. k. 13. l.

U. ott 1668. sz. erdélyi típusú tokos füles bronzbalta, 4683. sz. aeneol. bögre, 4684. 4687. sz. bronzkori edények.

U. o. u. onnét 4682. és 4685. sz. kétfülű (gombos) villanova-tálak.

Orosz E. gyűjt.-ben gombos fülű, I. vas-kori agyagtál.

A vasút melletti kavicsbányában koravaskori temetőre akadtak. Az egyik sír csontváza zsugorított fekvő állapotban pihent. A sírmellék-letek képviselő edényekből *Téglás I.* gyűjt.-be is kerültek (AÉ. és f. XXII. 405. l.), s való-színű, hogy a nagyenyedi Bethlen-Koll. Múzeu-mának edényei is innét valók.

A dévai múzeumban a *Magurá-ról* 4961.—77. sz. nagy használati agyagedény töredékei, melynek ujjbnyomásos bordadísz az edénykantárra em-lékeztet, továbbá barna-vörös tónusú cserép, ati-pikus kovavakaró, kovamagkő, viaszopálmagkő ütési nyomokkal. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 58. l. 5. sz. — *Marțian* I. 427. sz., II. 103. sz. a *Téglásra* való téves hivatkozással tévesen ko-vanyílhegyeket is említ.

U. ott 4983. sz. br. kés és 4982. sz. bronz-véső.

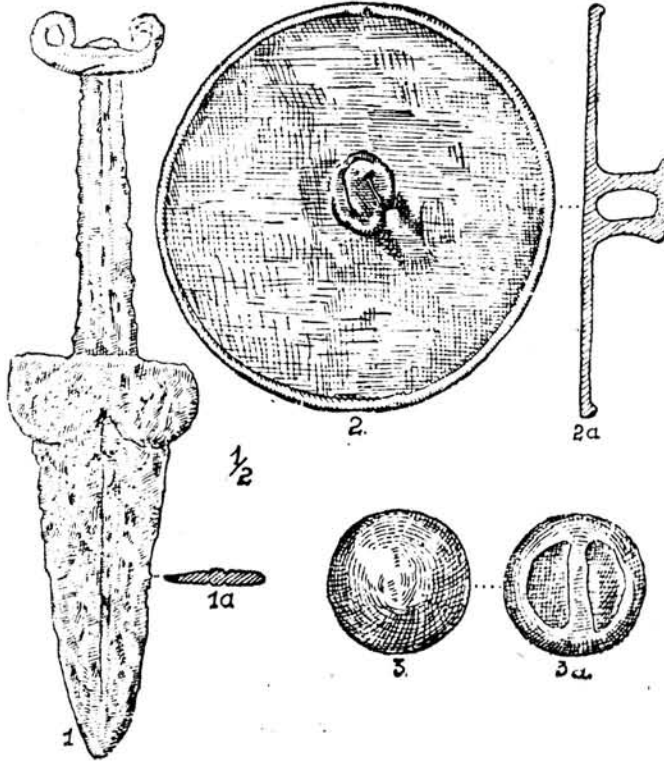
86. Marosbrosznok (Bruznic, Bruznic, Krsz.). — 1879-ben dyrrhachiumi ezüstérmét leltek itten. *Berkesz* 12. l.

87. Maroscsapó (Cipău, Kk.). — Az EMER.-ban a következő leletek (183.—184., 186. kép): I. 9481. sz. szkíta bronztükrő, I. 9482.—84., II. 462.—63. sz. villanova-edények, II. 8951.

sz. szkíta vastőr, IV. 2967.—3062a. sz. villanova-edények s azok töredékei, IV. 3063. sz. marhacsont, IV. 3064. sz. bronzgomb. Valamennyi vasútépítéskor tönkre tett szkíta-villanova-hallstatti temetőből. — Ugyanebből a temetőből szerezte meg a gyűjteménye számára *Darnay K.* egy szkíta lovassír mellékleteit, még pedig: öt agyagedényt, vaszablát és 4 drb. bronzveretet (köztük füles gombot). A leletek a sümei múzeumba kerültek. Korhadttól és ember-

épületmaradványokon kívül fedélcserépek is kerülnek felszínre. Valamennyi hitelesítendő. *Orbán V.* 39. l.

88. Maroscsúcs (Csúcs, Ciuci, Af.). — A NBKM.-ban 1833.—83. sz. alatt a *Medvehegy*-ről vesszős, vésős, rovátkolt bordás, rácsos, ujjbenyomásos díszű aeneol. és rézkori cserépek, csónakos hajlású rézkori fokos fokrésze, lencses keresztmetszetű kőbalta töredéke, fejszetőredékek.

186. kép. Szkíta vastőr, bronztükör és gomb Maroscsapóról.

csontok mellett feküdtek a maroscsapói állomás melletti halomban. — Egy köpűs vasbalta és egy fok nélküli vascsákány volt még mellettük, de ezek a munkások kezén elvesztek. *AÉ. ú. f. XXIX.* 165.—167. l. — *EME. Évk.* 1908. 41.—42. l. — *Dolg.-Trav.* IV. 240. l. — *Fettich I.* 25. és 46. l., II. 508. l. 23. sz. — *SzNM. Em-lékkönyve* 353. l. 3. ábra (a vastőr). — *Childe II.* 388. 391. 398. l. — *Párvan* 353. 379. 527. 683. 761. l. és 260. ábra (a *Darnay*-tól közölt lovas sír mellékletei). — A szentesi múzeumba 2 csuklós tengelyű zablá, egy zablatag és 3 oldaltag jutott (185. kép). Valamennyi bronz. *AÉ. ú. f. XXX.* 89.—90. l. — *Nestor* 581.—591. sz. jegyzet. — *ESA. XI.* 176. l. és 21. kép. 196. 197. 199. l.

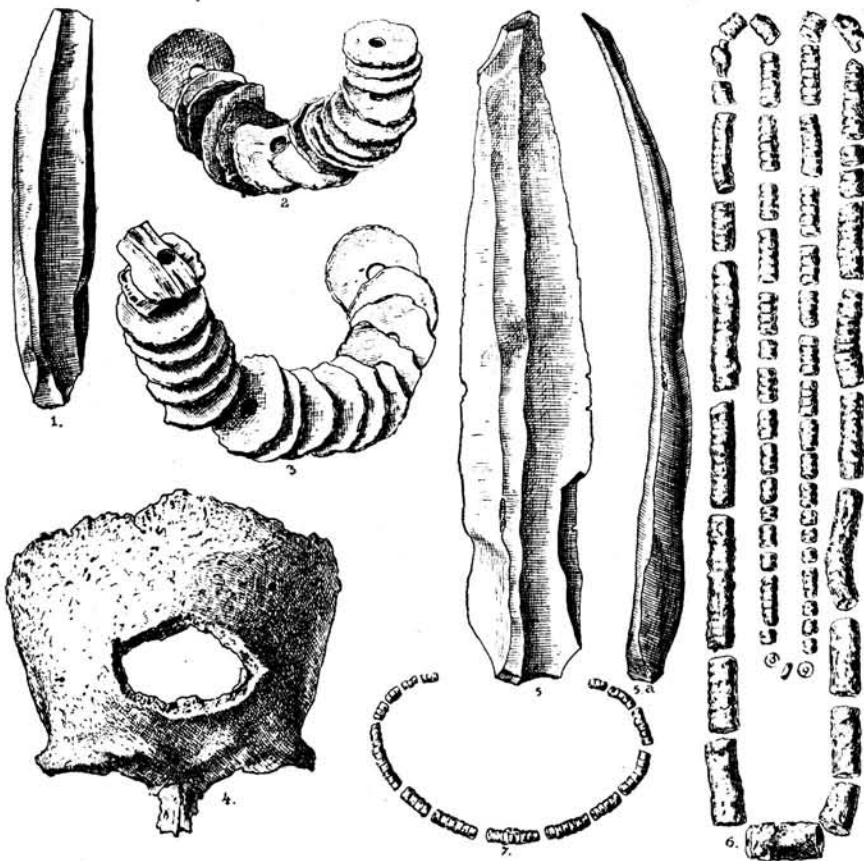
A községtől Dny.-ra a mai maroscsapói temető helyén állott *Kisfalud* község, ahol ma is lelnek sírokat. — Egy másik megsemmisült vagy Maroscsapóba olvadt község volt *Csapószentgyörgy*, mely a *Hajóré*t felett levő s a Marostól körülfolyt *Csürrét* nevű magaslaton feküdt. — Kissé hátrébb van a *Templomhely*, ahol

89. Marosdéce (Decea, Decia-Mureşului, Ta.). — *Herépei Károly* 3 katlansírt tárt fel itten s egy nagy szürkés színű urnát mentett meg a NBKM. részére. U. itt u. innét még egy haematitvessző és 1 porphyrgyalu is van. *OTÉ. XII.* (2. r. IX.) 83. l. 425. sz. — *Marţian I.* 112. sz., II. 223. sz.

Kovács István a Bethlen-Kollégium erdeje közelében 15 rézkori sírt tárt fel. Csontvázaik hátukon pihentek, lábuk enyhén volt felhúzza, tehát részleges zsugorításon estek át. Mellékleteik (187.—189. kép), agyagtálcák, kéthegyű rézárak, rézgyöngyök, egy esetben réznyakpercc, *Unio*-kagylógyöngyök, tűzkökések, egy esetben négykarajú gránitbuzogány, vörös okker. *Kovács I.* *Cimitirul eneolitic dela Decia Mureşului. Le cimetière aenolithique de Decia Mureşului.* *Anuarul Inst. de St. Clasice I.* 1928.—1932. Cluj, 1932. 89.—101. l. — *EME. Évk.* 1912. 34. l., 1913. 34. l. — *Childe II.* 203. 205. l. — *Schroller* 66. 67. l.

Egy sír tartalma a nagyenyedi Bethlen-Kol-

légium Múzeumába jutott. Legértékesebb melléklete a négykarajos gránitbuzogány és kettős ellentett élű rézcsákány (190. kép). AÉ. ú. f. XLII. 50.—51. és 306. l. — *Schmidt* 89. l. — *Nestor* 73.—76. l. X. t. és 14. ábra.

187. kép. A marosdécei rézkori temető I. (1.), II. (2.—3.) és III. sírjának (4.—7.) mellékletei.

A NBKM.-ban az *Örményesi árok*-ból 5043. sz. kettős ellentett élű rézcsákány.

A dévai múzeumban 4957. sz. bronzkori agyagbögre.

Bodrogi János 1927. szept. 7-én arról ér-

Nils Åberg III. 41. és 124. l. tévesen márványból valóknak mondja az *Unio*-kagylóból készült gyöngyöket.

A NBKM.-ban a Csákó felé vezető út mindkét oldaláról 420.—427. sz. alatt 1 fejszeél,

4 kis véső, 1 kaptafaalakú balta, 2 kis cserép körömróvátkás bordával díszítve. *Kiss* I. k. 13. l. U. o. a régi csűrös kert déli végén a csesztvei út mentén levő katlansírokból 2269.—74. 4538.—42. sz. alatt bronzkori cserepek.

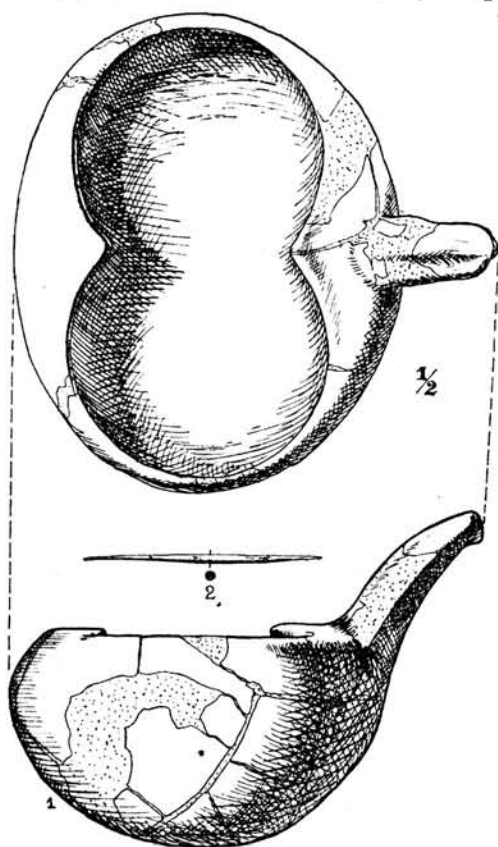
188. kép. Agyagtányér a marosdécei IX. sírból.

ről értesített, hogy a *Kovács I.*-től feltárt temetőtől kb. 1 km-re telepet és tumulust bontottak meg a parasztok, mely utóbbiból lapos homokköveket szedtek ki.

Az *Akasztófadomb*-on és felette rézkori cserepeket lehet találni a szántásban és vízmosásokban.

90. Marosfalu (Suseni, Mt.). — A ma-

rosvásárhelyi kultúrpalotában br. gyűjtélkes leletből 8 lándzsacsúcs, 10 tokos füles balta és töredékeik, 14 sarló és töredékeik, 14 karperec

189. kép. Agyagsésze és rézár a marosdécsei X. sírból.

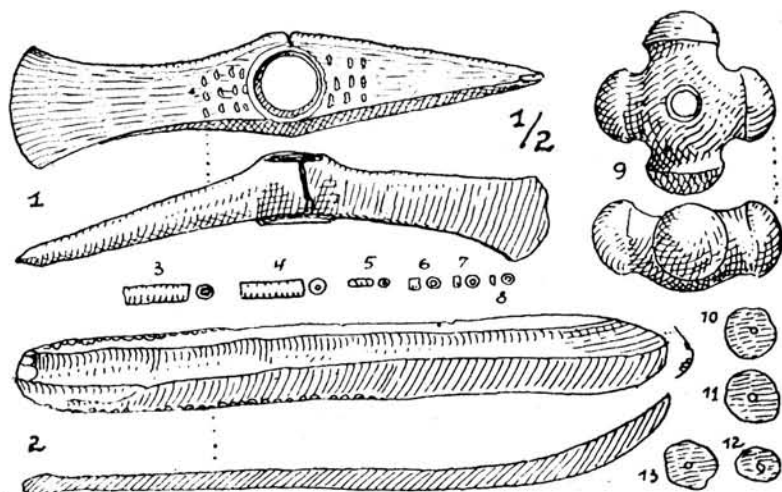
és töredékek, 6 kardtöredék, 3 kés, bordázott fogantyútöredék, fibulák, övrészletek stb. — *Fili-*

409. 431. 435. 440. 679. 683. 686. 690. 1. és 307. ábra (fibula), XII. t. 3. sz., XIX. t. 1. sz. — Mannus, 1932. 542. 545. 1. — *Nestor* 127. 1. — *Nils Åberg* V. 44. l. 67. kép 1. 2. sz. 81. 93. 100. kép. — *Kiss* I. k. 21. l.

91. Marosgezse (Gheja, Af.). — Az EMER.-ban II. 9053. sz. mammutlapocka a marosludasi állomás közeléből, a Maros egykori balparti teraszából, 1933.—37. sz. aeneol. barázdás tűzdelésű cserepek (egyik a 192. képen), I. 7479.—80. sz. rézkori edények (utóbbi a 191. képen), I. 7481.—84. sz. emberi koponyatöredékek (tehát az edények csontvázas sírből kerültek ki); II. 564. sz. ősk. kettős csonka kúp alakú agyagkarika, I. 5248.—59. sz. réz-, illetőleg korabronzkori cserepek a marosludasi állomás melletti mezei úttól kb. 30 m-re lefelé, 143. sz. br. tokos füles balta három egymásba kapcsolt karperecből (lelt. sz. 1567.—69.) alkotott láncra akasztva: Marosgezseről vagy Marosbogátról (182. kép), 1934. sz. villanova-urna cserepe hornyolt díszítéssel. Az 1567. sz. bronzkarperec (193. kép) bibircsos díszű, I. vaskori. Útm. 13. 20. l. — EM. III. 162. és 181. l. — EME. Évk. 1907. 35. l. — *Wosinsky* 32. l. és VII. t. 5. sz. — *Marțian* I. 430. sz., II. 284. sz. — *Schroller* 32. 34. és 74. l. 28. sz. és XXVI. t. 6. sz. — *Nestor* III. t. 7. sz. — *Kiss* I. k. 13. l.

A szegedi egyetem Régészeti Intézetében a marosludasi állomással szemben levő *Buday János*-féle szántó végéről, kavicsbányából, sír mellől 5 drb. rézkori tűzköpenge.

92. Marosgombás (Gâmbaş, Af.). — A *Kis-magura* nyerge alatt a *Zeyk*-féle sírkert közelében és az alatt szkíta-villanova-hallstatti temető, melyet részben a talajnak szőlő alá való

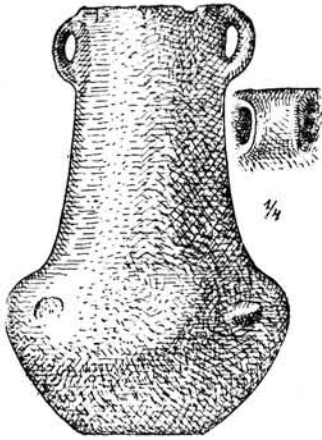

190. kép. Marosdécsei rézkori sír mellékletei Nagyenyeden.

mon Aurel: Le dépôt en bronze de Suseni. Dacia I. 343.—358. l. — *Pârvan V.*: L'âge du dépôt de bronzes de Suseni. U. o. 359.—362. l. — *Pârvan* 325. 328. 378. 395. 400. 404. 406. 407.

forgatásával, részben pedig még korábban az itten temetkező honfoglaló magyarok tettek tönkre. Egy részét meg lehetett menteni (194.—195. kép és 153. kép 5. sz.).

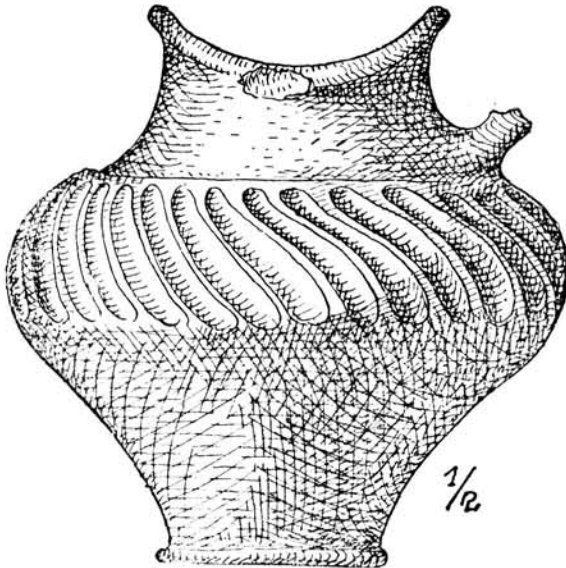
A NBKM.-ban 5, részben hanyatt, részben zsugorított fekvő temetkezésű, csontvázas szkíta, illetőleg villanova sír.

191. kép. Rézkori bögre Marosgezséröl.

Az EMER.-ban 24 csontvázas és égetett sír tartalma. A csontvázasok részben kettősek.

Hasonló korú, részben tönkretett temető volt a református temető mellett a Maros balpartja szélén is. Innét az EMER.-ban 9 sír mellékletei.

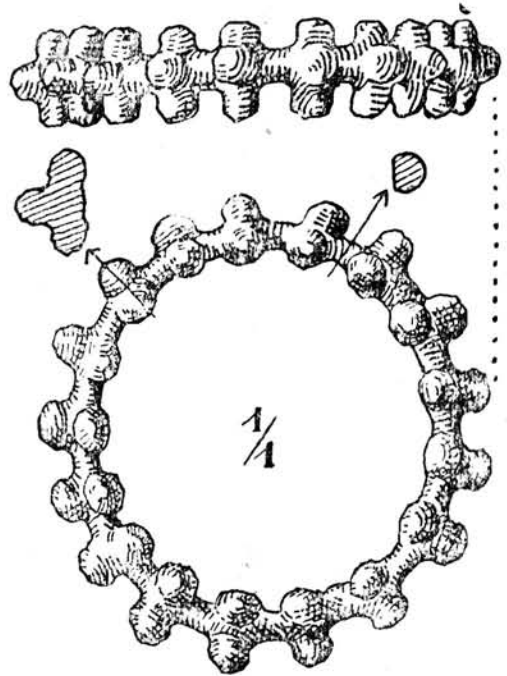

192. kép. Bronzkori bögre Marosgezséröl.

Az EMER.-ba jutott sírmellékletek s a sírok földjében, azok között lelt cserепek és kőholmik lelt. száma II. 8566.—747., II. 8748., III. 8942. — III. 9292. — AÉ. ú. f. XV. 426. — 430. l. — EME. Évk. 1912. 34. l., 1913. 36. l. — Dolg.-Trav. IV. 238. 240., V. 14. l. — *Childe* 397. l. és 223. ábra — *Pârvan* 352. 396. 428. 683. 762. l. 263. ábra és XXIII. t. 1. sz. — *Nestor* 578a. sz. jegyz. — ESA. XI. 178. 197. 199. l.

93. Maroshévíz (Toplica, Toplița, Toplița-

Română, Mt.). — *Gooss* 56. l. s utána *Hampel* Trouv. 105.—106. l., II. 164. l. az EMER.-ból 6 br. sarlót, 5 br. fűrésztöredéket, 2 törpengetöredéket és egy 15.5 cm hosszú stiletet említ, melynek markolata gombszerűen végződik, s amelyet a tömör, hatélú pengétől négy derékszöges csap választ el. — *Marțian* I. 689. sz., II. 692. sz. is átveszi ezeket az adatokat, de a stiletet is törnek veszi, s megpótolja azzal, hogy a *Gruiu stânii*-n urnákat is leltek. — Ezzel szemben az EMER.-ban 204.—6. és 245.—46. sz. alatt öt drb. erdélyi típusú br. sarló van.

193. kép. Kelta bronzkarperec Marosgezséröl.

EM. III. 181. l. — Útm. 16. l. — Ezek közül a 245.—246. sz. *Corma Károly* adományaként kerültek a gyűjteménybe, s így valószínűnek látszik, hogy a szolnokdobokamegyei *Szamoshévíz*-ről származnak. Ezzel szemben az öt sarló patinája ugyanaz, s így valamennyinek Maroshévíz a lelőhelye.

Marțian fentti adata a *Gruiu stânii*-n állítólag lelt urnákról valószínűleg a szolnokdobokai *Szamoshévíz*-re vonatkozik.

94. Maroshollód (Korběst, Corbești, Ar.). — A *Mosteroaia*-n levő rézbányák esetleg az őskorban is művelés alatt állhattak. Mon. III. k. 1./II. r. 168. l.

95. Marosilye (Iliá, Hu.). — Innét lapított kőbuzogányt ismer az irodalom. EME. Évk. V. 136. l. — *Gooss* 29. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 58. l. — *Marțian* I. 431. sz., II. 360. sz.

96. Maroskarna (Blandiana, Af.). — A dévai múzeumban 1 br. karperec, 1 br. véső és 3 drb. I. vaskori, pápaszemes br. fibula. Mon. 13. l. — *Mannus* XXIV. 1932. 542. és 545. l. — *Nestor* 570. sz. jegyzet.

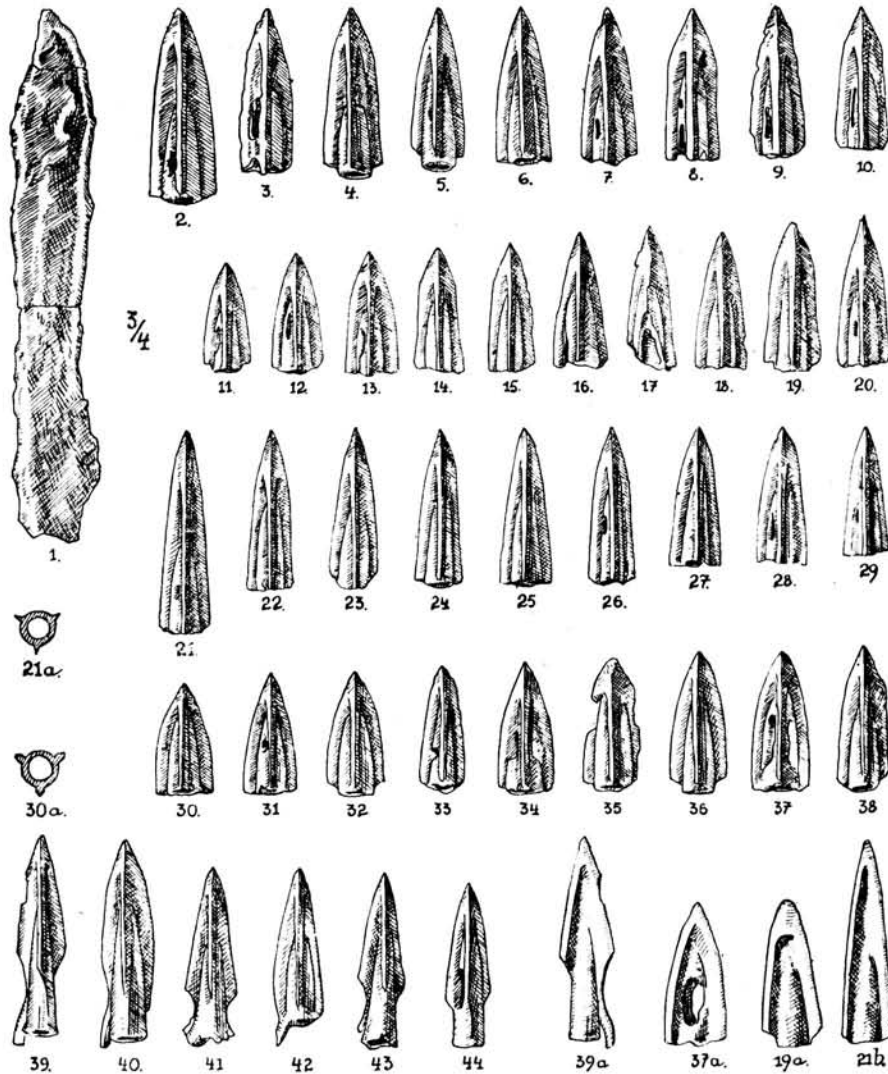
Téglás G. a Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 60. l. azt mondja, hogy a fenti leletekkel vasvésők, balták, lándzsák, kard és késtörédek is felszínre kerültek, s hogy e vas-tárgyak mind bronzmintára készültek. — Szerinte a lelet becsebb darabjai az EMER.-ba jutottak, köztük dudoros, majd spirális barázdákkal ékített karperecek is. Az említett gyűjt.-ben nincsenek.

tévesen Mezőkeresztúrra (Hunyad m.) tesz. Útm. 13. l.

A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben tordosi jellegű cserép.

Nagy Jenő csíkszentmártoni ügyvéd gyűjt.-ben erdélyi típusú br. tokos füles balta.

Párvan 528. l. kelta vasollót, 451. l. és 255. ábra alatt lófejes br. fibulát közöl, mint szkíta emléket.

194. kép. Szkíta sír mellékletei Marosgombásról.

97. Maroskece (Cheța, Ta.). — Orosz E. gyűjt.-ben egy agyag orsógomb, mit Marosludas és Kece közt a Maros jobb partján lelt. OTÉ. XXVI. 1901. 40. l.

A község neve a halászzattal függ össze.

98. Maroskeresztúr (Cristești, Murăș-Criștur, Mt.). — A patak balpartján ősk. telep. Orbán IV. 217. l. — Marțian I. 432. sz., II. 452. sz.

Az EMER.-ban 1946.—66. sz. aeneol., illetőleg rézkori cserépek, amiket Wosinsky 27. l.

A község Ék. végétől 600 lépésnyire van a Földvár, ahol római téglákat, fedőcserepeket, érmekeket lelnek. Benkő II. 262. l. — Orbán IV. 217. l. — Könyöki-Nagy 287. l. rómainak mondja. Hitelesítendő az őskor szempontjából is.

99. Maroskocsárd, l. Székelykocsárd (Ta.).

100. Maroskoppánd (Copand, Af.). — Egykori halastaváról Sztripszky 60. l. 174. sz.

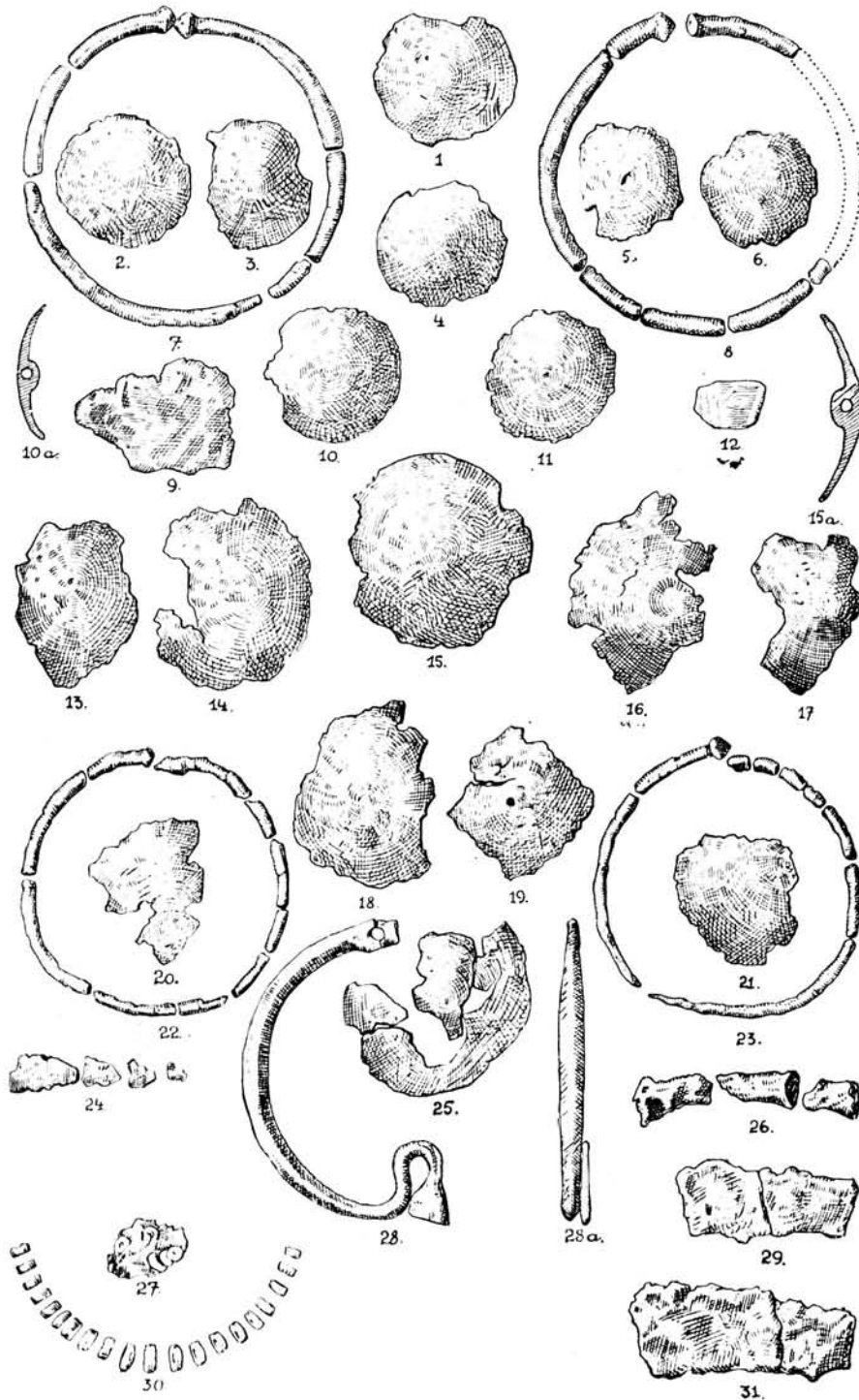
101. Maroskáptalan (Káptalan, Captalan, Af.). — A NBKM.-ban 1640.—47. sz. barázdás tüzdelésű és benyomkodott díszű aeneol. cse-

repek, ívelt és egyenes fokú kőfejszék, rézkori csupor.

Az EMER.-ban barbár ezüstérem. Ét. 45. — 1911.

líti, hogy 1822-ben finom aranypénzt leltek a *Csegely* nevű földrészen, „ahol más régiségeket is kaptak olykor-olykor.“

103. Maroslaka (Maiorești, Mt.). — Az

195. kép. Koravaskori sír mellékletei Marosgombásról.

102. Maroskövesd (Petriș, Mt.). — A községtől Dny.-ra levő hegyet *Várpatak oldalá*-nak, egy másik, a falutól Ék.-re levő hegytetőt *Pujkavára*-nak hívnak. *Orbán* IV. 211. l.

Benkő II. 320. l. *Várkút*-ról beszél, s em-

irodalom öt br. sarlót említ innét. *Jahrb.* 1856. —7. — *Marțian* II. 415. sz.

104. Maroslekence (Lechința - de - Mureș, Ta.). — A Maros hídja közeléből *Spalax typh-*

lust szerzett *Orosz E.* OTÉ. XXVIII. 1903. 205.—206. l.

A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben vesszős és rovátkaszalagos, aeneol. edénytöredékek.

A *Komlódpataka* és *Maros* közötti fennsíkon telep, melynek élete az aeneolithikumban kezdődik, tart a réz- és bronzkorban, valamint a koravaskorban (villanova-urnatöredékek) és nemcsak a kelták, hanem a rómaiak is megvetették itt a lábukat. *Dorin O. Popescu:* Fouilles de Lechința-de-Mureș. Dacia II. 304.—344. l. — *Pârvan* 379. 467. 573. 711. 761. 791. l. — Az ásástást hitelesíteni kell. — *Nestor* 373. sz. jegyzet, 161. l.

Tava környékét az őskor szempontjából is át kell kutatni. *Orbán* IV. 198.—199. l. — *Benkő* 7. l. — *Sztripszky* 54. l. 139. sz.

105. Marosludas (Ludoșul-de-Mureș, Ta.). — Az EMER.-ban a Maros balpartján levő szeszgyár területéről II. 9044. sz. rézkori bögre.

A MNM.-ban egy 33.4 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány. 1910. évi besz. napló 94. sz. AÉ. ú. f. XXXIII. 206. l.

Marosludas a *Tóhátbatak* torkolatánál fekszik. A név tóra enged következtetni, tehát ebből a szempontból is kutatni kell a környékén. *Orbán* V. 60. l. — 1541-beli feljegyzés *Bydeth* (Büdös) *piscina*-ról tesz említést. *Sztripszky* 53. l. 121. sz.

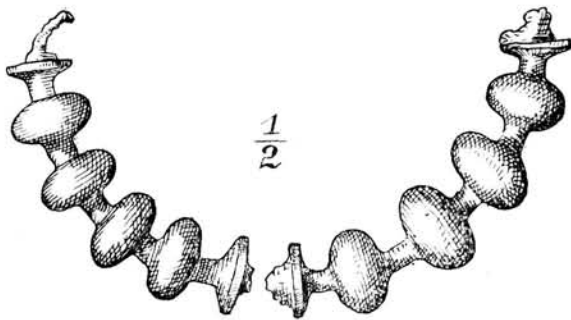
106. Marosnagy-lak (Nagy-lak, Noșlac, Af.). — A NBKM.-ban 3607. sz. villanova urna. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 83. l. 114. sz. — *Marțian* I. 485. sz., II. 468. sz. tévesen urnákat mond.

107. Marosorbó (Oarba, Ta.). — Egykori halastaváról (*Scopudtow*) *Sztripszky* 57. l. 147. sz.

108. Marosoroszfalu (Rușii-Munți, Mt.). — Határában *Halastó-tető*. Szemrevételezni.

109. Marosörményes (Örményes, Ormeniș, Ta.). — A NBKM.-ban *Elephas primigenius* zápfoga. EM. IV 133. l.

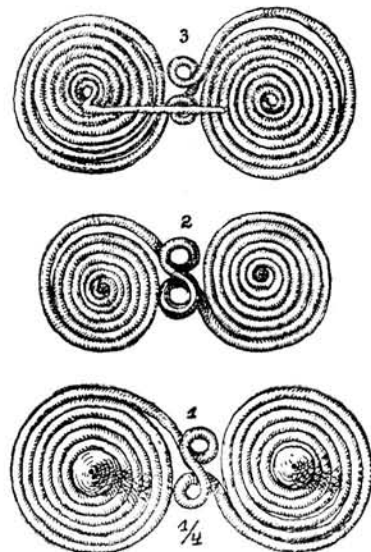
110. Maros-Portó. *Gooss* 35. és 99. l. hibásan *Marosportus* helyett.

197. kép. Kelta bronzkarpercec maradványa Marosportusról.

111. Marosportus (Portus, Partoș, Af.). — Az EMER.-ban 10184. sz. aeneol. cserép.

U. ott 1534.—41. sz. alatt négy br. karpercec, 1539. sz. vassodronyra öntött gömbös kelta bronzkarikatöredék (197. kép), 1 csónakos br. fibula tű nélkül, 1 br. nyakpercec és 1 br. nyakperectöredék; 1542.—44. sz. alatt pápaszemes bronzfibulák (196. kép), 1545.—52. sz. bronzkarikák, köztük egy töredékes, 1553.—59. sz. br. nyakperectöredék és 6 síma karika. *Hampel* Trouv. 30. l., II. 88.—89. l. és XLII. t. 2. 3. sz. — *Pulszky:* Mo. A. I. 166. l. 41. ábra. — *Ütm.* 20. l. — A csónakos fibuláról AÉ. ú. f. XXXI. 332. l. 119. ábra, XXXIII. 199. l., *Ütm.* 20. l. — *Pârvan* 351. 390. 438. l. — A pápaszemes fibuláról AÉ. ú. f. XXXI. 351. l. — *Pârvan* 390. l. — V. ö. még *Marțian* I. 434. sz., II. 497. sz. — *Nestor* 488. 570. sz. jegyzet.

196. kép. Koravaskori bronzfibulák Marosportusról.

Gooss 35. l. az EMER.-ban arany gyűrűalakú ékszer is sorol fel, mely végei felé vékonyodik, s gömböcskékben végződik, az EM. III. 181. l. pedig aranylánc-töredéknek mondja ezt az ékszer. V. ö. még OTÉ. XII. (2. r. IX.) 64. l. 33. sz.

112. Marossárpatak (Glodeni, Mt.). — Az EMEÁ.-ban mammutmaradványok. EME. Évk. 1911. 87. l.

Itt 87 drb. római családi érmet leltek. *Seidl* I. 28. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 73. l.

113. Marosolyos (Soimoșul - Murășan, Hu.). — A dévai múzeumban I. vaskori csontváz sír mellett lelt s összeesett villanova-urna. Kívül fekete, belül vörös tónusú.

114. Marosszentanna (Sântana - de - Mureș, Mt.). — *Kovács István* a *Szentanna-tető* délkeleti lejtőjén feltárt népvándorlaskori temető helyén őskori holmikra is akadt, mégpedig a 39. sz. népvándorlaskori sír helyén egy I. vaskori füles csuporra (*Dolg.-Trav.* III. 288. l. 49. kép), egy ólomkarikára (u. o. 48. kép), továbbá egy hornyolt díszű agyagtátra (u. o. 306. l. 77. kép 8. sz.), végül egy hornyolt agyagesuporra

(u. o. 325. I. 106. kép 3. sz.). — E szórványos leleteket kiegészíti egy simító csont. Az EMER.-ban vannak II. 1598.—99. sz. (a 2 csupor), II. 8164. sz. (az agyagtál) és II. 1541. sz. (a simító csont), végül II. 7920. sz. az ólomkarika. V. ö. *Kovács István* jelentésével a Dolg.-Trav. III. 250.—367. l. — ACMI. IV. k. 338. l.

A *Burgundia* nevű helyen sóforrás van. — A falun felül beszakadó *Sámépaták*-nál van a *Várhegytető*. *Orbán* IV. 68. l.

Amikor a ref. templom tornyának alapjait ásták, „több embercsontot, gyöngyöket, gyöke-reket s más arany- és ezüstportékákat kaptak“, írja *Benkő* II. 346. l.

115. Marosszentbenedek (Magyarszentbenedek, Sânbenedic, Af.). — Az EMER.-ban I. 7394.—95. I. 7397. ősk. durva, határozottabb jelleg nélküli cserepek és I. 7398. sz. szarvas-marhafog.

116. Marosszentgyörgy (Sângeorgiu, Mt.). — Határában 1693-ban *Sástó* név. SzO. VI. 408. l.

117. Marosszentkirály (Sâncraiu-de-Mureș, Mt.). — Az EMER.-ban hallstatti bronztű. *Roska* Szf. 75. kép 1. sz.

A *Pogányhegy*-en földhányás, itt agyaggyöngyöket, bronzkanalat leltek. *Martian* Urme 23. l. a dákoknak tulajdonítja. — *Martian* I. 436. sz., II. 453. sz.

A Maros partján katlansírok. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 82. l. 106. sz.

A NBKM.-ban 60. sz. alatt korongos fejű, duzzadt nyakú bronztű, 3277. sz. alatt pedig egy bronzkori csupor.

118. Maros-Torda megye. — A SzNM.-ban br. tokos füles balta. AK. XIII. 50. l. — *Pul-szky* Mo. A. I. XXXII. t. 6. sz. — *Hampel* II. 89. l. és XI. t. 6. sz.

Kovács Ferenc marosvásárhelyi gyűjt.-ben volt egy véső. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 72. l. 37. sz.

Nagy Jenő csíkszentmártoni ügyvéd gyűjteményében egy 11.5 cm h. mandulaalakú és egy 16.5 cm h. enyhén ívelt kőfejsze.

Az EMER.-ban I. 7415. sz. kőfejszetöredék.

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjteményében egy 18 cm h. és egy 9.2 cm h. egyenes fokú, egy 14.2 cm h. enyhén ívelt fokú és egy 12.4 cm h. szintén ívelt fokú kőfejsze van; u. ott egy bronz szárnyas balta, egy 20.7 cm h. kettős ellentett élű rézcsákány és egy csákánytöredék, egy erdélyi típusú, félholdas kávájú, tokos füles bronzbalta és 2 bronzkori agyaggyöngy is van.

U. ott minden valószínűség szerint Maros-Tordából van még 2 ívelt és 3 egyenes fokú aeneol. kőfejsze, valamint egy gombos fejű, tompaélú bronzfokos, egy markolatlemez bronzsarló és egy kelta agyaggyöngy.

A marosvásárhelyi ref. kollégium gyűjt.-ben

van egy 20.2 cm h. hegyesnyakú, ovális átmet-szetű és egy 12.3 cm h. kaptafaalakú kőfejsze. Valószínűleg a megye területén lelték.

L. még Erdély alatt is.

119. Marosugra (Ogra, Kk.). — Az iro-dalom jáspis- és kvarcbaltákat, 6 drb. br. baltát, br. kést és br. nyílhegyet említ. *Neigebaur* 275. l. — M. C. C. 1856. 291. l. — *Martian* I. 705. sz. és II. 713. sz. kettős baltát és br. gyűrűt is felsorol. — ESA. XI. 195. l.

A *Hosdád pataka* mellől vastag cserepek, öblönyök és korsók kerültek gr. *Haller György* marosugrai gyűjt.-be. *Orbán* V. 37. l.

120. Marosújvár (Murăș-Uioara, Uioara, Af.). — Az EMER.-ban 28. sz. augitporphir- és 29. sz. serpentinbalta töredéke alluviális réteg-ből, 3 öl mélységből, fokuk egyenes, 31. sz. egye-nes fokú, közel szívidomú jáspisfejsze u. onnét. EME. Évk. V. 135. l. — *Gooss* 59.—60. l. — EM. III. 162. l.

A MNM.-ban 1871-ben lelt kőfejsze fele és bronz tokos füles bronzbalta a régi sóbánya tár-nájából. MNM. 1876. évi napló 150. sz. — U. o. a marosártéri kavicsbányából egy 14 cm h. kő-fejsze kvarcos porphirből. MNM. 1909. évi Je-lentése 40 l. — MNM. 1909. évi besz. n. 22. sz.

A NBKM.-ban rézpogácsa (nyersanyag). Mon. II./1. 87. l. és IX. t. 86. sz. és 3291. sz. bronzlándzsa.

Ţeglás G. gyűjteményében volt egy br. lándzsa. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 83.—84. l.

Az EMER.-ban 5764. sz. korinthusi br. sisak. *Anzeiger f. Kunst u. deutsche Vorzeit*. Nürn-berg, 1858. — *Neigebaur* 245. l. 2. sz. szerint *Kemény József* báró gerendi gyűjt.-be egy 1 láb magas, kétfülű edény került, melynek színe sárga és benne sok csont volt. *Martian* I. 437. sz. és II. 454. sz. tévesen több urnát említ, s az EMER.-ban levő porphir-baltatöredéket kalapácsnak mondja.

Martian 454. sz. a felsőújvári nagy br. le-letet tévesen Marosújvárra helyezi.

Sóbányáit nemcsak a rómaiak mívelték, ha-nem az őskorban is. *Fichtel E.*: Beiträge zur Mineralgeschichte v. Siebenbürgen. Nürnberg, 1780. — *Neigebaur* 245. l. — *Orbán* V. 110. l.

Az ispánlaki és különösen a felsőújvári nagy br. leletek e sóbányák érdekkörébe esnek.

121. Marosvásárhely (Târgu-Mureș, Mt.). — Az EMER.-ban I. 1828-a. sz. trianguláris kőbalta, II. 511. sz. ívelt fokú, mandulaalakú kőfejsze, II. 514.—15. sz. villanova-urnatöredé-kek a *Bucher K.* birtokáról, IV. 645. sz. bronztű a *Degenyes* nevű kavicsbányából, I. 3106.—7. sz. rovátkolt aranykarikák, I. 3108.—9a. sz. rovát-kolt aranykarikatöredékek. EME. Évk. 1909. 36. l.

A MNM.-ban 2 rézbalta. *Pul-szky*: Mo. A. I. 82. l., *Rézkor* 27. l. — U. ott félholdas kelta aranykarperec és bikafejes hallstatti karperec. MNM. 1906. évi Jelentése 35. l. — *Márton* 87. 91. l. — *Kyrle G.* Jahrb. f. Altertumskunde VI.

1912. 240. l. 21. ábra. — *Marc Rosenberg*: *Gesch. d. Goldschmiedekunst, Granulation* 6. l. 12. ábra. — U. ott 10. 3—11. 3 cm átm., ovális, szalagszerű, közepén oválisan áttört, 25.10/16 arany súlyú ékszer, melynek kis négyzetes szalagszerű fülnyújtványa van, s ez két lyukkal áttört. MNM. 1877. évi besz. n. 94. sz.

Környékéről 1876. május 9-én egy kereskedő 7 drb. négyzetletű, behajtott, végein elkeskenyülő, 600 gr. súlyú aranykarikapénzt ajánlott fel vételre *J. B. Teutsch* segesvári kereskedőnek. *Gooss* 53. l. — ASL. N. F. XIV. 65. l. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 306. l. — *Kiss* I. k. 21.—22. l.

A MNM.-ban egy 24 tokos füles bronzbaltából álló gyűjtelékes lelet. AÉ. ú. f. XI. 82. l. — *Hampel* II. 89. l. — A MNM. 1890. évi besz. n. 84. sz. 22 baltát s egy karperecet említ.

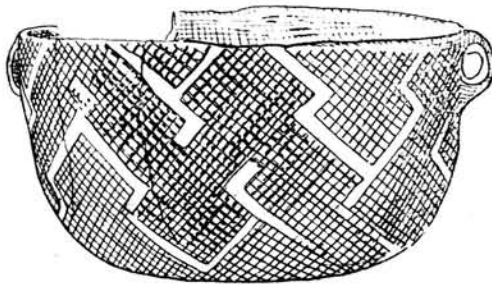
U. ott a bronzkor III. fejlődési szakaszából származó sírlelet (199. kép), mely áll 2 urnából és 1 tálból, az egyik urnában bronzkarikák s a korongos fejű tűk, a másikban égett csontok voltak. AÉ. ú. f. XIII. 449. l. — *Hampel* II. 89. l. és CCXXIV. t. — *Roska* Szf. 61. kép. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 86. l. 130. sz.

Innét obszidiánnucleust is ismerünk. AK. VII. 162. l. — AÉ. ú. f. XXXI. 276. l. — A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben egy 17.8 cm h., ovális átmetszetű, tompán hegyesnyakú kőfejsze, egy 12.7 cm h., aeneol., egyenes fokú, mandulaalakú kőfejsze, a *Gyéra-erdő*-ből pedig egy rézfejszetöredék.

A marosvásárhelyi ref. kollégium gyűjt.-ben a somostetői homokbányából magyarországi típusú tokos füles bronzbalta.

A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben koravaskori kerámika.

Az EMER.-ban *Kovács István* ásataiból IV. 757.—1020b. sz. alatt bukki neol. csésze, festett kerámika, aeneol. kerámika, szkíta-villanovahallstatti és népvándorláskori sírok mellékletei (198. és 200. kép). *Kovács I.*: A marosvásárhelyi

198. kép. Rézkori agyagtál Marosvásárhelyről.

őskori telep, szkíta és népvándorláskori temető. Station préhistorique de Marosvásárhely, cimetière de l'époque scythe et de la migration des peuples. *Dolg.-Trav.* VI. 1915. 226.—325. l. — *Dolg.-Trav.* IV. 240. l. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 497. 508.—511. l. — *Childe* II. 393. l. — *Párvan* 189. 190. 306. 321. 347. 349. 384. 404.

407. 412. 415. 423. 425. 429. 433. 436. 437. 441. 448. 450. 610. 687. 755. 766. l. és 191. 240. 241. 283. 295.—298. 301. 302. 304. 305. ábra. — *Nils Aberg* III. 31. l. és 37. ábra. — *Schroller* 72. l. 74. l. 14. sz. — AÉ. ú. f. XLVII. (1934) 153. 157. 209. l. — *Roska* Szf. 78.—80. kép. — *Nestor* 118. és 450. sz. jegyzet, 112. l., 454. és 459. sz. jegyz., 115. l., 505c. sz. jegyzet, 143. l. — ESA. XI. 180. 197. 200. l. és 22. kép (szkíta). — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, XII. 1936. 40. 50. l. — ACMI. IV. k. 338. l. Segesvárra római familiáris denárok jutottak innét. (*Qu. Fabius Labeo*, Kr. e. 189, — *C. Optimiús*, Kr. e. kb. 120, — *Qu. Titus*, Kr. e. kb. 85.). ASL. N. F. II. 442. l. — *Gooss* 61. l. — *Marțian* I. 438. sz., II. 677. sz.

A *Sárvári malom*-nál sok cserép bukkan ki. Felette egy hegyfokot *Duduma-* és *Rómahegy*-nek hívnak. Mindkét oldalán kerek halmok, főleg a jobboldali jeddi völgy nyílásánál szabályszerű egymásutánban sorakoznak. *Orbán* IV. 175. l. L. **Jedd** alatt is.

A *Hangyászető* Ék. oldalán aeneol. készíttelen cserepet leltem 1915. májusában. Valószínűleg telep van itt vagy a közelben, onnét bukkhatott ki.

A *Bodontorok* halászó helyen kívül a XVII. XVIII. sz.-ban a szabócéheknek is volt külön halastava, a *Keronka-tava*, a Toldalagi grófok ottani haltartója ma is megvan. Szemrevételezendő. EM. 1911. 309. l.

Gr. *Teleki Domokos* gerneszegi gyűjt.-ben bronzkori agyagbélyegző, amit a *Gecse D.*-utcában leltek.

122. Marosveresmart (Vereşmort, Ta.). — Az EMER.-ban II. 9925.—95. sz. réz- és bronzkori edénytöredékek (201. kép) s egy kis bronzrög, melyben van 90.66⁰/₀ vörösréz és 9.34⁰/₀ cin, a gróf *Bethlen József* csűrös kertjében 1914-ben feltárt népvándorláskori temető alatt létezett s a temetkezésekkor jó részben tönkre tett telepről. *Roska* Szf. 60. kép. — *Schroller* 75. l. 53. sz. — *Germania* 1934. 123.—130. l.

123. Marosvécs (Vécs, Brâncovenesti, Wetsch, Mt.). — A *Leányvár pataka* feletti martban két bronzveder (situla) került felszínre (202.—203. kép), melyek br. *Kemény Kálmán*, majd gr. *Teleki Domokos* gyűjt.-be kerültek. *Teleki* gróf letéteként 1918. decemberében az EMER.-ba jutottak, s IV. 1872.—73. sz. alatt tévesen mint tetétleniek vezették be a leltárba. Így is közöltem őket: A tetétleni bronzkincs címen a *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, IV. k. 244.—56. l. — V. ö. *Kovács Ferenc*: A vécsi etruszk edényekről. AÉ. ú. f. V. 335.—337. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 87. l. — *Marțian* I. 439. sz. — *Párvan* 309. 677. 756. 757. 761. 765. 770. l. — *Mannus* XXIV. 1932. 542. és 545. l. — *Nestor* 545. sz. jegyz. — PZ. 1935. 48. l.

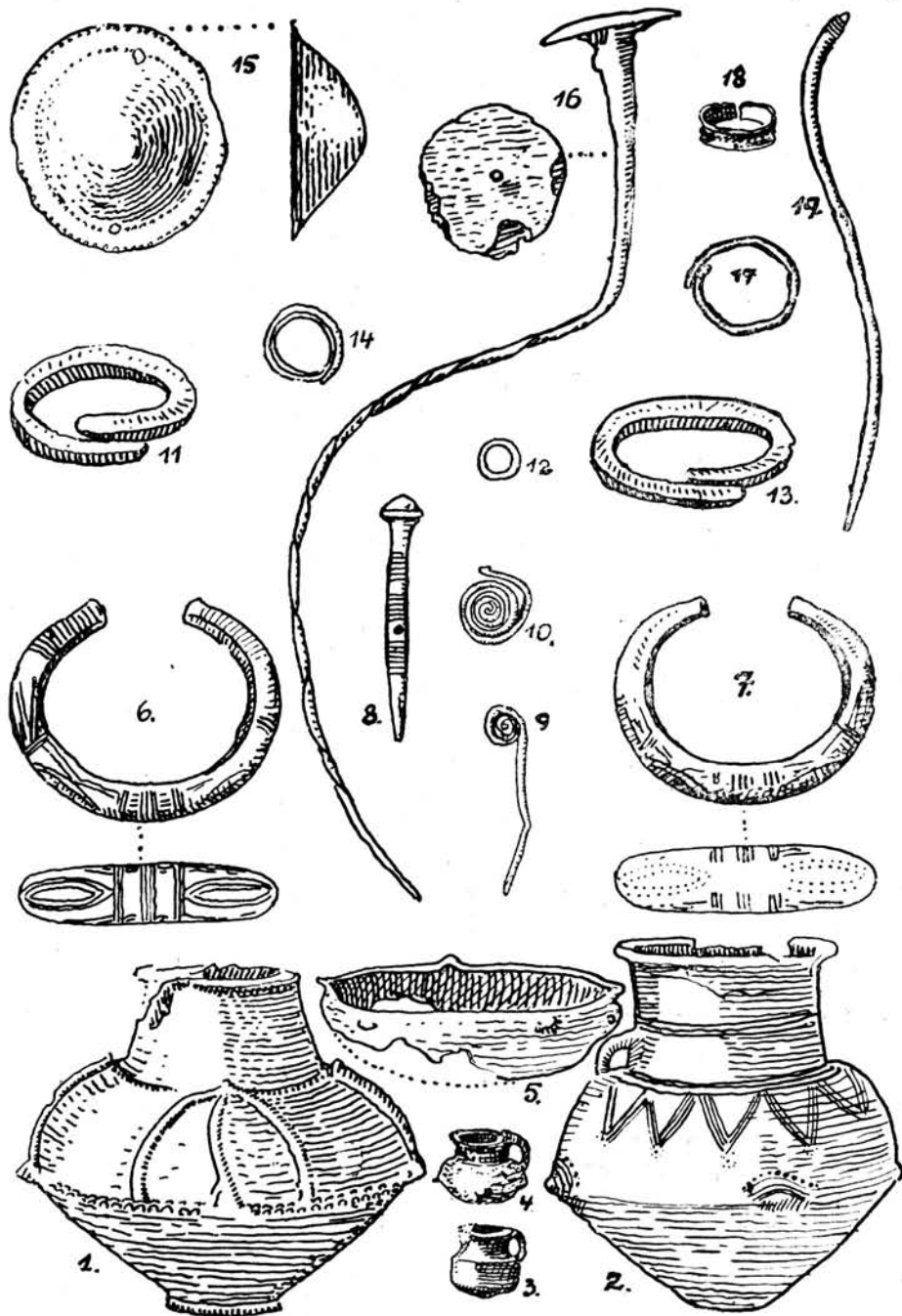
Téglás Gábor és *István* 1886-ban a br. *Ke-*

mény-kastélytól Ny.-ra ősk. cserepeket látott. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 87. l. 141. sz.

Gr. Teleki Domokos gornyeszegi gyűjt.-ben egy, a régebbi erdélyi típust ferde bordadísszal utánzó tokos füles bronzbalta.

felszínre. Az EME. Évk. 1908. 41.—42. l. a maroscsapói (l. o.) leleteket méltatja, s ezzel kapcsolatban emeli ki a Maros völgyének jelentőségét.

Ez a tévedés szerepel még az AÉ. ú. f.

199. kép. Bronzkori sírleletek Marosvásárhelyről.

A szomszédos erdőben a fák gyökerei közt negyvennél több urnát leltek. Neigebauer 252. l. 5. sz. — Az OMIK. XX. (VII.) 23. l. bronzsisakokat is említ.

124. Maros völgye. Fettich II. tévesen említ innét az EMER.-ban szkíta br. tükröt, ami villanova-agyagurnák társaságában került volna

XXIX. 301. l. és ennek alapján Fettich I. 24. és 46. l. — ESA. XI. 196. l.

125. Marót (Maroda, Moroda, Ar.). — A Csiger partján 1 ezüstkarperec, 1 ezüstkarperec töredékei, 10 drb. római családi érem került felszínre. AK. VI. 175. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 509. l., XIV. 1877. 73. l. — OTÉ. XII.

(2. r. IX.) 307. l. 340. sz. — *Pârvan* 559. 611. l. — Az utolsó érem a Julius Ceasaré.

126. Martinesd (Mărtinești, Hu.). — A dévai múzeumban 5256.—67. sz. alatt br. gyűjtékes lelet, melyben van 2 szárnyas balta, 1 törött tokos br. balta, sarlótöredékek, 3 félhol-

127. Martonfalva, I. Kézdimartonfalva (Hsz.).

128. Martonos, I. Fotosmartonos (Hsz.).
Kézdimartonos (Hsz.).

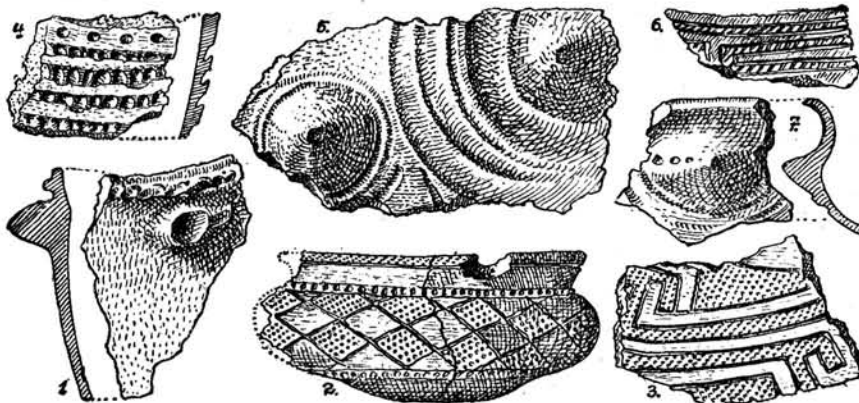
129. Martonos (Martinuș, Mărtănuș, U.). — A *Firtos* alatt Lysimachos- és Kozon-aranyakat letek.

200. kép. A marosvásárhelyi koravaskori temető IX. sírjának mellékletei.

das csüngő és nyers bronz. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 74. l. 43. sz. alatt (tévesen Mortinesd) csak 2 peremes (?) vésőt (balta), 1 fibula boglár részét (?) és 2 bronzrögöt említ. Így em-

A *Hetes* határrészben hármassánc, a *Beszér* határrészben földhányások és mély sáncok vannak, s ez a hely lépcsőzetesre van kiformálva. — Ilyen sáncok nyomai látszanak fen-

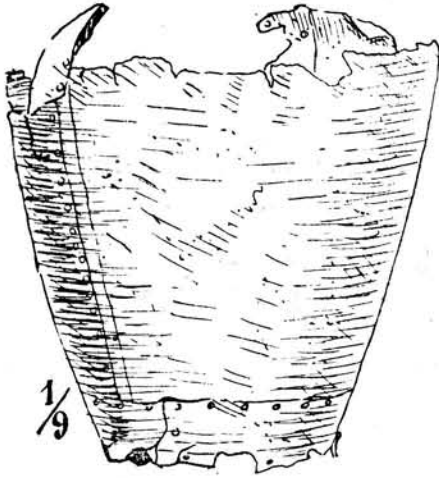

201. kép. Bronzkori edénytöredékek Marosveresmartról.

lékezik meg a leletről a Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 58. l. is, tehát az adatok, a bronzrögök kivételével, tévesek. — *Nestor* 513. sz. jegyzet.

nebb a *Hercegláz* felett és a község alatt a *Seremás* nevű oldalon is, ahol a *Hompokköz*-t veszi körül, s ahol egymástól mély bemetszésekkel elkülönített, kúp alakú dombocskák van-

nak. Itt állítólag téglát s dárдавасat is leltek. *Orbán* I. 122.—123. l. — *Marțian* Urme 34. l. Határában opál. Székelység 1935. 4. l. A község felső végén a malom mellett *Kölik* nevű sziklaodú. Székelység 1937. 159. l.

202. kép. Koravaskori bronzveder Marosvécsről.

130. Marvad, I. Márpod (Sze.).

131. Masclianis, I. Temesszlatina (Krsz.).

132. Máda (Mada, Hu.). — *Besericuța* nevű barlangjából a dévai múzeumban *Ursus spelaeus* maradványai és szláv jellegű cserepek. Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. IV. 1888. 96. l.

133. Mág (Mag, Scharldörfel, Sze.). — Az Astra nagyszabeni múzeumban 1711. sz. ívelt-fokú, nyújtott mandulaalakú, 13.5 cm h. kőfejsze.

203. kép. Koravaskori bronzveder Marosvécsről.

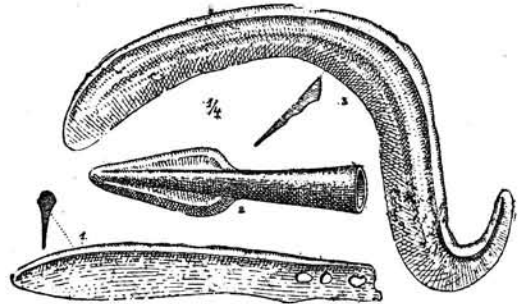
134. Mája (Maia, Mt.). — Az EMEÁ.-ban amphibolpala-buzogány töredéke. EME. Évk. V. 134. l. — *Gooss* 34. l. — *Marțian* I. 417. sz., II. 414. sz. — Az EMER.-ban 38. sz. rézkori kőfejsze. EM. III. 162. l.

135. Mákó, I. Mákófalva (Ko.).

136. Mákófalva (Măcău, Ko.).* — Határában *Kigyóstó* név. *Jankó* I. 14. l.

137. Málnás (Malnaș, Hsz.). — A SzNM.-ban a fürdő feletti *Füvenyestető* ősk. erőtelepéről 6916.—25. sz. festett és zsinegdíszes edénytöredékek, 3216. sz. emberi idolum lábresze, 2151. sz. obszidiánmagkő és 5103. sz. obszidián gyártási hulladék (AÉ. XLVII. (1934) 153. 157-209. l.), réz- és korabronzkori kerámikai maradványok. *Dolg.-Trav.* II. 177. és 227. l. — MKÉ. VIII. 172.—173. l. — SzNM. Jel. 1908.—9. 45. l. — *Roska M.* Über die Schnurkeramik in Siebenbürgen. PZ. XVI. 85.—86. l. — Emlékkönyv 133. és 135. l. — *Childe* II. 101. l. — *Schroller* 77. l. 131. sz. és XXXVIII. t. 8. sz. — Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 6. l. — *Kiss* I. k. 16. l.

U. o. 9506.—7. sz. kovasilánkok, 9508.—16. sz. cserepek, 9517. sz. ormányos állatot ábrázoló agyagidolum, 9518. sz. elnyújtott körömdíszes cserép, 9519.—20. sz. aeneol. vesszős díszű cserepek, 9521. sz. négykarajú bronzkori tál peremrésze.

204. kép. Kés, lándzsa és sarló a málnási bronzleletből.

U. o. a *Nyírsorká*-ról (az oltmenti síkság és a hatódi út közt) 7177.—85. sz. neol. jellegű díszítetlen cserepek.

A *Kőbánya* mellett felszínre került br. gyűjtékes leletből (204. kép) a SzNM.-ban 6 erdélyi típusú sarló, 1 lándzsacsúcs, 1 markolatnyújtványos kés, 1 vésőtöredék, 1 ép és 6 karpertöredék és bronzedény töredékei. *Roska* Szf. 51. kép. — *Nestor* 133. l. — *Kiss* I. k. 20. l. és 5. kép.

Határában 1788-ban *Kicsidfalú*, *Sásrajövő*, *Várhegy*, 1829-ben *Harcsa* nevek. Emlékkönyv 65. l. — EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

138. Málom, I. Almásmálom (Szd.).

139. Mánya (Maia, Szd.). — 1913-ban *Cremini* (= kovák), *Rātu creminii* (= a kovákó rértje) és *Holombea* (= halmos hely) neveket jegyeztem fel.

140. Mányik (Manic, Szd.). — Az EMER.-ban D. 471. sz. lapostalpú, körtealakú kőbuzogány fele. — *Orosz* I. 65. sz. félbuzogányt említ magánkézben. Bizonyosan a D. 471. sz.-ről van szó.

Határában 1864-ben *La tau Jimborului* (= Zsombor tavánál) és *Coastea sărăturilor* (= sós oldal) nevek. Mon. V. 137. l.

141. Máramaros m. (Maramureș). — *Mihályi János* birtokában bronzkard (*Hampel* XXI. t. 7. sz.), bronztőr, 5 tokos füles bronzbalta; — a máramarosszigeti ref. liceum gyűjteményében 1 tokos füles bronzbalta és egy lándzsacsúcs; — a debreceni ref. főiskola gyűjteményében 2 bronztekerecs, 5 bronzkarika, 1 lándzsa, 2 csákány és 4 tokos füles bronzbalta volt. *Hampel* II. 84.—87. l. — *Nestor* 530. sz. jegyz. egy régibb típusú erdélyi tokos füles bronzbaltáról.

1929-ben csak négy tokos füles bronzbaltát láttam a *Mihályi*-féle gyűjt.-ben, melyek közül 2 félholdas kávájú. Láttam azonban ebben a gyűjt.-ben 1 rovátkolt és 1 sodrott aranykarikát s 1 szívidomú aranycsüngőt.

Az *Egger*-gyűjt.-ben volt egy magyar típusú tokos füles bronzbalta, 2 lándzsacsúcs, egy liliumlevélalakú, tömör markolatú bronzkard és egy hallstatti bronzkarperec. *Egger* III. t. 27. sz., IV. t. 34. sz., V. t. 37. sz., VIII. t. 46. sz., XV. t. 158. sz.

MAGW. XV. 1885. II. t. 63. sz. alatt korongos bronzcsákányt közöl. — *Nestor* 525. k. sz. jegyzet.

142. Máramarossziget (Sighet, Sighetul-Marmației, Mm.) és **Veresmart** között palaszürke, vastag szűrődénytörödéket leltak a Tisza balpartján. Dr. *Kiss Tibor* gyűjteményében van. A töredék kopott, vízben járt, tehát másodlagos helyen került felszínre.

A MNM.-ban szívidomú, 20 gr súlyú, ösk. aranycsüngő. Allítólag hetet leltak együtt. MNM. 1898. évi besz. n. 61. sz.

U. o. egy 9.1 cm h. tokos füles bronzbalta. MNM. 1898. évi besz. n. 81. sz.

143. Máréfalva (Marefalău, Satu-Mare, U.). — A *Fenyédpaták* völgyében levő *Várnyakfok*-on óriási szikladarabokból épült falmaradványok vannak; — a *Lesbegy*-en barlangnyílások látszanak; — a közég felett terül el az *Ördög oltára* határrész. *Orbán* I. 69. l. — *Gooss* 64. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 194. l. 224. sz. — *Könyöki-Nagy* 294. l. — *Marțian* I. 423. sz., II. 421. sz. — Székelység 1937. 157. l.

144. Máriahavas (Mariaschnee, Stinăpári, Krsz.). — Határában *Lac la Rodina* (= a Rodina melletti tó) név. Krassó vm. tört. II./2. k. 22. l.

145. Máriatelke, I. Almásszentmária (Ko.).

146. Márkaszék (Marca, Szi.). — Egy a Berettyó partjából kibukott br. gyűjtéléses leletből ismeretes 3 tokos füles balta, 1 félholdas kávájú balta, 3 baltatörödé, 1 szárnyas balta, 1 sarló, 1 karperec-törödé. AÉ. ú. f. XXX. 69.—70. l.

A MNM.-ban a *Cseralja* határrészből egy 220 gr súlyú aranykarperec, melynek végei 2—2

spirálisban végződnek. AÉ. ú. f. XXX. 70.—71. l.

Wienben kigyófejes ezüstkarperec és ezüstcsésze. *Seidl*: Beiträge zu einer Chronik d. arch. Funde i. d. öst. Monarchie. Wien, 1849—54. — Katal. d. Münz- u. Antikenkab. 337. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 307. l. 339. sz. — Mon. I. 31.—32. l. (tévesen a bronzkorba teszi). — AÉ. ú. f. XXV. 433. l., XXX. 69.—70. l. — OMIK. XX. (VII.) 25. l. (tévesen Arad m.-be teszi). — *Marțian* I. 424. sz., II. 420. sz. — *Párvan* 535. 545. 559. 615. 706. 785. l.

Határában *Cetate* (=vár) nevű rész, benne barlang, ebben pedig cserépeket is lelnek. Mon. I. 34. l., IV. 49. l.

147. Márkosfalva, I. Kézdimárkosfalva (Hsz.).

148. Márpod (Marpod, Marpodt, Sze.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben volt *Elephas primigenius* maradványa. Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. II. 1852. 19. l. — EME. Évk. V. 121. l.

149. Mártonfalva, I. Kézdimartonfalva (Hsz.).

150. Mártonhegy (Somărtin, Martinsberg, Nk.). — A brassói Termtud. Társ. gyűjt.-ben *Elephas primigenius* és *Rhinoceros tichorhinus* maradványai voltak. EME. Évk. V. 121. l. — Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. I. 1850. 150.—162. l., 171.—175. l. — *Gooss* 35. l.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban br. gyűjtéléses lelet, benne br. edények, mint az ördöngösfüzesiek. AÉ. ú. f. XIX. 328. l. — *Párvan* 319. 388. l.

151. Máslak (Mașloc, Te.). — Határában eliptikus földvár, melyet kettős sánc körít. AK. IX. 43. l. — *Rómer*: Résultats 14. l. — *Milleker* I. 77. l., rajza u. o.

152. Mátéfalva (Mateiaș, Mathesdorf, Nk.). — Barlangjáról *Bielz* I. 31.—33. l. 27. sz.

153. Mátisfalva (Matișeni, Hsz.). — Határában 1591-ben *Țoșzege* név. Emlékkönyv 65. l.

154. Meckő; *Gooss* 92. l. hibásan **Mészkö** (Ta.). helyett.

155. Medesér (Medișor, U.). — A SzNM.-ban 27./891. sz. br. lándzsacsúcs és félholdas kávájú br. tokos füles balta. *Roska* Szf. 44. kép. 2. sz.

A NBKM.-ban 4986. sz. koravaskori két-fülű tál.

A hagyomány szerint a község a *Körtefája* és *Szénakert* határrészekben egykor létezett két faluból alakult, ahol ma is sok vastag cserép fordul elő. *Orbán* I. 117.—118. l.

156. Medgyes (Mediaș, Mediasch, Nk.). — A segesvári ev. gimn.-ban *Elephas primigenius* és *Rhinoceros tichorhinus* maradványai. EME. Évk. V. 123. l. — *Gooss* 36. l.

A leipzigi Crassi-Múzeumban 590. sz. alatt van egy nyéllyuknyújtványos rézbalt. *Schroller* 75. l. 62. sz. alatt a rézkori telepek közt sorolja fel.

A medgyesi ev. gimn.-ban br. tokos balta. *Hampel* II. 90. l.

A város környékén több urnatemető van. Így az *An der Burg* határrészben és a városban a *Wachsmann-féle* kertben, ahonnét egy igen szép gráfitos bevonású, gazdagon díszített urna van a medgyesi ev. gimn.-ban.

Az EMER.-ban 10070. sz. kelta pásztagyöngy Medgyes határából 1,5 m mély föld- és kavicsrétegből, tehát valószínűleg másodlagos helyről.

Wienben kelta br. karperec van innét. AÉ. ú. f. XXIV. 211. I.

Környékén 1829-ben 53 drb.-ból álló ezüstlelet került felszínre, melyben volt 2 fibula, több karperec, csavart sodronyfüggő, spirális és ezüstlemezből készült öv zárótagja. Catalog d. Antikenkab. 377. 79. — *Arneht G.* 98. I. — *Gooss* 36. I. — *Arneht J.*: Die antiken Gold- u. Silbermon. des k. k. Münz- u. Antikenkab. i. Wien, 1850. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 197. I. 247. sz. — ASL. N. F. XIII. 508. I., XIV. 175. I. — OMIK. XX. (VII.) 25. I. — *Martian* I. 443. sz., II. 426. sz. — *Párvan* 523. I. 2. sz. jegyzet, 610. 702. 707. 708. 787. 787. I.

Párvan 529. I. és 365. ábra alatt (balra) egy állítólagos kelta csontfésűt közöl a nagyzebeni Brukenthal-Múzeumból.

Egykori halastaváról ASL. III. 1858. 57. I. — *Sztripszky* 62. I. 192. sz.

157. Medgyesfalva, I. Meggyesfalva (Mt.).

158. Medvés, I. Nagymedvés (Af.).

159. Meggyesfalva (Medesfalău, Medişa, Mt.). — Az EMER.-ban 1984. sz. aeneol. csupor és IV. 1939. sz. átfúrt kagyló. *Martian* I. 444. sz., II. 425. sz.

U. ott 4330. sz. villanovaurna, amit Meggyesfalva és Maroskeresztúr közt lelték. Útm. 18. I.

Határában *Tópatak. Benkő* 264. I.

160. Megykerék (Meşcreac, Af.). — Határában ősk. telep. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 82. I. 109. sz. — *Martian* I. 445. sz., II. 431. sz.

A NBKM.-ban br. tokos füles balta. Mon. II./1. 90. I. és XI. t. 116. sz.

U. ott hallstatti félholdas kávájú vasbalta. Mon. II./1. 99. I. és XXIII. t. 259. sz.

U. o. Megykerék-Lőrincrévé-ről 4648.—80. sz. alatt vesszős, bordadíszes és bronzkori cserpepek.

161. Mehádia (Mehadia, Krsz.). — Az *Ulics* dűlőben 1844-ben egy 4 arany súlyú arany-sodronyt lelték, mely Wienbe került. *Arneht*: Gold- u. Silberanalekten 39. I.

Dongó Gy. Géza (Adalékok Zemplén vm. tört.-hez 1895. 35. I.) tévesen helyezi Zemplén m.-be. *Milleker*: Délm. ősk. 66. I.

A *Ráth-féle* gyűjteménnyel 1 tokos füles br. balta jutott a MNM.-ba. AK. X. 99. I. — AÉ. r. f. VIII. 245. I. — MNM. Naplója 1874. 53. I. 1. és 234. sz. — *Milleker* I. 77. I.

A *Szalkay-Szoronytye*-barlangban nem lelték emberi nyomokat. Délm. Tört. Rég. Ért.

VI. 120.—134. I. — *Milleker* Délm. ősk. 35. I. s u. o. a *Rablóbarlang*-ot is említi.

162. Melegföldvár (Feldioara, Szd.). — A *Dealu Bancu* nyugati oldalán levő *Buduroi* völgyben *Elephas primigenius*, *Equus primigenius* maradványait lelték. OTÉ. XVI. 1891. 150.—151. I. és 185. I. (*Budovasa-t* ír), XXVIII. 1903. 204. I. Az EMER.-ban a *Nyerges* határrészéből I. 6422.—23. sz. agyagorsógombok, I. 6654. jáspisszilánk, I. 6655.—75. sz. neol. és bronzkori cserpepek, I. 6676. sz. faltapasztöredék és I. 6677. sz. marhacsont.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 299.—300. I. 294. sz. szerint a *Pataky Viktor* gyűjt.-be egy 15,5 cm hosszú, alapján 2 cm széles, egy 13 cm hosszú és 1,5 cm széles és egy 15 cm hosszú, törött hegyű, 3 cm széles füstkvarszilánk (penge) jutott. Velük együtt egy négygombos, lapított gránitbuzogányt is lelték. Valamennyi katlan-sírból, ülő helyzetben eltemetett csontváz mellől került ki. — Az AÉ. ú. f. XXXV. 124. I. obszidiánszilánkokat, kovakéseket, kovanyílhegveket és br. karvédő tekercset említ a debreceni Déri-Múzeumból. E leletek a *Pataky-gyűjtemény*ből származnak, s így egy részük a fenti sírmellékletekkel azonos. AÉ. XLVII. (1934) 153. I.

Ackner szerint (M. C. C. I. 1856. 158. I.) 2 láb mélységből 1 kövész és 1 lekerített kőfejsze került ki, melyek a besztercei ev. gimn.-ba jutottak, ahol *Téglás G. Mezőség* lelőhely alatt az *Ackner* leírásának megfelelő kétélű, lekerékített szekercét látott. Ez egy rézformát utánzó, kétélű harci csákány. V. ö. ASL. N. F. XIII. 424. I. és képe u. o. I. t. 14. sz. alatt.

Gooss 21. I. is említi az 1856-ban 3 láb mélységben lelt baltát, de bronzból valónak mondja (v. ö. ASL. N. F. III. 247. I.) és azt írja, hogy a kőbuzogánnyal együtt lelték. — A buzogányról v. ö. AÉ. ú. f. VIII. 421. I. s képe u. o. 419. I. — OMIK. XX. (VII.) 20. I. — *Orosz* I. 66. sz.

A Mon. I. 97. I. e leletekből kovapengéket, kőbuzogányt s kétfokú (?) csákányt sorol fel. — Megemlékezik rólok *Martian* I. 446. sz. és II. 254. sz., de tévesen kőszekrényárokat említ. — Az OTÉ. XXVI. 1901. 39. I. szerint a kőbuzogányt a *Hosszúbérc* határrészben lelték.

Orosz E. gyűjt.-ben kőbuzogánytöredék, az EMEÁ.-ban agyaggyöngy. OTÉ. XVI. 1891. 156. és 186. I.

Az EMER.-ban a *Várhegy*-ről I. 5670. sz. kicsi. síma br. tokos füles balta. EME. Évk. 1906. 64. I.

A MLM.-ban egy kétfülű, hornyolt díszű, későbronzkori agyagtál.

A *Várhegy*-ről v. ö. *Könyöki-Nagy* 202. I. Határában 1591-ben *Nádastó fura, Búdostó, 1643-ban Búdostó, Vár mellett, Alsó óvár, 1677-ben Búdostó fura, Szörnyű vár, 1754-ben Búdostó, 1811-ben Búdostó, 1864-ben Szörnyű vára, Várhegy, Búdostók, 1898-ban Tó megett, Búdostó, Szörnyű vár, Nyerges* (a hagyomány ide he-

lyezi a régi községet, s innét állítólag csákányok, vastag cserepek jutottak a *Pataky V.* gyűjteményébe) nevek. Mon. V. 161. és 162. l. 8. sz. jegyzet.

163. Melegsamos (Someșul Cald, Ko.). — Határában *Catârlyukak*.

1844-ben egy nagyobb ezüstlelet került itt felszínre, mely a wieni Antikenkabinetbe jutott. Volt benne 1 ezüstkarika, melyen 9 ezüstpecsek lógott, 3 ezütlánc, melyek végén hasonló pecsek és karika csüngött, 318 drb. dyrrhachiumi drachma és 120 drb. római családi érem (helyesebben 9 consularis és 111 családi), melyek Kr. e. 50 előttről valók. Katal. des Wien. k. Antikenkab. 337. l. 69.—71. — A. f. ö. G. XXIV. 377. l. — *Gooss* 28. l. — ASL. N. F. XIII. 1876. 482. l. és VI. t. 3. sz. (a karika a 9 csüngővel), 6. sz. (a lánc) és 509. l., XIV. 1877. 71. l. szerint a római családi érmek a Kr. e. 74—50 közti időből valók. — *Marțian* I. 447. sz. és II. 629. sz. az A. f. ö. G.-re való hivatkozással aranygyűrűt, szegeket (pecsek!), láncokat, 318 dyrrhachiumi drachmát és 120 római családi érmet említ. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 300. l. 296. sz.

A Melegsamos völgyében antimonérctelepek is vannak. OTÉ. IV. 1879. 3. rész. 43. l.

164. Meleje, l. Malajesd (Hu.).

165. Menyháza (Monyásza, Moneasa, Ar.). — A *Piatra cu lapte* (=tejes szikla) déli lejtőjén levő barlangban *Ursus spelaeus*, *Canis lupus spelaeus*, *Hyaena spelaea* maradványait lelték. Mon. II./1. 2. l. — *Pethő* A Kodru-hegység geológiájához. A M. Kir. Földt. Int. 1889. évi Jelentése, 37.—38. l.

205. kép. Aeneolithikus merítőcsészék Menyházáról.

Az arádi kultúrpalota gyűjt.-ben a *Hoanca coului* nevű barlangból moustéri ipar *Ursus spelaeus* maradványokkal és aeneol. cserepek; — a *Piatra mare*-ban levő felső, középső és alsó barlangból aeneol. cserepek. B.—H. XIV.—XV. 22. és 84. l. — AO. VIII. 349. l. — Dacia II. 404. l. — *Kadié* 16. 121. l. — *Nestor* 18. l. 41. sz. jegyzet. — Dacia V.—VI. 50.—73.

Az EMER.-ban I. 6106.—7. sz. merítő aeneol. csuprok (205. kép). *Schroller* XXX. t. 5. sz.

166. Menyő (Mineu, Szi.). — Határában halom. CIA. 1876. II./1. 158. l.

Könyöki-Nagy 291. l. pogányvárat említ. Határában *Sándorbáza* (a hagyomány szerint elpusztult falu helye) és *Bálványdomb* (ahol fegyvereket, pénzt, kincseket sejt a nép. Tisztázandó, hogy nem azonos-e a CIA.-ban említett halommal). Mon. IV. 64. l.

A községtől É.-ra tőfeneket figyeltem meg 1925. május 3-án, melynek egy a menyői patak medrén keresztül emelt dugása még megvolt.

167. Mercsény (Mericsina, Márcina, Krsz.). — A hetvenes években egy Nagy Sándor-féle aranystatert lelték *Mirkóc*-on, melyet a Délm. Tört. Rég. Ért. 1878. III. füzeté s *Szentkláray Jenő* Krassó vm. őshajdana, Budapest, 1900. 7. l. tévesen helyez ide. — Az érem a fehértemplomi városi múzeumban van. *Milleker* I. 78. l. — Délm. Tört. Rég. Ért. IX. 152. l. — *Berkeszi* 28. l.

207. kép. Bronzlándzsa Mezőbándról.

168. Mericsina, l. Mercsény (Krsz.).

169. Merisor (Merisor, Hu.) és **Krivádia** (Crivadia, Hu.) közt a vasút mentén *Listrodon splendens* maradványait lelték, melyek a M. Kir. Földtani Int.-be kerültek. EME. Évk. V. 127. l. — *Gooss* 36. l. — FK. 1871. I. 3. l.

A *Peșterea Boli* (= Boli-barlang)-ról l. *Racovitza* 508. l. — L. még **Banica** és **Petrozsény** alatt is.

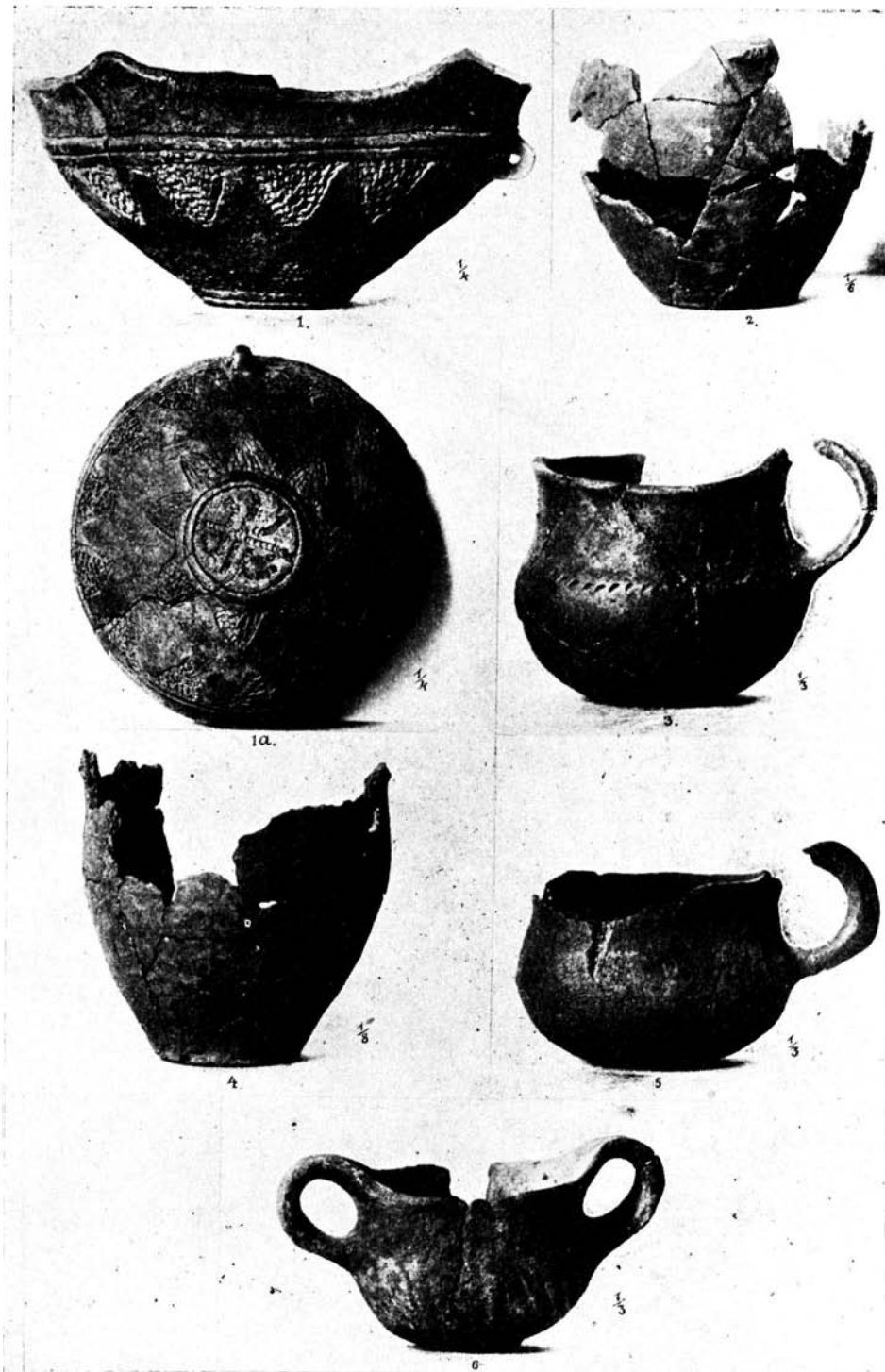
170. Mese (Meșendorf, Meschendorf, Nk.). — A segesvári ev. gimn.-ban kőbalta, br. sarló, br. kard markolata, br. tokos füles balta; — magánkézben br. lándzsacsúcs volt. *Gooss* 36. l. — *Neigebaur* 292. l. — *Hampel* II. 90. l. — *Marțian* I. 465. sz., II. 449. sz. alatt tévesen szerepel Mese helyett Muzsna.

171. Meszesszentgyörgy (Meseș - Sângeorgiu, Szi.). — Határában *Dosul tăului* (= tóhát), *Creștie* (= nád), *Rogoaze* (= sás), *Nadă* (= nád)

és *Cetățeauă* (= váracska) nevek. Mon. IV. 68.—69. l.

172. Meziád (Mézged, Meziad, Bi.) —

A Dosul dela Ograda Cucului-ról Racovitzza 498.—499. l. V. ö. még. S.—H. 513. sz. — Erdély XIII. 143.—148. l.

206. kép. Bronzkori edények mezőbándi urnasírokból.

Barlangjáról *Schmidl, Racovitzza* 420.—424. l. OMIK. XX. (VII.) 140. l. — *Balogh Ernő: A meziádi Czárán-barlang.* Erdély XXIX. 1932.

173. Mezőakna, l. Szászakna (Ko.).

174. Mezőbánd (Band, Bandul—Câmpiei, Mt.). — 1859-ben gróf *Teleki Sámuel* fogadója

kútjának ásásakor a tó mellett mammutállcsont negyedrésze került felszínre ép fogakkal. *Benkő* 310. l.

A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben bronzlándzsa (207. kép). *Roska M.*: A mezőbándi bronzlándzsa. Debreceni Közlemények 1940. évi 2. sz.

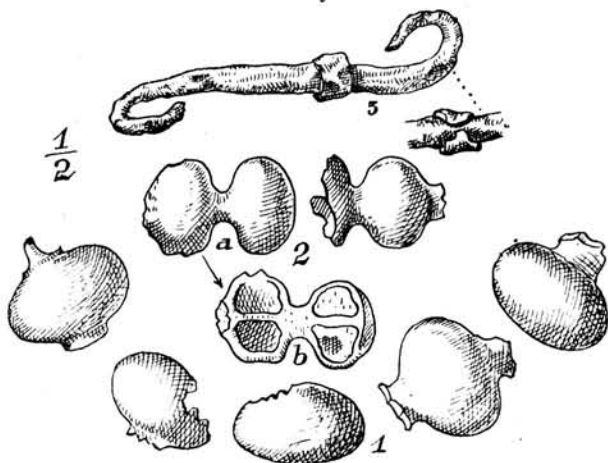
Az EMER.-ban II. 9739.—55. sz. rézkori edények és II. 9756.—57. sz. szarvasagancsok, amiket vasútépítéskor leltek; — a *Felnágó* és *Hidegvölgy* közötti domb déli oldaláról I. 6822.—24. sz. korabronzkori cserepek, I. 6825. sz. kutyogató, I. 6829. sz. három pohárból összeállított füles edényke, I. 6830. sz. kétfüli csupor, I. 6831.—6833. sz. agyagedények, valamennyi korabronzkori; — a *Hidegvölgy farká*-ról I. 7357.—58. sz. agyag tűzikutyák, vagy hálósúlyok; — a *Mokája* dűlőből II. 5939.—42. sz. tapasztörödékek és II. 5843.—48. sz. cserepek; — az *Omláshegy*-ről *Kovács István* ásatásaiból négy lakóüreg- és 3 korabronzkori, égetett temetkezési sírból II. 9078.—120. sz. kőz. cserepek, faszén, zúzott kavics, urnák, bögrék, tal (206. kép); — u. onnét szórványos leletként II. 9121.—24. sz. kúp alakú tűzikutyák vagy hálósúlyok, orsógomb, zúzókö, továbbá II. 9125.—31. sz. alatt késő-kelta vaskardtörödékek, lándzsatorödékek, kardhüvelytörödékek, szíjszorító lemezzel ellátott vaskarika, kettős csonkakúp alakú agyagyöngy (orsógomb), égett emberi csontok. — U. onnét II. 9690.—95. sz. tapasztörödékek, II. 9696. sz. agyagbögge, II. 9697.—99. sz. edénytörödékek. *Kovács István*: A mezőbándi ásatások. Őskori telepnyomok és temető, La-Tène-izlésű temetkezés, népvándorláskori temető. Les fouillages de Mezőbánd. Traces de stations et de cimetières de l'âge de bronze; sépulture à la La-Tène; cimetière du temps des migrations des peuples. *Dolg.-Trav.* IV. 1913. 265.—429. l. A 33. sírban háromélű, köpűs, szakás, bronz, szkíta nyílhegy is volt. Képe 314. l. 34. kép, 1. sz. — *ESA.* XI. 193. l. — *EMÉ.* Évk. 1907. 35. l., 1911. 46. l. — *Dolg.-Trav.* VI. 33. l. 3. sz. jegyzet. — *Roska Szf.* 62. és 82. kép. — *Nestor* 94. l., 416. 633. sz. jegyzet. — *Párvan* 423. 425. 428. 550. l. 2. sz. jegyzet, 566. 569. 629. 689. 710. 711. 769. 790. l. és 286.—289. ábra. — *Márton* 16. l. — *ACMI.* IV. k. 338. l. — *Kiss* I. k. 29. l.

Az EMER.-ban a *Rózsapatak*-dűlőből I. 6183.—84. sz. villanova edények (melyekkel együtt még több edény és bronztárgy került *Sándor Pál* mezőbándi birtokos tulajdonába); — a *Száltelek*-határrészből I. 6814a.—d. és I. 6815a. sz. kelta bronz-karperec-törödékek (208. kép), I. 6816. sz. vastárgy, I. 6817. sz. kőorsógomb, I. 6818. sz. agyagtál, I. 6819. sz. korabronzkori csupor, amiket az országút javításakor leltek.

Az ez alkalommal felszínre került holmik közül a MNM.-ba hólyagos kelta bronzkarperec töredéke jutott. MNM. 1905. évi Jelentése 33.

I. és 1905. évi besz. n. 58. sz. — AÉ. ú. f. 1906. 78. l.

Benkő 310. l. arról értesít, hogy a *Rózsáspad*-on vastag cserepeket, vas nyílvevőket, 1844-ben pedig aranyérmeket leltek, melynek egyik felén ANTONIUS AU PARTH MAX, a másik felén a béke istenasszonya és PAX felirat van.

208. kép. Kelta bronzkarperec maradványai és vashorog, a mezőbándi Száltelek határrészből.

A hagyomány és *Benkő* szerint a község a tó környékén levő 6—8 kisebb községből alakult. Ezek *Adosfalva* az *Urak tava* nyugati oldalán, *Sugófalva*, *Székelygerebenes*, *Kincsesfalva* a *Magyarok tava* balpartján *Kincseskút* közelében, *Kistelek* az *Uraktava* keleti partján, *Csükmőd* a mai *Csükmöny* nevű határrészben, *Rózsásfalva* az *Adáskútja*-n alul levő *Rózsáspad* határrészben, *Egerháza* a hasonló nevű tó mellett. *Kistelek*-től K.-re van az *Omlásvára*, mely *Bándi vár* néven a székely krónikában is szerepel. — A *Csigófája* határrészben a XVIII. sz. végén sósziklák bukkantak elő és sónyomok vannak a *Sószék* és *Sziksavas* határrészekben is (V. ö. az őskori lelőhelyekkel!). *Orbán* IV. 208.—209. l. — *Benkő* II. 7. 308.—310. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l. — *Sztripszky* 56. l. 142.—145. sz. — Erdély 1933. 8.—9. l.

Kövári I. 175. és II. 59. l. *Pogányvár* nevű helyet említi a község határában.

175. **Mezőbergenye** (Bergenye, Berghia, Mt.). — Határában *Nádas* név. *Benkő* II. 315. l.

176. **Mezőbó** (Beiu, Ta.). — Az EMER.-ban I. 6382. sz. obszidiánmagkő. EME. Évk. 1906. 64. l. — AÉ. ú. f. XXXI. 276. l., XLVII. (1934) 153. l.

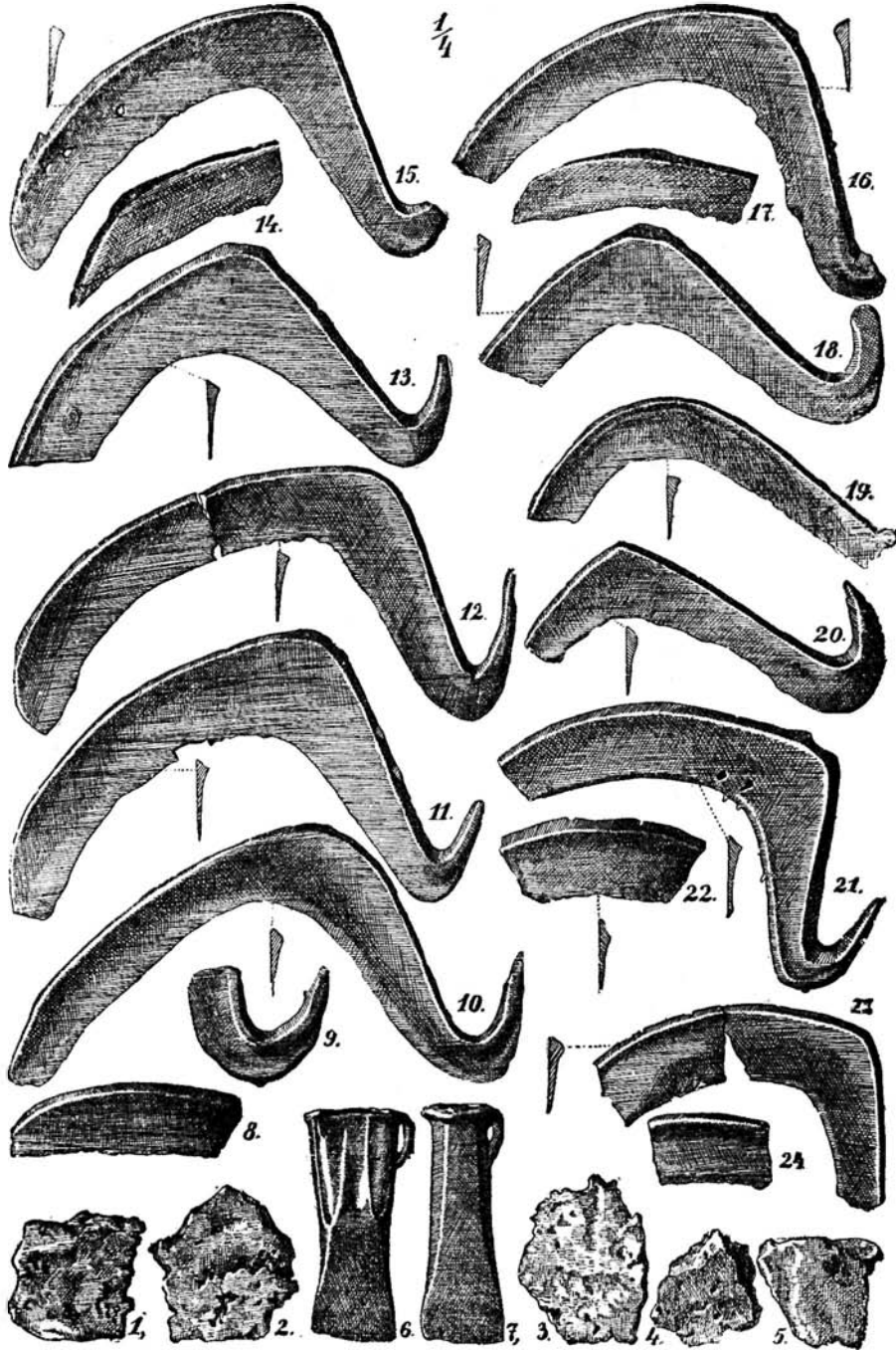
A községtől Ny.-ra a *Vadastető*-n egy mesterséges bemetszés van, amelyet *Törökök útja*-nak neveznek. É.-ra a *Nyárad* és *Maros* vízválasztójának legmagasabb pontját *Örvár*-nak hívják. Itt egy 180 lépés kerületű, 5—6 öl magas, körídomú földhányás van, közepén 4 öl mély és 5 öl átmérőjű bemélyüléssel. Ettől Ny.-ra alig 10 lépés közzel egy másik kisebb ilyen

üreges földhányás van. *Orbán* IV. 66. l. föld-erődnek véli, ásatásai rendjén azonban mit sem lelt itten. *Benkő* 273. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l. — *Marțian* I. 94. sz., II. 60. sz.

177. Mezőcikud (Țicud, Ta.). — Az

Egykori halastaváról *Sztripszky* 52. l. 105. sz.

178. Mezőcsávás (Cevaș, Mt.). — A *Țamás kútja* mellett levő *Kerekhalom*-ban nyílveszőket, régi pénzeket, faragott köveket, vastag cserépdarabokat lelték. A hagyomány ide helyezi a

209. kép. A mezőcikudi bronzlelet.

EMER.-ban egy nagyobb br. gyűjtélkes lelet (209. kép) megmentett része képpen IV. 1633.—34. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balták, IV. 1635.—54. sz. erdélyi típusú sarlók és töredékeik, köztük egy makkos is, IV. 1655.—59. sz. bronzrögök. *Roska* Szf. 52. kép. — *Nestor* 530. sz. jegyzet. — *Kiss* I. k. 20. l.

régi községet. *Benkő* II. 338. l. — *Orbán* IV. 195. l. — A dák kérdés szempontjából is hitelesítendő.

179. Meződomb (Domb, Dâmb, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 54. l. 128. sz.

180. Mezőerked (Szászkerked, Archiud, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 46. l. 65. sz.

181. **Mezőfele** (Cumpenița, Mt.). — Határában *Órhegy*. *Benkő* II. 339. l. — *Orbán* IV. 195. l.

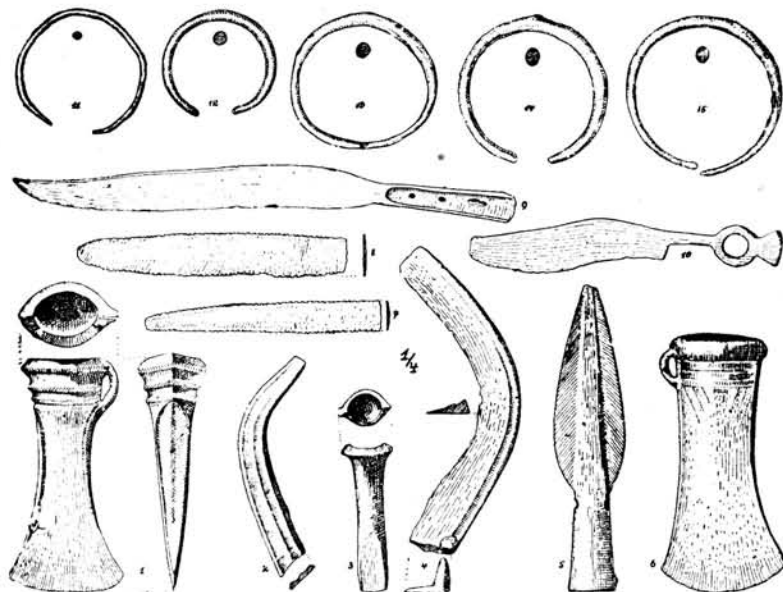
A *Szentegyház tava* nevű mocsaras helyről *Sztripszky* 58. l. 155. sz.

182. **Mezőgerebenes** (Grebenișul-de-Câmpie, Ta.). — Egykori halastavát említi *Benkő* 7. l.

183. **Mezőkapus** (Căpușul-de-Câmpie, Ta.). — A SzNM.-ban br. gyűjtélkes lelet (210. kép),

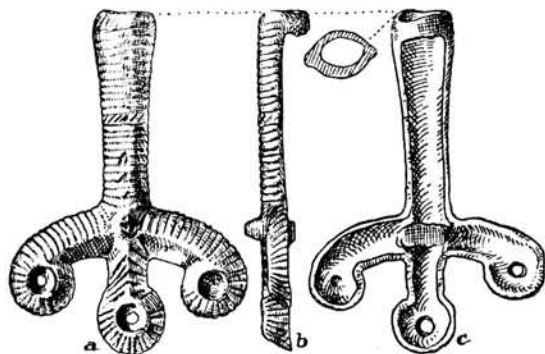
sz. tele van tévedésekkel, mert egy ép br. kardot, 2 kardtöredéket, 21 fűrészlemez, 22 karkát, 2 br. rögot és 1 beretvát is említi. Tévedéseit részben átveszi *Marțian* I. 451. sz. és II. 126. sz.

1937. nyarán 3 drb. zárt, síma, ovális átmetszetű bronzkarperecet, egy fűrészpengét, egy törött, keresztalakú bronztagot és 1 markolatlemez bronzsarlót láttam a marosvásárhelyi róm.

210. kép. A mezőkapusi bronzlelet.

melyben van 2 tokos füles balta, 1 tokos véső, 7 sarló és sarlótöredék, 2 markolatnyújtványos kés, 6 fűrész-töredék és 14 karperec, illetőleg karperec-töredék. SzNM. Ért. I. 50. l. — *Roska* Szf. 53. kép. — Az AÉ. ú. f. II. 31. l. tévesen

211. kép. Szkita bronz tegeztartó Mezőmadarasról.

szerepel lelőhelyként Magyarkapus és Háromszék m. Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 85. l. 128. sz. Maros-Tordába helyezi. — *Nestor* 134. l. 26.

kép, 534. sz. jegyzet. — *Nils Åberg* V. 74. kép. Valószínűleg ebből a leletből került *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-be egy pár fűrészdarab és 3 br. karika.

Az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 70. l. 23.

kat. főimn. gyűjt.-ben, ahova a *Kovács F.*-féle gyűjt. került.

Halastaváról *Benkő* 7. l. — *Sztripszky* 57. l. 146. sz.

184. **Mezőkecsed** (Chicidul-de-Câmpie, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 47. l. 74. sz.

185. **Mezőkeresztés**, I. **Biharkeresztés** (Bi.).

186. **Mezőkeresztúr** (Cristur, Hu.). — *Schroller* 76. l. 84. sz. lencses díszű keramikát említi innét.

187. **Mezőkirályfalva** (Craifalăul-de-Câmpie, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 54. l. 134. sz.

188. **Mezőkók** (Coc, Ta.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 52. l. 106. sz.

189. **Mezőkölpény** (Culpiu, Mt.). — A *Borsos* tetején várat sejt a néphit. Itt u. olyan vastag cserepek fordulnak elő, mint a mezősámsondi *Pogányvár*-ban. — A *Bocsok*-on sáncok nyomai láthatók. — A *Bocsok* nyugati alján van a *Fűzes* nevű hely, ahol sáncok nyomai tűnnek elő, s itt sok vastag cserepet és fegyvert is lelnek. *Benkő* II. 343. l. — *Orbán* IV. 201.—203. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l. — *Marțian* I. 452. sz., II. 215. sz. tévesen említi itt a mezősámsondi *Pogányvár*-at.

Határában 1787-ben *Mocsár*, vagy *Büdöstő* és *Mocsárszer* nevek. SzO. VI. 407.—408. l.

Egykori halastaváról *Benkő* II. 7. 1. — *Sztripszky* 55. 1.

190. Mezőkövesd, I. Maroskövesd (Mt.).

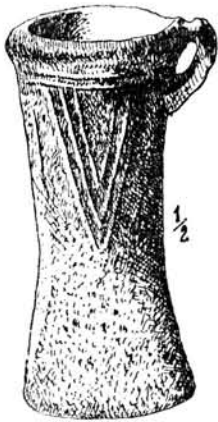
191. Mezőlivádia (Livadia-de-Câmp, Hu.). — A dévai múzeumban 4291. sz. ívelt fokú, 28.2 cm hosszú, mandulaalakú fejsze gránátos csillámpalából. Hunyad vm. tört. I. 17. 1.

192. Mezőmadaras (Mădăraș, Mădărașul-de-Câmpie, Mt.). — *Nagy Jenő* csíkszentmártoni ügyvéd gyűjt.-ben szkíta bronz tegeztartó (211. kép). ESA. XI. 194. 1.

A *Csupiláb* nevű dombon hamvvedreket, görög és római érmekeket, továbbá *Orbán* IV. 204. 1. szerint aranybika szarvát lelték, mely utóbbi voltaképpen szarvalakú aranykarika. Mindezek a tárgyak *Pataki Miklós* bérlő birtokába jutottak. *Gooss* 34. 1. — ASL. N. F. XIV. 1877. 65. 1. — *Párvan* 610. 1.

A közelében levő kerek dombok egyikét *Kincsedomb*-nak hívják. *Orbán* IV. 204. 1. — *Marțian* I. 453. sz., II. 408. sz.

Halastavai környékét az őskor szempontjából is át kell kutatni (*Benkő* 322. 1. — *Orbán* IV. 203. 1. — *Sztripszky* 55. 1. 140. sz. — nemkülönben az egykori *Isten tava* (*Sztripszky* 55. 1. 141. sz., *Benkő* 7. és 8. 1.), *Büdöstő* vagy *Gyilkos* és *Nádas* határrészeket is. *Benkő* II. 321. 1.

212. kép. Tokos fűles bronzbalta Mezőörkéről.

193. Mezőméhes (Miheș, Miheșul-de-Câmpie, Ta.). — A *Lápos*-nál ősk. telep. *Marțian* II. 437. sz.

Az egykori *Falutavá*-ról *Sztripszky* 52. 1. 112. sz.

194. Mezőménes (Meneșul-de-Câmpie, Herghelia, Mt.). — A falu felett *Várbely*. *Kövári* II. 59. 1.

A hagyomány a régi községet a *Pusztá templom* nevű dombra helyezi, ahol sáncok nyomai is látszanak. *Orbán* IV. 196. 1.

195. Mezőörke (Urca, Ta.). — Az EMER.-ban IV. 1883. sz. br. tokos fűles balta (212. kép).

196. Mezőörményes (Ormeniș, Mt.). — Gr. *Teleki Domokos* gernyeszégi gyűjt.-ben egy 22.6

cm hosszú rézvéso, amely fenn kerek, lenn pedig téglalapos átmetszetű; u. ott egy maroklatlemez bronzsarló.

197. Mezőpagocea (Pogăceana, Ta.). — *Gooss* 43. 1. s utána OTE. XII. (2. r. IX.) 299. 1. 291. sz., *Hampel* II. 112. 1. bronzfejszét említi az EMER.-ban. — ASL. N. F. XIII. 1876. 474. 1. a gyűjtemény megnevezése nélkül említi. A fennü gyűjteményben nincs.

198. Mezőpanit (Pănetul-de-Câmpie, Mt.). — Határában *Békástó* név. SzO. VI. 409. 1.

Az EMER.-ban IV. 2379. sz. egyenes fokú, háromszöges kőfejsze.

199. Mezőrűes (Riciul, Mt.). — Egykori halastaváról *Benkő* II. 7. 1. — *Sztripszky* 54. 1. 138. sz.

200. Mezősas (Bi.). — A nagyváradi múzeumban egy homokkővéso, 2 rézvéso, 1 rézkarperec, 1 rézcsákány (hossza 12.5 cm) és egy rézkori csontakúpos agyagsupor, az oldalán négy csecsbimbószerű dudorral.

201. Mezősályi (Șăulia, Ta.). — Egykori 3 halastaváról *Sztripszky* 54. 1. 124.—126. sz.

202. Mezősámsond (Samșud, Samșudul-de-Câmpie, Șincai, Mt.). — *Mártonfi Lajos* obszidiánuclust, cserepeket, jáspis-, szarukő- és obszidiánszilánkokat gyűjtött itten. Az obszidián-, szarukő- és jáspiszilánkok az EMER.-ban 10044.—46. sz. alatt. — OTE. XVI. 1891. 156. és 186. 1., XVII. 1892. 357. és 389. 1. EME. Évk. 1903. 89. 1. — AE. XLVII. (1934) 153. 157. 209. 1. — *Kiss* I. k. 13. 1.

Orosz E. gyűjt.-ben az *Édeságy* nevű völgy-medencében levő telepről lencsés és faágdíszű, az aeneol.-ból származó cserepek és egy üveggyöngy (minden valószínűség szerint későbbi). *Orosz E.*: Mezősámsond ősemberi telepei. I. Az édeságyi, II. a pogányvári telep. EM. XV. 268. —275. 1. — U. ott a *Mocsár* nevű kertből obszidiánszilánk és cserép. EM. XV. 327. 1. — U. ott a Mezősámsond és Mezőpagocea közt levő *Bábakút* nevű tetőről őrlőkőtöredék. EM. XV. 327. 1. — A marosvásárhelyi ref. kollégium gyűjt.-ben aeneol. vesszős díszű csésze.

A *Pogányvárdomb*-on szőlőforgatáskor kőtömbökből és kőlapokból emelt építményből cserepeket, enyhén ívelt trapezoid kristályospalavésőt, agyagpereszlent, homokkőkést és felálló fülű, ferde szájú, rézkori csuprot mentett meg *Andrásky Kálmán* ref. tanító (213. kép). *Schroll* 74. 1. 13. sz.

U. innét az EMER.-ban IV. 1887. sz. kettős ellentett élű rézcsákány (214. kép). Hossza 24 cm, súlya 885 gr.

Az EMER.-ban I. 4147. sz. rövid bronzkard (215. kép) és I. 4148. sz. peremes br. balta. *Roska* Szf. 40. és 34. kép. — Útm. 11. 1. — EME. Évk. 1903. 89. 1. — *Nestor* 94. 1. és 20. kép. — *Kiss* I. k. 7. kép.

A SzNM.-ban erdélyi típusú tokos fűles br.

balta és magyar típusú, törött, korongos bronzcsákány. SzNM. Ért. I. 51. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 299. l. 290. sz.

A *Pogányvár* oldalán egy 600 lépés körületű bemetszés van, mely egy 20 lépés szélességű hegykarimát alkot. A hegyoldalt vas-tag, fekete cserepek borítják. *Orbán* IV. 201. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l. — *Marțian* I. 455. sz., II. 647. sz. — U. a. I. 452. sz., II. 215. sz. tévesen Mezőkölpénybe helyezi a *Pogányvár*-at. — *Kövári* II. 59. l. és az 1:75000 térkép Mezőbándra teszi. — *Benkő* II. 348. l. helyesen Mezősámsondra helyezi.

Határában 1618—1715 közt *Fóristava*, -*kútja*, -*oldala* és *Cyúkos domb* nevek. SzO. VI. 410. l. — *Benkő* 7. és 348. l.

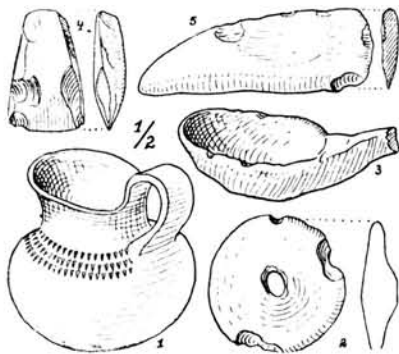
203. Mezőség. — Az EMER.-ban a lelőhely közelebbi megjelölése nélkül 124. sz. erdélyi típusú és 168. sz. félholdas kávájú br. tokos füles balták. *Gooss* 37. l. — EM. III. 181. l. — *Hampel* II. 90.—91. l. — Ezeken kívül I. 581.—82. sz. ősk. aranygyöngyök, II. 3998. sz. alatt dudoros bronzkarika. *Orosz* I. 67. sz.

A beszercei ev. gimn.-ban *Mezőség* lelőhelyről szereplő kővéső és kétélű, lekerekített kőszekerce Melegföldváról való. L. o. és OTÉ, XII. (2. r. IX.) 300 l.

A Mezőség déli széléről *Téglás I.* gyűjt.-ben volt egy ezüstnyakperec. AÉ. ú. f. XXIV. 174.—175. l. — *Párvan* 445. l. és 315. ábra.

204. Mezőszabéd (Szabéd, Sabed, Săbed, Mt.). — A *Hársas* dűlőben ütőkövet lelt *Orosz E.* OTÉ. XXVI. 1901. 39. l.

Az EMER.-ban I. 7399. sz. rézkori fazék (216. kép) a *Harmadláb* dűlőből; I. 7401. sz. rézkori bögre a *Kapusító* határrészből, I. 7402. —12. sz. villanova-urnatöredékek, valamint korongon készült, durva cserepek és I. 7413.—14. sz. kúpos agyaghálósúlyok, I. 7400. sz. hallstatti agyagtál a *lekencei fogadó* mellől (217. kép). EMÉ. Évk. 1907. 35. l. — *Marțian* I. 610. sz., II. 570. sz.

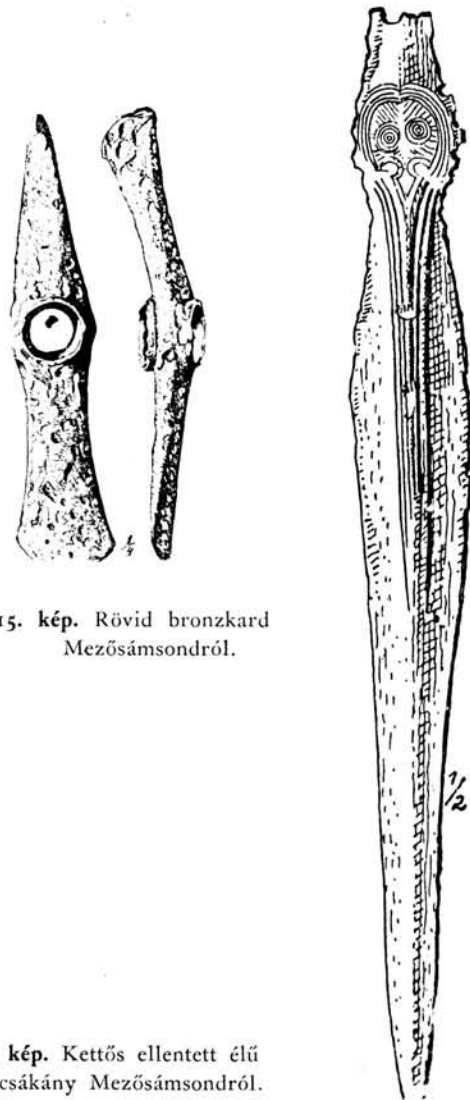
213. kép. Rézkori sír mellékletei Mezősámsondról.

Az EM. II. 152. l., III. 181. l. *Rend János* ajándékaént br. sarlót említ az EMER.-ban. A gyűjt.-ben nincs.

A falu felett levő *Földvár* nevű helyen vá-

rat keres a hagyomány. *Benkő* II. 351. l. — *Orbán* IV. 198. l. — *Könyöki-Nagy* 287. l.

205. Mezőszáva (Sava, Ko.). — Az EMER.-ban IV. 2175. sz. kőfejszetöredék és IV. 2176. sz. durván iszapolt, kvarchomokkal soványított, neol. agyagedénytöredékek. Debreceni Közlemények 1939. 1. sz. 4. l.

215. kép. Rövid bronzkard Mezősámsondról.

214. kép. Kettős ellentett élű rézcsákány Mezősámsondról.

206. Mezőszengyel (Sânger-de-Câmpie, Ta.). — A *Kinyetyel* határrészből 1845-ben sok római érmet letek, amik az EMER.-ba jutottak. *Orbán* V. 61.—62. l.

Az egykori *Mogyorós*- vagy *Nagytó*-ról *Sztripszky* 53. l. 120. sz.

207. Mezőszentgyörgy, I. Uzdiszentgyörgy (Ko.).

208. Mezőszentjakab (Sâniacob, Ko.). — *Orosz E.* gyűjt.-ben ősk. cserepek. *Mezőség* 1904. okt. 20-iki sz.

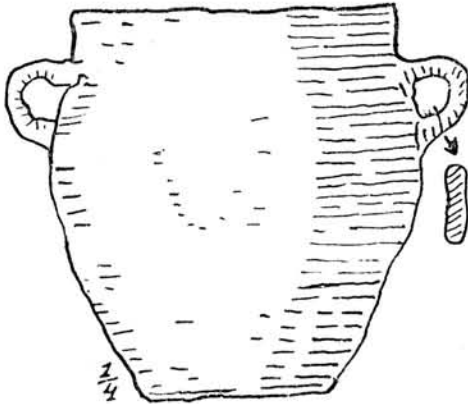
209. Mezőszentmárton (Sânmartin, Mt.). — A Mezőszentmártonból Kaálba vezető út mellett

a *Dióság pataka* völgyében *Körtvélyháza* nevű határrészbe egykori községet helyez a hagyomány, s itt sok vastag cserepet lelnek. Ilyen határhely *Bögözháza*, *Bögöz rétje*, *Bögöz oldala* is. *Orbán* IV. 84. l.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 54. l. 136. sz.

210. Mezőszilvás (Silvaşul-de-Câmp, Ko.). — A NBKM.-ban 62. sz. antennás és 63. sz. csészés markolatú bronzkard. AÉ. ú. f. VIII. 339. l. — Eredetileg 6 darabot leltek, s 3¹ került volna Nagyenyedre.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 54. l. 127. sz.

216. kép. Bögre Mezőszabédról.

211. Mezőszokol (Szokol, Socol, Ko.). — *Hampel* Trouv. 102. l. szerint a MNM. 1871-ben egy itteni gyűjtékes leletből 3 gazdagor díszített karperecet szerzett, s u. onnét a *Lebóczky*-gyűjteményben 1 lándzsatöredék, 1 karperec és 2 csontgyűrű. V. ö. még *Catal*. 22. l. — *Hampel* II. 158. l.

212. Mezőszombattelke (Sâmbotelec, Ko.). — Az egykori *Büdöstő*-ről *Sztripszky* 43. l. 38. sz.

213. Mezőszopor (Soporul-de-Câmp, Ko.). — *Mázarişte* (= borsószér) határrészben ősk. telep, alatta a *Ţisăliţa* nevű forrás tóvá szélesül. EM. XXV. (ú. f. III.) 258.—259. l.

214. Mezőtelegd (Tileagd, Bi.). — Határában pogányvár. *Könyöki-Nagy* 281. l.

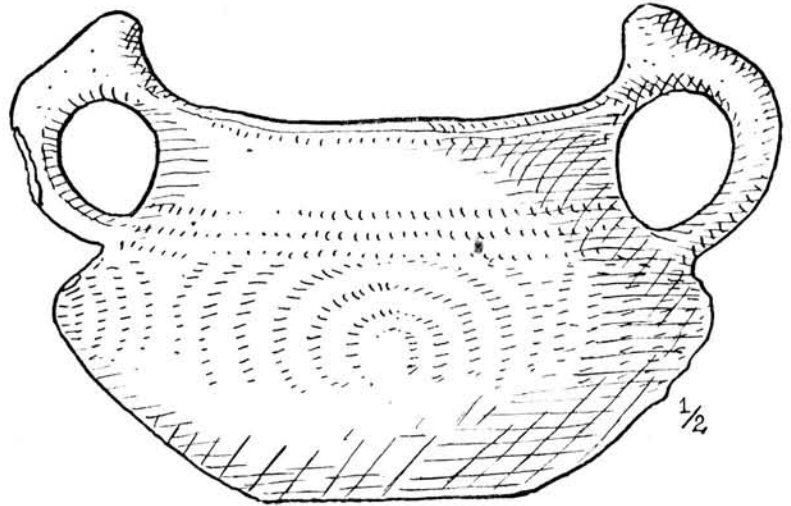
215. Mezőtőhát (régén Újfalú, Tăureni, Ta.). — Az alsó és felső tavat elválasztó félszigetszerű emelkedésen É.—D. irányban tájolt vaskori sírok edénymellékletekkel. AÉ. ú. f. XXX. 354. l., rajzuk a 355. lapon. — OMIK. XX. (VII.) 216. l. — Erdély 1933. 9. l. — A marosvásárhelyi ref. kollégium gyűjt.-ben egy koravaskori agyagedény, amelynek fülein gomb ül.

Az egykori *Nagytó*-ról, *Alsótó*-ról, *Felsőtó*-ról, valamint a *Chu-csubutér*-ről *Herman* O. I. 73. l. — *Sztripszky* 53. l. 116.—119. sz.

216. Mezővelker (Velkér, Velcherul-de-Câmp, Ta.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 52. l. 113. sz.

217. Mezőveresegeyháza (Veresegeyháza, Vereshaza, Szd.). — A szamosújvári főgimn.-ban párhuzamos oldalélű, magas hátú, törött élű kovapalabta. *Orosz E.* (I. 107. sz.) magánkézben állítólag innét származó kővésőt, egy kőék fél töredékét és egy megkezdett fúrású kődarabot látott.

Az EMER.-ban IV. 2349. sz. kaptafaalakú serpentinvéső, IV. 2380. sz. 9,5 cm h. egyenes

217. kép. Koravaskori tál Mezőszabédról.

fokú, háromszöges homokkőbaltá az *Iratvány* határrészből, IV. 2389.—93. sz. ősk. cserepek a *Fântâna rece* (= hidegkút) határrészből. Van közöttük neol. és aeneol. jellegű, a IV. 2390. sz. belül vörös, kívül fekete, torha villanova-urna töredéke.

U. ott D. 472. sz. részben átfúrt, ősk. gnájsztöredék.

218. Mezőzáh (Zau, Ta.). — *Gooss* 63. l. bronzbaltát említ az EMER.-ban. Ezt az adatot átveszi *Hampel* Trouv. 85. l., II. 91. l., az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 299. l. 289. sz. alatt kihajló élű brozvésőről (balta) ír, *Marţian* I. 457. sz. és II. 757. sz. meg baltát, vésőt, tüket és fűrészeket említ. — Az EMER.-ban csak az 1630.—32. sz. bronzfűrészek és az 1836.—38. sz. bronztükek vannak. Útm. 16. 18. l. — Viszont az EM. III. 181. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között 2 tütöredéken kívül 3 fűrészlemez és bronzfejszét is említ.

Határában *Bozsori tó* és *Vámi tó* nevek. *Herman* I. 73. l. — OMIK. XX. (VII.) 192. l. — *Sztripszky* 52. l. 114. 115. sz.

A határában levő kerek halmot át kell vizsgálni.

219. Méhes, I. Mezőméhes (Ta.).

220. Ménés (Miniş, Ar.). — Határában *Dealul morminţilor* (= a sírhalmok hegye) név. Mon. III. k. I./II. rész 182. l.

221. Ménes, I. Felménes (Ar.).
Mezőménes (Ta.).

222. Méra (Mera, Ko.). — A községtől K.-re ősk. telep. OTÉ. XXVI. 1901. I. I. — *Marțian* I. 448. sz., II. 428. sz.

Orosz E. gyűjt.-ben az *Ördögorrárká*-ból aeneol. leletek. U. o. 17. I.

A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben: a) A *Csetete-kert* melletti oldalról hydrokvarcit magas-kaparó, mint a középső aurignaciak. Patinája mély. Hitelesítendő, hogy vajjon a vele együtt lelt magashátú, kaptafaalakú kopapala baltafokkal, aeneol. cserepekkel egykorú-e, vagy pedig itten felsőpalaeolithikus nyomok után is kutathatunk? — b) Az *Ördögárok* (Orosz-nál *Ördögorr árka*) nyílásából aeneol. cserepek, kanál és I. vaskori tör tokjának bronzlemezről összehajlított zárótagja.

223. Mészkö (Mischiu, Ta.). — Az EMER.-ban I. 620. sz. homokkőfejsze töredéke és 2 drb. bronzrög, 1 bronzlándzsa. Lelt. sz. I. 856.—858. Útm. 15. I.

Orosz E. gyűjt.-ben a *Farkas öre* határrész-ből egy br. gyűjtélkes leletből származó bronzlepeny, 2 tű, 1 csüngő. AÉ. ú. f. XXVI. 373.—374. I. — A község egyik házában udvarán bronzlepeny leletek. U. o. 374. I. — *Marțian* I. 449. sz., II. 443. sz. Mészkö alatt említi a *Țordai basadék* emlékeit.

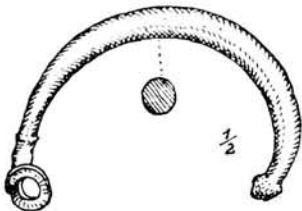
A *Bábavára*-n (*Cetatea babii*)-n földhányás. *Orbán* V. 161. I. — *Könyöki-Nagy* 293. I. — *Marțian* Urme 21.—22. I.

Határában *Sóskút*, *Rétek* és *Szántók* a *Sóskúton*, *Sósmál*, *Sósmál-csókás alja* (vagy *Porond*), *Űó*, *Űóhelyes*, *Bábavároltal*, *Bábavártető*, *Szál-dobos*, *Űigla* (= téglá), *Halmok köze* nevek. *Jankó* II. 10. I.

224. Mézged, I. Meziád (Bi.).

225. Micske (Mișca, Bi.). — Az EMER.-ban IV. 2370. sz. ívelt fokú, törött élű trachytfejsze 11.8 cm hosszú lehetett.

Appán Gyula gyűjt.-ben volt 2 bronzkarperec, 1 ívfibula (218. kép) bronzból, 1 öntött kelta bronzló. Ezek a leletek a *Kölyuk* határrész-ből származnak. Dr. *Andrássy Ernő* érmihályfalvi gyűjt.-be jutottak. *Mannus* 1932. 542. 545. I.

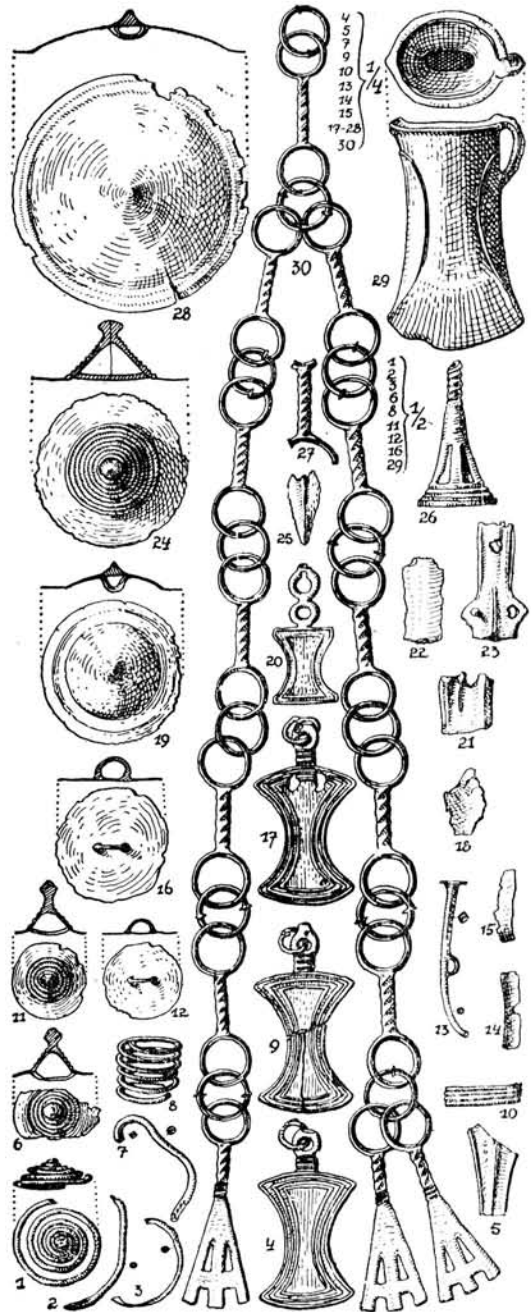

218. kép. Koravaskori ívfibula Micskéről.

Mo. vm. és városai, Bihar m. és Nagyvárad 445. I. rézbaltát említi innét.

226. Micske puszta. (Bi.). — Egy gyűjtélkes bronzleletnek fele a nagyvárad múzeumban,

másik fele *Andrássy Ernő* érmihályfalvi gyűjt.-ben. Van benne 2 tokos füles balta (az egyik félholdas kávájú), 2 sarlópengetőredék, 2 makkos sarlótöredék, 1 kicsi lándzsa, 1 kés vagy tör, melynek nyele karikában végződik, 2 tömör, nyílt karperec, 3 sodronytöredék, sodronyból spirálisra csavart gyűrű, 2 füles hallstatti tű, duzzadt nyakú tűtöredékek, gömböcsökkel díszített nyakú tűtöredék, 1 tömör, nyílt, de

219. kép. Részlet a micskepusztai bronzleletből.

felületén rovátkákkal díszített karperec, piskóta-alakú csüngők, lódiszkek, melyek tordirozott, a végeiken azzal egybeöntött, karikákban végződő

tagból állanak. Két-két ilyen tagot egy harmadik karika fog össze, végeikről bőrsallangot utánzó, háromszöges áttörésű, csavart nyelű s karikában végződő díszek lógnak le. — Félholdas csüngők, 4 küllős kereket utánzó füles gombok, kúpos spirális töredékek, háromszöges áttörésű, kúpos póznadíszek (?), füles pitykék s nagyobb gombok, bordadíszes tagok, kardtöredékek egészítik ki a leletet (219. kép). A lelet többi része a nagyváradi múzeumban van.

227. Mihályfalva, I. Érmihályfalva (Bi.).

228. Mihályfalva (Mihelény, Mihăleni, Hu.). — A dévai múzeumban kvarcporphirfejsze. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 201. l. 276. sz. — *Marțian* I. 458. sz., II. 436. sz.

229. Mihályfalva (Boarta, Michelsdorf, Nk.).

Érmihályfalvára. — *Nestor I.*: Ein thrako-kimmerischer Goldfund aus Rumänien. ESA. 1934. 175.—186. l. Tévesen helyezi Szilágy megyébe.

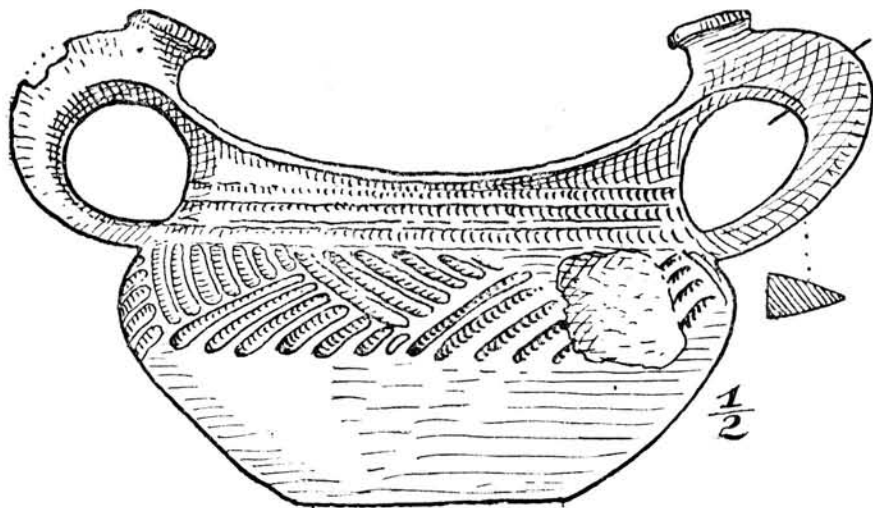
230. Mihelény, I. Mihályfalva (Hu.).

231. Mikánese (Micănești, Hu.). — Határában ősemberi nyomok. Hunyad vm. tört. I. 9. l.

232. Mikháza (Mica, Szd.). — Határában 1330-ban *Karácson tava karéja* név. Mon. V. 175. l.

233. Mikes (Micuș, Ta.). — A Dealu Turzii (= tordai hegy) határrészből *Orosz E.* gyűjt.-ben obszidián-szilánk. OTÉ. XXVI. 1901. 40. l. — AÉ. XLVII. (1934) 153. l.

Ugyancsak *Orosz E.* gyűjt.-ben aeneol csésze 4 enyhe dudorral.

220. kép. Koravaskori tál Mihályfalváról.

— A SzNM.-ban 87./889. sz. kaptafaalakú kővésző, 88./889. sz. enyhén ívelt fokú, 10 cm h. kőfejsze, kőfejsze élrésze, továbbá 2 szarvasagancs-csákány, 1 agyagkorong, 2 faltapasztöredék és rézkori cserepek. SzNM. Ért. I. 43.—45. és 53. l. — *Schroller* 75. l. 63. sz. alatt lencsés díszű keramikát említ.

A *Cetate* (= vár) nevű hegytetőn ősk. telep, ahonnan cserepek, 2 kőbalt, agyaggyöngyök, csontdarabok és bronzholmik kerültek felszínre. AÉ. r. f. IX. 283. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 197. l. 246. sz. csak két kőfejszét, de katlansírokat is említ. — V. ö. *Könyöki-Nagy* 287. l.

Az EMER.-ban 6754. sz. koravaskori agyagtál (220. kép), I. 6259. sz. kígyóformájú aranyspirális. EME. Évk. 1906. 64. l.

U. ott egy nagyobb kelta aranyleletből 6839. sz. aranykarperec, 6840. sz. övcsat, 6841.—43. sz. háromélű gyöngyök, 6844.—48. sz. nagyobb gyöngyök, 6849.—976. sz. apróbb aranygyöngyök. EME. Évk. VIII. 1891. 253. l. — *Hampel* II. 91. l. — *Márton* 87. és 91. l. tévesen helyezi

Téglás I. gyűjt.-ben volt az *Intre părău* (= árokköze) határrészből egy 14 cm hosszú, enyhe nyélluknyújtványos rézbalt. AÉ. ú. f. XXIII. 277.—278. l., XXIV. 57. l. és képe u. o. 55. l.

Téglás I. gyűjteményében a *Dealu Turzii* határrészből kelta urnák is voltak. AÉ. ú. f. XXIII. 278. l.

A *Cetate* (= vár) és *Cornu cetății* (= a vár szöge) szemrevételezendők. *Orbán* VII. 429. l.

Határában sotelepek, amik befolyásolták az itten való megtelepülést s az itten lakókkal való cserekereskedést.

234. Mikeszásza (Micăsasa, Feigendorf, Fliegendorf *Neigebaur*-nál, Kk.). — *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ben a *Csicsóholdvilág* felé eső határrészből szarvasagancskalapács és dudoros bronzkarperec volt. OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 70. l. 28. sz. — *Marțian* I. 459. sz., II. 433. sz.

235. Mikháza (Călugăreni, Michaza, Mt.). — 1847-ben útépítéskor tokos füles br. baltát

leltek. ASL. N. F. III. 341. l. — *Gooss* 37. l. — *Neugebauer* 248. l. szerint Mikháza és Deményháza közt lelték és br. *Kemény József* gendri gyűjteményébe került. — U. ott durva cserepek is kerültek felszínre. U. o. 248.—249. l. — *Marțian* I. 460. sz., II. 434. sz. az ASL. N. F. III. 341. l.-ra és *Neugebauer*-ra való téves hivatkozással bronznyílhegyet is említ. A szóban forgó nyílhegy vasból való. V. ö. *Neugebauer* 248. l. 8. sz. — ESA. XI. 197. l.

A *Melegségópatak* völgyében van a *Likaskő* nevű sziklaodú. Székelység 1937. 156. l.

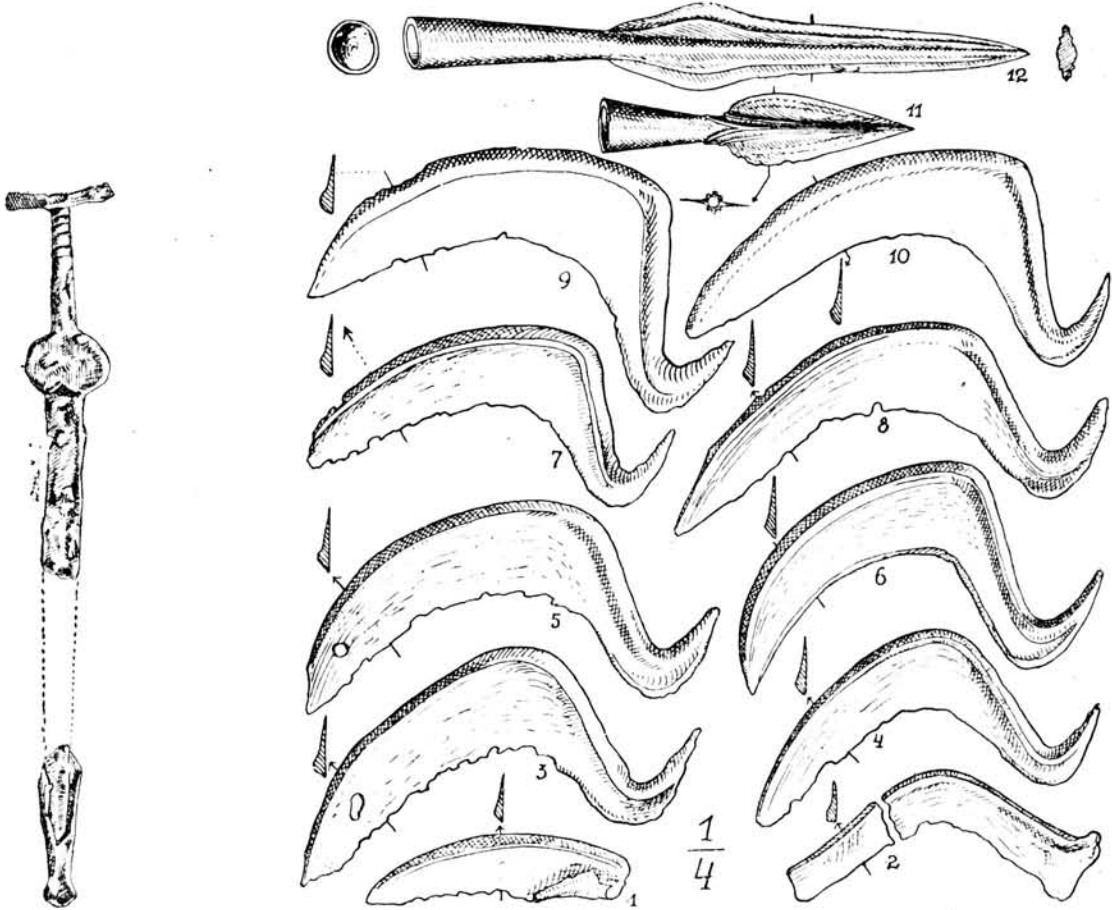
egy elkallódott br. tokos baltát említ. AÉ. ú. f. XXVI. 370. l.

Határában 1750-ben *După tău* (= a tó mellett) név. Mon. V. 182. l. (hibás átírással *Lupa Coó*-nak írja).

239. **Mikószilvás, I. Oláhszilvás** (Af.).

240. **Mikószlatina** (Szlatina, Slatina, Ar.). — A Mon. II./1. 18. l. barbár érmekeket említ innét.

241. **Mikóújfalu** (Micfalău, Hsz.). — *Schroll* 78. l. 145. sz. barázdás tüzelésű keramikát említ.

221. kép. A miriszlói szkíta vastőr.

222. kép. A mócsi bronzlelet.

236. **Miklóslaka** (Micoșlaca, Af.). — Az EMER.-ban II. 528. sz. kettős ellentett élű rézcsákány a község erdejéből. Hossza 23.5 cm. EME. Évk. 1909. 36. l.

237. **Miklósvár** (Micoșoara, Hsz.). — A községtől É.-ra *Tortogó vára* és ezen sáncok nyomai. *Orbán* III. 11. l.

A hagyomány az egykori községet a *Székátalja* határrészébe helyezi. *Orbán* III. 11. l. — *Marțian* I. 461. sz., II. 435. sz.

Határában 1683-ban *Hosszú mocsár* név. Emlékkönyv 65. l.

Az egykori *Feneketlen tó*-ról *Sztripszky* 65. l. 229. sz.

238. **Mikola** (Micula, Szd.). — *Orosz E.*

242. **Mindszent, I. Csíkmindszent** (Cs.).

243. **Miriszló** (Mirislău, Af.). — A NBKM.-ban szkíta vastőr (221. kép). *Dancs Mózes* szőlőjében 50 cm mélyen csontvázás sír mellett lelték összeesett durva edény töredékei társaságában. Markolata 7 cm hosszú, tetején enyhén ívelt kereszttag ül, lennt szívidomú tagban folytatódik, pengéje egyélű, foka enyhén ívelt, ennek megfelelőleg görbül előre a penge is, mint a kelta késeknél. — Előkerült a hegye is a hüvely végével, mely lennt lapos és kétoldalt kissé kiduzzad. *Reinecke* leírásában ez az a bizonyos vasdarab, amit a karnak mondott törrel kapcsolatosan említ. — A lelőhely tévesen szerepel az AÉ. ú. f. XVII. 19. l. s utána *Fettich*

II. 503. I. Nagyenyeden a miriszlói szőlőben és Nagyenyed-Miriszló, mert Miriszló község kb. 8 km-re van Nagyenyedtől. AÉ. ú. f. XVII. 19. és 66. l. (képe u. o. 67. l. 6. ábra alatt), XXVIII. 53. l. 1. sz. jegyzet. — Mon. II./1. 93. l. és XVI. t. 146. sz. — Dolg.-Trav. IV. 240. l. — *Ginters* 30. l. és XIV. t. d. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 503. l. — *Pârvan* 352. l. — ESA. XI. 180. l. és 7. kép.

U. o. 4999. sz. ősk. csiszolókö és 3468. sz. kelta vagy római vaseke.

244. Mirkóc (Mirkovác, Mircovăț, Krsz.). — A hetvenes években Nagy Sándor arany staterét lelték itt. A Délm. Tört. Rég. Ért. 1878. III. füzeté és *Szentkláray Jenő* Krassó vm. őshajdana. Budapest, 1900. 7. l. tévesen helyezi a lelőhelyet Mercsényre. A fehértemplomi városi múzeumban van. *Milleker* I. 78. l., Délm. ősk. rég. 35. l., Délm. ősk. 79. l.

245. Mirkovác, I. Mirkóc (Krsz.).

246. Mirkvásár (Mercheasa, Streitfart, Nk.). — A köhalmi ev. felső népiskolában egy 18 cm hosszú rézbaltát említ *Čéglás G.* a SzNM. Ért. II. 14. l. (és tévesen Mikvásár-t ír), az OTÉ. XIII. (2. r. X.) 1888. 70. l. 23. sz. alatt u. ott trachytfeszéjt és kétélű rézcsákányt említ balta helyett. Ez utóbbi közlése a helyes.

247. Mócs (Mociu, Ko.). — A NBKM.-ban a falutól K.-re levő telepről 1671.—89. sz. aeneol. cserepek, mint a korpádiak (vesszős, rovátkás, bordadíszes, csecsszerű dűdoros), de barázdás tűzdelésű nincs közöttük.

Az EMER.-ban 46. sz. balta alakú palakőcsüngő, 77. sz. agyaggyöngy, 1403.—74. sz. cserepek és csontok a mócsi ősk. telepről. A cserepek neolithikusak minden különösebb jelleg nélkül; a *Csonka* határrészből 10060. sz. kétélű rézcsákány fele; egy bronz gyűjtékes leletből (222. kép) 53.—65. sz. alatt 9 erdélyi típusú és 1 makkos sarló, 1 kopjahaegy, 1 lándzsa-csúcs, bronzrögök. EM. VI. 64. 116. 280. l., VII. 147.—148. l. — TK. X. 108. l. — Útm. 14. l. — *Marțian* I. 462. sz., II. 444. sz.

Az EMEÁ.-ban kőfejsze. OTÉ. IV. 1879. 153. l.

Az *Ocoliş* határrészben bronzkori telepet említ *Orosz E.* Mezőségi Hirlap 1906. október 28-iki és november 11-iki sz. — EM. XXV. (ú. f. III.) 258. l. — A leírásból következtetve az emlékek az aeneol.-ból valók.

248. Mocsolya (Mocirla, Szi.). — A *Szikszay*-gyűjt.-ben volt a *Nagybegy*-ről 1 tokos füles br. balta és 1 br. csákány, ami az irodalomban tévesen szerepel mint rézcsákány. AK. XIII. 50.—51. l. — AÉ. ú. f. XVII. 358. l. — *Hampel* II. 92. l. — Mon. I. 31. l. — Már *Torma K.* (Limes Dacicus 108. l.) bronznak mondja, korongjának széle rovátkolt, éle felett vonalas díszítés van. Korongja tüskés. Képe CIA. 1876. III. t. 9. sz. — *Nestor* 525. k. sz. jegyz.

249. Mohaly (Mohal, Szd.). — Határában

1357-ben *Szarvastó folyó*. Mon. V. 187. l.

250. Mohács, I. Aranyosmohács (Ta.).

251. Mojád (Moiad, Szi., ma már Sarmához csatolva). — A MNM.-ban 7 drb. dyrhachiumi drachma. AÉ. ú. f. XX. 434. l.

Határában *Cigány halastó* név. Mon. IV. 83. l.

252. Mojgrád (Moigrad, Szi.). — A *Pomet*-en barlang. Mon. I. 34. l.

Az EMER.-ban a *Pomet*-ről I. 8536. sz. agyaggyöngy, IV. 2359. sz. jáspíveső, IV. 2403.—6. sz. aeneol. cserepek. Köztük a IV. 2406. sz. szinegdíszes szalagfűl. Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 6. l. és képe u. o. 5. l. 3. kép 2. sz. alatt.

Az EMEÁ.-ban lapos kaptafaalakú balta zúzókönek használva. OTÉ. IV. 1879. 153. l.

Az EMER.-ban 243. sz. korongos bronzcsákány. AK. XIII. 51. l. — EM. III. 181. l.

Hampel Cat. 17. l., II. 93. l. s u. o. az EMER.-ban még egy csákányt s karperecet is említ. — ASL. N. F. XIII. 1876. 474. l. — Az EM. III. 181. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között 1 bronzfibulát és 1 bronzkarikát említ. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 304. l. 335. sz.

A *Magura* és környéke gazdag őskori leletekben is. Erődített hely is lehetett. *Kövári* I. 147. l. — *Könyöki-Nagy* 291. l. — *Marțian* Urme 7. l. dák eredetűnek véli. — *Pârvan* is. V. ö. 300. 676. 755. l. és AÉ. ú. f. XVI. 60. l.

A *Szikszay*-gyűjt.-ben rézkori bögre. *Hampel* Trouv. 23. l., II. 93. l. és LXXII. t. 4. sz. — *Pulszky* Mo. A. I. LXV. t. 4. sz. — Mon. 33. l. és képe 43. l.

Gooss 1872-ben urnasírokat tárt fel itten.

Gróf *Andrássy* görcsöni gyűjt.-be bronz tokos balták, lándzsák, nyílcsúcsok, fejszék kerültek a *Magurá*-ról és *Pomet*-ről. — A mojgrádi erdőben nagy tömegű, részben összeolvastott bronzbaltát leltek. M. Tud. Akad. Évk. XIV. k. 2. f. 17. l. — *Gooss* 37. l. — *Hampel* Trouv. 23. l., II. 93. l. — *PZ.* 1935. 25. l. 3. jegyz. V. ö. *Gooss* 470. l. és Muzsna alatt.

Az EMER.-ban II. 6804.—7731. sz. aranykincs, amelyben vannak első vaskori darabok is (pl. mellpáncél, karperecek).

1907-ben közel 1000 drb. apolloniai, dyrhachiumi és korkyraí didrachmát leltek. *Marțian* Urme 7. l. — AÉ. ú. f. XX. k. 434. l.

Az EMER.-ban római köztárs. ezüstérem. Ét. 77.—1907. Esetleg a fentti leletből való.

Téves adat, hogy a segesvári gimn.-ban 30 drb. nyílcsúcsot őriznek. *Gooss* Skizzen zur vorrömischen Kulturgeschichte der mittleren Donaugegenden. Hermannstadt, 1877. I. 64. — ASL. N. F. XIII. 1876. 484. l., XIV. 112. l. — *Hampel* Trouv. 23. l., II. 93. l. — ESA. XI. 183. l.

A berlini Staatliches Museum für Vor- u. Frühgeschichte bronz gyűjtékes leletet szerzett innét, melyben van: bronzveder 2 összetartozó darabja, bronzveder 2 akasztója, bronzveder 2

összetartozó peremrésze, bronzveder 2 akasztója, lemezes fogantyús bronzcsésze, bronzcsésze lemeztörödéke, egy másik bronzcsésze díszített lemeztörödéke, bronzcsésze lemezfüle kettétörve, 2 díszített, zárt karperec, 4 díszítetlen, részben most tört, karperectörödékek, több, részben törött, nyitott, síma karperec, 2 csomó összeégett karperec, 3 félholdas kávájú, erdélyi fiatalabb típusú bronzbalta, 1 tokos völgyelő véső, 3 lándzsacsúcs, kard, vagy tör bronzfogantyúja, melyen vasrozsdafoltok vannak, lemezkarika, 2 drb. nyers bronzrög, melyeken vasrozsdafoltok vannak. *Ion Nestor* Ein Bronze-Depot aus Moigrad, Rumänien. PZ. 1935. 23.—57. l.

Seres Béla zilahi gyűjt.-ben koravaskori bronzlelet egy része (2 karperec, lószerszám, szíjfogaló) és 2 drb. háromélű, szkíta nyílhegy.

A MNM.-ban egy 3,2 gr súlyú arany-pánt-törödékek, melyet vésett hornyolatok s az ezekkel képezett bordák díszítenek. MNM. 1912. évi besz. n. 106. sz.

1855-ben a *Magurá*-n a cserbelivel rokon ezüstleltre bukkantak, melyben volt 2 fibula, egy 70 cm hosszú lánc, 1 bronzkarika és a fent említett 30 nyílcsúcs. *Gooss* 37. l. — A. f. ö. G. XV. 324. l. — Mon. II. 31. l. (tévesen a bronzkorba teszi). — *Seidl* IV. 86. l. s u. o. 64. ábra alatt az egyik fibula. — AÉ. ú. f. XXV. 433. l. — *Marțian* Urme 1.—3. ábra. — *Párvan* 551. 553. 559. 705. 785. 787. l. és 389. ábra.

A *Cigány halastó* környékét szemrevételezni kell. Mon. IV. 83. l.

Magánkézben barbár ezüstérem.

253. Mokra. I. Apatelekek (Ar.).

254. Moldova. I. Ómoldova (Krsz.).
Újmoldova (Krsz.).

255. Moldvai út. I. Ojtozi szoros.

256. Mon. I. Nagymon (Szi.).

257. Monasteria. I. Monastirea (Af.).

258. Monastirea (Monasteria, Af.). — A szászrégeni ev. gimn.-ban bronzlándzsa. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 87. l. 142. sz.

259. Monó (Mánău, Szi.). — Határában *Halastó* és *Malomdombja*. Mon. IV. 108. l.

260. Monor. I. Monorfalva (Bn.).

261. Monora (Mănărade, Donnersmark, Af.). — *Schroller* 74. l. 25. sz. alatt barázdás tüzdélésű és lencsés díszű keramikát említ. V. ö. XXVII. t. 4. 5. sz.

Határában *Goldberg* név.

262. Monorfalva (Monor, Minderdorf, Bn.). — Határában *Celate* nevű földvár. *Marțian* II. 448. l.

A Román Nemzeti Múzeumban bronzbalta, melynek nyéllyuka fent-lennt félholdasan mélyül, foka fent befelé nyúlik. Dacia V.—VI. k. 193. l.

263. Monostorszeg. I. Kismonostorszeg (Szd.).

264. Monyásza. I. Menyháza (Ar.).

265. Morgolda (Merghindeal, Mergeln, Nk.). — A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben *Elephas primigenius* zápfogai és lábszár-csontja volt. Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. I. 1850. 150.—162. és 171.—175. l. — EME. Évk. V. 122. l. — *Gooss* 36. l.

266. Moroda. I. Marót (Ar.).

267. Mrámorák (Mramorac, Te.). — 1894-ben a versec-kubini helyiérdekű vasút építésekor lettek egy kettős ellentett élű rézcsákányt, melynek hossza 23 cm, nyéllyuka 2—3 cm átmérőjű, súlya 665 gr. A verseci múzeumba került. — Határában halmok. *Milleker* III. 97. l., Délm. ősk. 45. l.

1889-ben a jegyző birtokában a halmokból kikerült bronztárgyak voltak. *Hampel* II. 93. l. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 37. l.

268. Mrámorák, *Hampel* II. 93. l. tévesen *Mrámorák* helyett.

269. Munar. I. Munarszentpéter (Te.).

270. Munarszentpéter (Munar, Te.). — A MNM.-ban a *Földvár*-ból 2 őskori bögre és egy korong. MNM. 1907. évi besz. n. 126. sz.

271. Muneseli Gredistye. I. Gredistye (Hu.).

272. Murány. I. Temesmurány (Te.).

273. Muszka (Musca, Ar.). — A szőlőhegyekben sáncokkal körített vár. Hitelesítendő az őskor szempontjából is. Mon. III. k. 1./II. rész 86. l.

274. Muzsna (Mojna, Meschen, Nk.). — *Marțian* I. 465. sz. és II. 449. sz. tévesen említi Mese helyett. — *Párvan* 345. 447. 681. 760. l. és 237. ábra alatt tévesen idetesz a székelymuzsnai (U.) aranykarperecet.

275. Muzsna. I. Székelymuzsna (U.).

N

1. Nagyadorján (Adrianul-Mare, Mt.). — Határában 1615-ben *Sástó*, *Tó tövise* nevek. SzO. VI. 409. l.

2. Nagyajta (Aita-Mare, Hsz.). — Az EMER.-ban 40. sz. ívelt fokú, 9 cm h. mandulaalakú serpentinfejsze. EME. Évk. V. 130. l. — *Gooss* 9. l. — *Marțian* I. 468. sz., II. 6. sz. — EM. III. 162. l.

Határában 1687-ben *Erőstődombja* név. Emlékkönyv 66. l. — 1712-ben *Vár*, 1692-ben *Varjúvár*. EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

3. Nagyalmás (Almașul-Mare, Hu.). — Határában régi bányanyomok. AÉ. ú. f. XIII. 133. —140. l.

Párvan 676. és 755. l. dák várat említ itten.

4. Nagyalmás (Almașul-Mare, Ko.). — Az EMER.-ban 2. sz. 9,5 cm magas obszidián-nucleus. EM. III. 145. l. — AÉ. ú. f. XXXI. 276. l., XLVII. (1934) 153. l.

A marosvásárhelyi ref. kollégiumban szarukónucleus. EME. Évk. V. 138. l. — *Gooss* 10. l.

Határában *Vár alatt*, *Gunyavára*, *Feredő*, *Gáttető* nevek. *Jankó* I. 16. l.

Dezső vára helyét az őskor szempontjából is hitelesíteni kell. *Kövári* I. 176. l., II. 198. l. — *Marțian* I. 469. sz., II. 12. sz.

5. Nagyapold (Apoldul-de-Sus, Apoldul-Mare, Gross-Pold, Sze.). — A nagyszebeni Termud. Társ. gyűjt.-ben volt *Elephas primigenius* agyara, amit Nagyapold és Szecsel közt löszben leltek. *Hauer Geologie v. Siebenb.* I. 249. l. — EME. Évk. V. 120. l.

A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban amphibol-fejsze.

1778-ban aranykarperecet leltek itten, amit Gyulafehérvárott beolvasztottak. *Jahrb.* 1856. 14. — 15. l.

1843-ban az *Eichenwald*-ban a kisgredistyeihez hasonló, 18—20 szemből álló aranyláncot leltek, melynek szemei részben Wienbe, részben a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumba jutottak. *ASL.* IV. 28. l. — *M. C. C.* 1860. 75. l., 1862. 136. l. — EME. Évk. V. 131. l. — *Neigebaur* 292. l. — *Gooss* 45. l. — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban 724. sz. alatt 2 drb. együttesen 6 gr súlyú aranyláncszem van ebből a leletből, egy másik leletből pedig 730. sz. alatt 18 drb. gyűrűszerű szemből álló aranylánc van, melynek összsúlya 75,5 gr. *Jahrb.* 1856. 14. l. — *ASL.* N. F. XIV. 1877. 66. l. — *AÉ.* ú. f. XII. 409. l. — *Hampel* II. 49. l.

1860-ban 500 darabból álló római családi éremleltre bukkantak, melyekből *Ackner* 455 darabot határozott meg. Ezek közül 38 drb. Kr. e. 154 előtti, 240 drb. a Kr. e. 154—81 évek közé és 48 drb. a Kr. e. 81—45 évek közé esik. A legfiatalabbak szerinte a *Matidia*-család (Kr. e. 44) érmének barbár utánzatai voltak (*Babelon* II. k. ilyen családot nem ismer, s így valószínűleg *Mamilia* lesz, ez pedig Kr. e. 84 tájáról való). 12 dénár Kr. e. 38-ból való *P. Clodius*, *L. Livenaenus*, *C. Massidius* és *C. Vibius Varus*-é, 10 darabot nem tudott meghatározni. *A. f. ö. G.* XXIX. 311. l. — *Jahrb.* 1856. 14. és 261. l. — *ASL.* IV. 28. l. — *Gooss* 46. l. — *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 77. l. 85. sz. — *ASL.* N. F. XIV. 1877. 73. l. — *Párvan* 611. l.

Marțian I. 470. sz., II. 23. sz. még II. Fülöp tetradrachmáinak 10 drb. barbár utánzatát is említi.

Határában halomsírok. *ASL.* N. F. III. 344. l. 29. sz. jegyzet.

6. Nagyság (Săcărâmb, Hu.). — A balsamádi sziklaszoros (Hunyad vm. tört. 48. kép) nyugati kijárója közelében a *Piatra șincoișului* barlangjában bronztárgvakat leltek a XVIII. sz. hetvenes éveiben, amiket tudatlanságból megsemmisítettek. Hunyad vm. tört. I. 14. l.

Arany- és rézbányászatának nyomai az őskor is visszanyúlhatnak. *Jahrb.* 1856. 13. l.

— *Gooss* 95. l. — *Marțian* I. 467. sz., II. 572. sz. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. XX. 1910. 185. l.

7. Nagybacon (Bățanii-Mari, Hsz.). — Határában 1802-ben *Pisztrángos* név. Emlékkönyv 66. l.

8. Nagybarcsa (Bărcia, Hu.). — A dévai múzeumban neolithikus viaszopálszilánkok.

Hampel Cat. 115. l. a *Corma* Zs. gyűjt.-ben kőkalapácsot is említ.

9. Nagybaromlaka (Vorumloc, Wurmloch, Nk.). — A medgyesi ev. gimn.-ban kőfejsze. *Gymnasialprogr.* 1869.

Obert lelkész birtokába jutott egy *Reinecke* B-fázisbeli kelta bronzfibula, 1 br. karperec s egy poncolt díszű br. darab.

A *Hall* határ részben 1875-ben szántás közben 2 fazekat leltek. Az alsó kőlapra volt helyezve, a másik az alsónak fedőkőlapjára, s ezt egy harmadik kőlap fedte. A legalsó kőlapon mai formájú bronzfejsze feküdt. *Gooss* 62.—63. l. — *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 199. l. 265. sz. — *Hampel* II. 9. l. — *Marțian* I. 57. sz., II. 747. sz. — *Párvan* 460. 551. l.

10. Nagybánya (Baia-Mare, Sza.). — *Heller Jakab* máramarosszigeti orvos gyűjteményében volt innét egy korongos bronzcsákány.

A MNM.-ban 8 gr súlyú, egymásra hajtott végű, rovátkolt aranykarika. *AÉ.* ú. f. XVIII. 374. l. — MNM. 1898. évi besz. n. 56. sz.

A debreceni Déri-Múzeumban van 2 bronzkard, az egyiknek pengetőve kerekded, a másik markolatnyújtványos, aztán 2 korongos díszű, több karperec, sarló, tokos füles br. balta. *AÉ.* ú. f. XXXV. 124. l.

Aranybányászatának nyomai valószínűleg visszanyúlhatnak az őskorig is.

11. Nagybár (Barul-Mare, Hu.). — A dévai múzeumban 4297. sz. obszidiánmagkő és 4298. sz. 13 cm hosszú és 10 cm átm. sárgás kovamagkő, melyről *H. Breuil* 1924-ben azt a véleményét nyilvánította, hogy *Grand Pressigny*-ről (Franciaország) származik, ami elfogadhatóbb bizonyításra szorul. *AÉ.* XLVII. (1934) 153. l.

12. Nagyborosnyó (Boroșneul-Mare, Hsz.). — A SzNM.-ban a *Várhegy*-ről részben a tordosival egyező, részben festett, részben pedig az erősi felső réteggel egykorú, valamint korabronzkori kerámika. SzNM. Évk. 334. l. — *Dolg-Trav.* II. 183. l. — *Schroller* 77. l. 135. sz. — *Kiss* I. k. 13. l.

U. ott 21./887. sz. alatt 2 drb. kétélű, leveles, szakás, köpös, szkíta br. nyílhegy (343. kép 7. sz.) és villanova-urnáktól származó cserépek. A nyílhegyek képe *Roska* Szf. 66. kép. — Az egyik, mint utólagosan sikerült megállapítani, Barót-ról származik, s mint *Boér Albert* ajándéka került a SzNM.-ba. *Nagy Géza* SzNM. Ért. I. 51. l. csak egy nyílhegyet említ Nagyborosnyóról (*Benedek* ajándékozta be), a másikat

pedig határozottan Barót-ról származónak mondja. *Roska* Szf. 66. ábra és *Fettich* I. 24.—25. és 46. l., II. 507. l. is mindkettőt, tévesen, nagyborosnyóinak veszi. — *ESA*. XI. 184. l. és 11. kép 6.—7. sz.

U. ott kívül fekete, hornyolt, belül vörös villanova-urna töredéke.

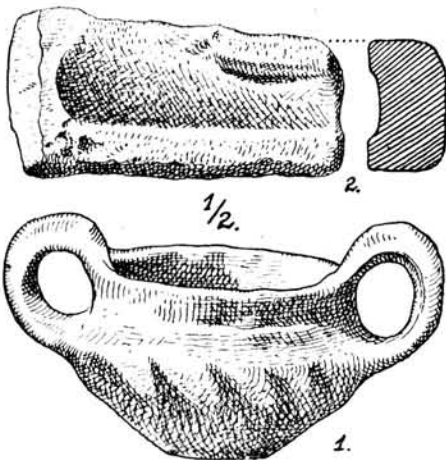
Nagyborosnyó és Kurtapatak közt 40 m kerületű *Földvár* van, amely azonos lehet a *Várhegy*-gyel vagy a határában 1756-ban említett *Várdomb*-bal. Hitelesítendő. *Könyöki-Nagy* 284. l. — *Marțian* I. 471. sz., II. 89. sz. — Emlékkönyv 66. l. — *Bércvár*: EME. X. vándorgy. Emlékkönyve 94. l.

13. Nagyborosnyó (Bärsäu, Szd.). — Határában 1910-ben *Intre bălți* (= a tócsák között) és *Pe bălți* (= a tócsás helyen) neveket jegyezték fel.

14. Nagybut (Boiul-Mare, Kk.). — A *Dealul Dobilor* nevű fennsíkon tűzhelynyomok, cserepek, köztük szűrődénytöredékek, csontok, köztük megmunkáltak is, kevés bronz.

A környékén makedon tetradrachmák és római családi denárok kerültek fel. *Gooss* 16. l. — *ASL*. N. F. XIV. 1877. 75. és 102. l. — *OTÉ*. XII. (2. r. IX.) 197. l. 249. sz. — *Hampel* II. 94. l. — *Marțian* I. 103. sz., II. 84. sz. — *Pârvan* 300. l.

15. Nagybutny (Boiu-Mare, Szd.). — Határában 1756-ban *Dosu peșterii* (= a barlang mege), 1864-ben *La peștere* (= barlangnál) nevek. *Mon*. II. 206. l.

223. kép. Bronzkori edény és véső öntőmintája Nagydebrecről.

16. Nagycég (Țagul-Mare, Ko.). — Egykori 2 halastaváról *Herman* O. I. 73. l. — *Sztripszky* 52. l. 107.—108. sz.

17. Nagycserged, I. Magyarcseregéd (Af.).

18. Nagydebrec (Dobric, Szd.). — *Pósta Béla* korabronzkori telepet bontott meg itten. A legértékesebb lelet az EMER.-ban egy kétfülű agyagbögére, lapos véső homokköntőmintája (223. kép).

Az irodalom *Barcsay Tamás* kertjéből menlitkalapácsot, a *Gura glicioii* határrészéből pedig cserepeket említ. *Mon*. II. 545. l. — *Marțian* I. 473. sz., II. 235. sz. — *Orosz* II. 35. sz. szerint a kalapács a dési múzeumba került, mint *Barcsay* C. ajándéka. *Lelt*. sz. D. 485. Törött példány. Lehet, hogy kaptatöredék.

Határában 1864-ben *Valea Deacului*, *Grădiște*, *Peștere*, *Dosu Peșterii*, *Dealul Peșterii* nevek. *Mon*. 545. l.

19. Nagydemeter (Dumitrea-Mare, Mettersdorf, Bn.). — A községtől K.-re fekvő magaslaton földvár. *Müller* F. *Siebenbürgische Sagen*. Kronstadt, 1857. 165. l. — *Marțian* I. 474. sz., II. 243. sz. U. a. Țara Năs. 15. l. őskori eredetűnek véli.

20. Nagyderzsida, I. Derzsida (Szi.).

21. Nagydeveceser (Divicioru-Mare, Szd.). — Az EMER.-ban D. 470. sz. 13.3 cm h. és 6.2 cm sz. enyhén ívelt hátú, D. 478. sz. 10.4 cm h., 3.4 cm sz. szintén enyhén ívelt hátú neol. csiszolt kőbalták.

A szamosújvári főgimn. gyűjt.-ben egy párhuzamos oldalélű, magas hátú, kaptafaalakú balta, A. 47. sz. alatt trapezoid kovapalabalta, A. 50. sz. alatt u. olyan, de keskenyebb fokú kovapalabalta. *Orosz* E. (I. 68. sz.) magánkézben állítólag innét származó ép kőfejszét, vésőbaltát, 3 kővésőt és 1 agyaggyöngyöt látott.

Határában 1622-ben *Cőhely*, 1754-ben *Halom*, *Ördögárok*, *Cőgát*, 1811-ben *Halmok alatt*, *Ördögárka*, *Pénzes verem* nevek. *Mon*. III. 309.—310. l.

22. Nagydisznód (Cisnădie, Heltau, Sze.). — **Nagydisznód és Cod** között a *Götzenberg* lábánál 1836-ban egy pásztorfiú agyagedénybe rejtve 502 darab görög bronzérmét lelt. *Ackner* szerint volt köztük 498 drb. karkyrai, 11 változatban, 2 drb. Pharos-szigeti (Lesina) és 2 drb. panormusi (Szicília). *ASL*. IV. 19.—20. l. — *ASL*. N. F. XIV. 1877. 71. l. — *Gooss* 27. l. — *OTÉ*. XII. (2. r. IX.) 181. l. 205. sz. — *Neugebauer* 292. l. — *Marțian* I. 475. sz., II. 175. sz. — *Pârvan* 614. l.

A *Götzenberg*-en és *Höngenburg*-on levő földhányások kora hitelesítendő. *Ackner* 62. l. — *Blätter f. Geist. Gemüt u. Vaterlandskunde*, Kronstadt, 1845. 16. l. — *Tröster* J. *Das alte u. neue teutsche Dacia*. Nürnberg, 1666. — *Windisch* K. *Geogr. d. Grossfürstent. Siebenb. Pressburg*, 1790. 170. l.

23. Nagydoba (Doba-Mare, Szi.). — Határában *Halom alja* név. *Mon*. III. 327. l.

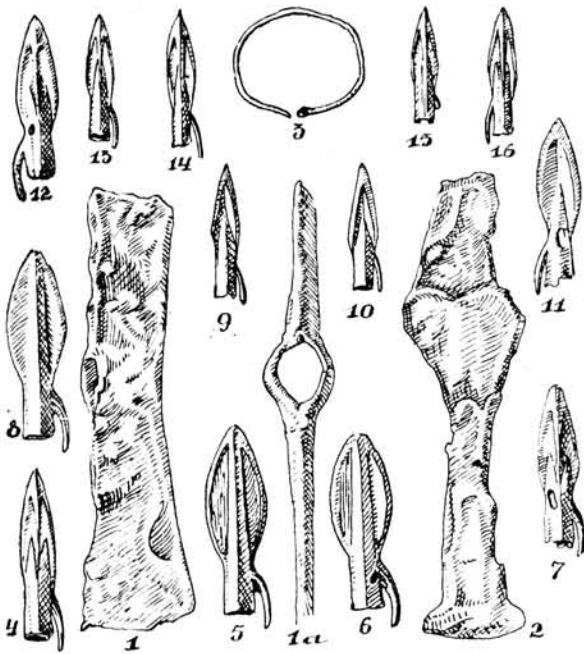
24. Nagyekemező (Nagyrépostfalva, Proștea-Mare, Gross-Probstdorf, Kk.). — Innét 5 kőbalta ismeretes, mégpedig 3 serpentin- és 1 amphibolbalta a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban, egy a medgyesi ev. gimn.-ban. *Schroller* 75. l. 55. sz. rézkori keramikát említ. V. ö. LIV. t. 10. sz.

Határában *Burgberg*.

Leletek még itt agyag-tűzikutyákat, pálca-alakú fémrudak öntőmintáit, Nagy Sándor arany-staterét és egy makedóniai tetradrachmát. M. C. C. 1857. 167. 330. l., 1858. 335. l. 1859. 226. l. — A. f. ö. G. XXIV. 395. l. — EME. Évk. V. 131. l. — *Gooss* 46. l. — *Marțian* I. 476. sz., II. 532. sz.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 199. l. 268. sz. és AÉ. ú. f. XXXIII. 306. l. kettős ellentett élű rézcsákányról is hírt ad.

Párvan 513. 702. 782. l. és 355. ábra 2. sz. alatt egy állítólagos kelta vaslándzsát közöl a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból. A rajz után ítélve népvándorláskori.

224. kép. Szkíta emlékek a nagyenyedi Cinege-telekről.

25. Nagyenyed (Aiud, Strassburg, Af.). — A kollégiumi téglavető mellől 716.—61. sz. közt kőfejszék, homokkőkés és fokos kíséretében lelt aeneol. barázdás tüzelésű, lencsés és vesszős díszű cserepek, ferden vágott szájú csupor, dioritkalapács, köpűs br. kalapács s rézkori cserepek a nagyenyedi Bethlen-kollégium Múzeumában. *Wosinsky* 30. l. — *Schroller* 74. l. 16. sz. és u. o. 17. sz. a *Cegei telep*-ről tordosi keramikát említ. A szolnokdobokamegyei Cegé-vel téveszti össze.

U. o. 3590. sz. bronzkori csupor.

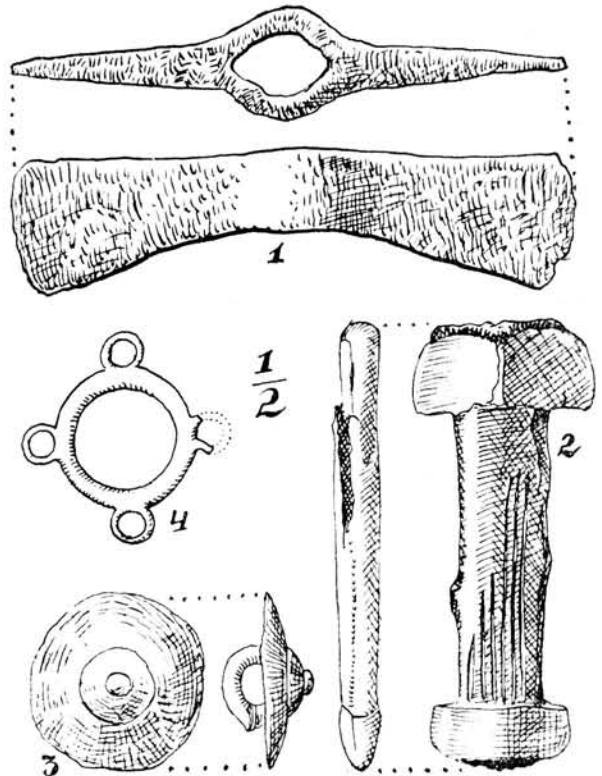
Az EMER.-ban I. 415. sz. aranykarika és II. 6771. sz. aranyfüggő és IV. 2462.—6. sz. aeneol. vesszős, vésődíszes, rácsos mintájú cserepek.

Egy 30 gr súlyú szívidomú, de utólagosan erőszakosan kerekre deformált aranycsüngő volt 1928. ápr. 18-án *Klein Sámuel* nagyenyedi régiségkereskedőnél.

A MNM.-ban 2 drb. négyélű, végei felé vékonyodó aranykarika. Átm. 6.8 cm. Súlyuk

59 gr (AÉ. ú. f. XVI. 443. l. MNM. 1896. évi besz. n. 57. sz.) és egy 10.3 cm h. régibb erdélyi típusú tokos füles bronzbalta. AÉ. ú. f. XXII. 426. l. — MNM. 1902. évi besz. n. 139. sz.

A NBKM.-ban: 1. A várostól K.-re fekvő ú. n. *Cinegetelek*-ről szkíta csontvázas sír mellékletei. (224. kép). A csontváz feje Ény.-ra, lábak Dk.-re estek. Baltérde mellett 43 bronznyílhegyet lelt *Herepei*, melyekből 5 drb. br. *Ké-*

225. kép. Szkíta emlékek a nagyenyedi sétaterről.

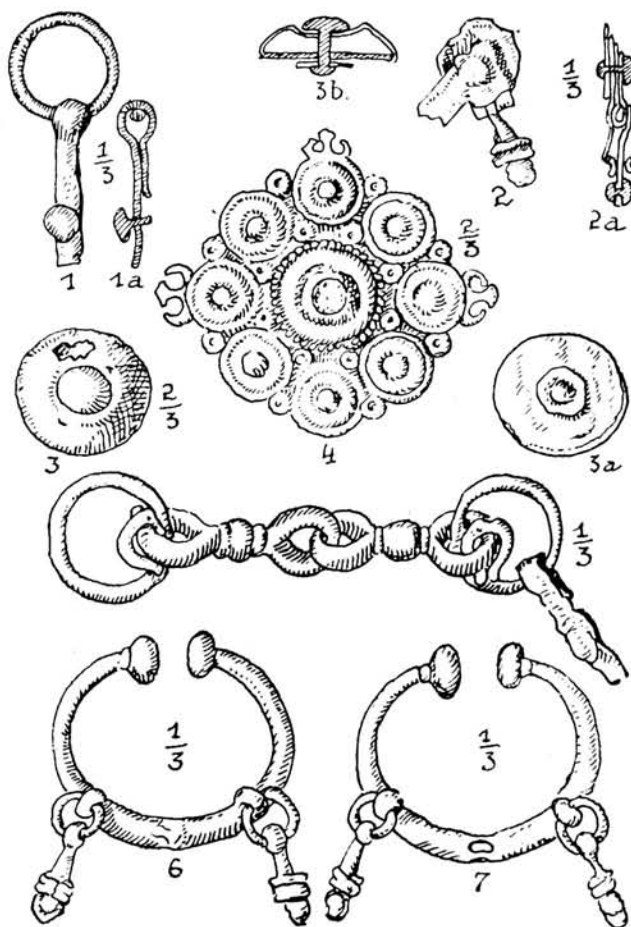
mény Gyula birtokába került, a megmaradt 38-ból 10 levélszerű, köpűs, különböző nagyságban, 18 háromélű, szakás, köpűs, 5 szintén, de élei jobban kiugranak, 3 darabnak élei rövidebbek, szélesebbek, jobban kihajlók, 2 drb. egészen rövid, köpűjük is kis mélységű, a köpű peremén szaka ül (képük AÉ. ú. f. XVII. 64. l. 3. ábra 4.—9. és 4. ábra 1.—7. sz. alatt). — Jobb oldalán egy kétkarú vascsákány (képe AÉ. ú. f. XVII. 64. l. 3. ábra 2.—3. sz.), egy vastör maradványai (képe u. o. 64. l. 3. ábra 1. sz. alatt) egy kúpos végű br. sodronykarperrec, egyik vége hiányzik (képe u. o. 64. l. 3. ábra 10. sz. alatt), egy összeesett agyagedény és kúpos végű aranykarperectőredék. V. ö. *Herepei K.* A nagyenyedi múzeum némely régiségeiről. AÉ. ú. f. XVII. 65. l. és u. o. 18. l. *Reinecke* ismertetését. — *Fettich* II. 503. l.

2. A sétatérre vezető serpentinút felső végének baloldalán 1894-ben 5 szkíta és 1 kelta csontvázas sírt letek (225. kép). A terület közel esik a *Cinegetelek*-hez, s így valamennyi

sír u. a. temetőhöz tartozik. A sírok tájolása is Ény.-Dk. irányú olyan formán, hogy a fej mindig Ény.-ra esett. Az egyik csontváz fejénél egy villanova-urna s két tüles csupor feküdt. — A tőle 6 m-re fekvő 2 csontváz mellől 2 bronzsodronykarperacet, 1 kettős csonka-kúpos, díszített felületű bronzkarperacet (képe AÉ. ú. f. XVII. 327. l. 2. ábra alatt), 1 mélyen bordázott felületű br. karperecet (képe u. o. 1. ábra alatt), 1 háromélű, köpűs, szakás bronznyílhegyet (képe u. o. 3. ábra alatt), 1 vas hálászhorogot (képe u. o. 4. ábra alatt) lehetett megmenteni. — A koponyák mellett két hengeres fülű s a fülek közepén 1—1 csücsökkel ellátott edény (gombos fülű tál!) feküdt. — Az ettől 9 m-re felszínre került u. o. tájolású sír feje mellett egy vázát letek. — Ettől 10 m-re bukkant föl az ötödik sír, mely mellett egy bronztükröt (képe AÉ. ú. f. XVII. 327. l. 5. ábra alatt és Mon. II./1. XVII. t. 177. sz.), pontdíszes lemeztöredékeket (képük AÉ. ú. f. XVII. 327. l. 6. ábra alatt és Mon. id. tábla 174.—175. sz. alatt) és egy kis bronzkarikát letek (képe AÉ. ú. f. XVII. 327. l. 7. ábra alatt). — Közélemben akadtak a hatodik sírra, mely bronzhüvelyvéggel bíró kelta vaslándzsát (képe AÉ. ú. f. XVII. 327. l. 8. ábra alatt és Mon. II./1. k. XVI. t. 152.-a. ábra alatt), egy urnát, benne agyagcsészét s egy kannaszerű edényt letek. — 1895-ben egy u. o. tájolású hetedik sírra is bukkantak itten, melynek mellékletei a MNM.-ba jutottak. Ezek: 13 köpűs, szakás bronznyílhegy, melyek közül 11 drb. háromélű, 2 drb. pedig leveles (képük AÉ. ú. f. XVIII. 268. l. A. 8.—20. sz.). — 7 drb. sekély köpűjű csontnyílhegy (képük u. o. 1.—7. sz.). — Vaskard vagy tör markolata bronzlemezbe bevonva, mely több helyütt levált róla. *Herepey* azt írja róla, hogy a markolat és penge szerves egészet képezett. A markolat alján szívidomú tag, fennt pedig rövid, tömör karika-tag van ráhúzva (képük u. o. B. 2a.—2b. ábra alatt), hossza 11.5 cm. — Fülös bronzgomb (képe u. o. 269. l. B. 3a.—3b. alatt). — Bronzkarika, melynek felületén egyforma távolságra 4 fül van (képe u. o. 269. l. B. 4a.—4b. alatt). — Kétélű vascsákány (képe u. o. 269. l. B. 1a.—1b. és AÉ. ú. f. XXXIII. 317. l. 47. sz.), hossza 15.5 cm. *Herepey Károly* A nagyenyedi skytha leletek és emlékek folytatásáról. AÉ. ú. f. XVIII. 267. l. — *Fettich* II. 504. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 82.—83. l. 110. sz. *Kápolnadomb*-ot mond, és tévesen szekrényisírokról beszél. — *Fettich* I. 24. és 45. l. — A MNM. 1898. évi besz. n. 98. sz. 1 szárnyas, 14 háromélű br. és 4 négyélű csontnyílhegyet említ.

3. *Fonyó József* gerepeni szőlőjének tejején két u. o. tájolású, csontvázás sírra akadtak. Mellettük 2, ezüstlemezéből készült, kígyófejen végződő karperecet (Mon. II./1. XIX. t. 191. sz.), 2 br. karperecet (u. o. 192.—193. sz., az utóbbi végei kúposak), 1 fibula br. rugóját (u.

o. 207. sz.), 1 bronzkarikát (u. o. 208. sz.), 1 bronzcsüngőt, 1 vaskést, 2 vaslapot, 1 borostyánkőgyöngyöt, 5 pásztagyöngyöt, köztük zománcozott kelta gyöngyöt is, (u. o. 209.—213. sz.) letek. — Egy harmadik sírt *Bodrogi János* tárt fel itten. Mellékletei: baloldalt 5 háromélű br. és 28 négyélű csontnyílhegy (u. o. 195.—199. sz. és 200.—205. sz.), 1 gömbben végződő vashüvelyvég (u. o. 194. sz.), jobb oldalán agyagcsésze. Mon. II./1. 71.—72. l. 95.—96. l. és XIX. t. 191.—213. sz. — A NBKM.-ban van egy aranyboglár is innét.

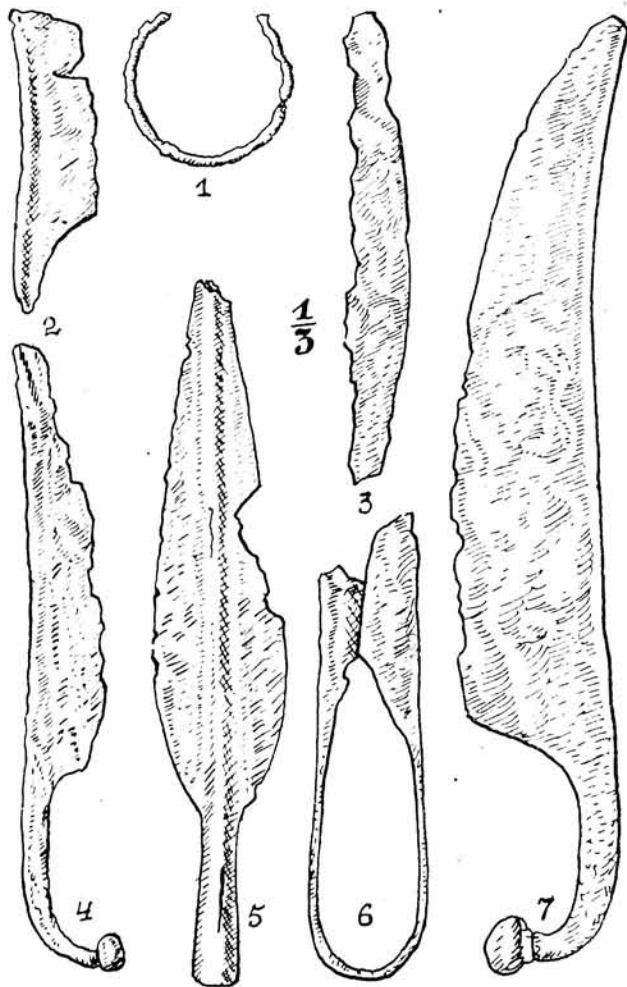

226. kép. Nagyenyeden, a Winkler-szőlőben lelt kelta sír mellékletei.

4. A *Kakasdomb* végén levő *Hellós*-on 1913. nyarán szkíta csontvázás sírra bukkantak, melyből a NBKM.-ba a következő holmik jutottak: egyélű szkíta vastör, melynek mai hossza 20.7 cm. Ebből 9 cm esik a markolatra, melynek alján szívidomú tag ül; maga a markolat u. o. pálcatszerű tagolású, mint a bronztükrök fogantyúja (képe *Dolg.-Trav.* V. 1904. 13. l. 1.—1a. ábra alatt); 4 drb. háromélű, köpűs, szkíta br. nyílhegy (képük u. o. 2.—5. sz. alatt). *Roska M.* Újabb skytha leletek Nagyenyedről. *Nouvelles trouvailles scythiques de Nagyenyed.* *Dolg.-Trav.* V. 1914. 13.—16. l. — E sír mel-

lékleiteiből Orosz E. 16 drb. háromlú, köpús csontnyílhegyet szerzett.

5. Sombory Sándor-nak a Kakasdomb-on levő telkén elmállott csontvázas sírra akadtak, mely mellől egy villanova-urna, 4 drb. keresztalakú, csöves bronztag, 2 drb. kerékalakú, kereszt-küllős, a kerék szélein 8—8 lapos taggal bíró bronzékítmény jutott a NBKM.-ba. Mon. II./1. 71. 94. l. és XVII. t. 162.—167. sz. — AE. ú. f. XVII. 65. l. 5. ábra. — Nestor 488. sz. jegyzet. — Hoernes M. Urg. d. bild. Kunst. 2. kiadás 24. l. 4. 20. sz.

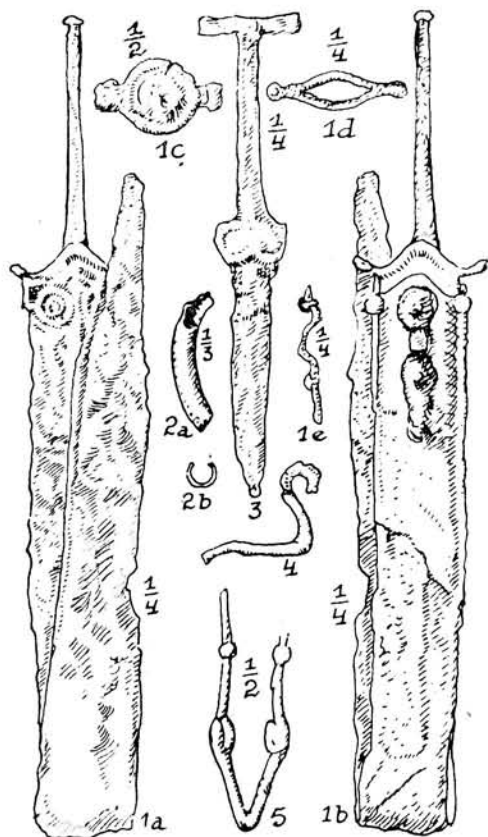
227. kép. Nagyenyeden, a Winkler-szőlőben lelt kelta sír mellékletei.

6. 1912-ben a Winkler-féle szőlőben lelt kelta, égetett temetkezésű sírből 1 első vaskori vaskés, egy szkíta vastőr, aztán kelta vaskarika, 2 épebb s egy törött kelta vaskés, 1 vasolló, 1 vaslándzsa, 1 vashüvelyes kard s tartozékai, vaszabla és oldaltagok, vasra dolgozott bronzlemez-boglár, bronzgomb került a NBKM.-ba. (226.—228. kép) Roska M. Kelta sír Nagyenyeden. Keltisches Grab bei Nagyenyed. Dolg.-Arbeiten, Szeged, V. 1929. 82.—89. l., 1934. 123. és 160.

1. — Fettich II. 505. l. — Márton 13. l. 64. sz. — Nestor 577. 627. 635. sz. jegyz.

7. Az Órhegy-levélszíni kelta temetőből valószínűleg 2 sírből 1 szétesett urna, 3 kis bögre, 1 kancsó, 3 vaskard, 1 vaslanc, vashüvelydarabok, 1 paizsdudor, 2 üreges bronzkorong, 2 füles bronzgomb s 1 meg nem határozható bronztárgy jutott a múzeumba. Herepei K. is tárt fel a közelben az Ungár Sámuel-féle tagban egy égetett kelta sírt: 40 cm mélyen szétesett urnára akadt, melynek fejeke alatt vaskés, az urnában égett emberi csontok voltak és egy középkelta vasfibula. Az urnától jobbra lófejet s a ló első lábainak csontjait lelte. Mon. II./1. 75.—76. és 97.—99. l. XX. t. 214.—221., XXI. t. 222.—227. sz., XXII. t. 235.—242. sz.

V. ö. még Reinecke P. Skythische Gräber

228. kép. Nagyenyeden, a Winkler-szőlőben lelt kelta sír mellékletei.

von Nagyenyed, Ungarn. ZfE. XXX. 1898. Verh. 230.—231. l., ahol a sétatér keleti oldalán kikerült egyik sírt adja (ezt részletesebben ismerteti Herepei az AE. ú. f. XVIII. 267.—269. l.; egy nyílhegy a ZfE. XXXVI. 1904. 78. l. 101. ábra alatt.

A szkíta leletekről v. ö. még Párvan 201. 296. 319. 351.—356. 378.—80. 382. 396. 419. 433. 438. 440. 443. 448. 457. 458. 505. 544. 682. 683. 692. 760. 762. 771. l. és 244.—248.

264. ábra. — ESA. XI. 184. 197. 199. 200. 202. l. és 8. 9. 23. 24. kép.

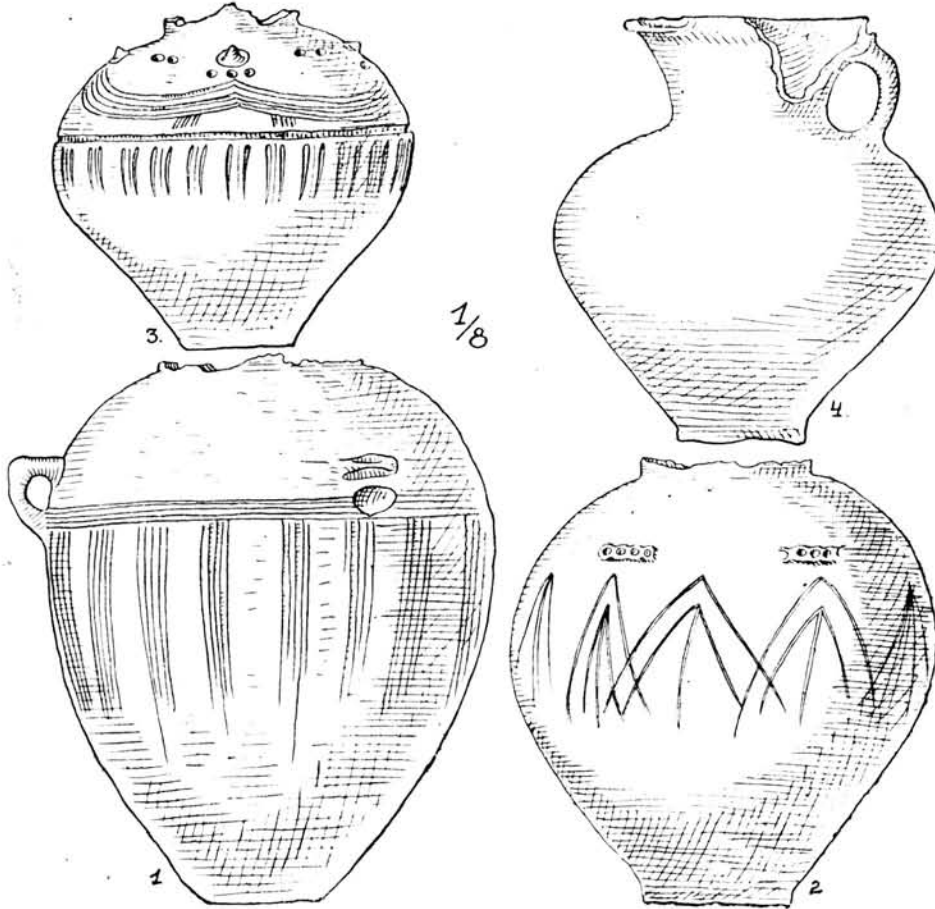
A kelta leletekről v. ö. még *Párvan* 559. 566. 569. 576. 582. 583. 631. 701. 712. 713. 720. 781. 792. 800. l. és 397. 401. 405. ábra és XXXVIII. t. — V. ö. még *Ginters* 30. l. és 15. t. a. és c. ábra. — *Doig-Trav.* IV. 238. 240. l., V. 14.

1., XV. 276. l. MNM. 1893. évi besz. n. 74. sz.

Magánkézben barbár ezüstérem.

Határában *Barátok tava*, *Fekete tó*. Mon. I./1. 100. l. — *Sztripszky* 61. l. jegyz.

26. Nagyerece (Ercea, Mt.). — Az EMER.-ban korabronzkori égetett temetkezésű sírokból

229. kép. Agyagurnák Nagyereséről.

1. — *Childe* II. 393. l. 2. sz. jegyzet. — OMIK. XX. (VII.) 24. l.

A NBKM.-ban a *Várszeg*-utcából 3503.—14. sz. közt koravaskori cserepek is.

U. o. a vincellériskola telkéről 5365.—5422. sz. alatt 2 hallstatti vaszabla és oldaltagjaik, bronzal felszerelve, 2 vaskarika, 42 lennt dúzadt kis karika, 1 keresztalakú br. dísztag, füles, 1 hatágú rozetta bronzból, 4 kúpos, oldalt áttört bronzgomb. Meg nem figyelt sírlelet.

Környékéről u. o. rossz fenntartású szkíta vastör.

Környékéről a MNM.-ban 2 drb. koravaskori, kúpos végű, br. karperec. MNM. 1933. évi besz. n. 35. sz.

Környékéről a MNM.-ban a Kr. e. I. sz. derekáról származó 4 sodronyból font ezüstnyakpereg és 2 karperec. AÉ. ú. f. XIII. 452.

2181.—83. és 2296.—301. sz. agyagurnák, csuprok, 109. 1844.—46. sz. bronzövrészletek és csüngők, 2425. sz. agyagurna és a befedésére szolgáló agyagtál (229.—231. kép). EM. III. 181. l. — *Hampel* II. 95. l.

U. ott 16. sz. trapezoid kővéső. EM. III. 162. l. és 181. l. jegyzet szerint ez a véső a fenti bronzholmikkal és csuprokkal együtt az egyik temetkezési urnában volt. Útm. 17. l. tévesen Ercsény alatt tárgyalja.

Az egykori *Alsótó*-ról, *Huszártó*-ról és *Barátok tava*-ról *Sztripszky* 58. l. 151.—153. sz.

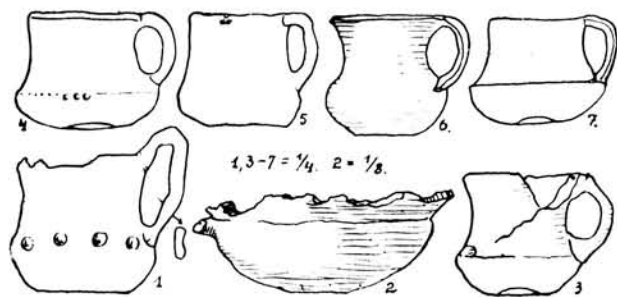
27. Nagyeresény, l. Nagyerece (Mt.).

28. Nagyernye (Erneul-Mare, Mt.). — Az EMER.-ban I. 3041. sz. megmunkált szarvasagancs, I. 3042.—44. sz. csontárák, I. 3045. sz. vágott szarvasagancs, I. 3046. sz. simító állati

bordából, I. 3047. sz. vágott szarvasagancs, I. 3048.—52. sz. agyaggyöngyök, illetőleg orsópereszlenek, I. 3053. sz. agyag hálósúly, I. 3054. sz. egyfűlű rézkori csésze (232. kép), továbbá I. 3000. sz. bronztű, feje oktaederes.

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben a *Tófalvi mező*-ről 1 drb. bronzkori agyaggyöngy.

Határában 1639-ben *Balásér gátja*, *Baláséri gátja*, *Harangos tó* nevek. SzO. VI. 402.—404. és 406. l.

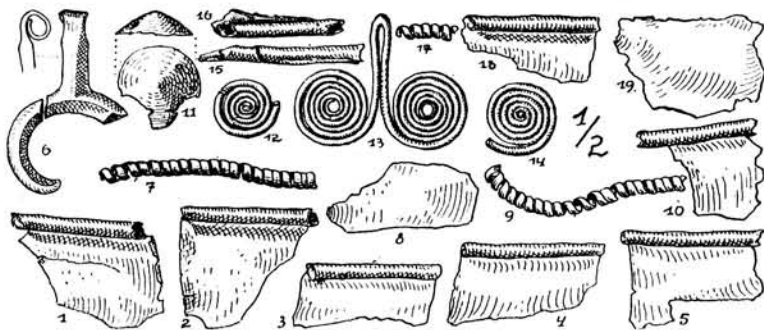
230. kép. Csészek és tál Nagyercséről.

Az egykori *Kiskenderes* és *Nagykenderes* tavakról *Benkő* II. 294. l. — *Sztripszky* 165. l. 166. sz., továbbá a *Harangostó*-ról u. o. 58. l. 1. sz. jegyzet.

29. Nagyesküllő (Aștileul-Mare, Ko.). — Az EM. VIII. 312. l. szerint az EMEÁ.-ban obsziániannucleus. AÉ. XLVII. (1934) 153. l.

A debreceni Déri-Múzeumban az AÉ. ú. f. XXXV. 124. l. szerint 1 nyéllyuknyújtványos réz- vagy cinszegény bronz és 1 szárnyas bronzbalta.

1864-ben hat tagból álló aranyláncot leltek,

231. kép. Bronz sirmaradványok Nagyercséről.

melynek szemei négylapúak, nyitottak voltak, végeik felé hegyesedő pálcátagokból állottak, amelyek különböző súlyúak voltak, aztán egy aranylapot, egy 5 hüvelyk hosszú kerek átmetszetű pálcátagot és 1 diszkoszszerű aranytekerceset. Egy kolozsvári aranyműves valamennyit beolvasztotta. AK. VII. 187. l. — *Gooss* 20. l. (Eskül alatt). — ASL. N. F. XIV. 1877. 65. l. (Eskül alatt). — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 304. l. 333. sz. — *Hampel* Trouv. 71. l., II. 31. l. — *Marțian* I. 478. sz. — *Marțian* II. 32. sz. *Hampel*-re való té-

ves hivatkozással bronzbaltát is mond.

Határában halmot említ *Kövári* I. 270. l., II. 3. 315.—316. l., amelyen állítólag *Tubutum* állott, amikor a románok neki esküt tettek. V. ö. OMIK. XX. (VII.) 184. l.

30. Nagyfalu, I. Szilágynagyfalu (Szi.).

31. Nagygalambfalva (Porumbenii - Mari, U.). — Az EMER.-ban 10062.—63. sz. br. tokos füles balták, IV. 2590. sz. br. lándzsa (233. kép), IV. 2484. sz. villanova-urnatöredék. Utm. 15. l.

A SzNM.-ban br. tokos füles balta.

A *Vártető*-n őskori jellegű földhányások. — A *Nagyküküllő* és *Vágáspatak* közt levő terraszokon vastag cserepek fordulnak elő, melyek kívül feketék, belül vörösre vannak égve, néha hornyolt díszűek (tehát villanova-urnák töredékei s így valószínű, hogy a fentti IV. 2484. sz. cserép is innét származik). *Ferenczi Sándor* 1933. nyarán villanova-urnatöredékeket gyűjtött itten. *Orbán* I. 30.—31. l. — *Gooss* 21. l. — *Trauschensfels* Magazin f. Gesch. Siebenbürgens. Kronstadt, 1861. II. k. — ASL. N. F. XIV. 1877. 108. l. — *Könyöki-Nagy* 294. l. — *Marțian* I. 479. sz., II. 525. sz., Urme 31. l. dák eredetűnek véli. — ACMI. IV. k. 320. l.

A *Ráktava* (*Orbán* I. 29. l., *Sztripszky* 63. l. 200. sz.) és *Feneketlen tó* (*Orbán* I. 30. l., *Sztripszky* 64. l. 201. sz.) környéke az őskor szempontjából is hitelesítendő.

A SzNM.-ban a *Várfele* nevű helyről 8168. sz. alatt belül vörös, kívül fekete és hornyolt, valamint kívül-belül barnavörös színű s kívül hornyolt villanova-urnatöredékek és bekapó peremű tálak töredékei, 8169. sz. alatt egy 2,5 kg nehéz kő hálósúly.

32. Nagygáj (Veleki-Gaj, To.). A MNM.-ban 86./1898. l. sz. alatt egy 25 cm h., 775 gr súlyú, kettős ellentett élű rézcsákány fele. *Milleker* III. k. 61. és 64. l. — AÉ. 1913. 307. l. Állítólag a környékéről került a MNM.-ba bronzkard markolatnyúlványa, pengetőredéke és egy makkos sarló. MNM. 1898. évi besz. n. 87. sz.

33. Nagygoroszló (Someș-Guruslău, Szi.). — Határában *Baltă* (= tócsa) név. Mon. III. 456. l.

34. Nagyhalmagy (Hălmagiu, Ar.). — Ha-

tárában opál és chalcedon. Előfordulási helyeit abból a szempontból is át kell kutatni, hogy vajjon nincsenek-e ottan őskori műhelyek, telepek.

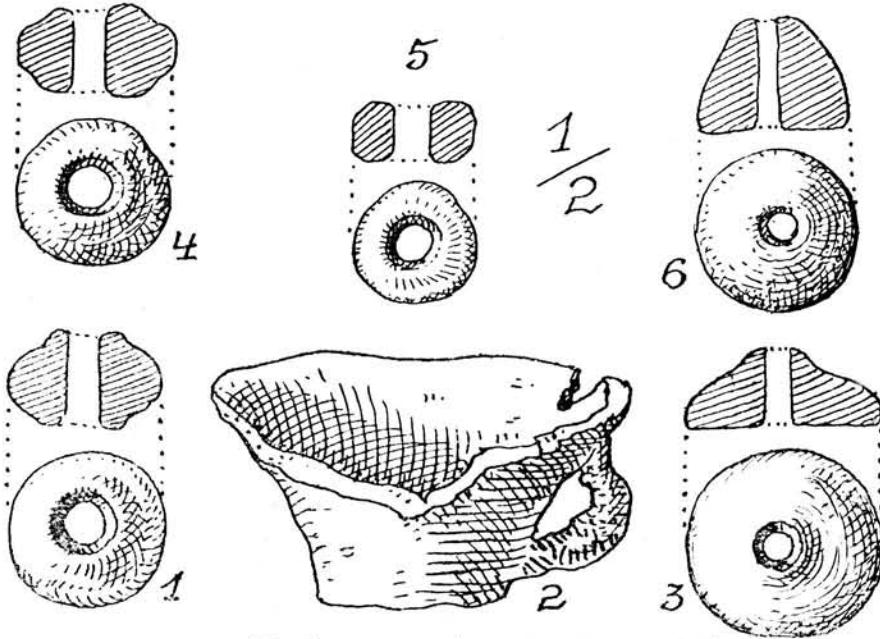
35. Nagyhegy (Măgureni, Szd.). — Határában 1794-ben *La tou* (= a tónál) név. Mon. V. 212. l.

36. Nagyida, I. Kolozsnagyida (Ko.).

sz. 4. l. és képük 5. l. 2. kép, 6. l. 4. kép; 1940. I. sz. 9. l. és 7. kép.

A szamosújvári gimn. egyélű rézcsákánya állítólag innét való. Azonos lesz a *Mártonji L.*-től az OTÉ. 1891. 153. l. tévesen bronzból valónak mondott, 27 cm h. csákánnyal.

A *Temesváry J.* gyűjt.-ben volt egy kettős ellentett élű rézcsákány fele (AÉ. ú. f. XVII.

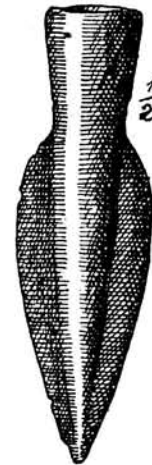
232. kép. Agyaggyöngyök és csésze Nagyernyéről.

37. Nagyikland (Iclandul-Mare, Ta.). — A debreceni Déri-Múzeumban az AÉ. ú. f. XXXV. 124. l. szerint 1 kőbalta, 1 ívelt fokú kőfejsze, 2 kőfejszetöredék, 1 kőbaltatöredék, 1 gombos fejű fokostöredék.

38. Nagyiklód (Iclod, Iclodul-Mare, Szd.).

— Az EMER.-ban az 1903. márciusában a vasúti pálya és Dengeleg felé vezető országút összehalálkozása előtt létezett, eliszapolt, neolithikus telepen eszközölt ásásokból I. 2335.—9. sz. kőbalták és töredékeik, I. 2340. sz. gyártási hulladék, I. 2341.—42. sz. obszidiánzilánkok, I. 2343.—57. sz. edénytöredékek, I. 2358.—62. sz. faunisztikai maradványok, csontok, I. 2363. sz. megmunkált csont, I. 5913.—6091. sz. cserepek, faltapasztöredékek, csiszolókövek, kvarc-ütőkő, kőbalták, vésők, fejszék, kalapács (köztük az I. 6071.—72. obszidiánmagkő és szilánk), továbbá tűzköszilánkok (234.—235. kép). — Az ásások sorrendjén 2 zsugorított fekvő csontvázat is tártam fel. EME. Évk. 1906. 64. l. — EM. XX. 93. l., XXV. (ú. f. III.) 114. l. — *Roska* II. 285. 403. 406. 412. l. — AÉ. XLVII. (1934) 153. 157. 209. l. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, XII. 1936. 26.—51. l. és 13. 14. kép. — A 35.—36. l. és 36. l. 4. jegyz. 48. l. hornyolt cserép neol. Debreceni Közlemények 1939. I.

433. l.), egy bronz tokos füles balta (u. o. 434. l.) és egy 19 cm hosszú, korongos bronzcsákány. AÉ. ú. f. XVII. 106. l. és rajza u. o. 105. l. 57. sz. — Mon. I. 128. l. — EME. Évk. 1898. 267. l. — *Márton* 481. sz., II. 351. sz. — *Orosz* I. 69. sz. — *Nestor* 525. k. sz. jegyzet.

233. kép. Bronzlándzsa Nagyalambfalváról.

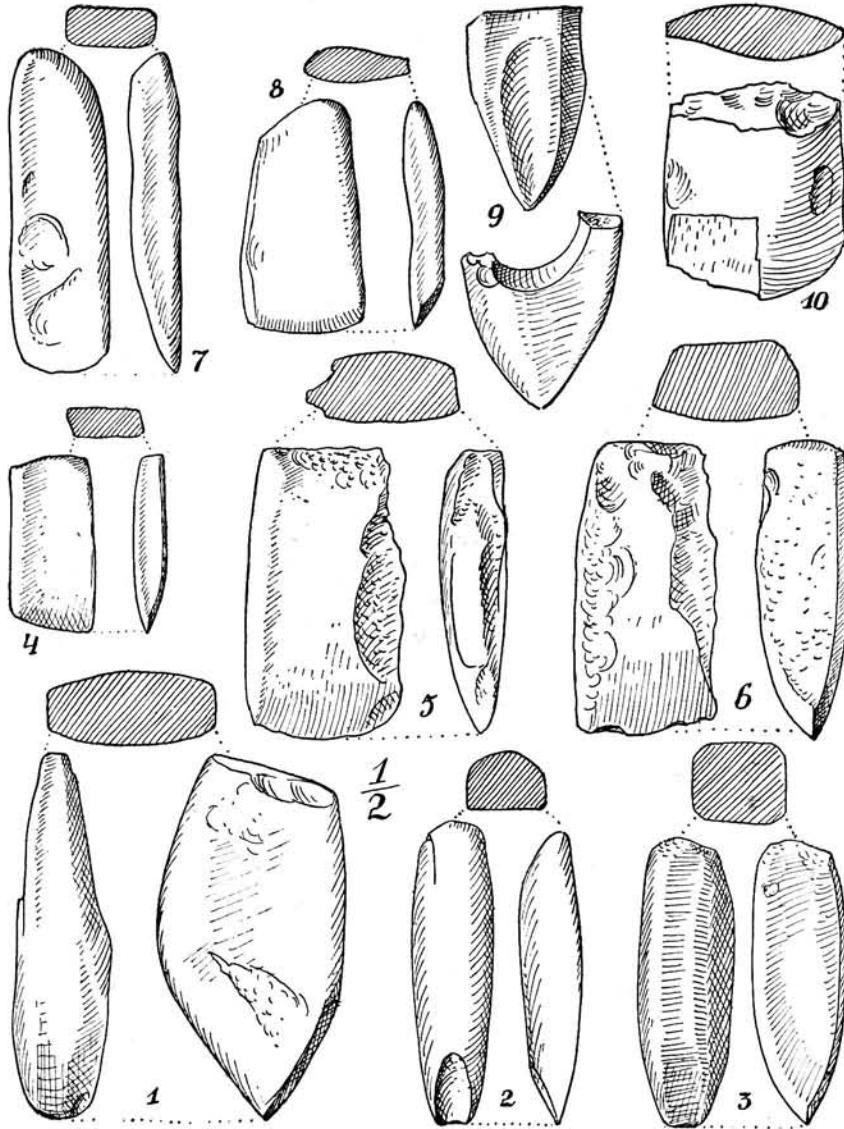
A *Montessori*-gyűjt.-ben volt 27 drb. bronzcsákány. Nincs kizárva, hogy a *Temesváry* péld-

dánya is ebből származik. OTÉ. XVI. 153. és 186. l.

Határában 1649-ben *Hársas*, *Malombérc* és *Csoboló*, *Magyaros* mint egykori faluhelyek szerepelnek. — A Kiszamos mellett a *Borostyános* nevű helyet a nép *Várbely*-nek nevezi. Mon. IV. 90. l. — *Hodor* 629. l.

Határában 1715-ben *Peșterile* (= barlangok), *Balta dobrească*, *Halastó*, *Lacuri*, *Țău* (= tó), *Balta ulmului* (= a szilfa tócsája) és *Răstoacă* (= tócsás hely), 1898-ban *Balta drohotii*, *Lacu bătrân* (= öreg tó) és *Răstoacă* nevek. Mon. IV. 108.—109. l.

40. Nagyilva (Ilva-Mare, Bn.). — A Mă-

234. kép. Kőszeközök a nagyilondi neolithikus telepről.

39. Nagyilonda (Ileanda-Mare, Szd.). — Az EMER.-ban 161. sz. vörös rézvéső, 160. sz. félholdas kávájú br. tokos füles balta töredéke, 162. sz. bronzkarika, 163. sz. makkos br. sarló, mint valószínűleg egy nagyobb gyűjteléses lelet töredéke. Mon. I. 121. l. — Útm. 16. l. — EM. III. 181. l. a budapesti 1876-os kiállításra küldött holmik között br. fejszét is említ. A gyűjteményben nincs meg. — *Marțian* I. 482. sz. tévesen több baltát mond, *Marțian* II. 358. sz. is tévesen sorol fel baltákat, sarlókat és gyűrűket. — *Orosz* I. 70. sz.

gura neagră-n vár maradványai. *Marțian* Țara Năs. 14. l.

41. Nagykadács, I. Kadács (U.).

42. Nagykapus (Căianul-Mare, Szd.). — Határában *Plopi* és *Cetățel* (= váracska) nevű sós helyek. — 1864-ben *Șub cetățea* (= a váracska alatt) és *La slatină* (= a sós víznél) nevek. Mon. IV. 184. l.

Sóbányái az őskorban is művelés alatt állhattak. U. o. 183. l.

43. Nagykapus (Căpușul-Mare, Ko.). — Határában *Sásos gödör* név. *Jankó* I. 14. l.

44. Nagykapus (Copsa - Mare, Gross - Koppisch, Nk.). — A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban bronzkard, markolatgombja tetején hengeres pecék ül. Hegye törött. ASL. N. F. III. 348. 349. l., képe u. o. I. t. 9. sz. alatt, XIII. 1876. 467. l. — *Gooss* 31. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 197. l. 244. sz. — *Marțian* I. 484. sz., II. 194. sz.

45. Nagykereki (Cherechiul-Mare, Bi.). — A *Pördombjára*-ban ősk. telep, kőbalta és temető, melynek kora tisztázandó. AÉ. r. f. II. 63. l.

Az AÉ. r. f. II. 149. l. obszidiánszilánkot (*ugarkova*) említ innét.

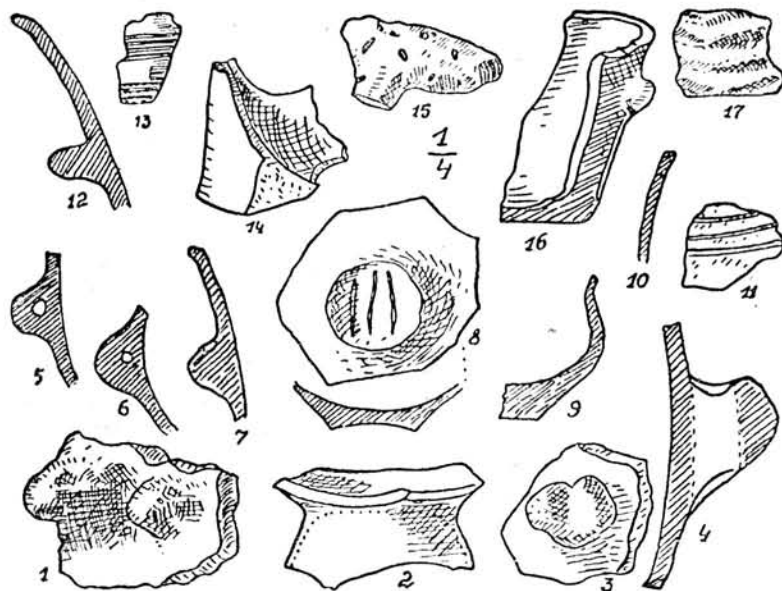
46. Nagykér (Alkér, Bi.) I. Kér alatt.

47. Nagy-Küküllő megye. — A MNM.-ban gyaluforma kőeszköz, köcsákány és 2 br. eszköz. AÉ. ú. f. XVII. 449. l.

48. Nagylak, I. Marosnagylak (Af.).

csüngő, amelyik talpas csészét utánoz, 2 bronzpityke, 1 duzzadt nyakú tő (236. kép). Az edénytöredékekből ítélve az állítólagos tál csak fedhetett egy bögrét, amibe a holmik el voltak rejtve, egy tégelytöredék pedig világosan megmondja, hogy a lelet vándor bronzöntő hagyatékát képviseli. Beszéltek még egy br. láncról is, ami a lelethez tartozott, de elveszett. Éppen így elkallódhattak (egyéb holmik mellett) azok a nyers br. rögök is, amelyek az ilyen természetű leleteknek rendes kísérői szoktak lenni. — A lelőhelyen megejtett kutatások nem hoztak felszínre semmi nyomot. *Roska M.* Le dépôt de bronze de Lozna Mare. Dacia III.—IV. 356.—358. l.

A *Peșterea tătărească*-ban (= Tatárbarlang) cserepeket leltek. *Bielz* I. 3. l. 1. sz. — *Marțian* II. 400. sz.

235. kép. Neolithikus agyaghalmik a nagyklódi telepről.

49. Nagylaposnok (Lapusnik, Lăpușnic, Krsz., bozovicsi járás). — A *Nera* balpartján levő *Dragamoi Jana* nevű vár a dák kérdés szempontjából is átkutatandó. *Pesty Fr.* Szörény II. 35. l. — *Torma K.* Repertórium 69. l. 594. sz. rómainak véli. — *Milleker* II. 42. l. *Berkeszi* 26. l. római családi éremleletet említ.

50. Nagylózna (Lozna - Mare, Szd.). — 1910-ben a *Comaruța* határrésznek *Sub deluț* (= a kis hegy alatt) nevű dűlőjében állítólag egy agyagtálba rejtett bronz gyűjtelékes leletet vetett fel az eke, melynek egy része *Papp Kornél* ajándéka képpen az EMER.-ba (lelt. sz. II. 3123.—29.), más része pedig a Dési Városi Múzeumba jutott. Van benne: 2 lándzsacsúcs, 1 korongos csákány, 4 zabla-oldaltag, 1 erdélyi típusú, enyhén félholdas kávájú, tokos füles balta, 2 karperec, 3 peckes, négyzetes átmetszetű karika, 1 kerek átmetszetű karika, 1 füles bronz-

Határában 1864-ben *In valea peșteruicii* (= a kis barlang völgyében), *Peșterea leșului* (= a les barlangja), *Peșterea purcelului* (= a malac barlangja), *Peșterea cetățelii* (= a váracskabárángja) nevek. Határában és a barlangokban kő-, bronz- és vasholmikot leltek. Mon. V. 81. l.

51. Nagyludas (Ludoșul-Mare, Gross-Lodges, Sze.). — *Ackner* gyűjt.-ben volt *Elephas primigenius* combcsontja. ASL. IV. 1851. 254. l. A nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben *Elephas primigenius* maradványai voltak. Verh. d. Herm. Ver. f. Naturw. I. 1850. — EME. Évk. V. 125. l. — *Gooss* 33. l.

52. Nagylupsa (Lupșa, Ta.). — Az aranymosás nyomai minden valószínűség szerint az őskorig is visszanyúlnak. *Jahrb.* 1856. 17. l. — *Gooss* 90. l. — *Marțian* I. 393. sz., II. 405. sz.

53. Nagymedves (Medveș, Af.). — A NBKM.-ban villanova-urna, lelt. sz. 4986.

Innét 12 drb. római köztársasági ezüstdénár ismeretes (*Kovács István* szíves közlése).

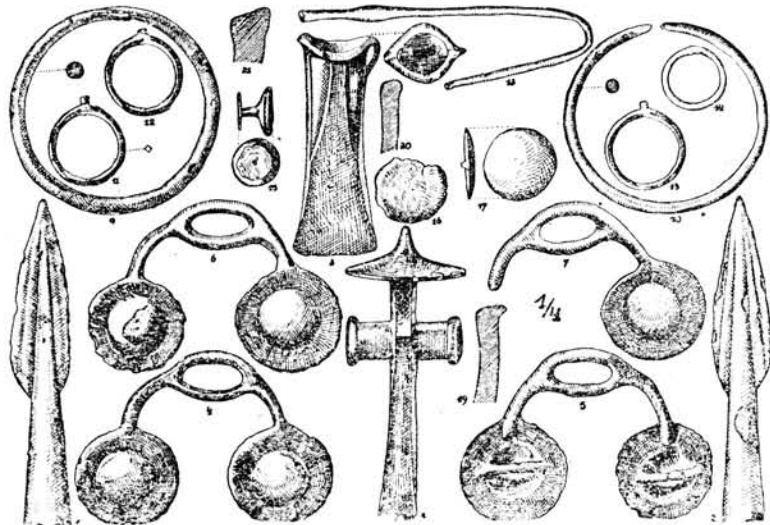
54. Nagymező (Pruni, Szd.). — Az EMER-ban IV. 2339. sz. obszidiánnucleus a Semesnye felé eső *Sdrenț* határrészből. AÉ. XLVII. (1934) 153. l.

Határában 1898-ban *Tăuri* (= tavak) név. Mon. V. 18. l.

Ugyancsak a *Dobogó*-ról *Torma Zs.* egy átlukasztott edénytalpat és cserepeket kapott *Majlánd Oszkár*-tól. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 61. l. 21. sz. — Hunyad vm. tört. I. 13. l. — *Marțian* I. 489. sz.

Schroller 76. l. 89. sz. alatt barázdás tüzelésű keramikát említ.

69. Nagyrév, l. Rév (Bi.).

236. kép. A nagylőznai bronzlelet.

55. Nagymon (Naimon, Szi.). — Határában *Sástó* és *Pogányvár* részek. Mon. IV. 95. l.

56. Nagymonújfalu (Cioara, Szi.). — A *Tigle* (= téglák) határrészben cserepeket lelnek. Mon. IV. 702. l.

57. Nagynyújtód, l. Nyújtód (Hsz.).

58. Nagynyulas (Milașul-Mare, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 54. l. 133. sz.

59. Nagyoklos (Ocloșul-Mare, Hu.). — Határában *Zsidovinhegy*. Pásztorűz 1935. 480. l.

60. Nagyláhfalu, l. Oláhfalu (U.).

61. Nagypacal, l. Érszöllös (Szi.).

62. Nagypestes, l. Alpestes (Hu.).

63. Nagypestény (Peșteana, Peșteana-Mare, Hu.). — Környékét a dák kérdés szempontjából át kell kutatni. *Marțian* I. 488. sz., II. 501. sz.

64. Nagypetri (Petriindul-Mare, Ko.). — Határában *Nádaspad* név. *Jankó* I. 17. l.

65. Nagypold, l. Nagyapold (Nk.).

66. Nagyprépostfalva, l. Nagyekemező (Kk.).

67. Nagyrajtole (Răstoilț, Szi.). — *Rogoaze* (= sások) határnév esetleg régi tófeneket takar. Mon. IV. 268. l.

68. Nagyrapolt (Rapoltul-Mare, Hu.). — A dévai múzeumban 4913. sz. jáspismagkötőredék.

A *Dobogó*-ról lefutó patak mentén *Téglás G.* 1884. tavaszán, főleg a balparti szántókon grafitos bevonású cserepeket gyűjtött, s a dévai múzeumba adta.

70. Nagyrunk (Runcu-Mare, Hu.). — Barlangjáról *Kövári* Erdély földé ritk. 124. l. — *Bielz* I. 42. l. 40. sz.

71. Nagysajó (Șicul-Mare, Gross-Schogen, Gross-Schagen, Bn.). — Az irodalom köcsákányokat és thasosi tetradrachmákat említ innét. *Marțian* I. 491. sz., II. 658. sz.

Egykori két halastava környékét az őskor szempontjából is át kell vizsgálni. *Hodor* 807. l.

72. Nagysármás (Șarmașul-Mare, Ko.). — Egykori halastaváról *Sztripszky* 52. l. 110. sz.

73. Nagysáros, l. Szászsáros (Nk.).

74. Nagyselyk (Șeica-Mare, Markt-Schelken, Nk.). — *Gooss* 35. l. egy 11 arany súlyú aransodronyt említ innét, mely részben a segesvári ev. gimn.-ba, részben pedig a nagyszombeni Brukenthal-Múzeumba jutott. — Ez utóbbiban egy aranszarvacská is van, melynek végei megvastagodnak; u. ott 719. sz. 6 gr súlyú, kerek átmetszetű, arany pálcátag, továbbá egy 723. sz., 14.5 gr súlyú aranspirális (láncszem). ASL. N. F. XIV. 1877. 66. l. — AÉ. ú. f. XII. 409. l. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 200. l. 271. sz. — *Hampel* II. 100. l. — *Marțian* I. 492. sz., II. 652. sz.

Schroller 75. l. 61. sz. alatt rézkori keramikát említ. V. ö. LIV. t. 8. sz. (csákány).

75. Nagysink (Cincul-Mare, Gross-Schenk, Nk.). — A szamosújvári főgimn.-ban A. 3. sz. egyenes fokú, mandulaalakú homokkőfejsze.

76. Nagysolymos (Soimoșul-Mare, U.). — A *Várhegy*-en földhányás és árok. — Határá-

ban *Kincseslyuk* név. *Orbán* I. 151. —152. I. — *Marțian* I. 493. sz. (*Törökvár*-at mond) és II. 668. sz. — Székelység 1937. 159. I.

77. **Nagysomkút** (Șomcuta-Mare, Sza.). — Az EMER.-ban IV. 2577. sz. korongos bronzcsákány (237. kép).

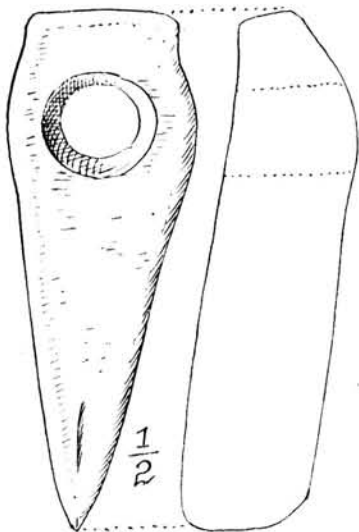
237. kép. Korongos tuskés bronzcsákány Nagysomkútról.

78. **Nagyszeben** (Sibiu, Hermannstadt, Sze.). — Az EMER.-ban IV. 9981. sz. neol. edényke.

Az EMEÁ.-ban simító eszköz kemény palás agyagból a Vízakna felé eső patakból. EM. IV. 133. I.

Környékéről a nagyszebeni Termtud. Társ. gyűjt.-ben voltak kalcit-, serpentin-fejszék, vésők. *Gooss* 27. I. — U. ott egy 720 gr súlyú aranygyűrű. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 91. I. 206. sz. — *Schroller* VII. t. 5. sz. kőkapát közöl.

A Bukaresti Városi Múzeumban 13,8 cm h. egyélű vörösréz-csákány, foka kissé előre hajlik (238. kép). Az EMER.-ban I. 4757.—59. sz. arany karikapénzek.

238. kép. Egyélű rézcsákány Nagyszebenből.

A MNM.-ban 2 br. tokos füles és 1 fül nélküli br. balta. *Hampel* Trouv. 86. I., II. 100. I.

A BSM.-ban 2284. sz. markolatlemezes bronzsarló.

A wieni Naturhist. Mus.-ban szárnyas br. balta, mint *Hampel* VII. t. 6. sz.

A dresdai Zwinger ősk. gyűjt.-ben tokos füles br. balta.

Neigebaur 263. I. 20. sz. alatt 4 br. fejszét (balta), 24 sz. alatt pedig fekete agyagból készült díszítő-szobrot említ. EME. Évk. V. 130. I. — *Marțian* I. 494. sz., II. 619. sz.

Pärvan 337. ábra 2. sz. alatt kelta vaskacort közül a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumból; 701. 781. I. a 336. ábrán nem adott szebeni kelta vaskardra hivatkozik, tévesen.

Az egykori *Szőcsök tója*-, *Takácsok tója*-, *Szabók tója*-ról ASL. N. F. XIX. 1899. 327. I. — *Sztripszky* 65. I. 232.—236. sz.

79. **Nagyszentmihály** (Szentmihálytelke, Sântimihai, Ko.). — Határában egykori tó dugásának maradványa. EM. 1911. 308. I.

80. **Nagyszöllős**, I. **Keménynagyszöllős** (Nk.).

81. **Nagyszredistye** (Sredișteea-Mare, Te.). — 1893-ban a *Krustica* dűlőben 3 kettős ellenített élű rézcsákányt letek, melyek *Rüttinger Ede* birtokába jutottak. Az egyik 35 cm hosszú, nyéllyuka 3—6 cm átm., súlya 1,35 kg, a másik 24 cm hosszú, nyéllyuka 3—6 cm átm., súlya 1,1 kg, a harmadik 15 cm hosszú, nyéllyuka 2—5 cm átm., súlya 0,2 kg. *Milleker* Délm. ősk. 32. I. — AÉ. XIII. 128. I. — 1884-ben egy 10 cm hosszú rézvéso került felszínre (mint *Pulszky Rézkor* 49. I.), vastagsága 5 mm. Ez is *Rüttinger* gyűjt.-be jutott. Délm. Tört. Rég. Ért. X. 50. I. A három csákány lelőhelye tévesen *germáni bronzlelet* címen szerepel. *Milleker* Délm. ősk. 35. I., Délm. ősk. rég. 45. I. — 1891-ben szerezte a verseci múzeum egy csavart ezüstkarperec töredékét, 1 kelta br. fibulának gömbbel ellátott lábát (mint *Rómer Műrég.* kal. I. 43. 65.), 3 huzalszerű br. karperectöredéket és 3 br. töredéket. *Milleker* Délm. ősk. rég. 46. I., Délm. ősk. 76. I.

1867-ben közel 30 bécsi fontot nyomó bronzleletre bukkantak, mit beolvastottak. — A *Kisréten* 1873-ban szekérkerék-agy nagyságú tömör aranykarikát letek, mit beolvastottak. *Milleker* Délm. ősk. rég. 46. I. — *Hampel* II. 101. I.

A MNM.-ban agyagtál, agyagbögre 2 füllel és egy talpnélküli agyagtál. A Versec-gáttajai vasúti munkálatok rendjén letek. MNM. 1896. évi besz. n. 109. sz.

82. **Nagyszurduk** (Surducul-Mare, Krsz.). — A községtől Ény.-ra levő magaslaton 4—5 kisebb-nagyobb halom van. *Milleker* I. 106. I.

83. **Nagyalmács** (Tâlmăciu, Talmesch, Sze.). — Innét *Cardium*-kagylókat említ az ASL. N. F. III. 446. I.

84. **Nagytikván**, I. **Nagytikvány** (Krsz.).

85. **Nagytikvány** (Nagytikván, Ticvanul-Mare, Krsz.). — 1874-ben a község feletti fennsíkon a Karas folyó mellett 1,6 m mélyen 4,3

cm átm. vonaldíszes bronzkarikát és 5 drb. bronznyílhegyet letek. A MNM.-ban voltak, de csereképpen kiemelték a gyűjt.-ből. Napló 1874. 52. l. 76. sz. — AK. X. 128. l. — *Milleker* I. 112. l., Délm. ősk. rég. 47. l., Délm. ősk. 45. l. — *Hampel* II. 101. l. — ESA. XI. 188. l.

86. Nagytótfalu, I. Tótfalu (Bi.).

87. Nagytóti (Toltia-Mare, Hu.). — Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 69. l. 48. sz. a község alatt a patak balpartján durva mívű, vastag, szürke, barnapiros cserepeket említ, amelyeken zsíros széngyurma, zezugvonalas karcolat, ujj- és körömbenyomás látható. — Hunyad vm. tört. I. 16. l. — *Marțian* I. 497. sz., II. 690. sz.

88. Nagyvárad (Oradea-Mare, Grosswardein, Bl.). — A nagyvárad múzeumban: 1. A *Guttman*-féle téglagyárból: neol. kerámika, mint a tordosi; festett kerámika, mint az észak-magyarországi (Dolgozatok-Arbeiten, Szeged, XII. 1936. 39. 50. l.) és obszidiánnucleusok, szilánkok (AÉ. XLVII. — 1934. — 154. 157. 209. l.); aeneol. kerámika (felálló fülű csuprok, mint a menyháziak); rézkori kerámika, hosszú, négyzetes átmetszetű rézar, bölényszarvak stb.; villanova-urnatöredékek, köztük szarvszerűen kiálló dudorral bírók; 23. sz. kelta vaskés. V. ö. *Hampel* Cat. 110. l. — CIA. 1876. II. 12. l. — *Childe* II. 105. l. — 2. Nagyvárad környékéről: kővéső és kőkalapácsok (Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 445. l.), korabronzkori fedő (AK. XIII. 51. l. és képe u. o. 24. ábra alatt), csészés markolatú bronzkard (*Hampel* Cat. 109.—110. l.). — 3. A *Szalfkay*-féle téglavető területéről rézfejsze. Mo. vm. és városai, Bihar vm. és Nagyvárad 445. l. — *Nestor* 43. 53. l. és I. t. 5.—7. sz. neol. edények.

A volt kolozsvári román egyetem Régészeti Intézetében I. 6518.—25. sz. alatt a *Guttman*-téglavető területéről neol. kovamagkő, forgácsok, kovapalabalta, cserepek és állati fejlet ábrázoló edényrátét.

A MNM.-ban egy 11 cm h. rézkalapács. MNM. 1898. évi besz. n. 115. sz.

Az EMER.-ban a Sebes-Körös partjáról I. 6698. sz. erdélyi típusú br. tokos füles balta és I. 6699. sz. törött br. szekerce.

A premontrei gimn.-ban a *Knapp*-féle téglavető területéről kőfejsze, bronzkard és bronztör. AÉ. ú. f. XX. 78.—79. l.

Környékéről a MNM.-ban 6 tokos füles bronzbalta, 2 bronzsákány (az egyik gyanus), 3 karperec és 2 discoid, füles bronzgomb (*Hampel* Trouv. 26. l., Bronzkor II. 101. l. és XXXIV. t. 3. sz. — *Pulszky* Mo. A. I. k. LVIII. t. 3. sz. — *Nestor* 122. l.). — U. o. egy 62 cm h. és egy 59 cm h. bronzkard és 6 Certosa-fibula (AÉ. ú. f. XVIII. 51. l. — *Hampel* Bronzkor 101. l. — MNM. 1870. évi besz. n. 91. sz. — *Nestor* 488. sz. jegyzet. — *Párvan* 438. 439. 683. 707. 761. l.). — U. o. egy nádlevélidomú, markolatlemez bronzkard (MNM. 1897. évi besz. n. 119. sz. és 1907. évi Jelentés 39. l.),

valamint egy bronz kardtöredék (AÉ. ú. f. XVIII. k. 50. l.). — U. o. 4 drb. aranykarika (súlyuk 6.5, 5.1, 2.3, 2.8 gr, az utóbbinak vége le van vágva) és egy 1.9 gr súlyú, vékony aranypálci-kából formált ékszer, mely belül üres, alja pedig félholdas (MNM. 1890. évi besz. n. 9. sz.). — U. o. ebből vagy egy másik leletből még a következő aranyholmik vannak: egy 22 mm h. síma cső, egy 16 mm h. sodronyrugó, 2 sallangos csüngő, egyiknek karikája zárt, a másikat csonka, egy 74 mm h., kúpalaku hegyvel bíró tű, egy 21 mm h. gyöngy (MNM. 1897. évi besz. n. 93. sz. — AÉ. ú. f. XVII. 450. l.). — U. o. még egy 1.463 kg súlyú bronzkori aranyelet, mely a *Rimanóczy Kálmán* telkén került felszínre, s a következő tárgyakat tartalmazza: 1. Karperec, nyílt, széles abroncs, átm. 6.7 cm, súlya 160.74 gr. — 2. U. a. átm. 6.8. cm, súlya 102.193 gr. — 3. U. a. négyzetes átmetszetű sodronyból, átm. 8.8 cm, súlya 184.25 gr. — 4. U. a. átm. 8.3 cm, súlya 264.60 gr. — 5. Négyélű sodronyból hajlított karika, vékonyodó végekkel, átm. 7.3 cm, súlya 66.73 gr. — 6. U. a. átm. 6.1 cm, súlya 38.605 gr. — 7. U. a. átm. 5.5 cm, súlya 34.475 gr. — 8. U. a. átm. 5.6 cm, súlya 35.085 gr. — 9. U. a. átm. 6 cm, súlya 43.73 gr. — 10. U. a. átm. 6.1 cm, súlya 44.91 gr. — 11. U. a. átm. 5.9 cm, súlya 49.2 gr. — 12. U. a. átm. 5.8 cm, súlya 46.53 gr. — 13. U. a. átm. 6.1 cm, súlya 45.7 gr. — 14. U. a. átm. 5.8 cm, súlya 44.1 gr. — 15. U. a. átm. 5.6 cm, súlya 44.055 gr. — 16. U. a. átm. 5.5 cm, súlya 36.935 gr. — 17. U. a. átm. 5.8 cm, súlya 36.74 gr. — 18. U. a. átm. 6.5 cm, súlya 35.95 gr. — 19. U. a. átm. 5.75 cm, súlya 29.155 gr. — 20. U. a. átm. 6.15 cm, súlya 29.035 gr. — 21. U. a. átm. 5.6 cm, súlya 27.88 gr. — 22. U. a. átm. 5.1 cm, súlya 27.59 gr. — 23. U. a. átm. 5 cm, súlya 17.62 gr. — 24. U. a. átm. 4.2 cm, súlya 16.255 gr. MNM. 1911. évi besz. n. 93. sz. — MNM. 1911. évi Jelentése 36. l. — U. ott egy koravaskori bronzveder. Magassága 32.2 cm, szája 31.3 cm. MNM. 1911. évi besz. n. 61. sz. és az u. a. évi Jelentése 37. l., rajza u. o. a 38. l. — *Mannus* XXIV. 1932. 542. 545. l.

A nagyvárad múzeumban függő edénye feketés agyagból s egy bütykös díszű edény. *Hampel* Bronzkor II. 101—102. l.

1845-ben a *Rimanóczy*-féle téglagyár területén egy 19 darabból álló ezüstkincset letek, melynek jó része a MNM.-ba került. AÉ. ú. f. VI. 203.—207. l., XXXIII. 133. l. és a 334. l. 129. ábra alatt egy fibula. — OTÉ. XII. (2. r. IX.) 306.—307. l. 338. sz. — *Párvan* 377. 390. 536. 538. 545. 548. 555. 706. 708. 770. 785. 786. 787. l. és 371. ábra.

1893-ban 2 ezüsfibulát s egy ezüsfibula töredékét szerezte innét a MNM. U. a. évi besz. n. 81. sz.

U. o. barbarus (kelta) ezüstérem. MNM. 1871. évi besz. n. 62. sz.

Ardos Frigyes nagyváradai gyűjteményében a *Jégpince* határrészben levő telepről u. o. festett kerámika, mint a *Guttman*-téglatetónél levő telepen, aeneol. cserepek és egy barázdás tűzdelésű csésze, kőfejsze és fokok töredékek, csontárok, simítók, agancsfoglalók. Lelt egy csontvázás sírt is itten, mely fejnagyságú patakkavicsokkal volt körülvéve. Karjain 4 mm vastag rézhuzalból hajlított karpereceket lelt, melyek egyike 6.5, másika 7 cm átm., s az egyik kétszeres, a másik két és félszeres hajlást mutat. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, XII. 1936. 39. 50. I.

U. ott az olasz temető megett a *Köblös-téglagyárban* lelt kelta vaskard töredékei.

Magánkézben barbár ezüstérem.

Az *Egger*-gyűjt.-ben volt két félholdas kájú füles bronzbalta. *Egger* III. t. 26. sz.

S.(mith), *R. A.* Antiquities of the bronze age from Hungary. The British Museum Quarterly 1, Nr. 4. állítólagos sírletről. V. ö. *Nestor* 490. sz. jegyzet.

89. **Nagyzorlenc, I. Alsózorlenc** (Krsz.).

90. **Naszód** (Näsäud, Bn.). — *Pășcăneasa*, *Prisaca* és *Poiana lungă* (=hosszú tisztás) határrészekben bronzkori telepeket fedezett fel *Marțian Gyula*, *Marțian* II. 461. I. — *Debreceni Közlemények* 1940. I. sz. 10. I.

Marțian Țara Näs. 13. I. a *Prisaca*-n kiterjedt földvárat említ.

91. **Nádasberend** (Berend, Berindea, Ko.). — A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben aeneol. edénytöredékek az Ördögkeresztúr felé néző oldalról.

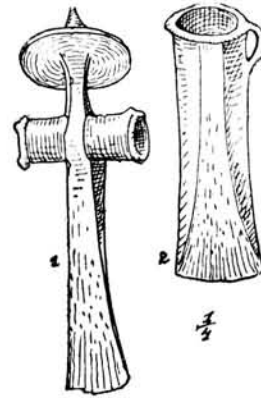
92. **Nádasd** (Alsó-, Felsőnádasd?, Nädășdiade-Jos, -Sus, Hu.). — 1829-ben egy a csóraiakhoz hasonló ezüstlelet került itten felszínre, ami a weni Antikenkabinetbe jutott. *Neugebauer* 293. I. 3. sz.

93. **Nádasd, I. Oláhnádasd** (Szi.).

94. **Nádasdaróc** (Daróc, Daroți, Ko.). — A kolozsvári gör. kat. teológia gyűjt.-ben a ref. templom melletti *Templomdomb*-ról: a) Levéllyenyomatos és ágszerű tulajdonjegyes fenékrészek, mint a tordosiak, hűsvörös és barnafestésű edénytöredékek, mint a tordosiak, továbbá fehérrel bevont cserép, fehér sávost festést mutató töredék, kívül-belül fehérrel bevont edénytöredék is; fenéktöredék kívül fehérrel bevont, egy másik töredéken barna-vörössel határolt szögek, zezugsávok u. o. színű keskeny sávcskákkal kitöltve, négyoldalú edény töredékén a sakktáblaszerűen húzott mélyített vonalaktól bezárt, megfelelő mezőkben hűsvörös festést látunk, egy kívül duzzadt permű, csöves edénytartón ferdén húzott barnavörös sávok vannak, obszidiánszilánk. *AÉ.* XLVII. (1934) 154. I. 57. 209. I. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, XII. 1936. 39. 50. I. — b) Aeneol. igen gazdag kerámika; vele faltapasztöredékek is kerültek felszínre. — A két korszak emlékei egy rétegben, de egymástól elkülönülve, bizonyos távolságra feküd-

tek, s nem voltak összekeverve. — U. onnét I. vaskori tál gombos füle. *Debreceni Közlemények* 1940. I. sz. 10. I.

95. **Nádaspapfalva** (Papfalva, Papfalău, Popești, Ko.). — Az EMER.-ban a *Cărare mare* (=nagy ösvény) nevű határrészből br. gyűjtélés lelet egy része I. 6219.—39. sz. alatt. Agyagedénybe rejtve lelték. Van benne: 5 sarlótöredék, köztük 2 erdélyi típusú sarlótól, 1 lándzsa, 1 karperec, 2 karperec-töredék, 2 zárt karika, 1 tű, 2 baltatöredék, 1 öntési maradvány, 1 öntési rög, 4 apróbb töredék s az agyagedényből 26 drb. cserép. — U. a leletből később került be a II. 491. sz. bronzbalta. — *Orosz E.* a gyűjteménye részére a következő tárgyakat szerezte meg ebből a leletből: 1 erdélyi típusú tokos füles balta (239. kép 2.), 3 bronzrög, 2 sarlótöredék, 1 karperec, 2 karperec-töredék, bronzlemeztöredékek. — Ugyancsak ebből a leletből *Szereday Aladár* gyűjt.-be került 1 korongos bronzcsákány (239. kép 1.). — A falusi cigánykovácshoz egy hét karikából álló bronzlánc (hét bronzkarika összekapcsolva!) jutott. *EME.* Évk. 1906. 64. I. — *Orosz E.* A papfalvi bronzletről. *AÉ.* ú. f. XXVII. 73.—74. I.

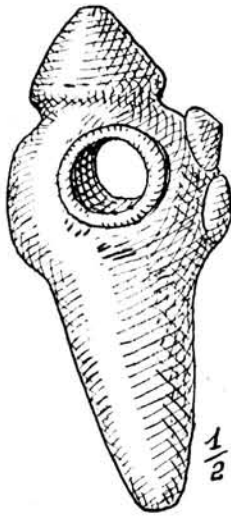
239. kép. Bronzcsákány és tokos füles bronzbalta Nádaspapfalváról.

96. **Nádpatak** (Rodbav, Rohrbach, Nk.). — A segesvári ev. gimn.-ban 1 serpentinbalta, 1 fokok, ez utóbbi gombos fokú, s oldalt is két gombja van (240. kép). *EME.* Évk. V. 132. I. — *Gooss* 49. I. — *ASL.* N. F. XIII. 1876. 424. 428. I. és I. t. 15. sz. — *Marțian* I. 466. sz., II. 554. sz. — Továbbá egy huzalból készült br. karperec, melynek belső oldala síma, külső része egymástól 15—17 mm-re kiálló gömböcsökkel van díszítve, felváltva 3 és 1 gömböcs állván ki belőle. Belső átm. 8.3 cm, a sodrony átm. 4 mm, a gömböcsök hossza 3 mm. *AÉ.* ú. f. VIII. 244. I. — *Hampel* II. 94. I.

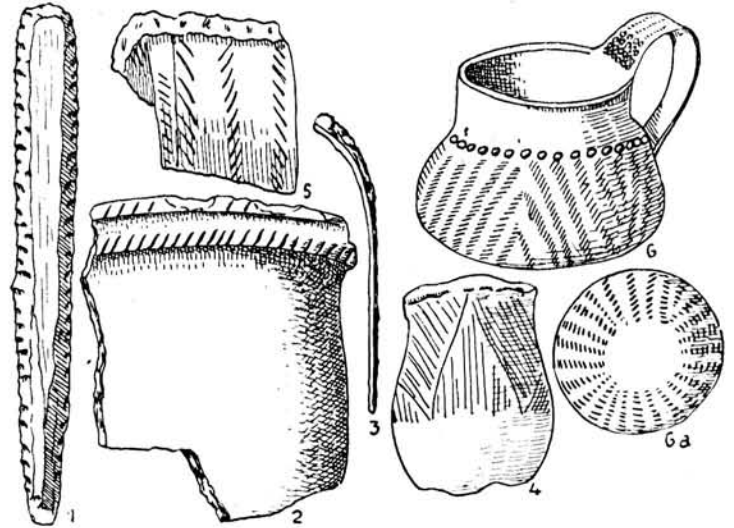
A nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban 1 kőkalapács, 1 háromszárnyú, első vaskori bronzcsüngő, 1 br. ívfibula és egy sor kauri kagyló. *AÉ.* ú. f. XVII. 17. I., XXVIII. 53. I. 1. sz.

jegyzet, XXXIII. 146. l. és 145. l. 32. ábra (a fibula). — Dolg.-Trav. IV. 240.—241. l. — *Fettich* II. 497. l. — *Párvan* 355. 385. 438. l. 1. sz. jegyzet, 683. és 763. l. — Mannus 1932. 542. 546. l. — ESA. XI. 195. l.

Az OTÉ. XII. (2. r. IX.) 189. l. 191. sz. szerint a nagyszebeni Brukenthal-Múzeumban van még egy ezüst kúpos lándzsa és ezüstsodrony-tekercs is. AÉ. ú. f. VIII. 244. l. és 245. l. 2. ábra. — *Párvan* 385. l.

240. kép. Kőfokos Nádaspatákról.

241. kép. A nándori barlang aeneolithikus sirmellékletei.

97. Nándor (Nandru, Hu.). — A *Dealu peșterii*-ben levő barlang előtt, a nagyobbik folyosójában és az ezzel szemben levő fülkében aeneol. emlékek, e fülkében kőből rakott falú aeneol. sír, a diluviális rétegben pedig hideget tűrő fauna. A *Torma Zs.*-gyűjt.-ben *Cervus megaceros* agancsai, ezeken kívül *Torma Ursus spelaeus*, továbbá *Bos urus*, *Sus scrofa*, *Lepus timidus*, *Cervus capreolus*, *Ovis arjes* és madár-csontokat gyűjtött. — Az EMER.-ban V. 9899.—9900. sz. *Cervus megaceros* agancsai, V. 9901. sz. madár-csont, V. 9902.-a. sz. vadkanagyarszilánk, V. 9903.—5. sz. viaszopálszilánkok és vakaró, V. 9906. sz. vörös jáspisvakaró, V. 9907. sz. viaszopálvakaró, V. 9908. sz. tűzkő-pengevakaró, V. 9909.—56. sz. aeneol. cserepek, V. 9957. sz. aeneol. csésze, V. 9958.—59. sz. női és állati idolum, V. 9960. sz. agyagsimító, V. 9961. rézkarperectörredék, V. 9962. sz. öntörredék, V. 9963.-a. sz. festett edénytörredékek, V. 9963.-b. sz. zsinegdíszes cserép (241.—242. kép). EM. IV. 133. 134. l., VI. 1879. 144. 198.—199. 311. l., VII. 1880. 153.—167. l. és 206.—208. l. — *Bielz* I. 43.—45. l. 43. sz. — ASL. N. F. XIV. 1877. 615. l. — M.C.C. 1856. 94. l. — Ausland, München, 1884. 3. sz. 51.—52. l. — Hunyadm. Tört. Rég. Társ. Évk. V. 1889. 63.—64. l., XII. 1901. 20. l. — *S.—H.* 215. és 224. sz. — OTÉ. XI.

(2. r. VIII.) 1886. 24. 191. 207.—209. l., XXII. 1897. 24.—27. l. — TK. XII. 372.—441. l. — Dolg.-Trav. VI. 7. és 10. l. — AÉ. ú. f. II. 107.—111. l. — Megjegyzendő, hogy a *Torma Zs.* közléseibe nándorvályai és tordosi anyag is csúszott be (v. ö. EM. VI. 1879. 197.—199. l. és 144. l., valamint V. t.). — A Dolg.-Trav. VI. 8. l. 4. képen balra adott zsinegdíszes cserép a *Torma* jegyzetei közt tordosinak van jelezve, de az agyag s maga a zsinegdís is a

nándori barlangból valónak mondja. — *Roska* II. 271. kép. — *Schroller* 76. l. 86. sz. — *Kadić* 14. 119. l. — Debreceni Közlemények 1939. 2. sz. 6. l. és kép u. ott 7. l. 4. kép 3. sz. alatt; — 1940. 1. sz. 10. l. kimetszett díszű cserépről és 1939. 2. sz. 7. l. 4. kép 1. 3. sz. zsinegdíszes cserepek.

Mallász J. a dévai múzeum igazgatója 1932-ben jáspisból pattintott moustiéri hegyet és két középső solutréi dárdahegyet lelt ebben a barlangban, melyek egyike fehér kvarcból, másika opálból való. *Mallász József*: A solutréen első biztos megállapítása Erdélyben. — Vorläufiges Bericht über das Solutréen der Nándorer Höhle in Siebenbürgen. Dolg.-Arbeiten, Szeged, 1934. 3.—15. l.

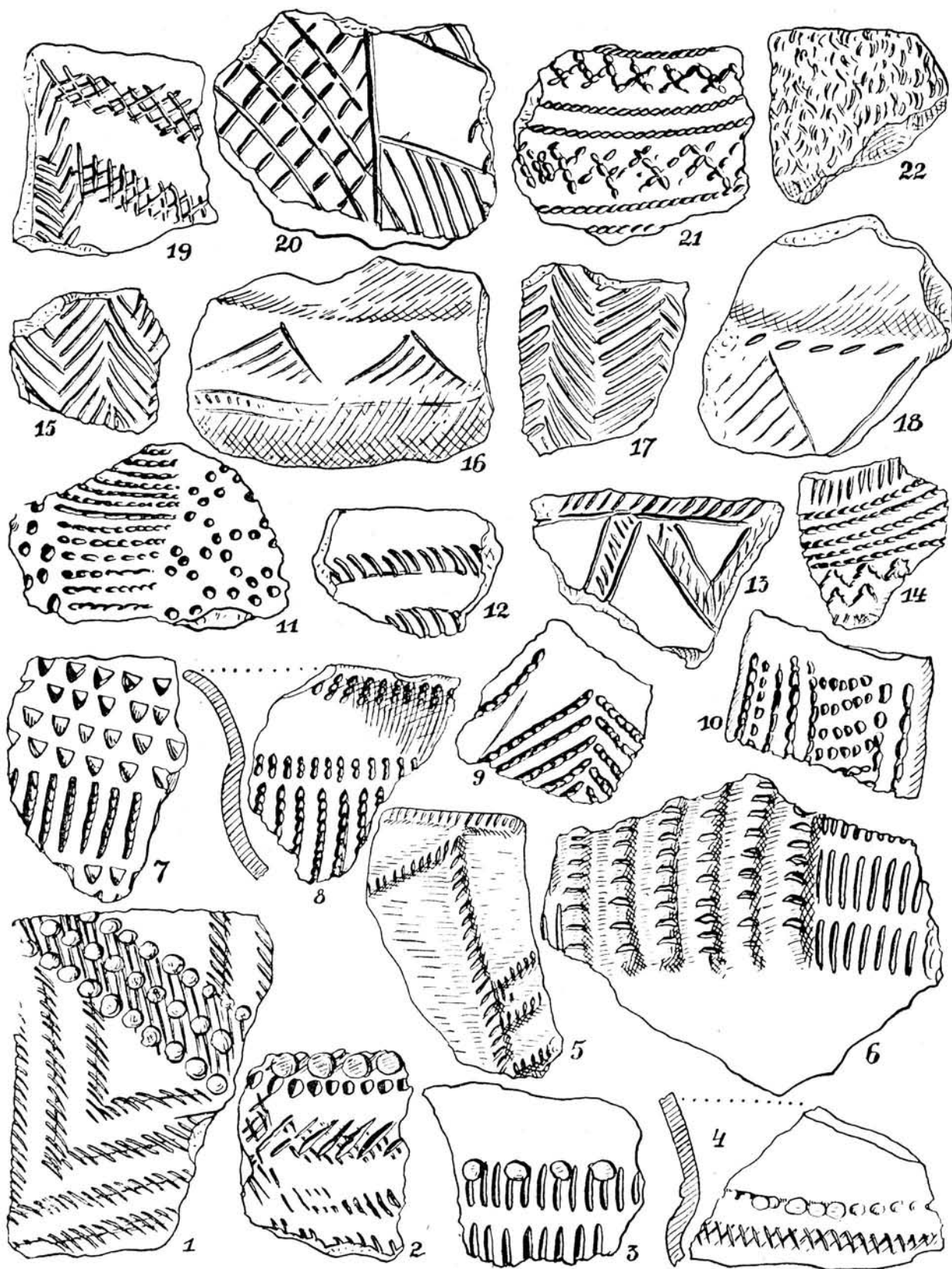
E barlangtól Ny.-ra van a *Dealu Ruschii*, ennek két fülkéjében *Equus primigenius* zápfogát, továbbá madár, kutya, tulok, juh, róka, farkas és nyúl csontjait lelte *Torma*.

A fenn leírt barlanggal szemben két odúban aeneol. cserepeket, madár, *Bos urus*, *Canis vulpes*, *Lepus timidus* égett csontjait szedte össze *Torma Zs.* Velük állítólag barlangi medve csontjai, csontárok és kovaszilánkok is kerültek felszínre. *Mallász J.* szerencsés leletei is indokolják e barlangok és fülkék rendszeres feltárását.

Az EMER.-ben a falu felőli első barlangból

II. 1559.—71. sz. aeneol. cserepek; a falu fe-
lőli második barlangból u. o. korú II. 1572. sz.
cserep.

98. Nándorvály (Nandru-Vale, Hu.). — A
La dos határrésznek Nándorvály felé eső *Dosul-
Mic* nevű felében *Torma Zs.* a felszínről gyűj-

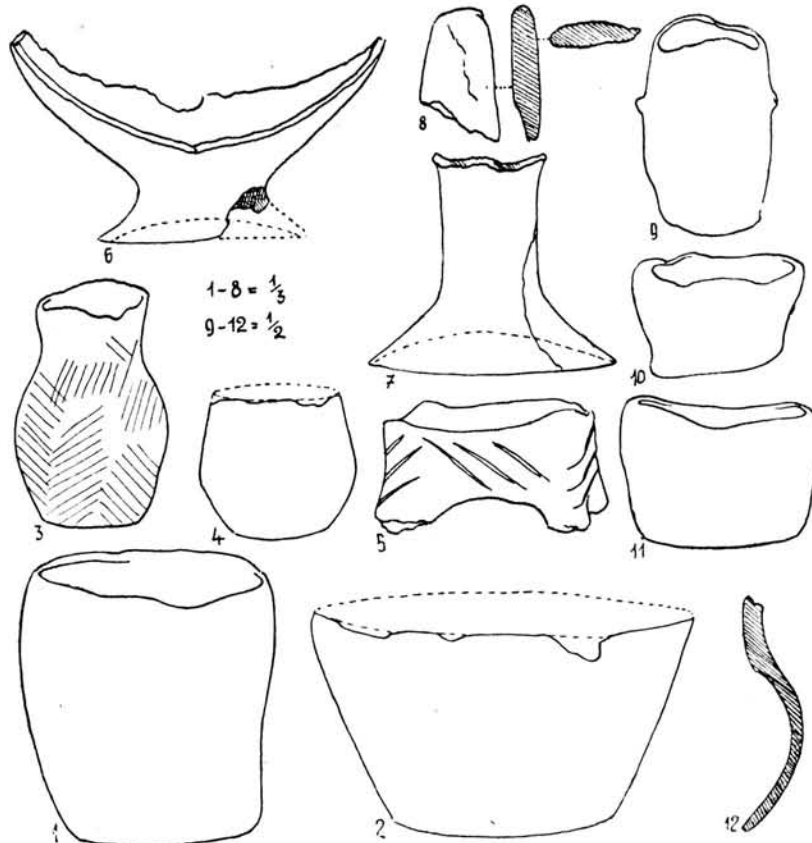

242. kép. Aeneolithikus edénytöredékek Nándorról.

tötte össze az itteni neol. telep emlékeit, melyekből az EMER.-ban a *Torma*-gyűjt.-ben a következő emlékek vannak: V. 9674.—864. sz. pattintott kőholmik, V. 9865.—71. obszidián-nucleusok és pengék, V. 9872.—77. sz. csiszolt kőbalták, V. 9878.—85. neol. cserepek, V. 9886.—87. sz. vassalak, V. 9888. sz. csonkakúpos agyagedényke, V. 9889.—91. sz. neol. gyermekjátékok, V. 9892.—95. sz. neol. cserepek, V. 9896. sz. árféle eszköznek homokkőöntőmintája, ami azonban valószínűleg tordosi és V. 9987. sz. kőfejszetöredék. — Más szerzeményből II. 1542.—52. sz. neol. cserepek, csészék, kovapala-balta és viaszopálszilánkok.

r. IX.) 1887. 66.—67. l. 45. sz. — AÉ. ú. f. II. 102.—106. l., XLVII. (1934) 154. 157. 209. l. — EM. VI. 191.—197. l. — *Hampel* Cat. 114. l. — ASL. N. F. XIV. 1877. 612. l. — ZfE. LXII. 248.—258. l. — Siebenb. Vierteljahrschr. 1932. 138. 139. l. — *Marțian* I. 499. sz., II. 458. sz. — EME. Évk. 1910. 34. l., 1911. 45. l. — *Schroller* 6.—8. 70. l., 76. l. 85. sz. és II.—III. t. — *Nestor* 110. 113a. és 115. sz. jegyzet. — *Dolgozatok-Arbeiten*, Szeged, XII. 1936. 26.—51. l. és 4.—7. kép. — *Debreceni Közlemények* 1940. I. sz. 13. l. 10. kép.

Nagy Géza az AÉ. ú. f. XXXIII. 309. és 313. l. tévesen nándorvályainak teszi meg a tordosi réz-

243. kép. Edénytöredékek a nándorvályai telep alsó rétegéből.

A hitelesítő ásatások két réteget adtak: az alsó vonalszalagos, a felső bökött pontszalagos kerámikát szolgáltatott a kőholmik mellett. Ez utóbbiban obszidiánvakarót is leltem. Ez a réteg érintkezik bizonyos tekintetben a tordosi alsó réteggel. Kellott lennie egy felső, harmadik rétegnak is, amit a szántás és esővíz, lefolyó hólé tönkretett. Egy a szántásban lelt okkergöröngy is e mellett szől. Az ásatás eredményei (243.—244. kép) az EMER.-ban VI. 388.—1060. sz. alatt. *Roska* II. 404.—406. l. és 264.—265. kép. — TK. X. 108. l. — *Torma* Zs. Hunyadm. neol. kőkorszakbeli leletek. Kolozsvár, 1879. — *Neugebauer* 51. l. — CIA. 1876. II. 14. l. (obszidián). — OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 24. és 191. l., XII. (2.

balta-öntőmintát. Ezt a tévedést *Hampel* III. 50. l. és az 51. l. 8. sz. alatt adott kép után veszi át.

A *La cărămizi* (= a tégláknál) határrészből az EMER.-ban a *Torma* Zs. gyűjt.-ből római téglákon, szláv cserepeken kívül II. 1545. sz. neol. csészetöredék.

99. Náprád (Năpradea, Szi.). — A *Szikszy-gyűjt.*-ben volt egy 11.7 cm átm. és 2 kisebb bronzkarperec. AÉ. ú. f. XVII. 358. l. — Mon. I. 32. l.

Határában *Bălți* (= tócsák) és *Jidovina* nevek. Mon. IV. 148. l.

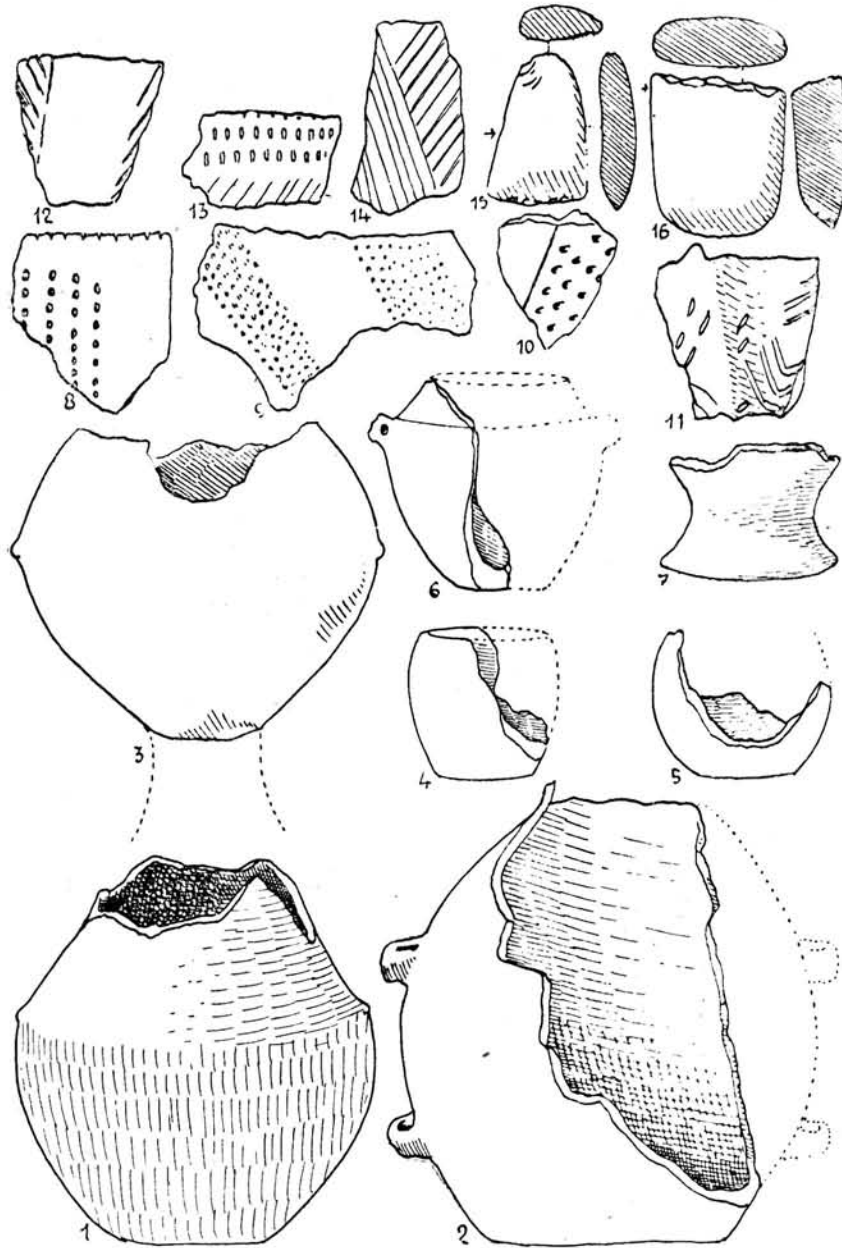
100. Názánfalva (Nazna, Mt.). — 1852. febr. 26-án egyesített vele **Kisfalud**. I. o.

101. Nemeszsuk (Jucul-Nobil, Ko.). — A

szamosvölgyi vasút 2. sz. őrházától 670 m-re a nemeszsuki vicinális út árkolásakor tűzhelyeket vágtek át. Cserepek és 2 obszidiánszilánk jutott innét az *Orosz E.* gyűjt.-be. EM. XXII. 306. l. — AÉ. XLVII. (1934) 154. l.

103. Netus (Netuş, Neuthausen, Nk.). — A segesvári ev. gimn.-ban egy serpentin- és 1 amphibolit balta. EME. Évk. V. 131. l.

A község Hégen felőli bejáratánál üstalakú, égett sírokat leltek. *Gooss* 41. l. — OTÉ. XII.

244. kép. Leletek a nándorvályai telep felső rétegéből.

Határából a Nemeszsuk és vasút közti szántókról kovakést, baltakalapácsot szerzett *Orosz E.* EM. XXII. 306. l., a vasút keleti oldalán levő dombról pedig pásztagyöngyöt s a közelből cserepeket gyűjtött *Orosz E.* a gyűjteménye részére. U. o. 307. l.

102. Neraszlatina (Szlatina, Slatina, Krsz.). — Itt a *Julia*-család ezüstdénárját lelték. *Böhm* Gesch. d. Tem. Banats II. 322. l. — *Milleker* I. 103. l.

(2. r. IX.) 195. l. 234. sz. — *Marțian* I. 503. sz., II. 462. sz.

104. Négerfalva (Negrilești, Szd.). — Határában 1795-ben *Tău* (=tó) és *Vár* nevek. Mon. V. 225. l. — *Marțian* I. 500. sz. és II. 459. sz. szerint *Cetatea lui Negru Vodă* (=Negru vajda vára). — Szemrevételezni kell az őskor szempontjából is.

105. Néma (Nima, Szd.). — Az irodalom innét oláhláposbányavidéki zöldkoves-andezit har-

cibaltát említ. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. I. — *Marțian* I. 501. sz. és II. 465. sz. kalapácsot mond. — *Orosz* I. 72. sz. is.

Határában 1643-ban *Sóstó*, *Töltés*, *Csikostó*, 1864-ben *Kistó*, *Sóstó*, 1898-ban *Kistó* nevek. Mon. V. 242. I.

106. Németbencsek (Felsőbencsek, Bencecul-German, Te.). — A temesvári múzeumban kettős ellentett élű rézcsákány. Hossza 22 cm, súlya 59 deka. A Délm. Tört. Rég. Ért. X. 190. tévesen mondja bronzfokosnak. — AÉ. ú. f. XIII. 128.—129. I. — *Milleker* Délm. ősk. rég. 6. I., Délm. ősk. 35. I., I. 20. I. s rajza u. o.

1905-ben kukoricakapáláskor Fülöp-féle startert leltek, mely a temesvári múzeumba jutott. *Milleker* III. 19. I. — *Berkesz* 10. I.

107. Németbogsán (Bogsánbánya, Boșșa-Montană, Krsz.). — A *Kolcán* nevű sziklán aeneol. telep. *Halavács Gyula* a MNM.-ba vitt innét 10 nyéllyukas agancsbaltát, 34 megmunkált agancsrészletet, 1 csontárat, 1 átfúrt, törött állati szárcsontot, 1 agyagkanál felét, 3 kanálfej- és kanálnyéltöredéket, kb. 300 cserepet, 25 átfúrt lencse-, orsó-, kúp-, henger-, tojásdad- és korongalakú hálósúlyt, 5 fenőkövet, 6 kagylót. MNM. Napló 1886. nov. 30. 103. tétel. — *Milleker* Délm. ősk. 17.—19., 33.—34., I. 21.—24. I. — Az állati csontok: szarvas, őz, bölény, kecske, vaddisznó. Különösen sok az agancs. — A temesvári múzeumban (*Milleker* I. 24. I.) levő szarvasagancsholmik, agyagorsógomb, csésze, cserepek, kőkés nem a *Kolcán* oldalában levő barlangok lakottságáról szólnak, bár az egyikből kerültek ki, mert az 1926-ban megejtett helyszíni szemle alapján azt állapítottam meg, hogy ezek a barlangok nem voltak lakottak, s az ott lelt holmik felülről hullottak be. V. ö. Délm. Tört. Rég. Ért. ú. f. III. 44.—45. I. — *Milleker* Délm. ősk. 20. I., Délm. ősk. rég. 6.—9. I.

Hasonló korú telep van a *Kolcán* keleti lejtőjén is.

E szikla tövében bronz gyűjtélkes leltre bukkantak, mely a MNM.-ba került. Van benne 1 tokos füles balta, 2 sodronykorongmaradvány, 1 kétfülű pityke, 1 karikatöredék, 3 markolatlemez sarló, 2 zárt karika, 4 karperec-töredék és 1 lapos rézvéső is. AÉ. ú. f. VII. 49.—52. I. — *Hampel* II. 102. I. — Tört. Rég. Ért. ú. f. III. 44.—45. I., XIII. 127. I. — *Milleker* I. 24. I. szerint nem tokos bronz-, hanem tokos rézbalta van a leletben, amit kemenceépítéskor leltek, s a 26. I. azt mondja, hogy az egyik rovátkákkal díszített karperec is réz. Képe u. o. 15. sz. alatt. — V. ö. *Milleker* Délm. ősk. 33.—34. I.

A *Diakonovics*-gyűjt.-be a téglavető mellől tokos füles bronzbalta, környékéről pedig négyélű, erdélyi aranyhuzalból készült hengertekercs és agyagedény.

Határában *Dealu cetății* (= a Várhegy),

vagy *Dealu mănăstirii* (= a monostor hegye). Krassó vm. tört. II./I. 65. I.

Az *Aranyos* hegységben, a *Szmidapatak* forrásvidékén kettős tojásdad alakú sáncolat van s u. ott durva, vastagfalú cserepeket lelnek. *Milleker* I. 26. I.

A *Cracu cu aur*-on levő aranybányászat s az aranyosás az őskorig is visszanyúlhatik. *Milleker* II. 15. I.

Az itt lelt római császárkori érmek Kr. u. 70. kezdődnek. A. f. ö. G. IX. 159. I. — *Seidl* 79.—82. I. — *Berkesz* 10. I.

Grisellini Fr. II. 54. 57. I. szerint a község közelében levő halomból sok nagy őssallati csontot ástak ki.

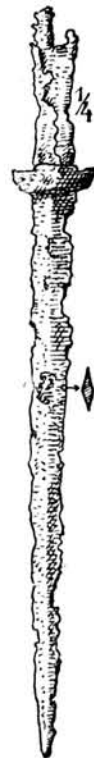
108. Németresica, I. Resicabánya.

109. Németszászka, I. Szászkabánya (Krsz.).

110. Németszentpéter (Sânpetrul-German, To.). — A MNM.-ban gyűjtélkes bronzleletből 3 fűrészlemez, 1 fibula, 1 fibulatöredék, 1 spirális korong, 1 nyolcküllős kerékagy, 9 zárt karika. MNM. 1897. évi besz. n. 112. sz.

111. Néposz, I. Várórja (Bn.).

112. Noszoly (Násal, Szd.). — Az EMER.-ban D. 518. sz. kettős csonkakúp alakú, több-lapú agyaggyöngy; — I. 7354.-a sz. neol. kaptafaalakú balta kovapalából és I. 7355. sz. kő-

245. kép. A noszolyi rövid szkita kard.

fejszetöredék a *Steuni* határrészből; — III. 9523. sz. ősk. agyaggyöngy és III. 9524. sz. cserép a *Schilling*-féle telek előtti területről; — I. 7230. sz. szkita rövid vaskard (245. kép) a *Gospodar*

határrészből. EME. Évk. 1907. 36. I. — *Fetich* I. 25. és 46. I., II. 508. I. — *Párvan* 358. I. — *Dolg.-Trav.* IV. 240. 241. I. — *ESA.* XI. 188. I. és 5. kép. — *Orosz E.* (I. 73. sz.) magánkézben 1 ép vésőbaltát, 2 agyagorsógombot és 3 díszes cserepet látott.

Egykori vára helyét hitelesíteni kell. *Hodor* 729. I.

A szamosújvári főgimn.-ban II. Fülöp ezüst tetradrachmájának barbár utánzata. Súlya 13.89 gr. *Dessewffy* 265. 775. 1199. — *NK.* XVI. 5928. — *De La Tour* 9782.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 44. I. 46. sz. Határában 1329-ben *Büzös tó*, *Szarvastó*, 1643-ban *Korács tava*, *Kerektó*, *Hódos tó*, 1898-ban *Kávástó*. *Mon.* V. 251.—252. I.

113. Nozság (Nojag, Hu.). — A dévai múzeumban neol. tűzkönnucleus.

Ny

1. Nyavalyásfalva (Nevoies, Hu.). — Fűzesd felé szántás alkalmával 9 aranykarikára bukkantak, melyek egyike a dévai múzeumba került. Súlya 20.3485 gr. Négyoldalú és össze van hajlítva. *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 60. I. 12. sz. — *Marțian* I. 508. sz., II. 463. sz.

Rézbányászata az őskorban is virágozhatott. V. ö. *Primics Gy.* A Csetrás hegység geológiája és ércfelérei. Bpest, 1896. 28. I. — *Hunyadm.* Tört. Rég. Társ. Évk. XX. 1910. 185. I.

2. A Nyárád-folyó mellől a marosvásárhelyi Teleki-thékában *Elephas* primigenius lábcsárcsontja. *OTÉ.* XIII. (2. r. X.) 1888. 274. I.

3. Nyárádandrásfalva (Andrașfalău, Sântandrieu, Mt.). — A falun felül a baloldali hegyek egyik ponkját *Várdomb*-nak hívják. *Orbán* IV. 72. I. — *Könyöki-Nagy* 287. I. — *Marțian* II. 17. sz.

4. Nyárádgálfalva (Galfalău, Galești, Mt.). — A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben a *Nagy Irma* határrészből egy 19 cm h., ovális átmetszetű, hegyesnyakú kőfejsze, egy nyélluknyújtványos rézbalta (304. kép 4.), 1 drb. bronzkori agyaggyöngy; — u. ott a *Kovács F.* marosvásárhelyi gyűjt.-ből egy négydudorú, lapított kőbuzogány. *AÉ.* ú. f. VIII. 417. I., rajza u. o. 421. I. 17. ábra alatt. — U. ott a Nyárádból kiemelt kavicsban paizsdudor öntésére szolgáló, trachyttufából készült öntőminta és a szederjesi, somogyomi mintájára csiszolt trachytféjsze. *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 192.—193. I. 211. sz. — *Kiss* I. k. 12. I.

A MNM.-ban 2 rézbalta. *AÉ.* ú. f. VIII. 125. I., XXXIII. 308. I. 18. sz. s u. annak a nyélluknyújtványos példának a rajza még *Roska* *Szf.* 20. kép 4. sz. alatt.

Téglás G. az *OMIK.* XX. (VII.) 22. I. br. gyűjtéletes leletet is említ innét. — *Marțian* I. 505. sz. *Téglás* után csak bronzvésőt említ. V. ö. még *Marțian* II. 277. sz.

A *Várhegy*-en földvár. *Orbán* IV. 63. I. — *Marțian* I. 505. sz. *Óvár*-at mond. — U. a. II. 277. sz.

5. Nyárádkarácsonfalva (Crăciunești, Mt.). — Határában a XVI.—XVII. sz.-ban *Mocsár* név, esetleg tófeneket takar. *SzO.* VI. 407. I.

A marosvásárhelyi kultúrpalota gyűjt.-ben egy hegyesnyakú, ovális átmetszetű neol. és egy ívelt fokú, aeneol. kőfejsze.

6. Nyárádmagyaros (Măghieruș, Măgherani, Mt.). — A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben egy 8 cm h., ívelt fokú, mandulaalakú, roncsolt élű, aeneol. kőfejsze, egy 1873-ban felszínre került gyűjtéletes bronzleletből, az egykori *Kovács Ferenc*-féle gyűjteményből 4 drb. horgasmarkolatú sarló. *OTÉ.* XII. (2. r. IX.) 87. I. 140. sz. — A NBKM.-ban egy kővel kirkott tumulus alól kikerült br. sarló.

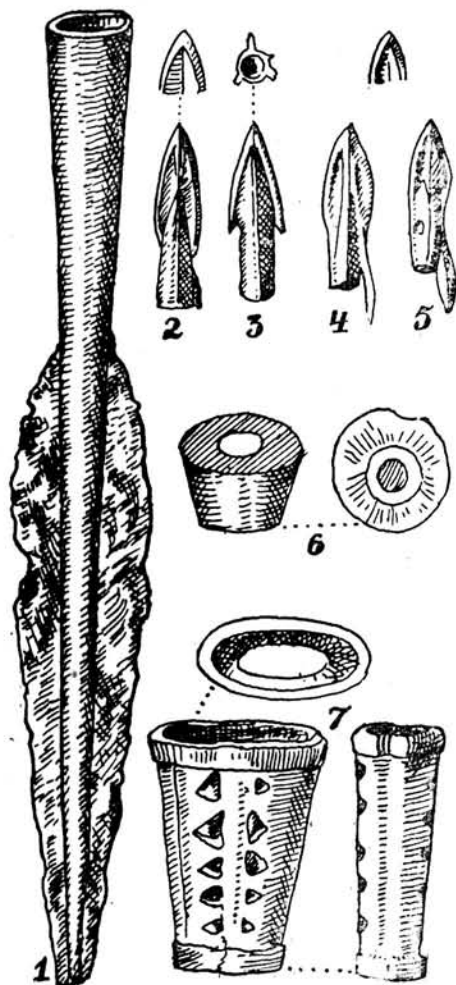
A *Katihegyesé*-n van a *Várberce* árok és földhányás halvány nyomaival, sok téglá- és csereptöredékkel. A falu felett É.-ra hat szabályszerű sorba helyezett halom van. Nevük: *Leányhegy*, *Haranghegy*, *Lugashegy*, *Ördögös domb*, *Faragott domb*, *Kisérhegy* (*Órhegy!*). *Orbán* IV. 78. I. — *Benkő* II. 201.—202. I. — *Könyöki-Nagy* 287. I. — *Marțian* I. 410. sz., II. 411. sz.

7. Nyárádremete (Eremitul, Mt.). — A *Vármező* alatt a *Vettető*-nél szépen cífrázott, bárázdafonatos cserepek fordulnak elő. *OTÉ.* XIII. (2. r. X.) 1888. 73. I. 78. sz.

8. Nyárádszentanna (Sântana-Niraj, Mt.). — A SzNM.-ban 124./885. sz. korongos bronzcsákány, törött. — A *Várhegy*-en cserepek. *Orbán* IV. 68. I. — *Könyöki-Nagy* 287. I. — *Marțian* I. 506. sz., II. 603. sz.

9. Nyárádszentbenedek (Murgești, Mt.) és Backamadaras közt elvonuló országút javításakor még 1880-ban akadtak egy csontvázas szkíta sírra kb. 1 m mélyen, amely homokos agyagba volt mélyítve. *Losonczy József* backamadarasi lelkész jelenlétében tárták fel, aki a leleteket magához vette, s belőlük a következő tárgyakat juttatta a NBKM.-ba (246. kép): a) Az eredetileg 30 drb. br. nyílhegyből 4 drb., melyek közül 1 levélformájú és 3 drb. háromélű. Valamennyi köpús és kétszakás. *Rajzuk* *AÉ.* ú. f. XVII. 63. I. 1. ábra 2.—5. sz. alatt. b) Törhüvelyvég, melynek anyaga bronz, öntött, csonkapúpos, elülhátul háromszöges áttörések vannak rajta, fennlent szalagszerű, kiemelkedő foglalata van. Képe u. o. 1. ábra 1. sz. alatt. c) Köpús vas lándzsacsúcs, melynek hegye törött, köpűje 15 cm, pengéje 20 cm hosszú. Képe u. o. 2. ábra alatt. d) Egy hosszában lyukas, br. tömör, öntött csonka kúpocska. — *Herepei Károly* ásottat a sír környékén, de újabb nyomokra nem akadt, s így magános sírnek véli. Alsófehér vm. mon. II./1. 93. I. és XVI. t. 145.—151. sz. (145. sz. a lándzsa, 146. sz. a törhüvely, 147.—150. sz. a br. nyílhegyek és 151. sz. a bronzkúp). — *Roska*

Szf. 77. kép (1. sz. lándzsa, 2.—5. sz. br. nyílhegyek, 6. sz. br. kúp, 7. sz. törhüvelyvég). — AÉ. ú. f. XVII. 19. és 63.—68. l. s u. o. 63. l. 1. ábra 1. sz. alatt a törhüvelyvég 3 nézetben, 2.—5. sz. a négy nyílhegy, 66. l. 2. ábra alatt a vaslándzsa. OMIK. XX. (VII.) 24. l. — *Fettich* I. 24. és 45. l., II. 501.—502. l. — *Dolg.-Trav.* IV. 241. l. — *ESA.* XI. 189. l. és 14. kép, 198. 202. l.

246. kép. A nyárádszentbenedeki szkíta sír mellékletei.

Valószínűleg u. a. leletből van az EMER.-ban 10068.—69. sz. alatt 2 drb. háromélű, köpűs br. nyílhegy (343. kép 8.—9.), melyek egyike szakás. *Roska* Szf. 67. ábra alatt. — Útm. 20 l.

U. azon leletből a MNM.-ban egy 2.8 cm h. háromélű és egy 3.6 cm h. levélalakú szkíta bronznyílhegy. MNM. 1876. évi besz. n. 252. sz.

Kovács F. marosvásárhelyi gyűjt.-ben 1 agyagurna és egy koponyarészlet volt. OTÉ. XII. (2. r. IX.) 193. l. 218. sz., ahol tévesen 60 nyílhegyet mond. — *Marțian* I. 46. sz. pedig 50 drbot említ Backamadaras alatt. L. ott. — *Párvan* 353. l.

A marosvásárhelyi róm. kat. főgimn. gyűjt.-ben egy 5.8 cm h. neol. trianguláris mésztufavéső van. *Kiss* I. k. 13. l.

Határában 1647-ben *Sószelek* név. SzO. VI. 409. l.

10. Nyárádszentimre (Eremieni, Mt.). — Határában 1615-ben *Kigyóstó*. SzO. VI. 410. l.

11. Nyárádszentlászló (Sánaslául-Niragiului, Sánvasii, Mt.). — A falu felső végén levő dombon várnymok. *Kövári* II. 43.—44. l. — *Marțian* I. 507. sz., II. 590. sz.

Határában a XVI.—XVII. sz.-ban *Békástó*, *Sólyuka* nevek. SzO. VI. 411. l.

Egykori halastaváról *Sztripszky* 59. l. 170. sz.

12. Nyárádszereda (Miercurea-Nirajului, Mt.). — A SzNM.-ban *Equus caballus* foss. maradványa. OTÉ. XI. (2. r. VIII.) 1886. 22. l. A dévai múzeumban kőfejsze töredéke.

13. Nyárszó (Nearșova, Ko.). — Határában *Földvár* név. *Jankó* I. 17. l.

14. Nyén, I. Keresztvár (Hsz.).

15. A Nyikó mellől (U.). a székelyudvarhelyi ref. kollégiumban volt 2 kőfejsze.

16. Nyírmező (Valea-Bună, Af.). — A NBKM.-ban 4893. sz. Cardium-kagyló, 3515. sz. kerek fokú rézkori kőcsákány, 3360. sz. bronzlepeny és kelta vaskés. Ez utóbbi Mon. II./1. 99. l. és XXIII. t. 252. sz. — *Párvan* 525. l. 1. sz. jegyzet és 361. kép.

U. o. a *Kőkőz* barlangból 5423.—25. sz. aeneol. vesszős és fésűszerű eszközzel díszített korabronzkori cserepek.

17. Nyírmező (Mermezău-Văleni, Hu.). — A szászvárosi ref. Kuun-kollégiumban volt egy kőfejsze és szilánkok. Hunyad vm. tört. I. 13. l.

18. Nyírsid (Mirșid, Szi.). — Határában barlang. Mon. I. 34. l.

A *Baltă* (= pocsolya) határnév esetleg tómedret takar. Mon. IV. 155. l.

A *Roba* határrészbe négy községet helyez a *Várad* *Registrum*. Mon. IV. 155. l.

A *Vârful Pogujor*-on levő pogányváráról *Finály G.* a Limes Dacicus és a pogujori földvár. AÉ. ú. f. XXIV. 9.—15. l. Egy a Kr. e. I. sz. derekáról való s itten lelt ezüstgyűrű alapján, ha a hitelesítő ásatások is alátámasztják, dák eredetűnek mondhatjuk. A vár képe u. o. 13. l., a gyűrűé u. o. 14. l. — *Könyöki-Nagy* 291. l.

19. Nyújtód (Nagynyújtód, Lunga, Hsz.). — A SzNM.-ban *Elephas primigenius* lapockája. OTÉ. IV. 1879. 150. l.

U. ott kővéső. SzNM. Ért. I. 42. 44. l. — OTÉ. IV. 1879. 153. l.

Határában 1634-ben *Békástó*, *Tókőze*, 1640-ben *Baloggát* nevek. Emlékkönyv 66. l.

20. Nyulas, I. Kisnyulas (Ko.).
Nagynyulas (Ko.).